

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI

TEZ DANIŞMANI:

Yrd. Doç. Dr. GÖKHAN ERSOY

**İSTANBUL METROPOLÜNDE KAÇAK SU
KULLANMAK SURETİYLE HIRSIZLIK SUÇLARI VE
MÜHÜR BOZMA SUÇUNUN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan:

MEHMET SAİT DİLLİ

İSTANBUL - 2012

İstanbul, 19 Ocak 2012

**İ.Ü.ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA**

6111 Sayılı Kanunun 173 maddesi ile 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'na Eklenen Geçici 58.maddesi ile tanınan haklardan yararlanarak, Enstitümüz Sosyal Bilimler Anabilim Dalı'nın yüksek lisans programına kayıtlı öğrencisi Mehmet Sait DİLLİ'nin ,

Lisansüstü Öğretim Yönetmeliğinin 15.maddesi uyarınca

"İstanbul Metropolünde Kaçak Su Kullanmak Suretiyle Hırsızlık Suçları ve Mühür Bozma Suçunun İncelenmesi"

Adlı tezi jürimizce tetkik edilmiş ve kendisine tez savunması yaptırılmıştır.

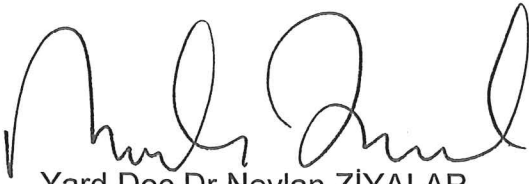
Yukarıda adı geçen tezin ve tez savunmasının kabul edilmesine oy çokluğu ile karar verilmiştir.

Prof.Dr.İbrahim BALGIOĞLU
Jüri Başkanı

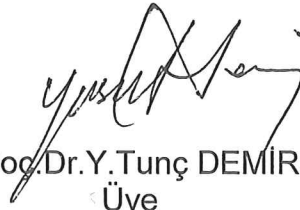
Yard.Doç.Dr.Gökhan ERSOY
Danışmanı

Yard.Doç.Dr.Neylan ZİYALAR
Üye

Yard.Doç.Dr.Hüseyin ÇAKAN
Üye

Yard.Doç.Dr.Y.Tunç DEMİRCAN
Üye

TEŞEKKÜR

Tezimin hazırlanmasında bana danışmanlık yaparak, hoşgörölü tavırlarıyla yardım ve desteklerini esirgemeyen tez hocam Yrd. Doç. Dr. Gökhan ERSOY'a,

İnsancıl yaklaşımlarıyla her türlü kolaylığı sağlayan Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Başkanı Yrd. Doç. Dr. Neylan ZİYALAR'a,

Çalışmam süresince bana moral ve destek vererek, tezimi yazmamı teşvik eden sekreter Yüksel GÜVEN hanıma,

Hoşgörölü tavırlarıyla destek olan İ.Ü. Adli Tıp Enstitüsü Müdürü Sayın Prof. Dr. İmdat ELMAS'a, İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Konsültasyon ve Liyazon Psikiyatrisi Bilim Dalı Başkanı Sayın Prof. Dr. İbrahim BALCIOĞLU'na, Enstitü Sekreteri Şaban AYKUT'a,

Ayrıca bu çalışma esnasında manevi destek veren aileme, büyüklerime, arkadaşlarıma ve yardımcı olan herkese sonsuz teşekkür ederim.

Mehmet Sait DİLLİ

İSTANBUL - 2012

KISALTMALAR

İBB	:	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İSKİ	:	İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü
TCK	:	Türk Ceza Kanunu
ETCK	:	Eski Türk Ceza Kanunu (765 sayılı)
YTCK	:	Yeni Türk Ceza Kanunu (5237 sayılı)
CMK	:	Ceza Muhakemesi Kanunu(5271 sayılı)
MK	:	Medeni Kanun (4721 sayılı)
TMK	:	Türk Medeni Kanunu (4721 sayılı)
YİBK	:	Yargıtay İçtihatları Birleştirme Kararı
YCGK	:	Yargıtay Ceza Genel Kurulu
CD	:	Ceza Dairesi
HGK	:	Hukuk Genel Kurulu
YKD	:	Yargıtay Kararları Dergisi
a.g.e.	:	Adı geçen eser
a.g.m.	:	Adı geçen makale
md.	:	Madde
shf.	:	Sayfa
v.s.	:	Vesair
bkz.	:	Bakınız

İÇİNDEKİLER

1- GİRİŞ ve AMAÇ	4
2- GENEL BİLGİLER	9
2.1. SUYUN OLUŞUMU.....	9
2.1.1. Kavram Olarak Su.....	9
2.1.2. Tatlı Su Kaynaklarının Oluşumu: Su Çevrimi	10
2.1.3. Su Zengini ve Su Fakiri Tartışmaları	10
2.2.SUYUN İSTANBUL'DAKİ TARİHİ SERÜVENİ.....	11
2.2.1. İstanbul Şehrinin Kuruluşu	11
2.2.2. Geçmişten Günümüze İstanbul'u Yöneten ve İstanbul'a Su Temin Eden Medeniyetler	12
2.2.2.1. Roma Dönemi.....	12
2.2.2.2. Bizans Dönemi	13
2.2.2.3. Osmanlı Dönemi.....	14
2.2.2.3.1. Şirketler Dönemi	16
2.2.2.3.1.1. Dersaadet Anonim Su Şirketi (1869-1933).....	16
2.2.2.3.1.2. Üsküdar-Kadıköy Su Şirketi (1888-1933)	16
2.2.2.4. Türkiye Cumhuriyeti Dönemi.....	16
2.2.2.4.1. İstanbul Sular İdaresi Dönemi (1933-1981).....	16
2.2.2.4.2. İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (İSKİ) Dönemi:	17
2.3. HIRSIZLIK SUÇLARI.....	20
2.3.1. BASİT HIRSIZLIK	20
2.3.1.1. Madde Gereçesi:	20
2.3.1.2. Maddenin 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Karşılığı	20
2.3.2. Genel Açıklamalar	20
2.3.3. Hırsızlık Suçunun Tanımı	21
2.3.4. Hırsızlık Suçunun Tarihi Gelişimi	23
2.3.5. Suçla Korunan Hukuki Yarar	24
2.3.6. HIRSIZLIK SUÇUNUN UNSURLARI	25
2.3.6.1. Maddi Unsurlar	25
2.3.6.1.1. Fiil	25
2.3.6.1.2. Fail	26
2.3.6.1.3. Mağdur	27
2.3.6.1.4. Nedensellik Bağı	29
2.3.6.1.5. Netice	29
2.3.6.1.6. Konu.....	30
2.3.6.1.6.1. Mal.....	30
2.3.6.1.6.2. Mal Taşınır Nitelikte Olmalıdır	34
2.3.6.1.6.3. Malın Başkasına Ait Olması	35
2.3.6.2. Manevi Unsur (Kusurluluk) (Genel Kast + Özel Kast)	37
2.3.6.3. Hukuka Aykırılık Unsuru	39
2.3.6.3.1. Kavram.....	39
2.3.6.3.2. Hukuka Uygunluk Sebepleri	40
2.3.7. HIRSIZLIK SUÇUNUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ	40
2.3.7.1. Hırsızlık Suçlarına Teşebbüs (35.Madde)	40
2.3.7.1.1. Gönüllü Vazgeçme (36.Madde)	42
2.3.7.2. İştirak.....	43
2.3.7.2.1. Faillik (37. Madde).....	44
2.3.7.2.2. Azmettirme (38.Madde)	45
2.3.7.2.3. Yardım Etme (39.Madde)	46

2.3.7.2.4. Bağlılık Kuralı (40.Md).....	47
2.3.7.2.5. İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Gönüllü Vazgeçme: (41.md)	48
2.3.7.3. İçtima.....	49
2.3.7.3.1. Bileşik Suç (42.Madde).....	49
2.3.7.3.2. Zincirleme Suç (Müteselsil Suç) 43.Madde	50
2.3.7.3.3. Fikri İçtima (44. Madde)	53
2.3.8. NİTELİKLİ HIRSIZLIK (142.MADDE)	55
2.3.8.1. Madde Gerekçesi	55
2.3.8.2. Maddenin 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Karşılığı	55
2.3.9. Açıklamalar.....	56
2.3.9.1. Su Hırsızlığı ve Mühür Bozma Suçlarında Eski ve Yeni Yasa Uygulaması	56
2.3.9.1.1. 765 Sayılı Eski Yasa Döneminde	56
2.3.9.1.2. 5237 Sayılı Yeni Yasa Döneminde ise,.....	57
2.3.10. SUÇUN GECE VAKTİ İŞLENMESİ	61
2.3.10.1. Madde Gerekçesi	61
2.3.10.2. Maddenin 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Karşılığı	61
2.3.10.3. Açıklamalar	61
2.3.11. MALIN DEĞERİNİN AZ OLMASI	64
2.3.11.1. Madde Gerekçesi	64
2.3.11.2. Maddenin 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Karşılığı	64
2.3.11.3. Açıklamalar	64
2.3.12. KULLANMA HIRSIZLIĞI.....	68
2.3.12.1. Madde Gerekçesi	68
2.3.12.2. Maddenin 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Karşılığı	68
2.3.12.3. Açıklamalar	68
2.3.12.3.1. Genel Olarak	68
2.3.12.3.2. Hükümün Uygulanma Koşulları	69
2.3.13. ZORUNLULUK HALİ (AĞIR VE ACİL BİR İHTİYAÇ)	71
2.3.13.1. Madde Gerekçesi	71
2.3.13.2. Maddenin 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Karşılığı	71
2.3.13.3. Açıklamalar	71
2.4. ORTAK HÜKÜMLER	74
2.4.1. ETKİN PİŞMANLIK.....	74
2.4.1.1. Madde Gerekçesi	74
2.4.1.2. Maddenin 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Karşılığı	75
2.4.1.3. Açıklamalar	75
2.4.1.4. 168.Maddenin Uygulanma Koşulları.....	76
2.4.2. TÜZEL KİŞİLER HAKKINDA GÜVENLİK TEDBİRİ UYGULANMASI	79
2.4.2.1. Açıklamalar	79
2.4.2.1.1. Tüzel Kişi ve Özel Hukuk Tüzel Kişileri Kavramları ve Unsurları	80
2.4.2.1.2. Özel Hukuk Tüzel Kişileri Hakkında Ceza Yaptırımı Uygulanamaması (TCK. 20/2)	80
2.4.2.1.3. Tüzel Kişiler Hakkındaki Güvenlik Tedbirleri (TCK. 60.md.)	81
2.5. HIRSIZLIK SUÇUNUN SORUŞTURULMASI VE KOVUŞTURULMASI	84
2.5.1. Şikâyet	84
2.5.2. Uzlaşma	84
2.5.3. Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	84
2.5.4. Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması.....	84
2.6. MÜHÜR BOZMA SUÇU	87
2.6.1. Mühür Bozma	87
2.6.2. Madde Gerekçesi	87
2.6.3. Maddenin 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Karşılığı.....	87

2.6.4. Genel Açıklamalar	87
2.6.5. Mühür Bozma Suçunun Tarihi Gelişimi	88
2.6.6. Suçla Korunan Hukuksal Değer	88
2.6.7. Mühür Bozma Suçunun Unsurları	89
2.6.7.1. Maddi Unsurlar	89
2.6.7.1.1. Fiil	89
2.6.7.1.2. Fail	91
2.6.7.1.3. Mağdur	92
2.6.7.1.4. Konu	92
2.6.7.1.4.1. Konulan Şey “Mühür” Olmalıdır	92
2.6.7.1.4.2. Mühür Konulmuş Olmalıdır	93
2.6.7.1.4.3. Mühür, Bir Şeyin Saklanması veya Varlığının Aynen Korunmasını Sağlamak İçin Konulmalıdır	94
2.6.7.1.4.4. Mühür Kanun veya Yetkili Makamların Emri Uyarınca Konulmalıdır	94
2.6.7.2. Suçun Manevi Unsuru	95
2.6.7.3. Suçun Özel Görünüş Şekilleri	96
2.6.7.3.1. Teşebbüs	96
2.6.7.3.2. İştirak	96
2.6.7.3.3. İçtima	96
2.6.7.4. Kovuşturma, Görevli Mahkeme, Suçun Yaptırımı ve Dava Zamanaşımı	98
3. GEREÇ ve YÖNTEM	99
4. BULGULAR.....	101
5. TARTIŞMA.....	118
6. SONUÇ	124
7. ÖZET	129
8. ABSTRACT	130
9. KAYNAKLAR	131
10. EK	134
11. ÖZGEÇMİŞ	136

1- GİRİŞ ve AMAÇ

Su, hayatın temel kaynağı, canlı yaşamının vazgeçilmez ihtiyacıdır. İnsanlığın var olduğu günden bugüne su, insanlar için havadan sonra ikinci zarurî biyolojik ihtiyaç olmanın yanı sıra, bu sıvı ve saydam maddeden insanlar, çeşitli şekillerde yararlanmaktadırlar. **İçme, kullanma ve temizlik başta olmak üzere,** sulama(tarım) alanında, sanayi ve endüstride, enerji üretiminde, soğutmada, ulaşım, turizm, avcılık, hayvancılık, kaplıcalar, termal ve atom enerjisi kaynağı vs. gibi çeşitli alanlarda yararlanma söz konusudur.¹

Su konusu çağımızda da çok büyük önem arz etmekte, su yüzünden doğan anlaşmazlıklar insanlar ve devletler arasında savaflara bile sebep olabilmektedir.²

Dünya nüfusunun artışı, kentleşme ve sanayileşmenin hızla büyümesi, su tüketimini arttırmakta aynı zamanda küresel ısınma, kuraklık ve iklim değişikliği gibi faktörler, su kaynaklarının azalmasına neden olmaktadır.³

Dünya gündeminin en önemli başlıklarından birisi “içilebilir su kaynaklarının korunması ve geliştirilmesidir. Her geçen gün suyun dünyadaki önemi giderek artmaktadır.⁴ 16-22 Mart 2009 yılında İstanbul’da düzenlenen ve suyla ilgili Dünyanın en büyük uluslararası etkinliği olan (Dünya Su Konseyi ve Ev Sahibi Ülke tarafından her üç yılda bir düzenlenir) **5.Dünya Su Forumunda** en çok konuşulan 15. Madde, **suyun temel bir insan hakkı olmasıydı.**⁵

Forum çerçevesinde düzenlenen Liderler Zirvesi sonunda yayımlanan Çağrı Metninde, “suyun toplumların ve ülkelerin yaşamlarındaki önemine dikkat çekilerek, Dünyaya su kaynaklarının yönetimi konusunda acil önlemler alınmasını, suyun insanları, kültürleri ve ekonomileri birbirine bağladığını, tüm ekonomik ve toplumsal kalkınma, gıda güvenliği, açlık ve yoksulluğun sona erdirilmesinin ayrılmaz bir parçası olduğu vurgulandı.

Milenyum kalkınma hedeflerine varılmasının önemine işaret edilen metinde, dünyanın hızlı nüfus artışı, göç, kontrolsüz ve sağlıksız kentleşme, ticarî eğilimlerdeki değişiklikler ve iklim değişiklikleri gibi önemli küresel değişimlerle karşı karşıya bulunduğu ve tüm bunların su kaynakları üzerinde olumsuz etkileri olduğu hatırlatıldı.

Tüm bu olumsuz gelişmelerin suya erişimi ve suyun kalitesini ciddî biçimde tehdit ettiğinin belirtildiği metinde, son ekonomik ve malî küresel krizin de dikkate alınmasının zorunlu olduğu ve bu krizin sonuçlarının su kaynaklarının yönetimi ve hizmete verilmesi üzerindeki sonuçlarının değerlendirilmesi gerektiği kaydedildi.”⁶

¹ 13 Dünya metropolünde su yönetimi “Benchmarking Çalışması”, Genar Araştırma Danışmanlık Eğitim Ltd. Şti. tarafından İSKİ için yapılmıştır, İSKİ Yayınları, İstanbul-2004. shf.15,17,21 ; Ertürk, Erkan. Açıklamalı İçtihatlı Uygulamada Su Davaları, Kartal Yayınevi, Eylül- 2005 shf. 35

² Ertürk, Erkan. a.g.e. shf. 35 ; 13 Dünya metropolünde su yönetimi “Benchmarking Çalışması”, shf.16,17,18

³ Karaca, Zeynep. İçme Suyu Şebeke Sistemlerinde Su Kayıp Ve Kaçaklarının Tespiti, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul-2009 shf.1

⁴ İSKİ 2007 Faaliyet Raporu, shf.5

⁵ <http://www.google.com.tr>. [Beşinci Dünya Su Forumu İstanbul Su Mutabakatı](http://www.google.com.tr); 5.Dünya Su Forumu Sonuç Bildirgeleri, Yayınlayan 5.Dünya Su Forumu Genel Sekreterliği, İstanbul- 2010, shf. 7, 48

⁶ <http://www.google.com.tr>. [Beşinci Dünya Su Forumu liderler zirvesi sonuç bildirgesi](http://www.google.com.tr); 5.Dünya Su Forumu Sonuç Bildirgeleri, a.g.e shf. 5

Türkiye yarı kurak bir iklime sahip olup, küresel ısınma ve kuraklıktan olumsuz yönde etkilenmektedir.⁷ DSİ(Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü) verilerine göre, **ülkemizde kişi başına düşen yıllık ortalama kullanılabilir su miktarı 1500 m³ civarlarında olup**, Ülkemiz diğer Avrupa Ülkelerine nazaran su azlığı yaşayan bir ülke durumundadır.⁸

İstanbul, Türkiye'nin kâlbî ve özeti konumunda olan ve sahip olduğu târihî ve doğal güzellikleri ile Dünyanın imrendiği kentlerin başında gelir. Bugün İstanbul, 14 Milyona yakın nüfusu içinde barındıran⁹, küçük ölçekli bir çok ülkeden daha fazla nüfusa sahip, devasa bir metropoldür.¹⁰

İstanbul'da yaşam kalitesinin yükselmesinin yanında, yapılaşma ve nüfus artışına paralel olarak, bütün dünyada etkileri görülen küresel ısınma ve iklim değişikliği nedeniyle kentin içme ve kullanma suyu gereksinimi hızla artmaktadır ve artan gereksinimi artık il sınırları içindeki kaynaklardan sağlama olanağı kalmamıştır.¹¹(Deniz suyunun arıtılması ise, mutlak su yoksulluğu çeken ülkelere özgü pahalı bir yöntem olup, şu an için ülkemizde uygulanmamaktadır.)

İstanbul yerleşiminin su gereksinimi, artan oranda il dışından (örneğin, İstranca, Melen vs.) sağlanması zorunlu olduğundan ve büyük masrafları gerektirdiğinden, bu durum birim su maliyetini hızla yükseltmektedir.¹²

Bugün musluktan suyun akması, günümüz modern insanı için günlük hayatında oldukça basit görünen bir olaydır. Ancak bu basit zannedilen olayın arka planında; su kaynaklarının korunması, sağlıklı su temini, hizmetlerin yönetimi ve finansmanı, su teknolojisi, altyapı gibi birbiriyle hem iç içe hem ayrı ayrı pek çok konu başlığının, su kurumları tarafından organize edilmesi yatmaktadır. İstanbul'da gün geçtikçe artan su talebini karşılamak için İSKİ, çalışmalarını sürdürmektedir.¹³

İSKİ 2560 Sayılı Kuruluş Kanunu ile kendisine yüklenen su kamu hizmetini, büyük oranda tahsil edilen su gelirleriyle yerine getirmektedir. Kaçak su kullanılarak bedelinin

⁷ Su Dünyası, Devlet Su İşleri Vakfı'nın aylık ücretsiz yayını, sayı 67, Şubat- 2009, shf.58

⁸ (DSİ-2008, Karaca, Zeynep. a.g.e.shf.1 ; TES-İŞ (Türkiye Enerji, Su ve Gaz İşçileri Sendikası)'nın Eğitim Kültür ve Yayın Organı, Sayı:2007-3, Ekim-2007, shf.74; Posta Gazetesi, 2 Aralık 2011 Cuma, shf.23 (Orman ve Su İşleri Bakanı Veysel Eroğlu'nun röportajı “ **Kişi başına 1 yılda 1500 m³ su düşüyor**”.

⁹ **Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)**, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne göre Türkiye'nin nüfusunu açıkladı. Türkiye'nin 2011 yılı sonunda nüfusu 74 milyon 724 bin 269 kişi oldu. **Toplam nüfusun yüzde 18,2'si İstanbul'da yaşıyor**. İstanbul'da ikamet eden sayısı 13 milyon 624 bin 240 kişi. İstanbul ilinde bir kilometrekareye 2 bin 622 kişi düşüyor. İstanbul'dan sonra Başkent Ankara'nın nüfusu ise 4 milyon 890 bin 893 kişi. Üçüncü olarak da İzmir ilinin nüfusu 3 milyon 965 bin 232 kişi.(Zaman Gazetesi, 28 Ocak 2012 Cumartesi, shf.1,10)

¹⁰ **Metropol** kelimesi, (Yunanca: μητρόπολη, mitrópoli "ana şehir") demektir. İç içe geçmiş büyük kentlerden ve banliyölerden oluşan, çevreye ve ülkeye göre kültür ve ekonomi yönünden en gelişmiş olan merkez şehir. Herhangi bir şehirde kültür, finans gibi unsurlar gelişirse, bu şehrin metropolleşmesine örnektir. Çoğu metropollerin nüfusu 1 ve 10 milyon civarındadır. [İstanbul](#), mimari, dini, kültür, nüfus, ekonomi, tarih ve medeniyetler bakımından bir metropoldür. Metropol kavramı aynı zamanda başkentlere gönderme yapan bir kavramdır. Bu itibarla İstanbul [Roma](#), [Bizans](#) ve [Osmanlı](#) medeniyetlerinin başkenti olması sebebiyle de metropoldür. İki kıtayı birleştiren, iki denizi kavuşturan [Boğaziçi](#)'ne sahip; dinler, diller ve ırklar mozaiği ile bir dünya başkenti, bir kentler kentidir. 2010 yılı Avrupa kültür başkentidir., (Vikipedi Özgür Ansiklopedi(<http://tr.Wikipedia.org/wiki/metropol>))

¹¹ İstanbul Metropolitan Alanında Doğal Kaynaklar, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi/Bimtaş, Aralık -2006, shf.2

¹² İstanbul Metropolitan Alanında Doğal Kaynaklar, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi/Bimtaş, Aralık -2006, shf.2

¹³ İSKİ 2007 Faaliyet Raporu, shf.7

ödenmemesi, devamlılığı esas olan kamu hizmetinin aksamasına sebep olduğu gibi, kişi başına düşen birim su maliyetini ve fiyatını da arttırmaktadır.

Son yıllardaki küresel ekonomik kriz, küresel ısınma, kuraklık ve iklim değişiklikleri, küresel nüfus artışı, küresel senaryolar ve ülke içersinde yaşanan kimi sosyal olaylar (dış kaynaklı ekonomik kriz, terör, siyasi çekişmeler, dönemsel kuraklık ve göç, nüfus artışı, kısmi işsizlik, v.s.) gibi nedenlerle ülkemiz ve toplum, bu küresel çaptaki ve yurt çapındaki siyasal, sosyal, ekonomik ve iklimsel değişimlerden olumsuz yönde etkilenmekte, bu durumlarında etkisiyle ülke insanının profili değişmekte, bu olumsuzluklar ve diğer faktörlerinde birleşmesiyle insanlar, çeşitli suçları işlemeye meyilli hale gelmekte, özellikle malvarlığına yönelik suçlarda ve hırsızlık suçlarında (su ve elektrik hırsızlığı başta olmak üzere) büyük artışlara neden olmakta ve bu durumlar karmaşık bir hâl almaktadır.

Toplum üzerinde önemli sosyal ve psikolojik etkileri olan ve en çok işlenen suçlardan birisi olan hırsızlık suçlarının, İstanbul Metropolünde en yaygın görülen çeşitlerinden biri de kaçak su kullanmak suretiyle işlenen hırsızlık suçlarıdır.

2560 Sayılı İSKİ Kuruluş Yasasının zorunlu bir gereği olarak, aynı yasanın 23.md'si hükmüne göre tanzim edilen ve yürürlüğe konan **Eski Tarifeler Yönetmeliğinin kaçak ve usulsüz su kullanmak başlığını taşıyan 36. Maddesinde “Abone olmaksızın İSKİ’ye ait su taşıyan borulardan veya yer altı suyu kaynaklarından herhangi bir teknik düzenle su almak kaçak su kapsamına girer”** denilmektedir. Yönetmeliğin 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42 ve 43.maddeleri kaçak ve usulsüz su kullanmanın çeşitli şekillerini düzenlemektedir.

Yeni İSKİ Tarifeler Yönetmeliğinin Tanımlar ve Kısaltmalar başlıklı Madde-3, II) bendindeki Kaçak su kullanımının tanımı ise: “ **Abone olmaksızın; İdarenin suyunu, İdareye ait su taşıyan boru hatlarından, şube yolundan, bina içersindeki ana kolon borusundan ve yer altı suyu kaynaklarından herhangi bir teknik düzenle su alma işidir**” diye tanımlamaktadır. Yeni yönetmeliğin 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54 ve 55.maddeleri kaçak ve usulsüz su kullanmanın çeşitli şekillerini düzenlemektedir.

Kaçak su kullanımı genellikle konutlar ve işyerlerinde görülmekle birlikte, bunlar dışında da kaçak su kullanımına tevessül edenler arasında yüksek su tüketen bazı işletmelerde bulunmaktadır.¹⁴

Üretilen su ile nihâî kullanıcıların tükettiği su miktarı arasındaki fark büyüdükçe, üretim maliyeti ve bakım maliyeti artmaktadır.¹⁵ Bu durumda, kaçak su kullanarak faturasını ödemeyen abonenin yükü, su faturasını düzenli olarak ödeyen aboneye ek bir yük oluşturmaktadır.

Kaçak su kullanma eylemi, 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu ve 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanununun ilgili maddeleri gereği, (YTCK.141,142,203.maddeler-ETCK.491,492,274.maddeler) hırsızlık ve mühür bozma suç tiplerini oluşturmaktadır.

¹⁴ <http://www.tumgazeteler.com/?a=3002791>, (Kaçak su kullanan 90 kişiye hapis cezası).

¹⁵ Karaca, Zeynep. a.g.e. shf.1,6,

Ayrıca Yargıtay'ın istikrar kazanmış içtihatlarında da kaçak su kullanma eylemi, hırsızlık ve mühür bozma suçları niteliğindedir. (İçtihatlar ileride madde açıklamalarında ve dipnotlarda belirtilmiştir).

Bu çalışmanın amacı, suyun hırsızlığa konu olup olamayacağını Türk Ceza Kanunu, Doktrin ve Yüksek Mahkeme Kararlarından faydalanılarak objektif bir şekilde belirleyip, kaçak su hırsızlığının Hukukî (Cezâî) boyutu ve nicelik olarak boyutlarının incelenmesi ve kaçak suyla etkin mücadele çalışmalarının irdelenerek, bundan sonra yapılacak kaçak su kullanım oranını aşağı seviyelere çekmek, suçla mücadele ve suçluluk oranının azaltılmasına nitelik ve nicelik açıdan katkıda bulunmaktır.

Bu tez çalışmasında ilk önce, su bir kavram olarak ele alınmış, suyun kimyasal bileşimi ve fiziksel özellikleri, yeryüzündeki tatlı ve tuzlu su kaynakları ve oranları, tatlı su kaynaklarının oluşumu, su zengini ve su fakiri tartışmaları, yaşadığımız coğrafya olan İstanbul kentinin kuruluşu, tarih boyunca geçmişten günümüze İstanbul'u yöneten ve İstanbul'a su temin eden Medeniyetlerin su kültürleri ve önemli su eserlerinin tarihi gelişim yönünden incelenmesi, yabancı şirketler dönemi ve Cumhuriyetin kuruluşundan İSKİ'nin kuruluşuna ve günümüze kadar ki olan dönemde, İstanbul'a yapılan su hizmetleri ve 2560 Sayılı İSKİ Kuruluş Kanunu ile İSKİ'ye verilen görevler, kayıp su ve yasal olmayan kaçak su kullanımının tanımı ve tarifeler yönetmeliğindeki kaçak ve usulsüz su kullanımı çeşitleri ele alınmıştır.

Hırsızlık suçlarının incelendiği II.bölümde ise, uygulamada Genel olarak hırsızlık ve Özel olarak da kaçak su hırsızlığını ilgilendirmesi ve bütün kaçak su ceza davalarında karşılaşılabilecek ve uygulanabilecek ceza hükümleri olması nedeniyle 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanununun 2.Kitap 2. Kısımda Kişilere Karşı Suçlar başlığı altında, 10.Bölümdeki "Malvarlığına Karşı Suçlar" bölüm başlığı altındaki YTCK.141,142,143,145,146,147.maddeleri ve malvarlığına karşı suçların Ortak Hükümleri olan YTCK.168,169.maddeleri, ayrıca Hırsızlık Suçlarının Soruşturulması ve Kovuşturulması, Şikâyet (YTCK 73.md), Uzlaşma(CMK 253.md), Hükümün açıklanmasının geri bırakılması(CMK 231.md) gibi konular ve Mühür Bozma Suçu(YTCK 203.md) genel ve özet olarak ve kaçak su hırsızlığıyla ilgili oldukları ölçüde, Doktrinindeki, Yargıtay Uygulamasındaki ve Mahkemelerdeki son durumlar değerlendirilerek yansıtılmaya çalışılmıştır.

Ayrıca 765 Sayılı Eski TCK döneminde işlenen suçlar nedeniyle Lehe Kanun Uygulaması (YTCK md.7) söz konusu olduğundan, (md.7) gereğince eski dönemde işlenen suçlar için(1.6.2005 öncesi) halen Yeni TCK ile birlikte Eski TCK hükümleri de uygulanmakta olduğundan, Eski TCK'nın (1926-2005 tarihleri arasındaki) 79-80 yıllık birikiminden faydalanmak ve YTCK ile mukayese yapabilmek açısından, YTCK'nın madde gerekçeleri de kanun metninden sayıldığından ve kanun maddelerini daha iyi anlayabilmek için gerekçelerine bakmak öğretici ve elzem olduğundan, tekrar tekrar kanuna, gerekçeye ve ETCK'ya bakmaktansa, **3'ünü bir arada görmek kolaylık sağladığından**, her madde açıklamasına geçmeden önce, kanun metni, gerekçesi ve Eski TCK'da ki madde karşılığı, faydalı olacağı inancıyla 3'ü bir arada belirtilmiştir.

Ayrıca gerekli olduğundan madde metninden sonraki "Açıklamalar" bölümünde, her maddeyi açıklarken, Eski ve Yeni Kanunda yer alan ve yer almayan haller, nitelikli haller, ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenler de karşılaştırma yapmak suretiyle açıklanmaya çalışılmıştır.

Hırsızlık ve Mühür Bozma Suçlarının Özel Görünüş Şekilleri (Teşebbüs, İştirak, İçtima) de önemli olduğundan ve uygulamaya konu olabilecek bütün olasılıkları, YTCK'daki ilgili maddelerle birlikte, kısa, öz ve anlaşılır şekilde açıklanmaya çalışılmıştır.

Kaçak su hırsızlığı çok dar ve spesifik bir konu olduğundan ve daha önce bu alanda Ceza Hukuku boyutu ile ilgili herhangi bir tez çalışması yapılmadığından ve doktrindeki yazarların eserlerinde bu konuya çok cüz'î bir şekilde temas edildiğinden (bazı yazarlarca suyun hırsızlığa konu olamayacağı düşünüldüğünden ve yorum yapılmadığından) teorik metnin oluşturulması sürecinde zorluklar yaşansa da, Doktrinden, Yargıtay ve Mahkeme kararlarından faydalanılarak, objektif bir yaklaşımla oluşturulan teorik metin ve argümanları teknik olarak tek bir bölüm altında toplamak, suç genel teorisine ve konu bütünlüğüne uygun olmayacağı için, mecburen hırsızlık suçunun unsurları, çeşitleri, hafifletici ve ağırlaştırıcı nedenleri, özel görünüş şekilleri ve diğer ilgili bölümlerde sırası geldikçe ve ilgili kanun maddeleri ve açıklamalarıyla ilgili olduğu ölçüde tez çalışmasının çeşitli bölümlerine serpiştirilmiş vaziyette açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca Yargıtay Kararları da ilgili olduğu Kanun Maddesiyle ilgili açıklamalarda, kısa ve öz olarak verilmeye çalışılmıştır.

Tez kapsamında yapılan alan çalışmasında da İstanbul İli Avrupa ve Asya yakasında bulunan çeşitli Adliyelerdeki Asliye Ceza Mahkemelerine intikal eden ve 2009 ve 2010 (ilk 4 ay) yıllarında karara bağlanan Kaçak Su Hırsızlığı ve Mühür Bozma Suçlarına ilişkin dava dosyalarından toplam 147 adet dosya istatistiksel olarak incelenmiştir. Yapılan bu inceleme sonucunda suç ve sanık profilleri çıkarılmak suretiyle elde edilen bulgular değerlendirilip tartışılmış, konuyla ilgili sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

2- GENEL BİLGİLER

2.1. SUYUN OLUŞUMU

2.1.1. Kavram Olarak Su

Bilim Çevrelerine göre, hayattan önce var olan su, canlı hayatın idâmesi için zarurî bir yaşam kaynağıdır.¹⁶ Kimyasal bileşimi 2 molekül hidrojen,1 molekül oksijenden oluşan (H₂O), bu rengi ve kokusu olmayan, saydam (şeffaf) ve sıvı madde (saf su)¹⁷, kozmolojik unsurlar inancının, yani kutsal evren bilimin bir parçası olarak, **dört temel aslî unsur olan hava, su, ateş ve toprak** (geleneksel kültürümüzde anasır-ı erbaa, erkân-ı erbaa ve çehar olarak da anılır)’tan biri sayılmıştır.¹⁸

Biokimyanın temeli olan kimya, yakından incelendiğinde, oldukça gariplikler taşır. Örneğin; yanıcı bir gaz olan hidrojen, yakıcı bir gaz olan oksijenle birleştiğinde hayatın temel taşı olan su (H₂O) oluşmaktadır. Bu iki gazın ve bunlardan oluşan suyun hiçbir özelliği birbirine benzemez. Aynı olay, hemen hemen tüm kimyasal bileşikler içinde söz konusudur.¹⁹

Bilimin verdiği bilgiler ekseninde, suyun yeryüzündeki tarihi 4 milyar yıl olarak tahmin ediliyor. Bir anlamda suyun varoluşu atmosfer ile neredeyse zamandadır diyebiliriz. Yeryüzünde bilinen en eski kaya katmanlarında yapılan ölçümlere dayanarak, suyun Dünya Gezegeninin soğuma süreci ve atmosfer oluşumu sonucunda yeni bulgulardan yola çıkan bazı araştırmacıların iddialarına göre, 4.4 milyon yıl önceden beri var olduğu tahmin ediliyor.²⁰

İlk bakışta **Yerkürenin üçte ikisi su olduğu düşünülerek**, üzerindeki tüm canlılara yetecek miktara suya sahip olduğu kanaati oluşabilir. Dünyadaki toplam su miktarı 1,4 milyar km³ olmakla beraber, bu suların % 97,5’i okyanuslarda ve denizlerde tuzlu su olarak, % 2,5’i ise nehir ve göllerde tatlı su olarak bulunmaktadır. Bu kadar az olan tatlı su kaynaklarının da % 90’ının kutuplarda ve yeraltında çok derinlerde bulunması sebebiyle insanlığın kolaylıkla yararlanabileceği elverişli tatlı su miktarının oldukça sınırlı olduğu anlaşılmaktadır.²¹

¹⁶ **Kur’an-ı Kerim’de** Enbiya suresinin 30. Ayetinde **“Biz canlı olan her şeyi sudan yarattık .”** diyerek suyun yaradılışın temel elementi olarak oynadığı rolü teyit eder. Kur’anı Kerim ve açıklamalı Meali, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara- 2007, Enbiya Suresi 30.ayet shf.323

¹⁷ “Saf suyun fiziksel özellikleri de değişkendir.4^C derecede kütlesi en yüksek değere ulaşıyor, bu halde iken su en yüksek özgül ağırlığa sahip olmakta, buna karşılık 35C derecede suyun özgül ağırlığı azalmaktadır. Celcius ölçeğine göre normal atmosferik basınçta su 0 (sıfır) derecede donar, 100 derecede ise kaynayıp buhar olur. Bu iki sıcaklık değeri arasında su sıvı haldeyken, 0 derecede katı, 100 derecede ise gaz halinde olur. Su buharı havaya göre yoğunluğu 5/8 olarak ölçülen renksiz bir gazdır. Buna karşılık buz kalıbına dönüşmüş bulunan su hegzagonal yani sekizgene benzeyen ve bir tür yıldızı andıran kristallere dönüşmektedir. Bilim, suyun donduğunda moleküler genişleme denilen olay nedeniyle hacminin % 10 arttığını da belirtmektedir.Buzun bu esnada sahip olduğu yoğunluk ise 0.92’dir.,Büyük Larousse:C:21, S:10832-33 Milliyet, İstanbul 1994;(Demirağ Dilaver, Erten Adnan, Şen Mustafa. Suyla Gelen Kültür, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İSKİ -2008) ; Ertürk, Erkan a.g.e. shf.35 ve önsöz

¹⁸ Su Medeniyeti ve Çeşmeler, İSKİ Yayınları, Mart -2009 ; Ertürk, Erkan a.g.e. shf.35 ve önsöz

¹⁹ Baban Nevzat, Siyahhan(Baban) Asuman. Klinik Biyokimya 1.Cilt, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi İstanbul-1998, a.g.e. shf.III **“Biokimya canlılık olaylarının ve yaşamın temelinin oluşturduğu bir bilim dalıdır. Dünyamızdaki canlı ve cansızları oluşturan tüm maddeler, doğal olarak bulunan 92 elementten yapılmışlardır. Canlıların en büyük kısmını karbon, oksijen, azot ve hidrojen oluşturmaktadır.”** (Baban/Siyahhan, a.g.e. shf. III)

²⁰ Suyla Gelen Kültür, shf.7

²¹ Bilen, Özden. Ortadoğu Su Sorunları Ve Türkiye, Ankara- 2009 shf.xv

2.1.2. Tatlı Su Kaynaklarının Oluşumu: Su Çevrimi

Tatlı su kaynaklarının oluşumu ve yenilenmesi “**su çevrimi**” denilen doğal bir faaliyetin sonucudur. Tabiatdaki bazı süreçlerin çevrimler halinde düzenlenmiş olması, doğal kaynakların yenilenmesini sağlamaktadır. İnsan müdahalesi olmadığı veya en az düzeyde olduğu sürece doğadaki çevrimler genellikle hep aynı düzen içinde sürüp gider.²²

Gezegimizdeki tatlı su kaynakları okyanuslardaki tuzlu su miktarının çok küçük bir bölümünü oluşturur. Ancak Dünyanın en büyük şansı, güneş enerjisi aracılığı ile suyu ısıtarak tuzdan ayırıtıran bir damıtma sisteminin ve suyu yenilenebilir kılan doğal bir çevrimin varlığıdır. Tatlı suyun ana kaynağını okyanus yüzeyindeki buharlaşmalar oluşturmaktadır. Su çevriminin okyanuslardan başladığı düşünülürse, ilk olarak sular güneş enerjisi ile buhar haline gelecektir. Daha sonra buharlaşan su hava hareketleri ile kıtalar üzerine taşınır. Soğuk hava akımları ile karşılaşan bulutların içindeki su yoğunlaşarak yağmur veya kar şeklinde yeryüzüne iner.²³

Karalar üzerine düşen yağışların bir bölümü, toprak ve bitki örtüsü yüzeylerinden **buharlaşma** (evaporation) ve **terleme** (transpiration) olarak isimlendirilen biyolojik bir süreç sonucunda bitkiler aracılığıyla atmosfere geri döner. Kalan kısmı ise; yüzeysel akış ve yer altı suyu olarak okyanus veya denizlere ulaşır. Su ve toprak yüzeyi, bitki örtüsü ve atmosfer arasında sürekli tekrarlanan bu olay, **su çevrimi (hydrological cycle)** olarak isimlendirilir.²⁴

Su kaynaklarının hesaplanması işlemi, esas itibarıyla, su çevriminin ana unsurlarının miktarsal olarak tespit edilmesidir. **Su çevriminin dört ana unsuru ise; yağış, yüzeysel akış, yer altı suları ile buharlaşma-terlemedir (evapo-transpiration).** Su çevriminin incelenmesinde buharlaşma ve terleme tek unsur olarak birleştirilir ve buharlaşma-terleme şeklinde ifade edilir. Günlük hayatımızda farkında olmadan sık sık tanıklık ettiğimiz sürecin incelenmesi, su kaynakları geliştirilmesi ve yönetimine ilişkin mühendislik çalışmalarının temelini oluşturan hidroloji ve meteoroloji bilim dallarının konusudur.²⁵

2.1.3. Su Zengini ve Su Fakiri Tartışmaları

Su yeryüzünde canlılığın devamı için alternatifsiz bir doğal kaynaktır. Sadece yaşam için değil, ülkelerin ekonomik kalkınması bakımından da önemlidir. **Su varlıklarına göre ülkeler, yılda kişi başına düşen kullanılabilir su miktarına göre sınıflandırılmaktadır.** 1.000 m³ den az olan ülkeler **su fakiri**, 2.000m³ den az olanlar **su azlığı**, 8.000m³-10.000m³ arası ve fazlası olan ülkeler **su zengini** olarak sınıflandırılır. Türkiye su zengini bir ülke değildir. Ülkemizde kişi başına düşen yıllık kullanılabilir su miktarı 1.500 m³ civarındadır ve **Türkiye su azlığı yaşayan bir ülke konumundadır.**²⁶

Yazar Özden Bilen’e göre; uzun yılları kapsayan ortalama toplam su miktarını bir ülkenin nüfusuna bölerek, kişi başına yıllık ortalama su varlığını bulmak ve belirli eşik değerlerle karşılaştırarak, o ülkenin su zengini veya su fakîri olduğu hususunda bir yargıya varmak,

²² Bilen, Özden. Türkiye’nin Su Gündemi, Su Yönetimi ve AB Su Politikaları, Ankara-2009 shf.60

²³ Bilen, Özden. a.g.e shf.60

²⁴ Bilen, Özden. a.g.e shf.61

²⁵ Bilen, Özden. a.g.e shf.61

²⁶ (DSİ-2008, Karaca, Zeynep. İçme Suyu Şebeke Sistemlerinde Su Kayıp Ve Kaçaklarının Tespiti, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi İstanbul-2009 shf.1 ; TES-İŞ (Türkiye Enerji, Su ve Gaz İşçileri Sendikası)’nın Eğitim Kültür ve Yayın Organı, Ekim-2007 sayı:2007-3 shf.74; Posta Gazetesi 2.12.2011s.23

özellikle popüler su bilimi yayınlarında ve medyada yaygın olarak görülmektedir. Ancak böyle bir yargının doğruluğu tartışmalı olup, ülkeler arasında karşılaştırma yaparken bazı hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Eşik değerler konusunda bir uzlaşma bulunmamaktadır. Falkenmark Göstergesi ve Shiklomanov Göstergesi eşik değerleri, sık sık karıştırılmaktadır.²⁷

Mutlak su yoksulluğu (water shortage) ise tamamen iklimsel koşullara bağlı olarak ve su yokluğu veya su yetersizliği ile birlikte ortaya çıkan bir olgudur. Örneğin Kuveyt, Birleşik Arab Emirlikleri, Libya ve Suudi Arabistan'da 2003 yılı verilerine göre, kişi başına yıllık su miktarları sırasıyla 10, 58, 113, 118 m³ mertebesindedir. Petrol zengini bu ülkeler su ihtiyaçlarının çok büyük bir bölümünü denizden arıtma yoluyla sağlamaktadır. Libya ise, ihtiyacını güney bölgelerinde yenilenme niteliği olmayan fosil su kaynaklarından ve kısmen deniz suyu arıtma tesislerinden sağlamaktadır.²⁸

2.2.SUYUN İSTANBUL'DAKİ TARİHİ SERÜVENİ

2.2.1. İstanbul Şehrini Kuruluşu

Tarihte bütün önemli yerleşim merkezlerinin bir su kaynağına yakın yerde kurulduğunu görürüz. Su, varlık âlemini toprak, hava ve ateşle birlikte oluşturan, yaşamın ve medeniyetin kaynaklarından biridir. İstanbul'a gelince, bu güzelim şehrin ortasından bir akarsu değil, çok istisnâî bir durum olarak bir deniz geçmektedir.²⁹

Bir deniz ya da ırmak kıyısına yerleşmiş Londra, Roma, Paris, İskenderiye, Üsküp gibi önemli birçok şehre kıyasla İstanbul su şehri olarak anılmayı daha çok hak eder. Çünkü İstanbul Denizler kenarında kurulmuş bir şehirdir. Bir yandan Marmara Denizi'yle çepeçevre sarılmış, öte yandan delişmen Karadeniz'e uzanmıştır. Yine tabiatın âdeta insanı şaşkına çevirmek için kurulduğu o eşsiz galeri, Boğaziçi, İstanbul'u benzersiz kılan bir başka güzelliiktir.³⁰

Dünya'nın en eski ve nâdîde şehirlerinden birisi olan İstanbul'un M.Ö. 658 yılına dayandığı bilinen tarihinin, Marmaray çalışmaları sırasında Yenikapı'da bulunan liman kalıntısında yapılan arkeolojik kazılarla birlikte, artık milattan önce 6 binli yıllara kadar uzandığı sanılıyor.³¹

Grek göçleri sırasında Megaralıların ilk akımında Kalhedon (Bugünkü Kadıköy Senti) şehri kurulmuş.(M.Ö.680) Daha sonra ikinci bir akım halinde Byzas önderliğinde gelenler Byzantion'u yine bir Megara kolonisi olarak M.Ö.658 yılında Sarayburnu civarında kurmuşlardır.³²

M.Ö. 513'de Perslerin, 405'te Spartalıların, 318'de İskender'in komutanlarından Antigonos'un egemenliğine geçen şehir, M.Ö.146'da özerk bir şehir devleti olarak Roma İmparatorluğunun koruması altına girmiştir. M.Ö.73 yılında İmparator Vespasianus tarafından

²⁷ Bilen, Özden. a.g.e shf.56,57,58,59

²⁸ Bilen, Özden. a.g.e shf.58 ; **“Yapılan bir çalışmaya göre, kullanılabilir su en çok Alaska-Kanada'dadır. Burada yıllık kişi başına düşen su miktarı 170.000-180.000 m³ tür.”** 13 Dünya Metropolünde Su Yönetimi “Benchmarking Çalışması”, a.g.e. shf.21

²⁹ Geçmişten Günümüze İstanbul'da Suyun Yönetimi, İSKİ Yayınları, Mart- 2009, shf.8

³⁰ Su Medeniyeti ve Çeşmeler, shf.21

³¹ Geçmişten Günümüze İstanbul'da Suyun Yönetimi, shf.8

³² İstanbul'da Suyun Serüveni-İSKİ Yayınları, shf.20 ; Şensoy, Fatma. Suyu Arayan İstanbul Vakıf Sular ve Kırkçeşme, İSKİ Yayınları, Aralık- 2006 İstanbul,shf.73

Roma'ya bağlanan şehir, milattan sonra III. yüzyılda ve akabinde büyük gelişme göstermiştir. İstanbul'u yeniden imar eden imparator I.Constantinus şehri M.S. 330'da Roma İmparatorluğunun başkenti yapar ve adını da Konstantinopolis olarak değiştirir. Constantinus zamanında şehrin batıdaki hududu Çemberlitaş olmuştur.³³ Roma İmparatorluğu 395 yılında Batı ve Doğu diye ikiye ayrılınca şehir Doğu Roma İmparatorluğunun başkenti olarak kalmıştır. Batı Roma İmparatorluğu M.S.476 yılında ortadan kalkmıştır. İstanbul Doğu Roma İmparatorluğunun hem başkenti hem de dînî, fikrî, iktisadî, kültürel ve stratejik bir merkezi konumuna gelir. Etrafı 27 kuleli surlarla çevrilen şehir, (5630 mt. Uzunluğundaki bu surlar II. Theodosius zamanında M.S. 412 yılına doğru inşâ edilmeğe başlanmıştır.)³⁴ çeşitli zamanlarda kendisini kuşatan Hunlar, Sasanîler, Avarlar, Bulgarlar, Araplar ve Ruslar'dan bu sayede korunmuştur. Tâ ki İstanbul 1453'te fethedilinceye kadar...³⁵

İstanbul'un bu uzun tarihi boyunca, burayı yöneten bütün güçler, engebeli bir coğrafyaya yerleşmenin bedeli olarak, su ihtiyacını giderebilmek için hem mühendislik yönünden inanılmaz zorlukları göğüslemek, hem de maddî açıdan çok büyük bedelleri ödemek zorunda kalmışlardır. Tarihteki doğu-batı, güney-kuzey göç yollarının kavşak noktası ve Asya ile Avrupa'nın bulunduğu noktada kurulan İstanbul, pek çok zorluğuna rağmen her zaman câzibe merkezi olmuştur.³⁶

2.2.2.Geçmişten Günümüze İstanbul'u Yöneten ve İstanbul'a Su Temin Eden

Medeniyetler

İstanbul'daki suyun serüveni, yerleşimin başlamasından bu yana bilinen ve belgelenen kaynaklara göre **dört ana dönemde** ele alınabilir:

1- Roma Dönemi

2- Bizans Dönemi

3- Osmanlı Dönemi

4- Türkiye Cumhuriyeti Dönemi

Bu medeniyetler kültürlerini, teknolojilerini ve sanatlarını şehrin tabii dokusu içerisinde icra etmişlerdir. Aynı zamanda su medeniyeti olan İstanbul'umuzda gerek Roma, gerek Bizans, gerek Osmanlı ve gerekse de Türkiye Cumhuriyeti Dönemlerinde su temini konularında ciddi çalışmalar ve araştırmalar icra edilmiştir.³⁷

2.2.2.1. Roma Dönemi

Bugün, tarihi yarımada dediğimiz bölgenin doğu tarafında kurulmuş olan Byzantion ilk zamanlarda su ihtiyacını kuyulardan, küçük menbalardan ve sarnıçlardan karşılıyordu. M.S. 117-138 yıllarında hüküm süren **Hadrianus, ilk kez isâle hattını yaptırarak uzaktan su getiren imparator olarak tarihe geçmiştir.** Bu durum, İstanbul'da yaşamayı câzip hale getirmiş ve

³³ Çeçen, Kazım. İstanbul'un Osmanlı Dönemi Su Yolları, Yayına Hazırlayan Celal Kolay, İstanbul-1999, shf.21

³⁴ Çeçen, Kazım. a.g.e shf.21

³⁵ İstanbul'da Suyun Serüveni, İSKİ Yayınları-2004, shf.21

³⁶ Geçmişten Günümüze İstanbul'da Suyun Yönetimi shf.8

³⁷ Çeçen, Kazım. a.g.e shf. sunuş

şehrin nüfusu belirgin biçimde artmaya başlamıştır.³⁸ Şehir Konstantinapolis adıyla Roma İmparatorluğunun başkenti ilân edildikten sonra (M.S. 330) şehir câzibe merkezi haline geldi ve nüfus artışıyla şehre su yetmemeye başladı. **İmparator Konstantinus (324-337) içme suyuna çözüm bulmak için Romalıların ve Dünyanın en uzun su yolunu yaptırdı.** İkinci isale hattı olan bu su yolu İstrancalar'dan başlayıp Edirnekapı civarından şehre giriyordu ve tam 242 km uzunluğundaydı.³⁹

Üçüncü Roma su yolu **İmparator Valens (364-378)** zamanında yapılmış, Valens Halkalı tarafından su getirilmesi amacıyla isâle hattı inşa etmiştir. Bugün Saraçhane'deki **Bozdoğan Kemerini dediğimiz Valens Kemerini** diye de anılan kemer, büyük tamiratlar görek işletmeye açılmıştır.(M.S.368)⁴⁰ Kemerin ilk olarak Hadrianus tarafından yapıldığı ancak onu restore eden Valens adıyla anıldığı iddiâ edilmektedir. 1509 yılındaki depremde ve diğer dönemlerde yıkılan kısımları Osmanlı Döneminde tamir edilerek yıkılmaktan kurtarılmıştır.⁴¹

Ayrıca Kayser Valens, Halkalı Sularının ilk kemeri olan **Mazul Kemerini** (azledilmiş, işlevsiz kılınmış kemer manasındadır.) yaptırmıştır.⁴²

Dördüncü su yolu olarak da, hala giderilemeyen su problemi **İmparator 1.Theodisius (379-395)** tarafından Belgrat Ormanlarından su getiren isale hattı yapılarak, giderilmeye çalışılmıştır.⁴³ Sultanahmet'e kadar uzanan dördüncü su yolunu da bu yüzden açtı. İstanbul'un kurulduğu andan itibaren hep bir başkent olması avantajı nedeniyle şehrin su problemleri zorda olsa çözüme kavuştu. Su problemi çözüldükçe de nüfus artışı fazlaştı. İstanbul'un nüfusu bundan böyle su ile doğru orantılı olarak artacaktı.⁴⁴

2.2.2.2. Bizans Dönemi

Su isalesini, Geç Roma devrinde tamamlayan ve bu sayede bol suya kavuşan İstanbul, Roma İmparatorluğunun ikiye bölünmesinin ardından Doğu Roma'nın başkenti oldu. Ancak İstanbul için tehlike çanları da çalmaya başlamıştı. Siyasi karışıklıklar yanında savaşların başladığı bu dönemden sonra İstanbul'a yeni bir isale hattının yapılması mümkün olmadı.⁴⁵

VII. Yüzyıldan itibaren şehri almak için çeşitli kavimlerin İstanbul'a saldırması, şehri kuşatanların su kemerlerini yıkarak isale hatlarını tahrip etmeleri, Bizans'ı suyu şehrin içinde muhafaza etmeye itti. Su yolları ve kemerlerin bir bölümünü onarmaya çalışan Bizans, **1204'teki Latin(Avrupalı) istilasının** ardından bir daha onarılamayacak duruma gelen şehir şebekesi yerine **üstü açık ve kapalı sarnıç yapımına hız verdi.** Böylelikle surların dışındaki su kaynaklarına bağımlı hale gelmekten kurtulmuş oldular.⁴⁶

Kuraklık ve savaş durumunda büyük fayda sağlayan şehir içindeki üstü kapalı sarnıç sayısı Bizans döneminde 70'i geçti. Hatta bazı evlerin bodrum katları sıvanarak **'Emprovize**

³⁸ Geçmişten Günümüze İstanbul'da Suyun Yönetimi, shf.12

³⁹ İstanbul'da Suyun Serüveni, shf.25; Suyu Arayan İstanbul Vakıf Sular ve Kırkçeşme, İSKİ Yay. shf.73

⁴⁰ Geçmişten Günümüze İstanbul'da Suyun Yönetimi, shf.14

⁴¹ Çeçen, Kazım. a.g.e shf.30-31

⁴² İstanbul'da Suyun Serüveni, shf.25

⁴³ Geçmişten Günümüze İstanbul'da Suyun Yönetimi shf.14; İstanbul'da Suyun Serüveni, shf.25

⁴⁴ İstanbul'da Suyun Serüveni, shf.25

⁴⁵ İstanbul'da Suyun Serüveni, shf.29

⁴⁶ İstanbul'da Suyun Serüveni, shf.29

Sarnıç' adı verilen sarnıçlar yapılarak susuzluğa çözüm arandı. **Üstü açık sarnıç** olarak da **Aetios Sarnıcı (Vefa Stadı)**, **Aspar Sarnıcı (Çukurbostan)** ve **Hagios Makios Sarnıcı (Altimermer)** yapıldı. Üstü açık bu sarnıçlar 800.000 metreküp civarında su toplarken, kapalı sarnıçlardan da 200.000 m³ su hacmi sağlanıyordu. Bu sarnıçlardan Aetios 244x85 metre, Aspar 152x152 metre, Hagios Makios ise 170x147 metre büyüklüğündedir.⁴⁷

Üstü kapalı sarnıçların en meşhurları, 336 sütunlu ve 140x70 metre iç boyutlarındaki İmparator Sarnıcı adıyla bilinen **Yerebatan Sarayı (Basilica Cistern)** İmparator Justinionus (527-569) tarafından yaptırılmıştır ve 224 sütunlu **Binbirdirek Sarnıcı (Philoxenus)** (64x54 metre) ve **Acımusluk Sarnıcıdır.**⁴⁸

2.2.2.3. Osmanlı Dönemi

İstanbul'un Fethi (1453) sonrasında her alanda başlatılmış büyük imar faaliyetlerinde, su hep ilk sırayı almıştır. Fatih Sultan Mehmet, şehre girdikten sonra subaşı'na eski suyollarının onarılarak genişletilmesi ve yeni suyollarının yapılmasını ferman buyurmuştur.⁴⁹

İstanbul, fetih sırasında **40 bin civarında** nüfusa sahip bir şehirdi. Büyük isale hatlarının hepsi yıkılmış olduğu için, şehirdekiler suları sarnıçlardan sağlıyorlardı. **Fatih Sultan Mehmet eski suyollarını onarttı, genişletti ve yeni suyolları yaptırdı.** Ama İstanbul Fetihten sonra hızla göç almaya başladı. Kanunî zamanında nüfusu **150 bini geçti.** Bu nüfus artışı sebebiyle çeşme ve kuyu suları yetersiz gelmeye başladı. Ayrıca Bizans devrinde uzaklardan su getiren yollar ve kemerler zamanla harap olmuştu. Bunun için çeşitli önlemler alınması için harekete geçildi. Bu önlemler genel hatlarıyla şehrin çevresindeki kaynaklardan alınan suyu çeşitli bölgelere dağıtmak şeklinde özetlenebilecek olan, Bizans döneminde de kullanılan bir yöntemle sadıktı.⁵⁰

Osmanlı'nın Meşhur Kırk Çeşme Su Sisteminin inşasına Kanunî Sultan Süleyman zamanında başlanmıştır. Kırk çeşme su sisteminin âbidevî kemerleri ve bentlerinin bir kısmı, Sultan Süleyman tarafından Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Mimar Sinan, **on yılda (1554-1564)**, aralarında Mağlova Kemer (Muallak Kemer), Kırıkkemer (Kovukkemer) , Uzun Kemer, Güzelce Kemer gibi anıt kemerlerinde bulunduğu **35 kemer yapmış** ve şehir bol suya kavuşmuştur. Bu kemerlere, Süleymaniye Camii ve Külliyesinden (35.786.900 akçe) daha fazla akçe harcanmıştı. (50.054.207 akçe) Mimar Sinan Osmanlı devrinde yapılmış en büyük su tesisine imza atmıştır.⁵¹

Daha sonraki Padişahlar döneminde Karanlık Bent(Kömürcü Bendi)(Genç Osman), Büyük Bent(1724), Kirazlı Bent (1818-II.Mahmud), Ayvad Bendi (1765-III. Mustafa), Çifte Havuz, Başhavuz(Mimar Sinan), Savaklar Kubbesi,**Taksim Suları**, Topuzlu Bent(1750-I.Mahmut), Valide Bendi (1796-III.Selim), Sultan Mahmud Bendi(1839-II.Mahmud), Bahçeköy Kemer, I.Mahmud Kemer,Taksim Su Deposu(1730-I.Mahmud, Taksim meydanındadır), Taksim Maksemi(1730-I.Mahmud) Maksim veya Maksim taksim edilen, bölünen yer

⁴⁷ İstanbul'da Suyun Serüveni, shf.30

⁴⁸ İstanbul'da Suyun Serüveni, shf.30

⁴⁹ Suyu Arayan İstanbul Vakıf Sular ve Kırkçeşme shf.77; **“Konstantiniyye elbette fetholunacaktır. Onu fetheden kumandan ne güzel kumandandır. Onu fetheden asker ne güzel askerdir. Hz. Muhammed (S.A.V)”**, İstanbul'da Suyun Serüveni, shf.37-39

⁵⁰ Su Medeniyeti ve Çeşmeler, shf.23

⁵¹ İstanbul'da Suyun Serüveni, shf.52-54; Geçmişten Günümüze İstanbul'da Suyun Yönetimi shf.28-34

demektir. Taksim semti adını bu yapıdan alır. İstiklal Caddesi'nin Taksim meydanına açılan baş tarafındadır. **Hamidiye Suları** (1902-II. Abdülhamid) Sistemin uzunluğu 44 km. olup, 500 m³ lük 2 adet su deposundan oluşmaktadır.⁵²

Ayrıca Kırk Çeşme Su Sisteminden başka, **Halkalı Suları** (1453-1755 arasında Fatih Sultan Mehmet ve diğer Padişahlar, Sadrazamlar, Şeyhülislam ve diğer Devlet Ricâli ve Hayır Sahipleri tarafından yaptırılan İstanbul'un en önemli su kaynaklarından, **17 adet su yolundan oluşmaktadır.**⁵³

Üsküdar Suları (1547-1874) Mihrimah Sultan, Nurbanu Valide Sultan, Nevşehir'li Damat İbrahim Paşa, Aziz Mahmud Hüdâi ve diğer Hayır Sahipleri tarafından yaptırılan 18'i büyük 17'si küçük toplam **35 adet isale hattından oluşmaktadır.**⁵⁴

Bunların yanında binlerce çeşme ve sebil, şadırvanlar, hamamlar, kuyular, su terazileri, künkler ve galeriler, maksemeler, maslaklar (Osmanlı su mimarisinde isale hattı ile getirilen suyun kente girmeden önce çeşitli yönlere ayrıldığı oda) gibi su mimarisine ilgili sanatsal, estetik ve âbide niteliğinde binlerce eser yapılmıştır.⁵⁵

Osmanlı tam anlamıyla bir Su Medeniyetidir. Aynı zamanda kendi çağının en gelişmiş hidrolik medeniyetidir. Osmanlı, İstanbul'da eşine rastlanmayan bir su uygarlığı kurmuş ve bu şehri yeniden diriltirek, Dünya şehirleri arasında en müstesnâ konuma yükseltmiştir.⁵⁶ Bizans'ın ünlü tarihçisi **Prokopius**'un söylediği **“Suyun taçlandırdığı güzellik”** ibaresi Constantinopolis için değil, olsa olsa İstanbul için söylenmiş olmalıdır.⁵⁷

Osmanlı insanı suya büyük değer veriyordu. **“Su gibi azîz ol”**, İstanbul'da sık duyulan duâlardan biriydi. İnsan olsun, hayvan ya da bitki olsun, Allah'ın mahlûkatına su temin etmek için çeşme yaptırmak, öldükten sonra hayırla anılmak isteyenlerin akıllarına gelen ilk işlerdendi. İslâm Peygamberinin temizliği imandan kabul etmesi, İbadet için mutlaka suya ihtiyaç olması, sarhoş edici içkilerin İslam'da yasak olması, suyun zahmetle edinilen temel ve hayâtî bir madde olması, İstanbul'un suya bakışını etkileyen faktörlerdendi. Su karşısındaki bu saygılı tavır, su yapılarına da yansımıştı.⁵⁸

Evliya Çelebi, Seyahatname'sinde Fetih'ten sonra Fatih Sultan Mehmet'in iki yüz, II. Bayezid'in yetmiş, Kanuni Sultan Süleyman'ın da yedi yüz tane çeşme yaptırdığından bahseder.⁵⁹

Osmanlı Medeniyeti aynı zamanda bir Vakıf Medeniyetidir.⁶⁰ Osmanlı Vakıf Medeniyetinin en aslı unsurlarından birini de su yapıları oluşturmuştur. Çeşmeler, sebiller, şadırvanlar, hamamlar, kuyular, gibi yapılar hayırseverlerin yaptırmak için yarıştığı yapılardır.

⁵² Geçmişten Günümüze İstanbul'da Suyun Yönetimi, shf.28-44arası; İstanbul'da suyun serüveni, shf.52-62

⁵³ Geçmişten Günümüze İstanbul'da Suyun Yönetimi, shf.24-25 ; İstanbul'da suyun serüveni, shf.44-49

⁵⁴ Geçmişten Günümüze İstanbul'da Suyun Yönetimi, shf.25-28 arası; İstanbul'da suyun serüveni, shf.58-59

⁵⁵ Geçmişten Günümüze İstanbul'da Suyun Yönetimi, shf.22-24arası; Su medeniyeti ve Çeşmeler, shf.22-23

⁵⁶ İstanbul'da suyun serüveni, shf.43

⁵⁷ İstanbul'da suyun serüveni, shf.42

⁵⁸ Su medeniyeti ve Çeşmeler, shf.25

⁵⁹ İstanbul'da suyun serüveni, shf.42; Pilehvarian, Nuran Kara- Urfalıoğlu, Nur-Yazıcıoğlu, Lütfi; Osmanlı Başkenti İstanbul'da Çeşmeler, S.19, Çev: Priscilla Mary Işın, Yapı ve Endüstri Merkezi, İstanbul 2000 (Suyla gelen Kültür shf.104)

⁶⁰ Su medeniyeti ve Çeşmeler, shf.12

İstanbul'un dışında yer alan suya ihtiyacı olan İstanbullu, bu hayırseverler sayesinde neredeyse hiç susuzluk çekmemiştir. Suyun mülkiyetinin özelleştirilmeden bütün bir mahlûkata ait görülmesi bu durumun yüzyıllarca devamını sağlamıştır.⁶¹

2.2.2.3.1. Şirketler Dönemi

2.2.2.3.1.1. Dersaadet Anonim Su Şirketi (1869-1933)

XIX. Yüzyılda modern şehirciliğin yayılması ve buna bağlı olarak îmar hareketlerinin yarattığı modern yerleşimler, şehre basınçlı su verilmesi ihtiyacını getirmiştir. Bu amaçla İstanbul'un kuzeybatısındaki Terkos Gölünden su getirilmesi düşünülmüş, halk arasında "Terkos Şirketi" diye anılan ve resmî adı "Dersaadet Anonim Su Şirketi" olan bir Fransız şirketine imtiyaz verilmiştir.⁶²

1869 yılında Sultan Abdülaziz tarafından kurulmasına izin verilen bu şirket tarafından terfî ve isâle hatları ile şehre su dağıtımı yapılmaya başlanmıştır.⁶³ Terkos Gölü suyu, 1883 yılından 1926 yılına kadar ham su olarak pompayla İstanbul'a verilmiştir.⁶⁴

2.2.2.3.1.2. Üsküdar-Kadıköy Su Şirketi (1888-1933)

1888 yılında Anadolu yakasındaki su ihtiyacının giderilmesi için kurulan bu Fransız şirketi 1893 yılında Elmalı Deresi üzerinde Elmalı 1 Barajının inşası ile Anadoluhisarı'ndan Bostancı'ya kadar olan alanda su şebekesi inşâ etmiştir.⁶⁵

Yabancı su şirketleri **1923** yılında Üsküdar-Kadıköy Su şirketine, oradan da **1933** yılında kurulan İstanbul Sular İdaresine devredilmiştir.⁶⁶

2.2.2.4. Türkiye Cumhuriyeti Dönemi

Türkiye Cumhuriyeti döneminde İstanbul'a su temin etme ve İstanbul'daki suların yönetimi iki dönemde ele alınmaktadır. 1-) İstanbul Sular İdaresi Dönemi. 2-) İSKİ Dönemi (İstanbul Su Ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Dönemi)

2.2.2.4.1. İstanbul Sular İdaresi Dönemi (1933-1981)

Yabancı su şirketleri satın alınarak, 1933 yılında "İstanbul Sular İdaresi" kurulmuştur.⁶⁷

İstanbul Sular İdaresi, su sorununa âcil çözümler getirmek için mevcut tesislerin kapasitelerini arttırarak işe başladı. İkinci kademe isale hatları takviye edilerek kapasiteler yükseltildi. İstanbul'un içinde de hummâlî bir çalışma başlatıldı ve şehir içindeki terfî merkezleri çoğaltılarak, buharla işleyen pompalar yerine teknolojik gelişime uygun olan elektrikli pompalar

⁶¹ Su medeniyeti ve Çeşmeler, shf.23

⁶² Geçmişten Günümüze İstanbul'da Suyun Yönetimi, shf.44

⁶³ Kent Ve Su, İSKİ Yayınları-2005, shf.20

⁶⁴ Geçmişten Günümüze İstanbul'da Suyun Yönetimi, shf.44

⁶⁵ Geçmişten Günümüze İstanbul'da Suyun Yönetimi, shf.45

⁶⁶ İstanbul'da suyun serüveni, shf.77

⁶⁷ Geçmişten Günümüze İstanbul'da Suyun Yönetimi, shf.48

faaliyete geçirildi. Çırpıcı'da açılan artezyen kuyularını Terkos-Silahtarağa arasındaki enerji nakil hattı izledi.⁶⁸

1954 yılında Devlet Su İşleri genel Müdürlüğü (DSİ) kuruldu.⁶⁹ İstanbul Sular İdaresi tarafından DSİ' nin yaptığı Ömerli Barajı'nın isale hatları ve su şebekeleri tamamlanarak hizmete sokuldu. Elmalı Deresi üzerinde 2. Elmalı Barajı yapıldı ve Elmalı Terfi Merkezi elektrikli motopompalarla takviye edildi. Adalara su iskelesi ve terfi merkezleri kuruldu. Bütün bu çalışmalar suyu kanatlandırmaya yetmedi. Şehre su buldukça nüfus artmaya, nüfus arttıkça da su kaynakları yetmemeye başladı. 1965 yılına gelindiğinde su seviyesi ancak 82,5 milyon metreküpe çıkarılabiliyordu. İstanbul'un nüfusu ise 2 milyona ulaşmıştı. İstanbul artık başkent değildi ama Türkiye'nin kalbiydi ve çok değerliydi. Türkiye'de yaşanan sosyal olaylar nedeniyle İstanbul nüfusu bir hayli fazlaştı. 70'li yılların ortalarından 90'lı yıllara uzanan süreçte, İstanbul gerçekten çok değişti. Her dönem yoğun bir şekilde göç alan İstanbul, küçük ölçekli bir çok ülkeden daha çok nüfusu içinde barındıran devasa bir metropole dönüştü. Hızlı bir gelişme gösteren sanayileşme ve kentleşme sürecinde, İstanbul'un artan su ve kanalizasyon ihtiyacı had safhadaydı.⁷⁰ İstanbul Sular İdaresi 1981 yılına kadar artan nüfus ve görev alanına dâhil edilen yeni yerlerin su ihtiyacını karşılamaya çalışmıştır.⁷¹

2.2.2.4.2. İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (İSKİ) Dönemi:

İSKİ İdaresi, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin görev alanı içerisinde su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gereken her türlü tesisi kurmak, kurulu olanları devralmak ve bir elden işletmek üzere⁷² **23/11/1981 tarih ve 17523 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan 2560 Sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun (3009 ve 3305 sayılı kanunlarla değişik) ile kurulmuş, İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı, müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluştur.**

2560 sayılı Kanun, diğer Büyük Şehirlerin Su ve Kanalizasyon İdarelerine de örnek olması bakımından önemlidir. Kuruluş Kanununun 2.Maddesinin (c) bendi uyarınca, bölge içerisindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yer altı sularının kullanılmış sularla ve endüstri atıkları ile kirlenmesini, bu kaynaklarda suların kaybına ve azalmasına yol açacak tesis kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek ve bu konuda her türlü teknik, idarî ve hukukî tedbirleri almak yetkisiyle teçhiz kılınmıştır.

Su ve Kanalizasyon hizmetleri noktasında tekel manada yetkili ve görevli kılınan İSKİ (2560 sayılı kanun 1.madde ; Y.3.H.D. 1994/11748 E. 1994/13994K.) yetki ve görevleri kapsamına giren hizmet alanlarını ayrıntılı bir biçimde tanzim etmek ve kanunların tatbîkini

⁶⁸ İstanbul'da suyun serüveni, shf.78

⁶⁹ Bilen, Özden. Ortadoğu Su Sorunları ve Türkiye, shf.xv

⁷⁰ İstanbul'da suyun serüveni, shf.78

⁷¹ Geçmişten Günümüze İstanbul'da Suyun Yönetimi, shf.48

⁷² İSKİ'nin faaliyet alanı, coğrafi olarak İstanbul Büyükşehir Belediyesinin görev alanı ile sınırlı değildir. Şehrin yararlandığı su kaynaklarının korunmasına ilişkin hizmetler, Büyükşehir Belediyesinin sınırları dışında da olsa, İSKİ tarafından yürütülmektedir. Ayrıca, İçişleri Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın teklifi üzerine, Bakanlar Kurulu, ana sistem ile ilgili başka belediye ve köylerin su ve kanalizasyon işlerini de İSKİ'ye verebilir(2560/,md.1). İSKİ'nin yetki ve sorumlulukları, kuruluş kanunu olan 2560 sayılı yasa ve ilgili yönetmeliklerde düzenlenmiştir. Ayrıca yerel yönetimleri doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen birçok yasal düzenleme İSKİ'yi de ilgilendirmektedir. İSKİ 2007 faaliyet raporu, shf.14-15; İSKİ Mevzuatı, İSKİ Yayınları,1.Basım,2004, shf.1-4

sağlamak amacıyla ve yine 2560 sayılı Kanunun verdiği yetkiye müstenîden yönetmelik ve yönergeler tanzim etmekte ve yürürlüğe koymaktadır.

İstanbul'da 90'lı yıllara gelindiğinde, kentsel yerleşim ve altyapının, bitmek bilmeyen göç ve buna bağlı olarak sürekli artan nüfusun getirdiği sorunların başında susuzluk en önemli yeri tutmuştur. Öyle ki zaman gelmiş insanlar haftada birkaç gün gelen suya göre organize olup, buna göre yaşamaya başlamıştır.⁷³

İçme suyu, atık su ve çevre temizliğini öne çıkaran büyük çaplı projelerin hayata geçirilmesi, 1994 yılından sonraki dönemde gerçekleştirilmiştir. İçme suyu rezervinin arttırılması, çok sayıda baraj ve isale hatlarının yapılması, atıksuların arıtılması ve çevreye zarar verilmeden uzaklaştırılması için atıksu arıtma tesisleri ve kollektörler yapılmış, **Haliç'in temizlenmesi bu dönemde gerçekleşmiştir.** İSKİ'nin görev alanında içme suyu, atıksu, yağmur suyu, personel ve finansman açısından 2040 yılına kadar yapılan planlamalar, İstanbul için en önemli kararlar olmuş ve şimdilik su sorunu da büyük ölçüde halledilmiştir.⁷⁴

2560 sayılı İSKİ Kuruluş Yasasının zorunlu bir gereği olarak, aynı yasanın 23.maddesi hükmüne göre, **İSKİ Tarifeler Yönetmeliği tanzim edilmiş ve yürürlüğe konmuştur.** Söz konusu Tarifeler Yönetmeliği ile; abone türleri, tarifelerin yapılış ve uygulama esasları, hizmetler ve teminatlar tarifesine ilişkin esaslar, eylemin niteliğine göre uygulanan yaptırım tarifeleri (kaçak ve usulsüz su kullanım cezaları) ve tahsilatla ilgili esaslar düzenlenmiştir.

İSKİ'nin sunduğu su ve kanalizasyon hizmetlerinden mukavele imzalamak suretiyle yararlanmak yasal bir yükümlülüktür. Aksi durum anılan kamu hizmetlerinden yasal olmayan, diğer bir deyişle kaçak yolla faydalanıldığı neticesini tevlit edecektir.⁷⁵

Tarifeler Yönetmeliğinin Tanımlar ve Kısaltmalar başlığını taşıyan **Madde-3,II bendinde**, Kaçak su kullanımının tanımını: “ **Abone olmaksızın; İdarenin suyunu, İdareye ait su taşıyan boru hatlarından, şube yolundan, bina içersindeki ana kolon borusundan ve yer altı suyu kaynaklarından herhangi bir teknik düzenle su alma işidir**” diye tanımlamaktadır.

Yasal olmayan kaçak su kullanımı (su hırsızlığı), kayıp suyu oluşturan faktörlerden⁷⁶ en önemlisidir. **Kayıp su ise, arıtma tesislerinde üretilen ve dağıtım sunulan su ile faturalandırılan su miktarı arasındaki farktır yani kaydedilemeyen sudur.** Üretilen su ile nihâî kullanıcıların tükettiği su miktarı arasındaki fark büyüdükçe üretim maliyeti ve bakım

⁷³ Geçmişten Günümüze İstanbul'da Suyun Yönetimi, shf.48

⁷⁴ İstanbul'da suyun serüveni, shf.83-151; Geçmişten Günümüze İstanbul'da Suyun Yönetimi, shf.48

⁷⁵ “Davacı kurum sözleşme yapmak ve böylece karşı edim borçlanmak şartıyla kamuya hizmet sunmuş bulunmaktadır. Davalı taraf sözü edilen hizmetten sözleşme vasıtasıyla yararlanacağı yerde böyle bir sözleşme yapmaksızın (ve belki de bunu istemeksizin) karşılıksız ve kaçak olarak elektrik enerjisinden yararlanmış bulunmaktadır.....” (**YHGK 2000/3-1803 E., 2000/1813 K.**) “Elektrik, su ve doğal gaz gibi bedeli karşılığında dağıtılan kamu hizmetlerinden abonman sözleşmesi ile faydalanılır. Bu sözleşmeler belirli bir konuyu, şartları, karşılıklı hakları ve borçları belirler. Sözleşmedeki şartların yerine getirilmemesi halinde idare de kendi yükümlülüklerinden (kamu hizmetinin ifasından) kaçınabilir. Hatta gerekirse sözleşmenin cezaî şart hükümlerini uygulayabilir...” (**Danıştay 8.Daire 1998/1941 E., 2000/4827 K.**)

⁷⁶ “Su dağıtım sistemlerindeki kayıplar birçok faktöre bağlıdır. Bunlar genel olarak; yanlış veya eksik tutulan kayıtlar; değerinin altında hesaplamalar; hatalı sayaç okuma ve sayaç hassasiyeti: sayaç kullanılmayan kamuya ait ortak alanlarda kullanılan sular; yasal olmayan abone bağlantıları(kaçak su hırsızlığı); ve depo, boru, sayaç, vana ve yangın hidrantlarındaki sızıntılar ve boru kırıklarıdır (American Water Works Association) (AWWA)(Amerikan Su İşleri Birliği),1990”.(Karaca, Zeynep. a.g.e. shf.6-7)

maliyeti artmaktadır.⁷⁷ **Bu durumda kaçak su kullanarak faturasını ödemeyen abonenin yükü, su faturasını düzenli olarak ödeyen aboneye ek bir yük oluşturmaktadır.** Çünkü İSKİ 2560 Sayılı Kuruluş Kanunu ile kendisine yüklenen su kamu hizmetini, tahsil edilen su gelirleriyle yerine getirdiğinden, kaçak kullanılan suyun bedelinin ödenmemesi, devamlılığı esas olan kamu hizmetinin aksamasına sebep olduğu gibi, kişi başına düşen birim su maliyetini ve fiyatını da arttırmaktadır.

Tarifeler Yönetmeliğinin devam eden maddelerinde; **45. madde** Kaçak Su Kullanımı ve Re'sen Abonelik, **46. madde** Kaçak Su Kullanma Süresinin Tespiti, **47. madde** Kaçak Su Kullanım Bedeli Hesaplanması ve Diğer İşlemler, **48. madde** Ölçümün Engellenmesi, **49. madde** Sayacın Muhafaza Edilmesi, **50. madde** Usulsüz Su Kullandırılması, **51. madde** Usulsüz Su Kullanımı, **52. madde** Sayaç Mührünün veya Mühür Bağının Koparılması, **53. madde** Yetkisiz Müdahale, **54. madde** Abone Türünün Değiştirilmesi, **55. madde** Ödenmemiş Kaçak Su, Usulsüz Su Kullanımı ve Abone Türü Değiştirme Tahakkuklarının Yeniden Hesaplanması, **kaçak ve usulsüz su kullanımının çeşitli şekilleridir.**

Ayrıca kaçak su kullanma eylemi Türk Ceza Kanunu'nun ilgili maddeleri gereği (ETCK. 491, 492, 274. maddeler)-(YTCK. 141, 142, 203. maddeler) hırsızlık ve mühür bozma suç tiplerini oluşturmaktadır.

Yargıtay'ın istikrar kazanmış içtihatlarında da, kaçak su kullanma eylemi hırsızlık ve mühür bozma suç tipleri niteliğindedir. (YCGK 1984/6-514. 1985/184K) (Yargıtay 11.CD,21.04.2004-1277/3468) (Yargıtay6.CD17.3.2008-16552/5893) (Yargıtay 4.CD,01.11.2006,9999/15763) (Yargıtay 2.CD.2009/43814,2010/27377) **(diğer kararlar için ileride maddelerle ilgili açıklamalara ve dipnotlara bkz.)**

Birazdan incelenecek konu başlığı olan **Hırsızlık Suçlarında**, öncelikle Genel Açıklamalar kısmında, 765 Sayılı Eski TCK döneminde işlenen suçlar nedeniyle Lehe Kanun Uygulaması (YTCK md.7) söz konusu olduğundan, (md.7) gereğince eski dönemde işlenen suçlar için halen Yeni TCK ile birlikte Eski TCK hükümleri de uygulanmakta olduğundan, Eski TCK'nın 1926-2005 tarihleri arasındaki 79-80 yıllık birikiminden faydalanmak ve YTCK ile mukayese yapabilmek açısından, 5237 sayılı YTCK ile 765 sayılı ETCK hükümleri karşılaştırmalı olarak incelenecek ve farklılıklar belirtilmeye çalışılacaktır. Ardından Yeni TCK ile düzenlenen ve uygulamada Genel olarak hırsızlık ve Özel olarak da kaçak su hırsızlığını ilgilendirmesi ve bütün kaçak su ceza davalarında karşılaşılabilecek ve uygulanabilecek ceza hükümleri olması nedeniyle 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanununun 2.Kitap 2. Kısımda Kişilere Karşı Suçlar başlığı altında, 10.bölümdeki "Malvarlığına Karşı Suçlar" bölüm başlığı altındaki YTCK.141,142,143,145,146,147.maddeleri, suyun hırsızlığa konu olup olamayacağı ve bu maddelerin uygulanabilip uygulanamayacağı yönünden objektif olarak açıklanacak, Hırsızlık Suçlarının Özel Görünüş Şekilleri ve Malvarlığına Karşı İşlenen Suçların Ortak Hükümleri olan YTCK.168,169.maddeleri, ayrıca Hırsızlık Suçlarının Soruşturulması ve Kovuşturulması, Şikâyet (YTCK 73.md),Uzlaşma (CMK 253.md),Hükümün açıklanmasının geri bırakılması(CMK 231.md) gibi konular ve Mühür Bozma Suçu(YTCK 203.md) genel ve özet olarak ve kaçak su hırsızlığıyla ilgili oldukları ölçüde, Doktrinindeki, Yargıtay Kararları ve Uygulamasındaki ve Mahkemelerde ki son durumlar değerlendirilerek yansıtılmaya çalışılacaktır.

⁷⁷ Karaca, Zeynep. a.g.e. shf.1,6,

2.3. HIRSIZLIK SUÇLARI

2.3.1. BASİT HIRSIZLIK

MADDE 141 – (1) Zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak amacıyla bulunduğu yerden alan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir. (Asliye Ceza Mahkemesi)

(2) Ekonomik bir değer taşıyan her türlü enerji de, taşınır mal sayılır.

2.3.1.1. Madde Gerekçesi:

Madde metninde hırsızlığın temel şekli tanımlanmıştır. Buna göre, taşınır malın alınmasının suç oluşturabilmesi için, zilyedinin rızasının bulunmaması gerekir. Rızanın geçerli olması için bulunması gereken koşulların varlığı hâlinde zilyedin rızası bir hukuka uygunluk nedeni teşkil edecek ve suç oluşmayacaktır.

Hırsızlık suçunun oluşabilmesi için, failin kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak amacıyla hareket etmesi yeterli olup, bunun fiilen temini şart değildir. Bu yarar, maddî veya manevî olabilir.

Almak fiilinden maksat, suçun konusunu oluşturan mal üzerinde mağdurun zilyetliğine son verilmesi, mağdurun suç konusu eşya üzerinde zilyetlikten doğan tasarruf haklarını kullanmasının olanaksız hâle gelmesidir. Bu tasarruf olanağı ortadan kaldırılınca suç da tamamlanır.

Maddenin ikinci fıkrasında, ekonomik bir değer taşıyan her türlü enerji, taşınır mal sayılmıştır. Buna göre, elektrik enerjisi, gazlar, tabii veya sun’i buharlar da hırsızlık suçunun konusunu oluşturabilecektir.

2.3.1.2. Maddenin 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’ndaki Karşılığı

Madde 491 – (Değişik:9.7.1953-6123/1 md.)

Her kim, diğerinin taşınabilir malını rızası olmaksızın faydalanmak için bulunduğu yerden alırsa altı aydan üç seneye kadar hapsolünür.

(Ek: 6.6.1991-3756/12 md.) Ekonomik bir değer taşıyan her türlü enerji de taşınabilir mal sayılır.

2.3.2. Genel Açıklamalar

Hırsızlık suçu, 765 sayılı Türk Ceza Kanununda; 2. Kitap 10.Bapta “Mal Aleyhinde Cürümler” bap ismi altında 491, 492, 493 ve 494. maddelerde yer almaktaydı. Bu kanunun eşyanın değeri hakkındaki 522. maddesi, iade veya zararın tazmini hakkındaki 523. maddesi ve akrabalıkla ilgili 524. maddesi hırsızlık suçlarında da uygulanabilmekteydi.⁷⁸

5237 sayılı Türk Ceza Kanununda ise, hırsızlık suçları; 2. Kitap 2. Kısımda “Kişilere Karşı Suçlar” kısım başlığı altındaki 10. Bölümde “Mal Varlığına Karşı Suçlar” bölüm başlığı

⁷⁸ Noyan, Erdal. Hırsızlık Suçları, Adalet Yayınevi, Ankara -2007 shf. 39

altında, 141,142,143,144,145,146 ve 147. maddelerinde düzenlenmiştir. 141. maddede basit hırsızlık, 142. maddede nitelikli hırsızlık suçları mevcuttur. 143. madde hırsızlık suçunun gece vakti işlenmesine ilişkindir. 144. maddede daha az ceza gerektiren hırsızlık suçları, 145.maddede çalınan malın değerinin azlığı, 146. maddede kullanma hırsızlığı, 147. maddede ise zorunluluk hali hakkında hükümler bulunmaktadır. Ayrıca,10. Bölümdeki malvarlığına karşı suçların **ortak hükümleri olan**(167,168.169.md'ler) 167. maddesinde hırsızlık suçlarını da etkileyen akrabalık durumu, 168. maddesinde ise yine hırsızlık suçlarına da uygulanacak olan etkin pişmanlık hükümleri düzenlenmiştir.⁷⁹ Tüzel kişiler hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerine ise,169.maddede yer verilmiştir.

YTCK' nın 141. maddesinde 765 sayılı TCK' nın 491. maddesinin karşılığı olarak hırsızlık suçunun basit şekli düzenlenmiştir. Ancak, bu düzenleme kısmen 491.maddesi düzenlemesinden farklıdır. 765 sayılı TCK'nın 491.maddesinde “diğerinin” ibaresi kullanılmışken, YTCK ile “**diğerinin**” ibaresi yerine “**zilyedinin**” tabiri kullanılarak geçmişten beri Türk doktrininde kabul edilen bu suçun “zilyede karşı işleneceği” görüşü kanuni terim haline getirilmiştir.⁸⁰

Yeni TCK'da, 765 sayılı TCK' dan farklı olarak, “taşınabilir mal” yerine, “taşınır mal” ibaresi kullanılmıştır. Ancak bu ibareler arasında sonuç itibariyle herhangi bir fark bulunmamaktadır.⁸¹ YTCK'da, “malın başkasına ait olması” gerektiği açıkça vurgulanmıştır. Bu nedenle, eskiden de kabul edildiği gibi bir kimse, kendi mülkiyetinde olan bir mala karşı hırsızlık suçunu işleyemeyecektir.⁸²

Ayrıca YTCK'da, ETCK'dan farklı olarak hırsızlığın, “kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadıyla” işlenmesi gerektiği açıkça öngörülmüştür. Bu durumda artık, failin başkası yararına olarak hırsızlık suçunu işlemesi halinde de, suçun oluşup oluşmayacağı konusu tartışılmayacaktır.⁸³

765 sayılı TCK' da suçun nitelikli halleri, 491, 492 ve 493. maddeleri olmak üzere üç maddede düzenlendiği halde; YTCK'da hırsızlık suçunun nitelikli halleri 142. maddede düzenlenmiştir.⁸⁴

765 sayılı TCK' da ki bir kısım nitelikli haller YTCK' ya alınmazken, YTCK ile de 765 sayılı Yasada yer almayan bazı nitelikli hallere yer verilmiştir.

2.3.3. Hırsızlık Suçunun Tanımı

Hırsızlığın suç olarak tanımlanmasının sebebi, kişilerin mal varlıklarının korunması amacıdır. Bu fiil mal varlığına⁸⁵ karşı işlenen suçlardandır. Fakat mal varlığı, kişiye ait haklardan

⁷⁹ Noyan, a.g.e. shf. 39

⁸⁰ Artuç, Mustafa. Malvarlığına Karşı Suçlar, Kartal Yayınevi, Ankara- 2007 shf. 35; Koca,Mahmut. 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanununda Malvarlığına Karşı İşlenen Suçlar, Kazancı Dergisi, Sayı 5 shf.72

⁸¹ Centel Nur, Zafer Hamide, Çakmut Özlem. Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt 1, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş, Nisan, İstanbul-2007, shf.279 ; Artuç, a.g.e. shf. 35

⁸² Yaşar Osman, Gökcan HasanTahsin, Artuç Mustafa. Yorumlu, Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Cilt 3, Madde 86-146, Adalet Yayınevi, Ankara-2010 ; Artuç, a.g.e. shf. 35

⁸³ Artuç, a.g.e. shf.35; Yaşar/Gökcan/Artuç. a.g.e.shf.4144

⁸⁴ Artuç, a.g.e. shf.35; Yaşar/Gökcan/Artuç. a.g.e.shf.4144

biri olduğundan hırsızlık kişiye yönelik saldırıda oluşturur. Hırsızlık suçlarının cezalandırılması sonuçta kişinin ve toplumun korunması amacına dayanır.⁸⁶

Hırsızlık, diğer yabancı memleketler kanunlarınca da tarif edilmiştir. 1810 tarihli Fransız Ceza Kanunu'nun 379.maddesinde; (hırsızlık, kendisine ait olmayan bir şeyin hileli bir surette alınmasıdır.), Alman Ceza Kanunu'nun 242.maddesinde; (kendisine ait olmayan menkul bir şeyi gayri kanunî olarak temellük kasdiyle almak), İsviçre Ceza Kanunu'nun 137.maddesinde; (...Başkasının menkul şeyini, kendisine veya üçüncü şahsa gayri meşru menfaat temin etmek için almak...),Yeni İtalyan Ceza Kanunu'nun 624.maddesinde; (başkasının menkul malını âhara veya kendisine menfaat temin etme gayesiyle elinde bulunduranlardan alarak zilyedliğine geçirmek) suretinde tarif edilmektedir.⁸⁷

Hırsızlık; başkasının zilyetliğindeki taşınabilir malı zilyedinin rızası olmaksızın ve faydalanmak amacıyla **cebir veya tehdit kullanmadan almaktır**.⁸⁸ Veya “failin, zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadıyla bulunduğu yerden alması olarak” da tanımlamak mümkündür.⁸⁹ Bu tanıma göre hırsızlık suçunun oluşması için aşağıdaki unsurların varlığı gerekir.⁹⁰

- 1- Malın başkasına ait olması
- 2- Taşınabilir olması
- 3- Mal sahibinin (veya zilyedinin) rızasının bulunmaması
- 4- Malın alınması
- 5- Maldan faydalanmak amacı

“**Su hırsızlığı**” ise, TCK’ da yer verilen bir terim olmayıp, bedeli ödenmek suretiyle kullanılması gereken suyun dağıtımını yapan kurum veya kuruluşun bilgisi ve rızası dışında abonesiz sayaçla yada sayaca müdehale edilerek veya sayaçsız olarak (boru takılarak vs.) kaçak su kullanılması suretiyle işlenen hırsızlık suçu uygulamada “**su hırsızlığı**” olarak bilinmektedir.⁹¹

Eski İSKİ Tarifeler Yönetmeliğinin kaçak ve usulsüz su kullanmak başlığını taşıyan 36. Maddesinde de “**Abone olmaksızın İSKİ’ye ait su taşıyan borulardan veya yer altı suyu kaynaklarından herhangi bir teknik düzenle su almak kaçak su kapsamına girer**” denilmektedir.

Yeni İSKİ Tarifeler Yönetmeliğinin Tanımlar ve Kısaltmalar başlıklı Madde-3, II) bendindeki Kaçak su kullanımının tanımı ise: “**Abone olmaksızın; İdarenin suyunu, İdareye ait su taşıyan boru hatlarından, şube yolundan, bina içersindeki ana kolon borusundan ve yer altı suyu kaynaklarından herhangi bir teknik düzenle su alma işidir**” diye tanımlamaktadır.

⁸⁵ Malvarlığı, bir kimsenin sahip olduğu tüm ekonomik ve parasal değerleri ifade eder. Alacaklar ve Haklar malvarlığının aktif unsurunu, borçlar ise, pasif unsurunu oluşturur. Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna giriş, 3.Baskı, Beta yayınları, İstanbul-2005, shf.270 (Artuç, a.g.e shf.23)

⁸⁶ Noyan, a.g.e. shf. 40

⁸⁷ Çağlayan, M.Muhtar. Türk Ceza Kanunu, 3.Baskı, Cilt 4, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara, shf.297

⁸⁸ Noyan, a.g.e. shf. 40

⁸⁹ Tezcan Durmuş, Erdem Mustafa Ruhan, Önok Murat. Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayınevi, 6.Baskı, Ankara- 2008, shf. 502

⁹⁰ YCGK 5.11.2002 gün ve 2002/237-2002/337 sayılı kararı,(Noyan, a.g.e. shf. 40); Polat, Halil. 5237 sayılı TCK’ da Yer Alıp Uygulamada En Çok Karşılaşılan Suçlar,Adalet Yayınevi,Ankara- 2010,shf.428 ; Çağlayan, a.g.e. shf. 297

⁹¹ Parlar, Ali. Elektrik ve Su Hırsızlığı ile Mühür Bozma Suçları, Bilge Yayınevi, Ankara-2011, shf.151

2.3.4. Hırsızlık Suçunun Tarihi Gelişimi

Hırsızlık, insanlık tarihiyle yaşıt ve çok işlenen bir suçtur. M.Ö.2100 yılında, ilk Yazılı Ceza Kanunu olan **Hammurabi Kanunu**, hırsızlık suçunda mağdur haklarını dikkate almakta ve zararın giderimini öngörmekteydi. Örneğin, “Eğer bir kimse bir öküz veya bir koyun veya bir domuz veya bir kayık çalarsa, bu bir tanrıya aitse 30 katını ödeyecektir, bir köylüye aitse 10 katını geri verecektir. Eğer hırsız bu ödemeyi yapma olanağına sahip değilse, öldürülecektir. Eğer devlet suçluyu yakalayamamışsa, site yöneticisi mağdurun akrabalarına gümüş verecektir.” Şeklinde hırsızlık suçundan bahsetmektedir.⁹²

Roma hukukunun ilk dönemlerinde hırsızlık özel bir suç idi. Bu konuda ilk düzenleme XII levha kanunundadır. Adı geçen kanunda önceki örf ve adetin bir kalıntısı olarak, suçüstü hırsızlık ile tamamlanmış hırsızlık düzenlenmiş idi. Hırsızın suçüstü yakalanması halinde fail idam cezası ile cezalandırılmıştı. Eğer fail fiili geceleyin icra ederken mağdur üzerine gelmiş ise mağdura faili o anda katletmek hakkı tanınmış idi. Eğer hırsız hırsızlığı gündüzleyin elinde silah ile icra ederken yakalanmış ve mağdura karşı silah ile mukavemet etmiş ise mağdura yine öldürme hakkı tanınmıştı.⁹³

Bu hükmün şiddeti Romalı Pretorlar tarafından ortadan kaldırıldı. Bunun yerine tazmini nitelikte para cezaları kondu. Failin hırsızlığı yaparken suçüstü yakalanması halinde verilen para cezası çalınan malın değerinin dört katı kadardı.⁹⁴

Orta çağ Germen Hukuku, Roma Hukukundan farklı olarak, hırsızlığı dar anlamda yorumlamış, başkasının malını gizlice almak olarak vasıflandırmıştı. Şiddet ile işlenen hırsızlık (yağma) normal hırsızlıktan ayrılmıştır. Germen Hukukunun ilk dönemlerinde hırsızlığın cezalandırılması özel intikam yolu ile gerçekleştirildi. Daha sonraları hırsızlık (capitolari) tarafından düzenlendi. Bu kanunlara göre normal olarak hırsızlıklar kişiye acı verici cezalar ile cezalandırılırdı. Daha hafif hırsızlıklar ise çalınan şeyin bedeline göre para cezası ile cezalandırılmakta idi.⁹⁵

779 tarihli bir capitolari (kanun) üç hırsızlık suçunun sorumlusuna idam cezası öngörüyordu. Kanunu çok ağır bulan hukukçular müteselsil suç kavramını geliştirdiler.⁹⁶

Aydınlık çağda hırsızlığa ilişkin kanunların çok şiddetli olmasına karşı bir akım başladı. Hırsızlık için ölüm cezaları aydınlık çağın ceza kanunları tarafından ortadan kaldırıldı.⁹⁷

⁹² Sokullu-Akıncı, Füsün. Viktimoloji(MağdurBilim), Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. Mayıs, İstanbul-2008, shf.13

⁹³ Antolisei, a.g.e. shf. 258 (Nakleden Soyaslan, Doğan. Ceza Hukuku Özel Hükümler, 5. Baskı, Yetkin Yayınları Ankara- 2005, shf. 288)

⁹⁴ Antolisei, a.g.e. shf. 258 (Soyaslan, a.g.e. shf. 288)

⁹⁵ Soyaslan, a.g.e. shf. 288

⁹⁶ Soyaslan, a.g.e. shf. 289

⁹⁷ Soyaslan, a.g.e. shf. 289, İslam Hukukunda Hırsızlık Suçları ve Hırsızlık Suçlarının Tarihi Gelişimi için geniş olarak Şensoy, Naci. Basit Hırsızlık ve Çeşitli Mevsuf Hırsızlıklar (Türk Ceza Kanununun 491,492 ve 493.maddeleri) 2.bası Nazir Akbasan Matbaası, İstanbul-1963, shf.13-26

2.3.5. Suçla Korunan Hukuki Yarar

Hırsızlık suçunun koruduğu hukuki yarar konusunda, doktrinde değişik görüşler ileri sürülmüştür. **Bir görüşe göre** hırsızlık suçunun koruduğu hukuki yarar, **mülkiyettir**. Bu suç, mülkiyeti belirli saldırılara karşı yani malın bulunduğu yerden alınmasına karşı korumaktadır.⁹⁸ **Bir başka görüşe göre ise**, hırsızlık suçunda korunan hukuki yarar **zilyetliktir**. Söz konusu zilyetlik şüphesiz özel hukuk normları ile de korunmaktadır. Ancak, özel hukuk yaptırımlarının yetersizliği nedeni ile cezai müeyyideye başvurma gereği duyulduğu için, bu şekilde bir düzenleme yapılmıştır.⁹⁹ **Başka bir görüşe göre de** hırsızlık suçuyla korunan hukuki yarar, **zilyetliğin yararlanmasına olanak sağladığı haklardır**. Zilyetliğe yönelik hukuka aykırı müdahaleler özel hukukta yeterince korunamadığından, taşınır malın zilyedin rızası olmaksızın alınmasına karşı ceza hukuku ile koruma sağlanmak istenmiştir.¹⁰⁰ **Bir kısım yazarlar da**, hırsızlık suçuyla korunan hukuksal yararın **mülkiyet, mal varlığı ve zilyetlik hakkı** olduğunu bildirerek, madde hükmüyle bireylerin öteden beri korunmaya layık değerlerinden birisi olan mülkiyeti belirli saldırılara karşı korunmasının amaçlandığını belirtmişlerdir.¹⁰¹

Başka bir yazara göre de, hırsızlık suçuyla korunan hukuki yarar, özellikle YTCK'nın 141. maddesinde “zilyedinin rızası olmadan” ibaresi konulduktan sonra, **zilyetlik ve buna bağlı haklardır**. Zaten doktrinde hırsızlık suçuyla korunan hukuki yararın zilyetlik olduğunu ileri süren yazarlar da soyut olarak zilyetliği değil, zilyetliğin sağladığı korumayla birlikte zilyetlik haklarını ifade etmektedirler.¹⁰² Bu görüş YTCK'ya daha uygundur.

Zilyetlik, Türk Medeni Kanunu'nun 973.maddesine göre, bir şey üzerinde fiili hakimiyetin bulunmasıdır. Mülkiyet hakkı kişiye, eşya üzerinde hukuki bir egemenlik sağlarken, zilyetlik eşya üzerinde fiili bir hakimiyet sağlamaktadır. Mülkiyet ile Zilyetlik çoğu zaman bir arada bulunmakla birlikte, bu durum bir zorunluluk değildir.¹⁰³ Eşya üzerinde fiilen egemen olan kimsenin malik olması gerekmez. Zilyetlik malikten başka kişi olabileceği gibi, malik de olabilir. Zilyetlik iradesi, bir eşyaya yararlanma amacıyla hakim olma ve malik gibi davranma iradesidir.¹⁰⁴

Zilyetlik, Türk Medeni Kanunu'na göre, sahibine savunma hakkı ve dava hakkı tanımaktadır. İşte hırsızlık suçuyla korunan hukuki yarar, zilyedin zilyetliği altındaki taşınır malı koruma, savunma ve ondan dilediği gibi faydalanma hakkıdır.¹⁰⁵

⁹⁸ Tezcan/Erdem/Önok, a.g.e. shf. 503

⁹⁹ Dönmezer, a.g.e. shf. 346; Erem, Faruk., Ümanist Doktrin açısından Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Cilt III 3. Baskı Seçkin Kitabevi, Ankara-1985 shf.745; Kıyak, Fahrettin. Umumi ve Hususi Kanunlarda Hırsızlık Cürümleri ve Tatbikatı 1953 shf.7 Nakleden Erem a.g.e. shf. 745 ; Soyaslan, a.g.e. shf. 289-290; Toroslu, a.g.e. shf. 128

¹⁰⁰ Centel Nur, Zafer Hamide, Çakmut Özlem. Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt I Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., Nisan 2007-İstanbul, shf. 283; Meran, Necati. Yeni Türk Ceza Kanununda Sahtecilik, Malvarlığı, Bilişim suçları ile Ekonomi ve Ticaret alanında Suçlar, Seçkin Yayınevi 2. Baskı, Ankara-2008 shf.34; Bakıcı Sedat, Yalvaç Gürsel. 5237 sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 2, Adalet Yayınevi, Ankara-2008, shf.16-17

¹⁰¹ Parlar Ali, Hatipoğlu Muzaffer. Asliye Ceza Davaları, Adalet Yayınevi, Ankara-2008 shf. 345; aynı yönde Noyan, a.g.e. shf.40; **Sinan Esen'e göre de**; hırsızlık suçunda korunan yarar mülkiyetle birlikte zilyetliktir. Esen, Sinan. Anlatımlı ve içtihatlı Malvarlığına Karşı Suçlar, Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar Adalet Yayınevi, Eylül, Ankara- 2007

¹⁰² Artuç, a.g.e. shf.38; Yaşar/Gökcan/Artuç. a.g.e. shf.4152 aynı yönde Meran, a.g.e. shf.34; Centel/Zafer/Çakmut a.g.e. shf.283

¹⁰³ Öztan, Bilge. Medeni Hukukun Temel kavramları shf.611 (Meran, a.g.e. shf.34)

¹⁰⁴ Artuç, a.g.e. shf. 38

¹⁰⁵ Artuç, a.g.e. shf. 38

2.3.6. HIRSIZLIK SUÇUNUN UNSURLARI¹⁰⁶

2.3.6.1. Maddi Unsurlar

Hırsızlık Suçunun Maddi Unsurları 6 tanedir.¹⁰⁷ Bunlar: 1) Fiil 2) Fail 3) Mağdur 4)Nedensellik Bağı 5) Netice 6) Konu' dur.

2.3.6.1.1. Fiil (Hareket-Eylem-Davranış):

Hırsızlık suçu icraî bir davranışla işlenir.¹⁰⁸ Hırsızlık suçunun maddî unsurunu oluşturan hareket, malın bulunduğu yerden alınmasıdır.¹⁰⁹ Bundan anlaşılması gereken ise, mal üzerinde başkasına ait fiili egemenliğin ortadan kaldırılması ve yeni bir egemenlik kurulmasıdır. Bu ise, mal üzerinde maddî eylemin varlığını gerektirir.¹¹⁰

Almak hareketi, hırsızlığın en önemli unsurunu oluşturur ve taşınılabılır bir mala ihtiyaç gösterip, o malın bulunduğu yerden götürülmesini sağlar.¹¹¹

Gerekçede “almak” fiili, “suçun konusunu oluşturan mal üzerinde mağdurun zilyetliğine son verilmesi, mağdurun suç konusu eşya üzerinde zilyetlikten doğan tasarruf haklarını kullanmasının olanaksız hale gelmesidir. Bu tasarruf olanağı ortadan kaldırılınca suç da tamamlanır.” şeklinde tanımlanmıştır.¹¹²

Almak fiili hareket ettirilebilen her türlü şeyi kapsar. Elle malın yerinden alınması, oynatılması, kaldırılması, bir yerden diğer bir yere nakledilmesi¹¹³, araçla taşıma (hayvan da olabilir), herhangi bir araç ya da yöntemle malları kendi zilyedliğine, egemenliğine, tasarrufuna geçirmeyi de kapsar.¹¹⁴

Gerçekten malın alınmasından söz edebilmek için malın üzerinde artık mağdur hiçbir tasarrufta bulunamamalıdır. Bunun içinde malın mağdurun kontrol ve hakimiyeti altından çıkması gerekir. Eğer mal mağdurun kontrol ve hakimiyeti altından çıkmamış ise, mağdurun

¹⁰⁶ Suç Genel Teorisinde suçun unsurları **genel unsurlar** ve **özel unsurlar** olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. **Suçun genel unsurları** (suçun yapısal,kurucu unsurları) ile her suçta bulunması gereken unsurlar kastedilir. Bunlar **1-Tipiklik**(Kanuni unsurda denilir. Somut fiilin suç olarak kanunda tarif edilmesi, fiili suç sayan bir kanun maddesinin var olması), **2-Hareket** (Kanunun suç saydığı neticeye sebep olan, insan bedeninin iradi bir işidir. Suçun temel unsuru, belkemiği harekettir. Hareketsiz suç olmaz, icrai yada ihmali bir hareketin mutlaka olması gerekir. insanın iç dünyasındaki düşünceler, niyetler ve dilekler hareket sayılmazlar), **3-Hukuka aykırılık**(Hukuk sistemine aykırı olması, Hukuk düzeniyle çatışması) **4-Kusurluluk (manevi unsur)**(Kast, kusurluluk şeklinin en üst sınırıdır. En alt sınır ise taksirdir ve bununda altında kaza ve tesadüf vardır. Kast→olası kast→bilinçli taksir→bilinçsiz taksir→kaza ve tesadüf). **Bir eylemin suç teşkil edebilmesi için bütün bu dört unsurunda gerçekleşmesi gerekir. Bunlardan birinin yokluğu halinde suç oluşmaz.** Bunların dışında her suçta özgü olan ve ilgili suç tipinde belirtilmiş olan bazı unsurlarda bulunmaktadır. **Bunlara da suçun özel unsurları denilmektedir.** Mesela hırsızlık suçu bakımından tipiklik, hareket, hukuka aykırılık ve kusurluluk(manevi unsur) gibi genel unsurlar dışında, ayrıca çalınan şeyin mal olması, taşınır olması, başkasına ait olması vb. gibi özel unsurlarında bulunması gerekir. **Hakeri, Hakan. Ceza Hukuku Genel Hükümler, Kabahatler Hukuku, Seçkin Yayınevi, 5.baskı, Ocak, Ankara-2007, shf. 87, 105, 114, 115, 219**

¹⁰⁷ Malkoç, İsmail. Açıklamalı, İctihathı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu,1.Cilt, Malkoç Kitabevi, 2007 shf. 921

¹⁰⁸ Noyan, a.g.e shf. 47; Malkoç, a.g.e. shf. 921

¹⁰⁹ YCGK. 14.12.1999 gün 1999/288-1999/311 sayılı kararı; Esen, a.g.e. shf.10

¹¹⁰ Tezcan/Erdem/Önok a.g.e shf. 514

¹¹¹ Noyan, a.g.e shf. 47

¹¹² Gündel, Ahmet. 5237 sayılı TCK'da Zimmet, Sahtecilik, Dolandırıcılık, Yağma, Hırsızlık, Güveni Kötüye Kullanma Suçları Ocak, Ankara-2009, shf. 16

¹¹³ Çağlayan, a.g.e. shf. 298

¹¹⁴ Malkoç, a.g.e shf. 921

zilyedliği devam ediyor demektir. **Hırsızlık, zilyedliğin bir şahıstan diğer şahsa geçmesi ile tamamlandığına göre**, zilyedliğin geçişinden söz edebilmek için mağdurun artık zilyedliğini koruma hakkının bulunmaması gerekir. Eğer mağdur artık bu hakka sahip değilse zilyed değildir. Zilyedlik hırsıza geçmiş demektir. ¹¹⁵

Su hırsızlığı suçu, kurumun bilgisi ve rızası olmadan suyun alınması ile oluşmaktadır. Alma eylemi belirli bir şekle bağlı değildir. ¹¹⁶ **Uygulama da işleniş biçimleri şu şekildedir:**

- 1-) Hiç sözleşme yapmadan ve sayaç takmadan kaçak su kullanmak suretiyle (şube yolu borusuna ve diğer su hatlarına boru bağlayarak)
- 2-) Kuruma kaydı olmayan sözleşmesiz, kayıtsız sayaçtan geçirmek suretiyle
- 3-)Sözleşmeli (kayıtlı) sayaca fiziki müdahalede bulunarak sayacın doğru kayıt yapmasının engellenmesi suretiyle (herhangi bir aletle sayacın çalışmasını engellemek, sayacın numaratorlerini geri almak, sayacı bazı gün ve saatlerde ters takmak, okuma dönemlerini takip edip sayacı sökmek vs.)
- 4-) En çok da borç nedeniyle sökülen sayacın yerine düzboru (ara boru, spiral) takılarak kaçak su kullanılması suretiyle yapılmaktadır. ¹¹⁷

2.3.6.1.2. Fail

Fail suç kabul edilen hareketi yapan kişidir. Hırsızlık fiilinde suçun faili, malı bulunduğu yerden alan **gerçek kişidir**. ¹¹⁸ Kanununun 141/1.madde metninde suçu işleyecek kişi açısından “kimse” sözcüğu kullanılarak herhangi bir özellik belirtilmemiştir. **Bu nedenle bu suçun faili herkes olabilir**. Hırsızlık suçunun temel şekli fail açısından bir özellik göstermemektedir. ¹¹⁹

Hırsızlık suçunda failden başka ayrıca, azmettiren veya yardım eden gerçek kişiler de rol alabilirler. YTCK’ da fail sayısı, nitelikli hal olarak düzenlenmemiştir. Belki TCK 61.madde bakımından gözetilebilecektir. ¹²⁰ YTCK’ nın 169.maddesine göre, hırsızlık, güveni kötüye kullanma ve dolandırıcılık suçlarının işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı belirtilmiştir. Buna göre hırsızlık suçunun işlenmesi suretiyle fayda sağlanan tüzel kişiler Yeni TCK’ nın 20.maddesi gereği suçun faili olarak kabul edilmeyecek; ancak bu tüzel kişilere aynı yasanın 60.md’sinde gösterilen güvenlik tedbirleri uygulanabilecektir. Diğer bir deyişle, özel hukuk tüzel kişilerine bir

¹¹⁵ Soyaslan, Doğan. Ceza Hukuku Özel Hükümler, 2005 shf. 293; Malkoç a.g.e shf. 925

¹¹⁶ Parlar, Ali. a.g.e. shf. 154

¹¹⁷ “ Suç tutanağında sanığın sayaç kullandığına dair bir bilgi bulunmadığı, tutanak tanıklarının çektiği fotoğrafta ve sanığın soruşturma aşamasındaki ikrarına göre **kaçak boru kullanarak suyun sağlandığı**, bu durumuyula sanığın üzerine atılı suçun sabit olduğu anlaşıldığı halde yazılı şekilde beraatine karar verilmesi,”(2.CD.2.11.2010,21356-30150)(Parlar, a.g.e. shf.161) ” 15.06.2004 günlü borçtan sökülen sayaç yerine **ara boru takılarak kaçak su kullanıldığına** ilişkin suç tutanağı kapsamı karşısında; kaçak kullanım şeklinin saptanması için tutanak düzenleyici tanıklar ile sanığın savunmasında belirttiği kiracısı dinlenerek, sanığın ifadeleri arasındaki çelişkiler giderilip, sanığın hastaneye yatış ve taburcu olduğu tarihler irdelenip sonucuna göre hukuki durumunun belirlenmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde sanığın beraatine karar verilmesi,” (2.CD.4.11.2008, 16022-17878) (Parlar, a.g.e. shf.190)

¹¹⁸ Noyan, a.g.e shf. 48

¹¹⁹ Parlar Ali, Hatipoğlu Muzaffer. Asliye Ceza Davaları, Adalet Yayınvevi, 2.Baskı, Ankara-2008 shf.345; Bakıcı/Yalvaç, a.g.e.shf.19; Polat, Halil. a.g.e, shf.430 ; Centel/Zafer/Çakmut a.g.e. shf.282; Esen. a.g.e. shf.10

¹²⁰ Malkoç, a.g.e shf. 921

kamu kurumu tarafından verilen **faaliyet izni iptal edilebilecek** ve tüzel kişiler hakkında **müsadere kararı** verilebilecektir.¹²¹

Su hırsızlığı suçunda fail açısından bir farklılık bulunmamaktadır. Genel hırsızlık suçunda olduğu gibi tüzel kişiler bu suçun faili olamazlar. Buna karşın tüzel kişilerin organlarını oluşturan yetkili temsilcileri bu suçun faili olabilirler. Bir özel hukuk tüzel kişisinin yararına su hırsızlığı suçunun işlenmesi halinde, tüzel kişilik hakkında bunlara özgü **iznin iptali** ve **müsadere** güvenlik tedbirleri uygulanacaktır. (TCK. 60,169 md.)¹²²

Sonuç olarak, faydalanma kastıyla fiili gerçekleştiren veya fiile iştirak eden gerçek kişiler bu suçun faili olabilir. **Örneğin**, ara boru takmak suretiyle kaçak su kullanılması halinde, bu eylemin daha önceki malik veya kiracılar tarafından yapılmış olması, bu durumu bilerek kullanıma devam eden kişileri cezai sorumluluktan kurtarmaz.¹²³

YTCK' nın “ Cebir ve Şiddet, Korkutma ve Tehdit ” başlıklı 28.maddesi gereğince; karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilmez. Başkasına; cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit yoluyla hırsızlık suçunu işleyen kişi, kanunun 28.maddesi uyarınca suçun faili olur.¹²⁴

2.3.6.1.3. Mağdur

Mağdur, belirli bir suçla zarara veya tehlikeye uğratılan hak veya çıkarın sahibi olan kişidir.¹²⁵

Hırsızlık suçunun temel şekli mağdur açısından bir özellik göstermemektedir, herkes (gerçek veya tüzel kişiler) bu suçun mağduru olabilir.¹²⁶ **Hırsızlık suçunda suçun mağduru, zilyetliğinden mal alınan kimsedir.**¹²⁷

Erem bunu; hırsızlık zilyetliği kaldıran bir fiil olduğundan suçun doğrudan doğruya mağduru, zilyet olan şahıstır sözleriyle ifade etmiştir.¹²⁸ Burada zilyetliğin hukuka uygun veya aykırı bir şekilde tesis edilmiş olup olmamasının bir önemi bulunmamaktadır.¹²⁹ Önemli olan, zilyetliğin tesis edilmiş olmasıdır. Başkasına ait bir mal üzerinde hukuka aykırı bir şekilde

¹²¹ Parlar/Hatipoğlu a.g.e shf. 346

¹²² Parlar, a.g.e shf. 153

¹²³ Parlar, a.g.e shf.154 ; “Suça konu kaçak hattın bulunduğu **apartmanın ve sitenin suç tarihindeki resmi yöneticisinin kim olduğu** hususunun kolluk aracılığıyla araştırılarak ve ayrıca suça konu kaçak su tesisatının bulunduğu binada keşif yapılarak kaçak hattın fiilen aktif olup olmadığı, kullanılıp kullanılmadığının tespiti ile sonucuna göre sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde beraat kararı verilmesi,”(2.CD.4.6.2009,24837-27200)(Parlar, a.g.e shf. 176) “Sanığın B ili D Köyü Kültür ve Dayanışma Derneğinin Başkanı olduğu ve savunmasına görede kaçak su kullanıldığı iddia edilen dernek kiraathanesinin kendisi tarafından çalıştırılmadığı bildirildiğinden, **suça konu kiraathanenin suç tarihinde kim tarafından işletildiği** etraflıca araştırılıp, sorumlu olan kişi tespit edildikten sonra sonucuna göre sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden eksik incelemeyle yazılı şekilde hüküm kurulması,” (2.CD.29.01.2009,24745-2329)(Parlar, a.g.e shf. 169)

¹²⁴ Noyan, a.g.e shf. 48

¹²⁵ Dönmezer/Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım, c.2 Yeniden Gözden Geçirilmiş 11.Bası, Beta Yayınevi, İstanbul-1997, shf. 426; Parlar/Hatipoğlu a.g.e shf. 346

¹²⁶ Parlar/Hatipoğlu a.g.e shf. 346

¹²⁷ Toroslu, a.g.e shf. 130 ; Artuç, a.g.e shf. 38

¹²⁸ Erem, Faruk. Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Cilt III, 3.Baskı, Seçkin Kitabevi Ankara-1985 shf.752; Erem, Faruk. TCK Şerhi cilt III shf. 2353; Noyan. a.g.e shf. 66; Esen.,a.g.e. shf.10

¹²⁹ Centel/Zafer/Çakmut a.g.e shf. 282

zilyetlik tesis eden bir kişiden yapılan hırsızlık da 141. ve devamı maddeler kapsamında değerlendirilmelidir.¹³⁰

Hırsızlık suçunun mağduru, başkası nam ve hesabına o eşyayı elinde bulunduran vâzilyetler (zilyet yardımcıları) olamaz. Bu durumda da, suçun mağduru zilyettir. Örneğin, bir arabanın şoför deyken çalınması durumunda mağdur, şoför değil, aracın sahibidir.¹³¹

Zilyet yaşayan kişidir.¹³² Ölü olan kimsenin eşyasının çalınması halinde, ölünün zilyetliği söz konusu olmadığından, ölmekle zilyetlik ölünün mirasçılara geçtiğinden, ölünün eşyasının çalınması suçunun mağduru, ölenin mirasçısıdır.¹³³

Tüzel kişiliğe ait mallarda suça konu olduğunda Yeni TCK sisteminde tüzel kişiler mağdur olamayacağından, **suçtan zarar gören** olarak kabul edileceklerdir. Bu statü gereğince de kamu davasına CMK.237'nci madde uyarınca katılacaklardır.¹³⁴

Su hırsızlığı suçunda, belediye ve bağlı kuruluşları gibi tüzel kişiler tarafından su dağıtım işlemleri yapıldığından, bu tüzel kişiler suçun mağduru değil, **suçtan doğrudan zarar gören konumunda bulunmaktadır.** Suçtan zarar gören tüzel kişiler davaya katılma hakkına sahiptir.¹³⁵

5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 237.md'sinde; mağdurlara, suçtan zarar gören gerçek veya tüzel kişilere ve malen sorumlu olanlara kamu davasına katılmak imkanı tanınmıştır.

Aşağıdaki kararlar kamu davasına müdahale talebinin değerlendirilmesine ilişkin örneklerdir:

“Suçtan zarar gören Tedaş idaresinin katılanlığına, sonra vekilinin katılan vekili olarak duruşmalara kabulüne karar verilmesi gerekirken, Tedaş vekilinin müdahilliğine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.”¹³⁶

“Suçtan doğrudan doğruya zarar gören şikayetçi idare vekilinin 08.05.2001 tarihli dilekçesiyle vaki katılma isteminin kabulüne karar verilmeden yargılamaya devamla sanığın beraatine karar verilmesi yasaya aykırıdır.”¹³⁷

“Duruşmaları takip eden ve 22.9.2005 günlü oturumdaki ifadesinde atılı hırsızlık suçundan dolayı sanığın cezalandırılmasını talep eden, suçtan zarar gören şikayetçi kurum vekiline davaya katılmak isteyip istemediği sorulmayarak, 5271 sayılı CMK'nun 238/2.maddesine aykırı davranılması”¹³⁸

¹³⁰ Gündel, a.g.e shf. 15

¹³¹ Artuç, a.g.e shf. 38; aynı yönde Bakıcı/Yalvaç, a.g.e.shf.20 ; Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e. shf.282

¹³² Malkoç, a.g.e shf. 921

¹³³ Artuç, a.g.e shf. 39; Bakıcı/Yalvaç, a.g.e.shf.20; Centel/Zafer/Çakmut a.g.e. shf.282

¹³⁴ Malkoç, a.g.e shf. 921

¹³⁵ Parlar, a.g.e shf.154

¹³⁶ Y.6.CD.3.3.2005 gün ve 2003/15629-2005/2106 sayılı kararı. (Noyan, a.g.e shf. 66)

¹³⁷ Y.11.C.D.12.05.2004 gün ve 2003/2414-2004/4188 sayılı kararı. (Noyan, a.g.e shf. 67)

¹³⁸ Y.2.CD.,9.4.2009,36654-18813 sayılı kararı.(Parlar, a.g.e shf. 173)

2.3.6.1.4. Nedensellik Bağı

Nedensellik bağı, icra edilen fiil ile meydana gelen netice arasındaki sebep sonuç ilişkisini ortaya koyar. Failin fiili ile gerçekleşen netice arasındaki sebep sonuç ilişkisini ifade eden bağ, doğal bir olgudur, tabii bir vakıadır, fenomendir. Nedensellik bağı, sadece icrai davranışlarla işlenen fiiller açısından söz konusu olabilir. Eğer fiil, ihmali bir davranışla işlenmiş ise nedensellik bağından söz edilemez.¹³⁹ Hırsızlık suçu da icrai bir davranışla işlenen suçlardandır.¹⁴⁰ Hırsızlık fiilinde nedensellik bağı alma hareketi ile yani fiil ile ulaşılmak istenen netice arasındaki sebep sonuç ilişkisi olup,¹⁴¹ failin faydalanmak amacıyla almak hareketi, mağdurun zilyetliğindeki taşınır malına yöneliktir. Bu fiille mağdur zilyetliğini yitirmekte, mal failin zilyetliğine geçmektedir.¹⁴²

2.3.6.1.5. Netice

Hırsızlık suçunun neticesi, zilyedin malı üzerindeki tasarruf imkanını kaybetmesi, failin ise tasarruf imkanına kavuşmasıdır.¹⁴³

Suçta konu malın alınmasıdır. Netice almaktır yararlanmak değil.¹⁴⁴ Hırsızlık suçunun tamamlanması için, malı bulunduğu yerden alan kimsenin bu maldan yararlanmış olması zorunlu değildir.¹⁴⁵ Zaten 141.maddenin gerekçesinde de “ hırsızlık suçunun oluşabilmesi için, failin kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadıyla hareket etmesi yeterli olup, bunun fiilen temini şart değildir. ” şeklinde belirtilmektedir.

Hırsızlık suçu, ani suçlardandır. Bu nedenle, malın alınıp belli bir süre kullanılması zorunlu değildir. Malın mağdurun hakimiyet alanından çıkıp, failin hakimiyet alanına girmesiyle suç tamamlanır.¹⁴⁶

Neticenin meydana gelmesi, suçun tamamlanıp tamamlanmadığının tespiti açısından önemlidir.¹⁴⁷

Hırsızlık suçunun tamamlanmış ve almak unsurunun gerçekleşmiş olduğunun kabul edilebilmesi için **failin mal üzerinde bir egemenlik kurmuş olması gerekir.** Bu egemenliğin kurulmuş olup olmaması fiili bir sorundur. Bu sorunun her somut olayda ayrı ayrı incelenmesi gerekeceğinden bu konuda kesin bir kriter koymak mümkün değildir. Bu değerlendirme yapılırken, yeni zilyetlik sahibinin mal üzerindeki egemenliği önceki zilyetlik sahibinden bağımsız olarak herhangi bir engelle karşılaşmadan kullanıp kullanamayacağına bakılmalıdır. **Suçun tamamlanması için çalınan maldan faydalanılması şart değildir.**¹⁴⁸

¹³⁹ Malkoç, a.g.e shf. 9

¹⁴⁰ Noyan, a.g.e shf. 47; Malkoç, a.g.e shf. 921

¹⁴¹ Malkoç, a.g.e shf. 921

¹⁴² Noyan, a.g.e shf. 48

¹⁴³ Noyan, a.g.e shf. 48

¹⁴⁴ Malkoç, a.g.e shf. 922

¹⁴⁵ Artuç, a.g.e shf. 47

¹⁴⁶ Artuç a.g.e shf. 48

¹⁴⁷ Noyan a.g.e shf. 48

¹⁴⁸ Önder, a.g.e shf. 292; Parlar/Hatipoğlu. Shf. 347

2.3.6.1.6. Konu

YTCK'nın 141.maddesine göre hırsızlık suçunun konusu, “ **başkasına ait taşınır bir mal** ”dır. Şu halde bir şeyin hırsızlık konusu olabilmesi için, **1-** mal olması, **2-** taşınır olması, **3-** başkasına ait olması gerekir.¹⁴⁹

2.3.6.1.6.1. Mal

Bir şeyin hırsızlık suçunun konusu olabilmesi için, mal niteliğinde olması gerekir. **Mal, üzerinde aynı veya şahsi hak sahibi olunan her şeydir.**¹⁵⁰ Maldan amaç, maddi ve manevi kıymeti olan şeylerdir.¹⁵¹ Hırsızlık suçunda mal, insanın normal hayatında (gündelik yaşamında) ve ilişkilerinde herhangi bir gereksinim için kullandığı taşınır şeylerdir.¹⁵²

Prof. Dr. Ayhan Önder'e göre; hırsızlık suçunda bir şeyin mal olarak kabul edilebilmesi için alınan şeyin, bu suç tipini ihlal bakımından suç niteliğine ulaşmış olması ve bir ekonomik değer taşıması gerekir. Ancak, manevi bir değer taşıyan veya kişinin mal varlığında bir fonksiyon gören şey, ekonomik değeri olmasa dahi mal kavramına dahildir.¹⁵³

YTCK 141. Madde gerekçesinde “ yarar sağlamak ”tan amacın sadece “ maddi ” olmadığı “ manevi ” yararı da kapsadığı ifade edilmiştir.

Yargıtay'ın bazen ekonomik değere vurgu yaptığı kararlarına da rastlanmaktadır.

“ Suçun konusu olan mühür ıstampa, boş rapor kağıtları işlevi olan şeylerdir. Bu eşyaların miktar ve nitelikleri gözetildiğinde ekonomik bir değer taşıdıkları, hırsızlık suçuna konu olabilecekleri açıktır. ”¹⁵⁴

“ Tüm dosya içeriğinden sanığın, yakınının ekip biçtiği tarladan çıkarıp evinde kullanmak üzere tarlanın kenarına koyduğu taşları onun rızası dışında alarak götürdüğünün anlaşılmasına rağmen, bütün unsurları itibariyle oluşan yüklenen suçtan sanığın mahkumiyeti yerine çalıntı taşların ekonomik değerinin bulunmadığından bahisle beraatine karar verilmesi yasaya aykırıdır. ”¹⁵⁵

Malın ekonomik değerinin çok az olması durumunda da, hırsızlık suçu oluşacaktır. Ancak bu durum, YTCK'nın 145.maddesine göre indirim veya ceza vermeme nedeni olarak kabul edilecektir.¹⁵⁶

YTCK'nın 141/2.maddesine göre, (ETCK 491/2.md) ekonomik bir değer taşıyan her türlü enerji de bu suçun konusunu oluşturabilecektir. Buna göre, elektrik enerjisi, gazlar, tabii ve suni buharlar hırsızlık suçunun konusunu oluşturabilecektir.¹⁵⁷

¹⁴⁹ Erem, a.g.e. shf. 746; Bakıcı/Yalvaç, a.g.e. shf.20; Artuç, a.g.e shf. 40; aynı yönde Tezcan/Erdem/Önok a.g.e shf. 504; Toroslu, a.g.e shf.130; Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e. shf.285; Yaşar/Gökcan/Artuç, a.g.e. shf.4148

¹⁵⁰ Gözübüyük, Türk Ceza Kanunu Şerhi cilt 4, shf. 582; Noyan, a.g.e shf. 23

¹⁵¹ Savaş/Mollamahmutoğlu, Türk Ceza Kanununun Yorumu cilt 4, shf. 4867; Noyan a.g.e shf. 23

¹⁵² Önder, a.g.e shf. 288; Tezcan/Erdem/Önok, a.g.e shf.504; Artuç a.g.e shf. 40; Erol, Haydar. Yeni Türk Ceza Kanunu 2005, shf. 695 ; Meran, a.g.e. shf.35

¹⁵³ Önder, a.g.e shf. 289; aynı yönde Parlar/Hatipoğlu, shf. 346

¹⁵⁴ YCGK'nın 14.12.1999 tarih ve 1999/288-1999/311 sayılı kararı (Noyan, a.g.e shf. 59)

¹⁵⁵ Y.11.CD 27.10.2004 tarih ve 2003/11101-2004/7898 sayılı kararı (Noyan, a.g.e shf.59)

¹⁵⁶ Artuç, a.g.e shf. 40

Öğretide Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer, Kişilere ve Mala Karşı Cürümler isimli kitabının 357.sayfasında, “ Bir şeyin hırsızlık cürmü bakımından mal sayılabilmesi için mutlaka katı (sulb) olması gerekmez. Gaz veya sıvı şeklindeki şeylerde hırsızlığın konusunu oluştururlar. Böylece havagazı, su hırsızlığı, hatta bir enerji kaynağı olarak elektrik çalınmasının da mümkün olduğuna kitabın da işaret ettiğini belirtmektedir.” Aynı yazara göre “ **kanaldan geçen suyun, ark kırılarak alınmasında hırsızlık suçunu oluşturur.** ”¹⁵⁸

Prof.Dr.Naci Şensoy’a göre; “malın mutlaka sulb, katı bir cisim olması iktiza eylemez; mayi veya gaz şeklindeki cisimlerde mal mefhumuna ithal edilmek muktazidir; bu itibarla başkasının mülkiyetinde olan su veya diğer mayilerle, havagazı, buhar gibi şeyler üzerinde de hırsızlık suçunu işlemek mümkündür.”¹⁵⁹

Centel/Zafer/Çakmut’a göre; “malın katı olması gerekmez, sıvı veya gaz şeklinde olması da mümkündür. Başkasının mülkiyetinde bulunan su veya diğer sıvılar, doğal gaz, buhar gibi şeyler üzerinde de hırsızlık suçu işlenebilir.”¹⁶⁰

Erdal Noyan’a göre; “başkasının mülkiyetinde veya haklı zilyetliğinde bulunduğu takdirde su da suçun konusu olabilir.”

“Herkesin yararlanmasına ait sulardan başkalarının haklarına zarar vermeden ve varsa kanundan kaynaklanan kısıtlamalara uyarak yararlanmak mümkündür. Ancak hukuki bir kaynağa dayanan kısıtlamalara aykırı davranışın veya başkalarının haklarına zarar verecek şekilde yararlanmanın hırsızlık olarak nitelendirilebilmesi için; fiilde hırsızlık suçunun maddi ve manevi unsurlarının mevcut olup olmadığına, eylemin başka bir suçu meydana getirip getirmediğine, bu konuda Türk Ceza Kanununun genel hükümleriyle çatışmayan özel kanun bulunup bulunmadığına bakılmalıdır.

5252 sayılı “Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun” a 5349 sayılı Kanunun 6. maddesiyle eklenen ve 5560 sayılı Kanunun 15. maddesiyle değiştirilen Geçici 1.madde hükmüne göre; diğer kanunların 5237 sayılı Kanunun Birinci Kitabında yer alan düzenlemelere aykırı hükümleri, ilgili kanunlarda gerekli değişiklikler yapıncaya kadar ve en geç 31.12.2008 tarihine kadar uygulanır.

Bu maddenin gerekçesi aşağıdaki şekilde ortaya konulmuştur: 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 10’ uncu maddesindeki “ Bu kanundaki hükümler, hususi ceza kanunlarının buna muhalif olmayan mevaddı hakkında da tatbik olunur, “ hükmü, **5237 sayılı Türk Ceza Kanununda,** ceza hukuku sistemini belirli bir disiplin altında toplamak amacıyla, **5 inci maddede “ Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır. ” şeklinde düzenlenmiştir.** 5 inci maddesindeki hüküm karşısında, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun genel hükümlerine uymayan hükümlerin uygulanma kabiliyeti kalmayacağından, söz konusu kanunlarda belirlenen süre içinde gerekli değişikliklerin yapılması gerekmektedir. Söz konusu

¹⁵⁷ Artuç, a.g.e shf. 41

¹⁵⁸ YCGK, 8.12.1980, E.1980/6-349, K.1980/419 (YKD, Şubat 1981, s.225) (Dönmezer,Sulhi. a.g.e shf. 356)

¹⁵⁹ Şensoy,Naci., Basit hırsızlık ve çeşitli mevsuf hırsızlıklar(Türk Ceza Kanununun 491,492 ve 493.maddeleri) 2.bası Nazir Akbasan Matbaası İstanbul1963 shf.32

¹⁶⁰ Centel,Nur-Zafer,Hamide-Çakmut,Özlem.,Kişilere Karşı İşlenen Suçlar Cilt I Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş, Nisan 2007-İstanbul, shf. 286

değişiklikler yapılmaya kadar uygulamada herhangi bir boşluğun doğmaması bakımından 5252 sayılı Kanuna bir geçici madde eklenmesi amacıyla bu madde düzenlenmiştir.

Sularla ve 1329 tarihli Ameliyatı İskâiye İşletme Kanunu Muvakkat isimli Kanunla ilgili örnek kararlardan bazıları aşağıya alınmıştır:

“DSİ Genel Müdürlüğüne ait sulama kanalındaki suyun izinsiz ve habersiz olarak alınması şeklindeki eylem hırsızlık suçunu oluşturmayıp, sulama idaresinde tesis edilen düzeni bozucu nitelik taşıması sebebiyle unsurlarını ihtiva ettiği takdirde 1329 tarihli Ameliyatı İskâiye İşletme Kanunu Muvakkat isimli Kanundaki suçu oluşturur.” (İBK., 29.04.1985, 1985/1-1985/4 sayılı kararı) (Noyan, a.g.e shf. 61)

“Sanığa atılı, sulama kanalı parçasını yerinden sökerek almak suretiyle tarla sulama eylemi Ameliyatı İskâiye İşletme Kanunu Muvakkatın 34.maddesi kapsamındadır.” (Y.7.CD., 02.05.2002, 6205-6124 sayılı kararı)(Noyan, a.g.e. shf. 61) şeklinde devam etmektedir.¹⁶¹

Konuyla ilgili Özel Kanun 1329 tarihli Ameliyatı İskâiye İşletme Kanunu (Osmanlı Kanunu) Muvakkatıdır. Bu kanun ile sulama işlerinin tekelci bir anlayışla düzenlenmesi amaçlanmıştır. Kanunun 4.bölümünde 32,33,34.maddelerinde cezai hükümler yer almaktadır.(08.02.2008 gün ve 26781 sayılı Yasanın 1.ve 2. maddeleriyle bu kanunun 32.ve 33. maddelerinin 1. fıkralarının bağlama cümleleri değiştirilerek, hapis cezaları idari para cezasına dönüştürülmüştür. Ancak 34.maddede bir değişiklik yapılmamıştır. Hapis veya para cezası varlığını muhafaza etmektedir.

Yargıtayın bu kanunla ilgili verdiği eski tarihli kararlarından¹⁶² anlaşılacağı üzere, köy ve kırsal kesimdeki Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğüne, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğüne ve Toprak-Su Müdürlüğüne ait kanal, kanalet ve kuyulardaki arazi sulama sularının izinsiz ve habersiz alınarak, tarla, bağ ve arazilerin sulanması, su kanallarına zarar verici (delerek, kırarak, toprak doldurarak v.s) ve su alınmasını engelleyici eylemlerinin hırsızlık suçunu oluşturmayacağı, sulama idaresince tesis olunan düzeni bozucu nitelik taşıması sebebiyle, 1329 tarihli yasanın 32. 33. 34. maddelerindeki suçları oluşturacağı belirtilmiştir.

Lamih Çelik’in kaçak su kullanımı başlıklı makalesinde,¹⁶³ “ herşey de olduğu gibi içme suyunda da hukuka aykırı davranan kişiler bulunmaktadır. Bu kişiler abone olmaksızın

¹⁶¹ Noyan, a.g.e shf. 61

¹⁶² (1) İBK., 29.04.1985, 1985/1-1985/4 (Ertürk, Erkan. Açıklamalı İçtihatlı Uygulamada Su Davaları, Kartal Yayınevi, Eylül, Ankara-2005, shf. 386; Noyan, a.g.e. shf. 61

(2) YCGK., 04.02.1991, 360-8 (Ertürk, a.g.e. shf. 387)

(3) YCGK., 08.03.1982, 7-422/84 (Ertürk, a.g.e. shf. 387)

(4) Y.7.CD., 02.05.2002, 6205-6124 (Ertürk, a.g.e. shf. 388); Noyan a.g.e. shf. 61

(5) Y.7.CD., 08.04.2002, 4623-4717 (Ertürk, a.g.e. shf. 388)

(6) Y.2.CD., 20.02.2002, 38236-3068 (Ertürk, a.g.e. shf. 388)

(7) Y.11.CD., 16.01.2002, 2001/11252-2002/441 (Noyan, a.g.e. shf. 61)

(8) Y.10.CD., 09.03.1998,1129-2209 (Ertürk, a.g.e. shf. 388)

(9) Y.10.CD., 10.06.1997, 6567-7076 (Ertürk, a.g.e. shf. 389)

(10) Y.8.CD., 30.06.1997,5074-10566 (Ertürk, a.g.e. shf. 389)

(11) Y.8.CD., 21.06.1995, 8505-9497 (Ertürk, a.g.e. shf. 389)

(12) Y.8.CD., 28.05.1991, 4842-6072 (Ertürk, a.g.e. shf. 389)

(13) Y.9.CD., 15.01.1986, 60982-227 (Ertürk, a.g.e. shf. 389)

¹⁶³ “Kaçak Su Kullanımı” başlıklı makalenin tüm hakları yazarı Av. M.Lamih Çelik’e aittir ve makale, yazarı tarafından Türk Hukuk Sitesi (<http://www.turkhukuk sitesi.com>) kütüphanesinde yayınlanmıştır.

belediyeye ait su taşıyan borulardan veya idareye ait kuyu veya kaynaktan delerek, boru döşeyerek, motor bağlayarak v.b. surette su temin etmekte veya abone iken sayaçsız veya sayacı işletmeyecek herhangi bir yolla su temin etme yoluna gitmektedirler. Uygulamada bu eyleme **kaçak su** denilmektedir.¹⁶⁴

Belediyece Kaçak ve usülsüz su kullanımı olayı en az iki idare personeli tarafından mahallinde yapılacak araştırma ve soruşturma sonucu bir tutanakla tespit edilmeli ve mühürlenmelidir. Kişinin mühür bozarak ve suyu sayaçtan geçirmeden kaçak su kullanması eylemi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 141/1.maddesine göre hırsızlık suçunu oluşturacaktır.¹⁶⁵ Kişinin mühür bozarak ancak suyu sayaçtan geçirmek suretiyle kullanmaya devam etmesi halinde hırsızlık suçu değil, 5237 sayılı YTCK' nın 203.maddesine göre, mühür bozma suçu oluşacaktır. Mühür bozmanın cezası ise 6 aydan 3 yıla kadar hapis veya adli para cezasıdır.¹⁶⁶

Eğer kişiler kaçak su kullanımı için içme suyu şebekesine, boru ve kanallara zarar vermiş ise, 486 sayılı Umumi Belediyeye Müteallik Ahkamı Cezaiye Hakkındaki Yasanın 2.maddesine göre, belediyece hasarın onarım bedeli belirlenir ve % 10 fazlası ile kişilerden 6183 sayılı Yasaya göre tahsil edilir.¹⁶⁷

Ali Parlar'a göre de; “Su hırsızlığı”, TCK' da yer verilen bir terim olmayıp, bedeli ödenmek suretiyle kullanılması gereken suyun dağıtımını yapan kurum veya kuruluşun bilgisi ve rızası dışında abonelik veya sayacı müdahale edilerek veya sayaçsız olarak (boru takılarak vs.) kaçak su kullanılması suretiyle işlenen hırsızlık suçu uygulamada **“su hırsızlığı”** olarak bilinmektedir.

765 sayılı ETCK'nun uygulandığı dönemde, **ekonomik bir değer taşıyan suyun,** hırsızlık suçunun maddi konusunu oluşturan mal olduğu kabul edilerek sayacın mühürünün bozulup bozulmamasına göre su hırsızlığı eylemi farklı biçimde nitelendirilmekteydi. Buna göre, sayacın mühürlü olması halinde eylem 765 sayılı TCK'nun 492/2, 522/1.maddeleri, mühürlü olmaması halinde ise aynı yasanın 491/ilk, 522/1.maddeleri uyarınca cezalandırılmaktaydı.

5237 sayılı YTCK'da su hırsızlığı eylemi, elektrik hırsızlığında olduğu gibi(TCK. md.142/1-f) hırsızlık suçunun nitelikli halleri arasında açıkça gösterilmemiş olmakla birlikte, YTCK'nun 142/1-a bendinde yer alan “Hırsızlık suçunun... kamu yararına veya hizmetine tahsis edilen eşya hakkında” işlenmesi şeklinde tanımlanan nitelikli hırsızlık hali olarak kabul edilmiştir.

Buna göre, sayacın mühürlü olup olmadığına bakılmaksızın tüm su hırsızlığı suçları, 142/1-a bendi kapsamındadır. Şayet su hırsızlığı suçu işlenirken mühür bozulması da söz konusu ise ayrıca TCK'nun 203.maddesi de uygulanacaktır.”¹⁶⁸

Yargıtay'ın kaçak su kullanmanın hırsızlık suçunu ve mühür bozma suçunu oluşturacağına dair bir çok kararı bulunmaktadır. Ayrıca İstanbul'daki ve Türkiye'deki diğer

¹⁶⁴ Çağatay Bilgin, Azmi. Terazi Hukuk Dergisi, Şubat-2007, sayı-6 shf. 25-29 (Çelik, Lamih. a.g.m <http://www.turkhukuk.com> sitesi.com)

¹⁶⁵ Y.2.CD. E.2007/2973 K.2007/6502 T.09.05.2007 – Legal Hukuk Dergisi, Temmuz 2007, sayı-55 shf. 2299 (Çelik, Lamih. a.g.m. shf. 2); Gündel, a.g.e shf. 35

¹⁶⁶ Çelik, Lamih. a.g.m. shf. 2

¹⁶⁷ Danıştay 8.D. 1995-1997 (Çelik, Lamih. a.g.m shf.2)

¹⁶⁸ Parlar, a.g.e. shf.151

bölgelerdeki Yerel Mahkemelerin kaçak su hırsızlığıyla ilgili yüzlerce kararları mevcuttur. Halen Yargıtay'da ve Yerel Mahkemelerde derdest yüzlerce ceza davası devam etmektedir.

2.3.6.1.6.2. Mal Taşınır Nitelikte Olmalıdır

765 Sayılı Eski TCK'da “ **taşınabilir maldan**” bahsedilirken, 5237 Sayılı YTCK ile “**taşınır bir maldan**” söz edilmektedir. Bu terimler arasında uygulama açısından bir fark bulunmamaktadır.¹⁶⁹

Taşınır mal; sabit olmayan, bir yerden alınıp başka bir yere götürülebilen maldır.¹⁷⁰

Türk Medeni Kanununun 762.maddesine göre, taşınır mülkiyetinin konusu şunlardır:

1- Nitelikleri itibariyle taşınabilen maddi şeyler.

2- Edinmeye elverişli olan ve taşınmaz mülkiyetinin kapsamına girmeyen doğal güçler.

Her şeyden önce taşınır mal kavramı Medeni Kanuna göre belirlenir.¹⁷¹ Ancak bazen Hukuki anlamda taşınır mal ile Ceza Hukuku anlamında taşınır mal birbirinden farklıdır. Örneğin: İcra İflas Hukuku anlamında gemi taşınmaz mal niteliğindeki veya Hukuki anlamda tarladaki bir ağaç taşınmaz nitelikte iken, Cezai anlamda hem geminin alınması, hem de tarladaki ağacın kesilip götürülmesi durumunda, bunlar taşınır nitelikte sayılacaktır.¹⁷²

Hırsızlık kavramı bakımından bulunduğu yerden alınması mümkün veya mümkün hale gelmiş veya gelebilecek örneğin, taşınmazdan sökülmüş veya sökülebilen her şey taşınır mal olarak kabul edilir.¹⁷³

Ceza Hukukunda taşınabilir mal, hareket ettirilebilen her türlü şeydir.¹⁷⁴

Böylece Ceza Hukuku anlamında hareket edebilen veya ettirilebilen, bulunduğu yerden sökülüp götürülebilen her şey, hırsızlık suçunun konusunu oluşturabilir.¹⁷⁵ Örneğin, bir tarla üzerindeki ekilebilir toprak kısmı, bir binanın damındaki kiremitler, toprak içersine döşenen borular bu suçun konusu olabilecektir.¹⁷⁶ Yargıtay'ın bir kararında;

“Ceza Hukukunda menkul “taşınabilir” malın tarifi yoksa da doktrin ve uygulamalarda bir veya birkaç kişinin münferiden veya toplu halde kucaklarında, sırtlarında taşımaları, motor veya tabiat gücü ile itme ve çekmeleri suretiyle bir yerden diğer bir yere götürülebilen şeylerin taşınabilir mallar olduğu ” ifade edilmiştir.¹⁷⁷

Medeni Kanunun 715 ve 756-761. maddeler arasındaki hükümleri kaynak ve yer altı sularıyla ilgilidir. Su genellikle tabiatıta yeraltında ve yerüstünde her tarafta rastlanabilen sıvı ve

¹⁶⁹ Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e. shf. 287 ; Tezcan/Erdem/Önok, a.g.e. shf. 508; Artuç, a.g.e. shf. 41

¹⁷⁰ Noyan, a.g.e. shf. 24; Artuç, a.g.e. shf. 41

¹⁷¹ Tezcan/Erdem/Önok, a.g.e. shf. 504

¹⁷² Artuç, a.g.e. shf. 42; Yaşar/Gökcan/Artuç, a.g.e. shf.4151

¹⁷³ Artuç, a.g.e. shf. 42; Yaşar/Gökcan/Artuç., a.g.e. shf.4151

¹⁷⁴ Çağlayan, a.g.e. shf. 298 ; Erem, Faruk. Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Cilt III 3.Baskı Seçkin Kitabevi, Ankara-1985 shf.750(Şensoy, shf.45) Erem, TCK Şerhi cilt III. Shf. 2351; Noyan, a.g.e. shf. 49

¹⁷⁵ Koca, Malvarlığına Karşı İşlenen Suçlar, shf.72; Centel/Zafer/Çakmut a.g.e. shf. 287-288; Artuç, a.g.e. shf. 42

¹⁷⁶ Dönmezer, a.g.e. shf. 356; Artuç, a.g.e. shf. 42

¹⁷⁷ Y.6.CD.3.7.1975 gün ve 1975/2514-1975/3349 sayılı kararı (Noyan, a.g.e. shf. 49)

akıcı bir madde olup, borularla, kanallarla, tankerlerle, bidonlarla, damacanalarla v.s veya buz haline getirilerek katı (sulb) bir halde de bir yerden diğer bir yere rahatlıkla nakledilebileceğinden, **suyu taşınabilir bir mal olarak nitelendirebiliriz. Dönmezer'in belirttiği gibi suda hırsızlığa konu olabilir.**¹⁷⁸

Yargıtay'ın eski tarihli bir Ceza Genel Kurulu Kararında, “ Kanaldan geçen suyun, ark kırılarak alınmasının da hırsızlık suçunu oluşturduğu belirtilmiştir.”¹⁷⁹

2.3.6.1.6.3. Malın Başkasına Ait Olması

YTCK'nın 141.maddesine göre hırsızlık suçunun konusu, “ başkasına ait taşınır bir maldır.” Hırsızlık suçunun konusunu oluşturan malın, fail dışında bir başka kişiye ait olması gerekir. Çünkü hiç kimse kendisinin sahip olduğu bir malı çalamaz.¹⁸⁰ Logoz'a göre; bir kimsenin kendisine ait şeyi alması işlenemez suç teşkil eder.¹⁸¹ Kendisine ait bir malın başkasına ait olduğunu sanarak alınmış olması durumunda da mefruz suç hükümleri uygulanır ve hırsızlık suçu gerçekleşmez.¹⁸²

Bir malın başkasına ait olup olmadığı konusu, özel hukuk hükümlerine göre belirlenir. Örneğin, mülkiyeti muhafaza kaydıyla veya rehin olarak bir başkasına verilmiş mallarda artık zilyet değişmiş olduğundan, malikin bu malları alması durumunda da hırsızlık suçu oluşacaktır.¹⁸³

Bir malın hırsızlık suçuna konu olabilmesi için, bir kişiye âdiyetinin olması gerekir. Bu nedenle, herhangi bir âdiyet olmadan doğada tabii bir halde bulunan sahipsiz mallar (res nullius) hırsızlık suçuna konu olmayacaktır.¹⁸⁴ Örneğin, gün ışığı, hava, rüzgar, deniz suyu v.s. gibi herkesin istifade edebileceği sahipsiz mallar doğada buldukları sürece hırsızlık suçuna konu olmayacaktır.¹⁸⁵ Ancak bu mallar, bir kimsenin zilyetlik veya mülkiyet tesisleriyle hırsızlık suçuna konu hale gelebilecektir. Örneğin, yağmur suları sahipsiz maldır. Ancak bir kimse yağmur sularını kapısının önünde biriktirip onları buz haline getirirse, hırsızlık suçuna konu olabilecektir.¹⁸⁶

Aynı şekilde deniz suyu, yağmur suyu, göl suyu, akarsu, nehir, çay, dere, yer altı suyu v.s. de sahipsiz maldır. (Anayasa 168.madde ve Türk Medeni Kanunu'nun 715 ve 756.maddeleri gereği Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki tabii servet ve kaynaklardandır.)¹⁸⁷ Ancak bir bölge halkının (İstanbul) su ihtiyacını karşılamak amacıyla kanunla kurulmuş, mahalli ve tekel manada yetkili bir kamu tüzel kişisi tarafından (İSKİ) büyük masraflar yapmak suretiyle kilometrelerce uzaklıktaki akarsulardan, göllerden ve yer altı sularından getirilerek ve bir takım teknik usuller ve işlemlerden geçirildikten sonra, içme ve kullanma suyu (musluk suyu) olarak, şehir şebeke sistemiyle konutlara, işyerlerine, hastanelere, okullara, kamu kurum ve

¹⁷⁸ Dönmezer, a.g.e. shf. 357

¹⁷⁹ YCGK, 8.12.1980, E.1980/6-349, K.1980/419 (YKD, Şubat-1981, s.225) (Dönmezer, Sulhi. a.g.e shf. 356)

¹⁸⁰ Tezcan/Erdem/Önok, a.g.e. shf. 508; Artuç, a.g.e. shf. 42

¹⁸¹ Dönmezer, a.g.e. shf. 361

¹⁸² Dönmezer, a.g.e. shf. 361; Artuç, a.g.e. shf. 42

¹⁸³ Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e. shf. 288; Artuç, a.g.e. shf. 42; Noyan, a.g.e. shf. 53

¹⁸⁴ Dönmezer, a.g.e. shf. 363; Artuç, a.g.e. shf. 43; Yaşar/Gökcan/Artuç, a.g.e. shf.4152

¹⁸⁵ Artuç, a.g.e. shf. 43; Noyan, a.g.e. shf. 50; Yaşar/Gökcan/Artuç, a.g.e. shf.4152

¹⁸⁶ Artuç, a.g.e. shf. 43; Yaşar/Gökcan/Artuç, a.g.e. shf.4152

¹⁸⁷ Ertürk, a.g.e. shf. 35-36-37

kuruluşlarına, otellere, fabrikalara vs. ulaştırılarak, konuyla ilgili yasal mevzuat uyarınca belli bir bedel mukabilinde halkın kullanımına tahsis edilmişse, bu sudan (İSKİ Suyu) illegal bir şekilde bedelsiz yararlanmak da hırsızlık suçuna konu olabilecektir.

Doktrinde Prof. Dr. Naci Şensoy kitabında; “ serbest sular muayyen bir şahsın mâmelekinde yer alamıyan mallardan madut buldukları cihetle bunların hırsızlığı düşünülemez. Ancak hususi mülkiyete mevzu olmuş çeşmelerden, gayrın mülkü içindeki havuzlardan veya mahsus kanallarla sevk edilen suların, bir takım mahsus tesislerle, meselâ bir değirmenin işletilmesi için su ahzı başkasına ait malın çalınmış olmasını tazammun eder. ” şeklinde görüşünü belirterek, özel mülkiyete konu olmuş ve özel işleme tabi tutulmuş suların mal hükmünde olduğunu ve hırsızlık suçuna konu olabileceğini belirtmektedir.¹⁸⁸

Prof. Dr. Faruk Erem’de kitabında; “ herkesin istifade edebileceği şeylere karşı(gün ışığı, hava, deniz suyu v.s. gibi) hırsızlık bahis konusu değildir. Fakat çeşitli sebeplerle bunlar hususi veya amme mülkiyetine tefrik edilmiş ise başkasının malı haline gelirler. Tazyikli hava, tabii buz, su vesairenin tahsis suretiyle mal haline gelmesi mümkündür.”demektedir.¹⁸⁹

Sedat Bakıcı /Gürsel Yalvaç’a göre; “hava, su, vahşi hayvan gibi sahipsiz mallar hırsızlık suçunun konusunu oluşturmaz ise de, av hayvanları, avlandıktan sonra, yabani hayvanlar evcilleştirildikten sonra, hava ve su belirli bir kaba konulmaları veya bir yerde muhafaza edilmeleri ile sahipli hale geleceklerinden malvarlığına karşı suçların konusunu oluştururlar.”¹⁹⁰

Centel /Zafer /Çakmut’a göre de; “açık hava, deniz suyu, kar gibi sahipsiz mallar(res nullius), hırsızlığın konusunu oluşturamazlar. Ancak, özel mülkiyete konu olan havuz veya çeşme suyunun alınması, hırsızlık suçunun oluşmasına sebebiyet verir.”¹⁹¹

Doktrin’de suyun hırsızlığa konu olamayacağı düşüncesi de mevcuttur. Ancak bu düşünce suyun bir sosyal ve zorunlu ihtiyaç maddesi olduğu ve sosyal devletin sağlaması gereken hizmetlerden olduğu düşüncesiye, bu görüşlere katılmak gerekir. Ancak teorik olarak hırsızlığa konu olamaz deniliyorsa, bu görüş kısmen isabetli değildir. Şöyleki:

Hırsızlığa konu olamayacak sudan kastedilen, doğada tabii halde bulunan deniz, göl, akarsu, nehir, yağmur suyu, yeraltı suyu vs. gibi sularsa, bu sular genel su olup, sahipsiz maldır ve herkes bu suların ihtiyacı oranında istifade edebilir. (Bu sular Anayasa 168.madde ve Türk Medeni Kanunu’nun 715 ve 756.maddeleri gereğince Devletin hüküm ve Tasarrufu altındaki tabii servet ve kaynaklardır. Özel kanun hükümleri saklıdır.)¹⁹² Hırsızlığa konu olamazlar.

Ancak konuyu başka bir açıdan ele aldığımızda, suyun da hırsızlığa konu olabileceği anlaşılacaktır. Şöyle ki: Bugün birçok insan içme suyu olarak pet şişe şeklindeki birtakım özel ve teknik işlemlerden geçirilmiş ve ambalajlanmış doğal kaynak sularını, dönüştürülmüş suları, veya su satış istasyonlarındaki damacana suları bir bedel mukabilinde satın alarak, içme suyu olarak kullanmaktadır. Örneğin, bir hırsız kamyonuyla bir marketten veya depodan bu pet şişe ve

¹⁸⁸ Şensoy, Basit Hırsızlık ve Çeşitli Mevsuf Hırsızlıklar, a.g.e. shf. 43-44

¹⁸⁹ Erem, Faruk. Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Cilt III, 3.Baskı, Seçkin Kitabevi Ankara-1985 shf.749

¹⁹⁰ Bakıcı/Yalvaç, Ceza Hukuku Özel Hükümleri 2, Adalet yayınevi, Ankara- 2008, a.g.e. shf.22

¹⁹¹ Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e. shf. 289

¹⁹² Ertürk, a.g.e. shf. 35-36-37

damacana suları çalıp götürse, hırsızlık suçu oluşmayacak mıdır? Tabi ki oluşur. Hatta 3-5 TL. değerindeki bir pet şişe suyun sahibinin rızası dışında bir dükkandan çalınması durumunda bile hırsızlık suçunun yasal unsurları oluşur. Ancak hakim somut olayı değerlendirerek belki değer azlığı veya acil ve zorunlu ihtiyacın olup olmamasına göre cezayı indirebilir veya ceza vermekten vazgeçebilir. Ancak neticede hırsızlık suçu oluşmaktadır.

Suyun ticarileştirilmesi şeklindeki bir düşünceye de katılmamak gerekir. Su en tabii bir insan hakkı olduğu için yalnızca en ekonomik ve uygun şekilde halkın istifadesine sunulmalıdır. Sorumluluk bilinci içersinde faturalarını düzenli olarak ödeyen veya ekonomik sıkıntı yüzünden faturalarını elinden geldiğince ödemeye çalışan vatandaşları da düşünmek gerekir.

Yaşamın sürdürülmesi için biyolojik bir ihtiyaç olan suyun, kişisel içme, yemek yapma, temizlik gibi makul sınırlar içersindeki insani amaçlı kullanımların, diğer kar amaçlı, ticari, sanayi, v.s. alanlardaki kaçak kullanımlardan ayrı tutularak (bu durum da suistimal edilmemek kaydıyla) suç olmaması gerekir.

2.3.6.2. Manevi Unsur (Kusurluluk)¹⁹³ (Genel Kast + Özel Kast)

Hırsızlık kasden işlenebilen bir suçtur. ¹⁹⁴ Taksirle işlenemez. ¹⁹⁵

Hırsızlık olası kastla da işlenebilir; böyle bir durumda ceza indirilir. (YTCK madde 21/2)
¹⁹⁶ Fail ne zaman hırsızlık kastıyla hareket etmiştir? Bir malın başkasına ait olduğunu ve zilyedinin rızasının olmadığını bilen fail, hırsızlık kastıyla hareket etmiş olur. Sahibinin kim olduğunu bilip bilmemesi aranmaz. ¹⁹⁷

Hırsızlık suçunda kast; failin malın başkasının zilyetliğinde olduğunu bilerek o malı zilyedinin rızası dışında almak iradesidir. ¹⁹⁸

Türk Ceza Kanununun “ **Kast** ” başlıklı **21.maddesi** şu hükümleri içermektedir:

¹⁹³ “**Kusurluluk**, failin hukuka uygun hareket edebilme imkânına sahip olduğu halde, hukuka aykırı bir davranışı seçmiş ve gerçekleştirmiş olması sebebiyle, bu fiilin ona yüklenebilmesi ve kınanabilmesidir. Bunun için failin isnat kabiliyetine (kusur yeteneğine) sahip olması ve fiilide **bilerek** ve **isteyerek** işlemesi gerekir. Kişinin taksir derecesinde dahi kusuru yoksa cezalandırılmaz. (Hakeri, a.g.e.shf.199,43)

Kusur yeteneği(isnat kabiliyeti) doğruyu yanlıştan, haklıyı haksızdan ayırabilme ve buna göre davranabilme kabiliyetidir. Kanunumuz buna “**fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve davranışlarını yönlendirme yeteneği**” demektedir.(YTCK 31,32,34.maddeler) (Hakeri a.g.e.shf.200-201)

İsnat kabiliyetinin bulunması için **anlama** ve **isteme** yeteneklerinin ikisinin de mevcut olması gerekir. Bu iki yetenekten sadece birisinin bulunması, isnat kabiliyetinin yokluğunu kabul bakımından yeterlidir. **Şu halde aklen sağlam ve fizyolojik bakımdan gelişmiş herkes isnat yeteneğine sahiptir.** Ceza Hukukunda aksi ispatlanabilen bir karine olan, bütün insanların isnat kabiliyetine sahip olduğu karinesi geçerlidir.(Hakeri a.g.e shf.202)

Kusur yeteneğini etkileyen (isnat kabiliyetini azaltıcı veya kaldırıcı etki eden) sebepler, **yaş** (31.md), **akıl hastalığı**(32.md), **sağır ve dilsizlik**(33.md), **geçici nedenler, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olmadır**(34.md). Hakeri, a.g.e shf.203

Kast, kusurluluk şeklinin en üst sınırıdır.En alt sınır ise taksirdir ve bunun da altında kaza ve tesadüf vardır. Kast→olası kast→bilinçli taksir→bilinçsiz taksir→kaza ve tesadüf.” Hakeri, **Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Kabahatler Hukuku, Seçkin Yayınevi 5.baskı, Ocak, Ankara-2007, shf. 219**

¹⁹⁴ Soyaslan, a.g.e. shf. 296; Tezcan/Erdem/Önok, a.g.e. shf. 516; Artuç, a.g.e. shf. 50

¹⁹⁵ Malkoç, a.g.e. shf. 922; Noyan, a.g.e. shf. 67; Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e., shf.293

¹⁹⁶ Tezcan/Erdem/Önok, a.g.e. shf. 516; aynı yönde Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e. shf. 293; Artuç, a.g.e. shf. 50; Bakıcı/Yalvaç, a.g.e. shf.31

¹⁹⁷ Noyan, a.g.e. shf. 69

¹⁹⁸ Noyan, a.g.e. shf. 67

1- Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir.

2- Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi halinde olası kast vardır. Bu halde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda müebbet hapis cezasına, müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar hapis cezasına hükümlenir; diğer suçlarda ise temel ceza üçte birden yarısına kadar indirilir.

Hırsızlık suçunun manevi unsuru genel kast yanında, yararlanmak amacı olarak belirlenen özel kasttır. ¹⁹⁹ Bu özel kastın bulunması zorunludur. Özel kastın bulunmaması durumunda suç başka nitelikte bir suç olarak oluşabilir. ²⁰⁰ Mesela: Fail malı faydalanmak maksadı ile değil de, o mala zarar verme maksadıyla almışsa, hırsızlık suçu değil, mala zarar verme suçu oluşur. (TCK.151-152.md.) Eğer fail kullandıktan sonra geri vermek amacıyla malı almışsa TCK.146.maddedeki kullanma hırsızlığı suçu oluşur.

765 Sayılı TCK'nın 491/ilk maddesinde, hırsızlık suçunun manevi unsurunun gerçekleşmesi için genel kast yanında ayrıca “ faydalanma maksadı ” biçiminde özel kast aranmaktaydı. 5237 sayılı YTCK'nın 141.maddesinde ise hırsızlık suçu “ kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadı ” biçiminde özel kastla işlenebilen bir suç olarak düzenlenmiştir. ²⁰¹

Suçun manevi unsurunun gerçekleşmesi için genel kastın yanında, failin kendisine veya başkasına yarar sağlamak yani faydalanmak maksadıyla hareket etmesi gerekmektedir. Bu yarar maddi veya manevi olabilir. Faydalanmanın fiilen temini şart değildir. ²⁰² Madde gerekçesinde de bu durum belirtilmiştir.

Fayda kavramı izafidir; kişiden kişiye, olaydan olaya değişebilir. Faydalanma amacı maddi nitelikte olabileceği gibi, manevi nitelikte de olabilir. Bu nedenle, avantaj sağlama, kendini tatmin etme, kullanma, kaprisini yerine getirme, seyretme, zevk duyma vs. maksatları faydalanma kastını oluşturacaktır. ²⁰³

Şaka amacıyla yapılan bulunduğu yerden alma eylemleri bu suçu oluşturmayacaktır. Çünkü failde faydalanma amacı bulunmamaktadır. ²⁰⁴

Fail eşyanın niteliğinde (şeker yerine tuz gibi), veya zilyedin kimliğinde hata etmişse (çalınan otonun A'ya ait olması oysa fail otonun B'ye ait olduğuna inanıyordu) suç vardır. Çünkü hatalar esaslı değildirler. ²⁰⁵

Yararlanmak için eşyanın yapısını bozmak gerekiyorsa, eşyanın tahribi değil, eşyadan yararlanmak söz konusudur. Mesela; çalınan kömürden faydalanmak için bunun yakılması,

¹⁹⁹ YCGK., 6.5.2003, 11-116-148 (Haydar Erol, a.g.e. shf. 84); YCGK., 14.12.1999 gün ve 1999/288-1999/311 sayılı kararı (Noyan, a.g.e. shf. 67); Bakıcı/Yalvaç, a.g.e.shf.31; Polat, Halil. a.g.e. shf.430; Esen, a.g.e. shf.12

²⁰⁰ Malkoç, a.g.e. shf. 922; Esen, a.g.e. shf.12

²⁰¹ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 348

²⁰² Erol, a.g.e. shf. 695; Çağlayan, a.g.e. shf. 299

²⁰³ Dönmezer, a.g.e. shf. 369; Erem, (Ümanist doktrin), a.g.e. shf.768; Artuç, a.g.e. shf. 51; Bakıcı/Yalvaç, a.g.e. shf.32

²⁰⁴ Dönmezer, a.g.e. shf. 369; Artuç, a.g.e. shf. 51

²⁰⁵ Soyaslan, a.g.e. shf. 296

dolayısıyla tahrip edilmesi şarttır. Bu nedenle fiil hırsızlık suçunu oluşturur, nas-ı ızzar suçunu oluşturmaz.²⁰⁶

Aynı şekilde çalınan suda kullanılınca, kirlenerek, atık su haline gelmektedir. Böylece failin yararlanma amacı gerçekleştiği için hırsızlık suçu oluşacaktır.

Su hırsızlığı suçunda manevi unsurun oluşabilmesi için, failin bu fiili kendisine veya başkasına yarar sağlamak bilinç ve iradesiyle yani **faidalanma özel kastıyla** gerçekleştirmiş olması gerekir. Failin kastı, somut olaydaki davranış biçimi ve olayın gerçekleşme koşullarına göre belirlenecektir.²⁰⁷

2.3.6.3. Hukuka Aykırılık Unsuru

2.3.6.3.1. Kavram

Bir haksızlık olarak tezahür eden fiilin bir vasfı, hukuka aykırı olmasıdır. Hukuka aykırılık, işlenen fiilin hukuk düzenince cevaz verilmediğinin, mubah sayılmadığının bir ifadesidir. Hukuka aykırılığın muhtevasını davranış normları tayin eder.²⁰⁸

Bir fiilin hukuka aykırı olması, bunun bütün hukuk sistemine aykırı olmasını, hukuk düzeniyle çatışmasını²⁰⁹ ifade etmektedir. Failin ceza sorumluluğu için, işlediği fiille ilgili olarak suçun maddi unsurlarının yanı sıra, bu fiilin hukuka aykırılığının da olup olmadığının ayrıca araştırılması gerekir.²¹⁰

Bir fiilin hukuka aykırı olması, daha maksada uygun bir şekilde hukuka uygunluk nedenlerinin bulunmaması şeklinde ifade edilebilir.²¹¹ Bir hareketi uygun gören veya emreden başka bir hukuk kuralının mevcudiyeti halinde, fiili suç olmaktan çıkararak bir haklılık sebebi vardır denilir²¹²

²⁰⁶Soyaslan, a.g.e. shf. 296

²⁰⁷ Parlar, a.g.e. shf.155, 29; “ Sanık savunması, tutanak düzenleyicilerinin beyanları, kaçak su tutanağı ve tüm dosya kapsamına göre, sanığın işyerinde yapılan kontrolde önceden borç nedeniyle **sökülen su sayacının yerine başka bir sayaç takıp, su tüketimini sayaçtan geçirmek suretiyle kullandığının tespit edildiği olayda**, yalnızca sökülen sayacın yerine başka bir sayaç takıp su tüketimini sayaçtan geçirmek suretiyle kullanmanın, kaçak su kullanmak suçunun oluşumu için yeterli olmadığı bunun dışında ayrıca sayaca müdahale edilip tüketimin doğru kaydetmesinin engellenip engellenmediği ve sanığın **karşılıksız yararlanma kastı** ile davranıp davranmadığı araştırılıp tartışılmadan yazılı şekilde karar verilmesi,“(2.CD.2.2.2009,19170-2695) (Parlar, a.g.e shf.170)” Suç tutanağında abonesiz, sayaçlı şekilde su kullanıldığının belirtilmesi karşısında; **sanığın suç işlemek kastı ile hareket edip etmediğinin belirlenebilmesi için hangi tarihten itibaren tespiti konu işyerini kullandığının, burada yapılan işe göre tüketilmesi gereken su miktarı ile abone olunmadan takılan sayacın gösterdiği tüketim miktarı arasında orantısızlık bulunup bulunmadığının saptanması gerekir.”(2.CD.12.11.2009,37106-42458)(Parlar, a.g.e shf.181) “ Suç tarihine kadar abone olmadan eylemine devam eden **sanığın karşılıksız yararlanma kastının** ve dolayısıyla suç işleme iradesinin bulunup bulunmadığı piyasadan temin edilen sayaçtan geçirmenin, her türlü müdahaleye ve sayaç değiştirmeye müsait bulunduğu,denetim imkanının olmadığı gözetilerek,”(2.CD.7.4.2008,81-6421)(Parlar, a.g.e shf.186)**

²⁰⁸ Özgenç, İzzet. Türk Ceza Kanunu Şerhi, Adalet Bakanlığı, 2005, shf. 236; Yıldırım, Turan. Haymana İlçesinde 2000-2005 Yılları Arasındaki Kasten İşlenen Müessir Fiil Suçlarının Adli Tıp raporları Eşliğinde Değerlendirilmesi, Ankara-2006, shf. 28; Esen, a.g.e. shf.13

²⁰⁹ Hakeri, a.g.e. shf. 155; Esen.,a.g.e. shf.13

²¹⁰ Özgenç, a.g.e. shf. 242; Yıldırım, a.g.e. shf. 28

²¹¹ Hakeri, a.g.e. shf. 155

²¹² Hakeri, a.g.e. shf. 155

Ceza koyan normların kural, hukuka uygunluk sebeplerinin istisna olduğu söylenebilir. Gerçekten de, suç tipleri ile hukuka uygunluk sebepleri arasında kural-istisna ilişkisi mevcuttur. Kural tipik olan fiilin hukuka aykırı olmasıdır. Dolayısıyla tipiklik(somut fiilin suç olarak kanun da tarif edilmesi, fiili suç sayan bir kanun maddesinin var olması) aynı zamanda hukuka aykırılığın bir karinesidir. Fakat bu karinenin her zaman aksi ispat olunabilir. Bu takdirde fiil tipik olsa dahi hukuka aykırı değildir.²¹³

2.3.6.3.2. Hukuka Uygunluk Sebepleri

Hırsızlığın cezalandırılması için tüm diğer suçlar gibi fiil hukuka aykırı olmalıdır. **Eğer olayda Hukuka uygunluk sebepleri varsa fiil suç değildir.** Yeni TCK'da hırsızlık suçları bakımından özel bir Hukuka uygunluk nedeni öngörülmemiştir.²¹⁴ Bu suç tipinde genel hukuka uygunluk nedenleri olan,

- (1)- Kanunun hükmü ve amirin emri (YTCK md.24)
- (2)- Meşru savunma ve zorunluluk hali (YTCK md.25)
- (3)- Hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası (YTCK md.26)
- (4)- Sınırın aşılması (YTCK md.27)
- (5)- Cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit (YTCK md.28)
- (6)- Kaçınılmaz esaslı hata (YTCK md.30)
- (7)- Fiilin toplumsal uygunluğu ve varsayılan rıza gibi durumlar sözkonusu olabilir.

Su hırsızlığı suçu bakımından kanunda herhangi bir hukuka uygunluk nedeni öngörülmemiştir.²¹⁵

2.3.7. HIRSIZLIK SUÇUNUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

2.3.7.1. Hırsızlık Suçlarına Teşebbüs (35.Madde)

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun suça teşebbüs başlıklı 35.maddesi ile eksik teşebbüs-tam teşebbüs ayırımına son verilerek ikili teşebbüsten tekli teşebbüs sistemine geçilmiştir. Yeni kanunda failin icra hareketlerine başlaması ancak elinde olmayan nedenlerle eylemini tamamlayamaması durumunda suça teşebbüs gerçekleşmiş olacaktır.²¹⁶

35.maddeye göre “ Kişi işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.

²¹³ Hakeri, a.g.e. shf. 105,111,155

²¹⁴Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 348

²¹⁵ Parlar, a.g.e. shf. 156

²¹⁶ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 349

Suça teşebbüs halinde fail, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine on üç yıldan yirmi yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine dokuz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir. ”

Hırsızlık suçlarına teşebbüste eski uygulamayı hatırlayacak olursak; hırsızlık suçunu işlemeyi kastedip de elverişli vasıtalarla icra hareketlerine başladığında, malın bulunduğu yerden alınamaması halinde eksik, alınıp da derhal veya kesintisiz takip sonucu failin yakalanmasında tam teşebbüs durumundan bahsedilmekteydi.²¹⁷

35.maddede gösterilen suça teşebbüsün unsurlarına bakacak olursak;

a) Failde, öncelikle hırsızlık suçunu işleme kastı bulunmalıdır.

b) Hırsızlık suçunu işlemeye elverişli hareketlerde bulunulmalıdır. Örneğin, bir binaya girilmesi, bir aracın kapısının açılmaya çalışılması, malın bulunduğu yerden alınması, su sayacının az kaydetmesi için sayacın içinin açılması gibi...

c) Hırsızlık suçunu işlemeye elverişli hareketlerle doğrudan doğruya bu suçu gerçekleştirmeye başlanılmalıdır.

Aslında “ elverişli hareketler ” ile doğrudan doğruya icraya başlama koşulları çoğu kez örtüşmektedir. Bunları birbirinden ayırmak birçok olayda gerekli olmayabilir.

Yukarıdaki durumlar ile “ hazırlık hareketlerini ” ayırmak gerekir. Failde suç işlemek kastı olsa da davranışlar suçun icrai hareketlerine dönüşmemişse fiilin teşebbüs derecesinde kaldığından bahsetmek mümkün olmayacaktır. Örneğin, otomobili çalmak için çevresinde dolaşan bir kişi hırsızlığa teşebbüsten sorumlu tutulmayacaktır. Çünkü suça elverişli hareketlere ve fiili icraya henüz başlanılmamıştır.

d) Suçun, failin elinde olmayan nedenlerle tamamlanamamış olması gerekir. Örneğin, fail, alışveriş yaptığı marketten cebine koyduğu pilleri fiş kestirmeden kasadan geçirdikten sonra görevlilerce yakalanmışsa, elinde olmayan nedenlerden dolayı suç tamamlanmadığından, fiilin teşebbüs aşamasında kaldığından söz etmek gerekecektir.²¹⁸

Failin malı aldığından itibaren kesintisiz bir takip söz konusu ise, fail malı aldığı yerden ne kadar uzaklaşırsa uzaklaşsın, malı kendi hakimiyet alanına geçirmiş sayılmayacağından eylem, teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır.²¹⁹ Ancak, kesintisiz takibin kesintiye uğradığı, bu takibe ara verildiği hallerde, eylem artık teşebbüs aşamasında kalmış sayılmayacak, tamamlanmış sayılacaktır.²²⁰

²¹⁷ Gündel, a.g.e. shf.17

²¹⁸ Gündel, a.g.e. shf. 17

²¹⁹ “ Camiden çaldıkları halı ve kilimleri çuvala koyup gitmekte olan sanıkların, durumu fark eden imamın kesintisiz izlemesi sonucu yakalandıklarının anlaşılması karşısında eylemin tam kalkışma aşamasında kaldığının gözetilmemesi ” (Y.6.CD.,8.3.2004 22617/2381) (Malkoç, a.g.e. shf. 926)

²²⁰ “ sanıkların yakınının evinden aldığı iki adet koyunla olay yerinden ayrılması ve yakınının hırsızlığı fark edip izleri takip etmesi üzerine ileride görüp bağırmasıyla bırakıp kaçmaları şeklinde gelişen olayda kesintisiz takip bulunmaması karşısında suçun tamamlandığının gözetilmemesi ” (Y.6.CD.,18.03.2003 12298/815) (Malkoç, a.g.e. shf. 925); Artuç, a.g.e. shf. 96

35.maddenin ikinci fıkrasında, teşebbüs halinde cezadan indirim oranlarına ve indirim kriterlerine yer verilmiştir. Buna göre, indirim oranları belirlenirken “ meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığı ” nazara alınacaktır ve faile verilecek ceza oranını belirlemek hakimın takdirine bırakılmıştır. Buna göre, hırsızlık suçuna teşebbüs durumunda hakim, TCK’nun 61.maddesinde öngörülen yöntemi izleyerek önce cezanın belirlenmesindeki ölçülere göre temel cezayı saptayacak; daha sonra aynı maddede belirtilen sırayı takip ederek teşebbüs hükmünü uygulayacaktır. ²²¹

2.3.7.1.1. Gönüllü Vazgeçme (36.Madde)

765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 61.maddesinin ikinci fıkrasında; failin, eksik teşebbüs derecesinde kalan suçun icrai hareketlerinden kendiliğinden vazgeçmesi halinde “ ihtiyariyle vazgeçme ” nedeniyle cezalandırılmayacağı, ancak o kısma kadar olan fiillerin başka bir suç oluşturması halinde sadece ondan sorumlu tutulacağı hükme bağlanmıştır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, bu müesseseyi, “ gönüllü vazgeçme ” adı altında kapsamı da genişleterek 36.maddede düzenlemiştir. Buna göre;

“Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır. ”

“Gönüllü vazgeçme” nin gerçekleşebilmesi için;

a)-Öncelikle suçun tamamlanmamış olması gerekir. Hırsızlık suçu tamamlanmış ve örneğin fail, pişmanlık duyarak çaldığını iade etmişse artık 168.maddedeki “ **etkin pişmanlık** ” hükümlerinin uygulanması gerekecektir.

b)- Suçun icra hareketlerinden fail kendi isteğiyle vazgeçmelidir. ²²²

Gönüllü vazgeçme, vazgeçmenin kendi isteğiyle olması demektir. Vazgeçme, nefret, iğrenme, merhamet, Allah korkusu ile olabileceği gibi batıl düşüncelerle; duyduğu bir baykuş sesini uğursuzluk sayması sonucu da olabilir. Hariçten gelen maddi veya manevi bir baskı, zorlama altında teşebbüsten vazgeçen kimsenin hareketi serbest ve hür irade sonucu olmadığından gönüllü sayılamaz. Fail isterse dahi icra hareketlerini tamamlayamayacak durumda ise vazgeçme gönüllü değildir. ²²³

c)-Fail, icra hareketlerini tamamlamış ise, kendi isteğiyle suçun tamamlanmasını veya sonucun gerçekleşmesini önlemesi gerekir. Örneğin, fail, marketten çaldığı malı, fiş kestirmeden kasadan geçirdikten sonra, kendi hakimiyet alanına sokmadan malı markete iade eder veya yerine koyarsa gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanır. ²²⁴

²²¹ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 349

²²² Gündel, a.g.e. shf. 18

²²³ Erol, a.g.e. shf. 210

²²⁴ Gündel, a.g.e. shf. 17

Hırsızlık suçunda fiilin tamamlanma anı, malın failin hakimiyet alanına girmesidir. Hakimiyet alanına girmediği takdirde suç tamamlanmayacağından koşulları bulunduğu takdirde gönüllü vazgeçme hükmünden yararlanmak mümkün olacaktır.

36.maddenin ikinci cümlesi, gönüllü vazgeçmede, fiilin tamam olan kısmı, esasen başka bir suçu oluşturuyorsa failin sadece o suçtan cezalandırılacağını hükme bağlamaktadır.

Örneğin, hırsızlık yapmak için otomobilin camı kırılmışsa, gönüllü vazgeçen faile sadece “ mala zarar verme ” suçundan ceza vermek gerekecektir. ²²⁵ Sayacın az kaydetmesi veya hiç kaydetmemesi için sayaca takılan aparata konulan mühür bozup, aparatıda kıran sanığın sayacın içini de açtıktan sonra, müdahalede bulunmadan sayacı kapatıp, sayacın orijinal halinde olduğu gibi doğru kaydetmesine devam etmesi durumunda, sanığa sadece mühür bozma suçundan ceza vermek gerekecektir. Ya da bir eve hırsızlık için giren fail, bazı eşyaları ayırır ve çuvala doldurur. Tam götüreceği sırada kendiliğinden pişmanlık duyar ve eşyaları çuvaldan boşaltır ve yerlerine koyar, evden çıkar gider. Çuvalı boşaltmadan bıraksa da sonuç aynıdır. Burada önemli olan, hem icra hareketlerinden gönüllü vazgeçmek hem de suçun kastını terk etmektir. ²²⁶ Örnek olayda fail, eve gündüz girmişse ve şikayet varsa TCK.116/1 nci madde ile; gece girmişse TCK.116/4 ncü madde ile sorumlu olacak ve fakat hırsızlık suçundan cezalandırılmayacaktır.

Suçun tamamlanmasından sonra söz konusu olan etkin pişmanlık ise hırsızlık ve benzeri suçlar bakımından özel olarak TCK’ nun 168.maddesinde düzenlenmiştir.

Hırsızlık suçlarının iştirak halinde işlenmesi halinde, ortaklardan birinin gönüllü vazgeçmesi halinde TCK’nun 41.madde hükümleri uygulanacaktır. Yani sadece gönüllü vazgeçen suç ortağı, gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanır. ²²⁷

İnceleme konumuz olan **su hırsızlığı suçunda**, bir görüşe göre su hırsızlığı suçunun neticesi harekete bitişik suç niteliği ve kesintisiz (temadi eden) eyleme bağlı suç tipinde olmasından dolayı kural olarak bu suça teşebbüs mümkün değildir. ²²⁸ Ancak icra hareketlerinin kısımlara ayrılabilirdiği hallerde bu suça teşebbüs mümkün olmalıdır.

2.3.7.2. İştirak

Suçlar genellikle bir kişi tarafından işlenir ve buna **bireysel suç** denir. İştirak bir tek kişi tarafından işlenebilen bir suçun, yapılan işbirliği sonucu birden fazla kimse tarafından gerçekleştirilmesi halini ifade etmektedir. İştiraktan söz edebilmek için, failerin suçun icra hareketlerine katılması veya icra hareketlerini gerçekleştiren kişiye bu kararı verdirmesi veya icra hareketlerini yapan kişiye yardım etmesi ya da o suça yönelik olarak katılma iradesini taşıması gerekir. ²²⁹

765 sayılı Eski Türk Ceza Kanununda “ asli - fer’i iştirak ” ayrımı kabul edilmişti. “ Asli iştirak ”, “ asli maddi iştirak ” ve “ asli manevi iştirak ” olarak ikiye ayrılmıştır. Bu ayırımda “ fiili irtikap etme ” ve “ doğrudan doğruya beraber işleme ” “ asli maddi iştirak ” şekilleri olarak öngörülmüştür. Buna karşılık azmettirme, “ asli manevi fail ” olmayı gerektirmektedir. Tek tek sayılmak suretiyle belirlenen “ fer’i iştirak hallerinde ise, cezanın

²²⁵ Gündel, a.g.e. shf. 19

²²⁶ Malkoç, a.g.e. shf. 926

²²⁷ Malkoç, a.g.e. shf. 926

²²⁸ Parlar, a.g.e. shf.157

²²⁹ YCGK’nın 27.4.2004 tarih ve 2004/156-102 sayılı kararı (Artuç, a.g.e. shf. 97)

indirilmesi gerekirken, “ zorunlu fer’i iştirak’ ’in “ asli iştirak ” olarak cezalandırılması öngörülmüştür. (37.madde gerekçesi)

Bilindiği üzere, 5237 sayılı yeni TCK ile 765 sayılı TCK’nun kabul ettiği “ asli iştirak-feri iştirak ” ayrımı kaldırılmış bunun yerine ise “ **faillik, azmettirme ve yardım etme** ” ayrımı getirilmiştir. Yani ikili sistem yerine tekil sistem öngörülmüştür. Yeni TCK’nun 37. maddesinin gerekçesinde “ asli iştirak – fer’i iştirak ” ayrımının ortadan kaldırılmasının nedeni, bu ikili ayrımın adaletli ve eşit olmayan bir cezalandırmayı sonuçlaması ve uygulamada zorluk ve duraksamalara neden olması şeklinde gösterilmiştir.

765 sayılı TCK’nun 491. 492. ve 493. maddelerinin son fıkralarında, hırsızlık suçuna ikiden fazla kişinin (en az üç kişinin) irtikap eden biçiminde katılmaları nitelikli hal (cezanın artırımı nedeni) oluşturmaktaydı. Yeni TCK’nun hırsızlık suçlarını düzenleyen 141. ila 147. maddelerinde bu tür nitelikli hale ayrıca yer verilmemiştir. Ancak yeni TCK, hırsızlık fiilinin bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesini nitelikli bir unsur olarak kabul etmiştir. (142/3.md.)²³⁰

Suçta iştirakin önemli bir unsuru da “failler arasındaki suçu birlikte işleme iradesi”dir. Bu itibarla kasti suçlarda iştirak mümkün olup taksirli suçlara iştiraktan söz etmek imkanı yoktur.²³¹

Hırsızlık suçunda iştirak açısından bir özellik söz konusu olmayıp, suçta iştirak türlerinin hepsinin gerçekleşmesi bu suç tipi açısından mümkündür.²³²

İnceleme konumuz olan **su hırsızlığı suçunda** da iştirakin her türlü (faillik, azmettirme, yardım etme) mümkündür.²³³

765 sayılı Türk Ceza Kanununun 64. ve 65. maddelerinde düzenlenen “iştirak” hükümlerine, 5237 sayılı Yeni Türk Ceza Kanununun 37, 38, 39, 40 ve 41. maddelerinde yer verilmiştir. Eski yasa döneminde fer’i iştirak denilen ve TCK’nun 65. maddesinde düzenlenen hallerin çoğu, bugünkü yasanın ortaklıkla ilgili düzenlemeleri bakımından fail konumuna gelmişlerdir.²³⁴

2.3.7.2.1. Faillik (37. Madde)

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 37. Maddesine göre: “ Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur.

Suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur. Kusur yeteneği olmayanları suçun işlenmesinde araç olarak kullanan kişinin cezası, üçte birden yarısına kadar artırılır. ”

- a) 37. maddenin birinci fıkrasında suç failinin kanuni sorumluluğu gösterilmiştir. Buna göre, suçun kanuni tanımındaki fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri suç faili olarak ayrı ayrı sorumlu tutulmuştur.

Maddenin gerekçesinde, yukarıdaki tanıma uygun faillere “ **müşterek fail**” denilmiştir. Gerekçeye göre, müşterek faillikte, birlikte suç işlemenin yanı sıra, fiil üzerinde ortak hakimiyet kurulduğu için, her bir suç ortağı fail statüsündedirler. Suç

²³⁰ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 350

²³¹ Gündel, a.g.e. shf. 19

²³² Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e. shf.331

²³³ Parlar, a.g.e shf.158

²³⁴ Malkoç, a.g.e. shf. 923

ortaklarının suçun işlenmesine yaptıkları katkı, suçun icrası açısından birbirlerini tamamlayıcı niteliktedir.

Örneğin, iki sanık birlikte anlaşip eve girip televizyonu çalmaları, dükkana girip birisinin patronu oyalarken diğerinin malzeme çalması, birlikte arabanın başına gidip birisinin camı kırıp, diğerinin arabayı kullanarak olay yerinden uzaklaşmaları halinde, müşterek faillik söz konusu olacaktır.

İnceleme konumuz olan su hırsızlığında da örneğin, ortaklaşa surette bir daireyi kiralayarak oturan sanıkların sayaç harici hat döşeyerek, sayaçtan geçirmeden kaçak su kullanmaları en başından beri eylemi bilerek işleme iradesi(fikir ve eylem birliği) içinde hareket ederek, su kurumunun rızası dışında kaçak su kullanmaları sanıkların aralarında iştirak iradesi olduğunu göstermektedir. Bu sanıkların hepsi **müşterek fail** konumundadır. Yine **örneğin**, ara boru takmak suretiyle kaçak su kullanılması halinde, bu eylemin daha önceki malik veya kiracılar tarafından yapılmış olması, bu durumu bilerek kullanıma devam eden kişileri cezai sorumluluktan kurtarmaz.²³⁵

- b) YTCK'nın 37/2 maddesinde de “ **dolaylı faillik**” kurumu düzenlenmiştir. Bir kişi suçu işlemek için başkasını araç olarak kullanırsa, dolaylı faillikten söz edilecektir. Dolaylı faillik de arka plandaki kişi, suçun icrai hareketlerini bizzat gerçekleştiren şahsın ve hareketinin üzerin de hakimiyet kurmaktadır. Örneğin, dokuz yaşındaki bir çocuğu markete göndererek oradan hırsızlık yapmasını sağlamak, aslında akıl hastası olan ve ayırt etme gücü bulunmayan bir şahsa araba çaldırma durumlarında, dolaylı faillikten söz edilir.

Müşterek fail ve dolaylı fail, suçun kanunda öngörülen cezasıyla cezalandırılacaktır. Ancak, kusur yeteneği olmayanların suçun işlenmesinde araç olarak kullanan kişiye verilecek ceza YTCK'nın 37/2.maddesi uyarınca artırılacaktır.²³⁶

2.3.7.2.2. Azmettirme (38.Madde)

38.maddeye göre: “ Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır.

Üst soy ve alt soy ilişkisinden doğan nüfuz kullanılmak suretiyle suça azmettirme halinde, azmettirenin cezası üçte birden yarısına kadar artırılır. Çocukların suça azmettirilmesi halinde, bu fıkra hükmüne göre cezanın artırılabilmesi için üst soy ve alt soy ilişkisinin varlığı aranmaz. Azmettirenin belli olmaması halinde, kim olduğunun ortaya çıkmasını sağlayan fail veya diğer suç ortağı hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi yıldan yirmi beş yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezasına hükmolunabilir. Diğer hallerde verilecek cezada üçte bir oranında indirim yapılabilir. ”

a)- YTCK'nın 38. maddesinde de suça azmettirme düzenlenmiştir. **Hiç suç işleme kararı olmayan failde hırsızlık düşüncesini oluşturan kimse, faili azmettirmiş sayılacaktır. Burada önemli olan suçun işlenmesinden önce failde düşüncenin oluşmasını sağlamaktır. Suç**

²³⁵ Parlar, a.g.e. shf. 154 ”Şantiye aboneliği sanık R.A'nın adına olan inşaatta, **boru takılarak kaçak su kullanılan olayda**, inşaatın sahibi ve abone olan sanık R'nin bilgi ve rızası dışında, iskan ruhsatının olmaması nedeniyle abone olamayan bina sakini ve market işleticisi olan diğer sanıkların kaçak su kullanamayacağı, bu hususun diğer sanık beyanları ve dosya içeriğinden anlaşılması karşısında sanık R.A'nın atılı suçtan mahkumiyeti yerine yazılı şekilde beraatine karar verilmesi.”(2.CD.3.7.2008,3512-12452)(Parlar, a.g.e. shf. 188)

²³⁶ Artuç, a.g.e. shf. 97

işlendikten sonra failin çaldığı malı almak bu kapsamda değerlendirilmeyecek, YTCK'nın 165. Maddesinde düzenlenen suç eşyasını satın almak veya kabul etmek ya da aynı Yasanın 281.maddesinde düzenlenen suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçlarını oluşturabilecektir.²³⁷

b)- 38.maddenin ikinci fıkrasında, ana-baba, oğul-torun gibi üst soy ve alt soy ilişkisi içerisinde bulunanların birbirlerini suça azmettirmeleri hali ağırlaştırıcı neden sayılmıştır.

Çocukların suça azmettirilmesi halinde üst soy-alt soy ilişkisinin varlığı ağırlaştırıcı neden için aranmamıştır. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 6/1-b maddesine göre “ çocuk ” tabirinden, henüz on sekiz yaşını doldurmamış kişinin anlaşılması gerekir. Şu halde, suç tarihi itibarıyla, on sekiz yaşından küçük olan bir kişinin suça azmettirilmesi, artırım nedeninin uygulanması için yeterlidir. Ayrıca üst soy-alt soy ilişkisinin varlığı aranmaz.

c)- Suça azmettirenin kim olduğunun belli olmaması halinde, azmettirenin kim olduğunun ortaya çıkmasını sağlayan fail veya suça iştirak eden kişi için maddenin son fıkrasında ceza indirimi getirilmiştir.

Gündel'e göre; Son fıkradaki indirim nedeninden yararlanmak için azmettirenin kimliğinin hüküm kesinleşinceye kadar açıklanması gerekmektedir.²³⁸

2.3.7.2.3. Yardım Etme (39.Madde)

39.maddede yardım etme eylemi düzenlenmiştir. **39.maddeye göre:** “Suçun işlenmesine yardım eden kişiye, işlenen suçun ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, onbeş yıldan yirmi yıla, müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası verilir, diğer hallerde cezanın yarısı indirilir. Ancak bu durumda verilecek ceza sekiz yılı geçemez.

Aşağıdaki hallerde kişi işlenen suçtan dolayı yardım eden sıfatıyla sorumlu olur:

- a. Suç işlemeye teşvik etmek veya suç işleme kararını kuvvetlendirmek veya filin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek,**
- b. Suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek veya filin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak,**
- c. Suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak.”**

5237 Sayılı Kanunun “ yardım etme ” başlıklı 39. Maddesi, 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanununun 65. maddesinin bir, iki ve üç numaralı bentlerindeki ögeleri içermektedir. Hükümet tasarısındaki “ feri iştirak ” yerine yardım etme ifadesi benimsenmiştir.

Madde metninde, yardım etme hali düzenlenmiştir. Bir suç işlenmesinde, hangi hallerde kişinin yardım eden sıfatıyla sorumlu olacağı ikinci fıkrada tarif edilmiştir.

Buna göre:

²³⁷ Artuç, a.g.e. shf. 98

²³⁸ Gündel, a.g.e. shf. 20

1) **Suç işlemeye teşvik etmek yardım etmektir.** Teşvik, suç işlemeye niyetli ama henüz karar vermemiş bir kişinin bu niyetinin karara dönüşmesini sağlayacak telkinlerde bulunarak suç işlemeye sevk etmektir. Teşvik azmettirmeye karıştırılmamalıdır. Azmettirmede hiçbir suç işlemeye niyeti bulunmayan kişi suça yöneltilirken, teşvikle suç işlemeye niyeti bulunan ama kesin kararını henüz vermemiş kimsenin niyetlendirilmesi söz konusudur.²³⁹

2) **Suç işleme kararını kuvvetlendirmek yardım etmektir.** Suç işlemeye karar vermiş kişinin bu kararını destekleme faili niyet aşamasından icra aşamasına sevk etme, kararı kuvvetlendirmektedir. Örneğin; “ şerefini kurtarmak için öldürme kararını verdin, daha ne bekliyorsun ” denilmesi. Bu hal, teşvikten failin daha önceden suç işleme kararını vermesi bakımından ayrılır.²⁴⁰

3) **Fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek yardım etmedir.** Vaadin suçun işlenmesinden önce yapılması gerekir. Vaat, asli maddi failin tereddütlerini yenmesi yönünden onun iradesini etkilemektedir. Daha sonra bu vaadin tutulmuş olup olmaması yardım etme bakımından önemli değildir. Örneğin hapse girme halinde çocuklarına, ailesine bakma vaadi gibi.²⁴¹

4) **Suçun nasıl işleneceği hususunda yol gösterme, yardım etmedir.** Talimat diye de adlandırılabilir bu halde, talimat veren faile yol göstermek suretiyle onun iradesine hitap etmektedir. Talimat suçun işlenmesinden önce verilmelidir. Yol göstermenin suçun işlenmesine maddi bir etki yapmış olması gereklidir.²⁴²

5) **Fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak yardım etmedir.** Araçların sağlanması suçun işlenmesinden önce yapılmalıdır. Araç, suç işlenmesine yarayacak, elverişli araç olmalıdır. Örneğin; cinayet suçunda kullanılacak silahın temin edilmesi, hırsızlık suçunda merdiven, demir levye, tornavida aktarılması gibi.

Yardım etme, suçun işlenmesinden önce veya suçun işlenmesi sırasında suçun icrasını kolaylaştırdığından faile madde uyarınca belirlenen cezalara hükmedilecektir. Hürriyeti bağlayıcı ceza verilmesi halinde yardım edenin cezası sekiz yılı geçemeyecektir.²⁴³

2.3.7.2.4. Bağlılık Kuralı (40.Md)

40.maddeye göre: “ Suça iştirak için, kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir. Suçun işlenişine iştirak eden her kişi, diğerinin cezalandırılmasını önleyen kişisel nedenler göz önünde bulundurulmaksızın kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılır.

Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise, azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur.

Suçta iştiraktan dolayı sorumlu tutulabilmek için, ilgili suçun en azından teşebbüs aşamasına varmış olması gerekir. ”

²³⁹ Erol, a.g.e. shf. 224

²⁴⁰ Erol, a.g.e. shf. 224

²⁴¹ Erol, a.g.e. shf. 225

²⁴² Erol, a.g.e. shf. 225

²⁴³ Erol, a.g.e. shf. 225

- a) Yukarıda da ifade edildiği gibi **iştirak hükümleri ancak kasten işlenebilen suçlarda uygulanabilir**. Taksirli veya ihmali suçlarda suça iştiraktan söz etmek mümkün değildir.

Suçta iştirak edenlerden birisi için var olan kişisel cezasızlık veya cezayı azaltıcı nedenler sadece o ortak yönünden geçerlidir. Diğer suç ortaklarının bundan yararlanmaları söz konusu değildir. Örneğin, bir başkasıyla babasına ait eve giderek hırsızlık yapan fail TCK. nun 167/1-b maddesi uyarınca şahsi cezasızlık nedeninden yararlanır, ancak suça iştirak eden diğer kişi bu cezasızlık nedeninden yararlanamaz.²⁴⁴

- b) 40.maddenin ikinci fıkrasında, ancak belirli kişiler tarafından işlenebilen suçlarda iştiraktan kaynaklanan sorumluluk şekli düzenlenmiştir. Örneğin, ancak bir memur tarafından işlenebilen görevi kötüye kullanma suçunda ancak memur olan kişi fail konumunda olur. Memur olmadığı halde suça iştirak eden kişilerin ise “azmettirme” veya “yardım etme” şeklinde sorumlulukları mevcuttur.²⁴⁵
- c) İştiraktan sorumlu tutulabilmek için suçun tamamlanmış veya teşebbüs aşamasında kalmış olması gerekir. Doğal olarak hazırlık hareketlerine iştiraktan söz edilmez.²⁴⁶

2.3.7.2.5. İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Gönüllü Vazgeçme: (41.md)

Teşebbüs aşamasında kalan suçlarda “gönüllü vazgeçme” ye (36.md) temas edilmişti. İştirak halinde işlenen suçlarda gönüllü vazgeçme de **41. maddede düzenlenmiştir**.

41. maddeye göre: “ İştirak halinde işlenen suçlarda, sadece gönüllü vazgeçen suç ortağı gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanır.

Suçun;

- a) Gönüllü vazgeçenin gösterdiği gayreti dışında başka bir sebeple işlenmemiş olması,
 b) Gönüllü vazgeçenin bütün gayretine rağmen işlenmiş olması, hallerinde gönüllü vazgeçme hükümleri uygulanır.” denilmektedir.

Madde gerekçesine göre; “ Gönüllü vazgeçen suç ortağı, suçun işlenmemesi için elinden gelen bütün gayreti göstermiş ve fakat, suç başka bir nedenle işlenememiş olabilir. Bu durumda dahi, gönüllü vazgeçen suç ortağını gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlandırmak gerekecektir.

Keza, gönüllü vazgeçen suç ortağının bütün gayretine rağmen, diğer suç ortakları suçu işlemiş olabilir. Bu durumda, suçun işlenmiş olmasına rağmen, gönüllü vazgeçen ve suçun işlenmemesi için elinden gelen bütün gayreti gösteren suç ortağının işlenen suça iştiraktan dolayı sorumlu tutulmaması gerekir. Ancak, bu durumda, suç ortağının gönüllü vazgeçme anına kadar gerçekleştirdiği fiillerin bağımsız bir suç oluşturması durumunda, bu suçtan dolayı sorumlu tutulacağı kuşkusuzdur.” Gönüllü vazgeçen suç ortağı TCK’nun 36. Maddesindeki hükümlerden yararlanır.

²⁴⁴ Gündel, a.g.e. shf. 23

²⁴⁵ Gündel, a.g.e. shf. 23

²⁴⁶ Gündel, a.g.e. shf. 23

2.3.7.3. İçtima

Yürürlükteki 5237 Sayılı Kanunun suçların içtimasına dair hükümleri hırsızlık suçlarında da uygulanabilecektir.

765 sayılı Türk Ceza Kanununun 78, 79, 80. Maddelerindeki suçların içtimasına ilişkin hükümler, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 42, 43 ve 44. maddelerinde düzenlenmiştir.

Yürürlükteki Kanunun “Suçların İçtima” bölüm başlığı altındaki maddelerde “**bileşik suç**”, “**zincirleme suç**”, “**fikri içtima**” hakkında hükümler yer almaktadır.

2.3.7.3.1. Bileşik Suç (42.Madde)

TCK'nun 42.maddesine göre: “ Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suçta bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz. ”

Maddede bileşik suçun tanımı yapılmıştır. Bu tür suçlara “**Mürekkap suç**” da denilmiştir. Sahte belgelerin kullanılmasıyla işlenen suçlar yönünden TCK' nun 212.maddesiyle anılan 42.maddeye istisna getirilmiştir.²⁴⁷

Hırsızlık suçlarında, bileşik suçta örnek olarak 5237 sayılı TCK'nun 142/1-b maddesindeki “binadan hırsızlık” suçu gösterilebilirdi. Bu suç, 116.maddede gösterilen konut dokunulmazlığını ihlal etmek ve 141.maddedeki basit hırsızlık suçunun bileşiminden oluşmuştur. Bileşik suç (42.md) kuralları gereğince ayrıca konut dokunulmazlığının ihlali suçundan dolayı faile ceza verilmeyecektir.²⁴⁸

Bununla birlikte 5560 sayılı kanunla YTCK m. 142/ sona eklenen hükümlerle, konut içersinde işlenen hırsızlık suçunda ayrıca konut dokunulmazlığını ihlal (ve duruma göre mala zarar verme) suçundan da failin cezalandırılması öngörülmüştür.²⁴⁹ Burada fikri içtima değil, gerçek içtima hükümleri uygulanacaktır. 6.Ceza Dairesinin uygulaması bu yöndedir.²⁵⁰

765 sayılı Eski TCK'nun 493/1.maddesindeki, “ duvar, kapı, pencere yıkmak, devirmek, kırmak... suretiyle hırsızlık ” suçu da mala zarar verme ve hırsızlık suçlarından oluşmuşken, 5237 sayılı TCK'daki yeni düzenlemeler karşısında bu suç bileşik suç olmaktan çıkarılmış, iki ayrı suçta dönüşmüştür.²⁵¹

Ayrıca Yeni TCK döneminde bir kimsenin **su borcu nedeniyle** görevlilerce sayacın sökülüp, körtapa yapılıp mühürlenmesinden sonra, mührü bozarak ve sayaçtan geçirmeden su kullanması **mühür bozma ve hırsızlık suçlarını oluşturacaktır.** Çünkü, Yeni TCK'da mühür bozma suçu, (ETCK 492/2.Maddesinde olduğu gibi) hırsızlık suçunun ögesi ya da ağırlaştırıcı nedeni değildir ve failin aykırı davrandığı her suç tipinden ayrı ayrı cezalandırılması

²⁴⁷ Gündel, a.g.e. shf. 23

²⁴⁸ Özgenç, a.g.e. shf. 548; Tezcan/Erdem/Önok, a.g.e. shf. 520; Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 350

²⁴⁹ Tezcan/Erdem/Önok, a.g.e. shf. 520; Yalvaç, Gürsel, Ceza ve Yargılama Hukuku Yasaları, 11.Bası Adalet Yayınevi, Ekim, Ankara-2011.

²⁵⁰ Y.6.CD., 17.04.2008, 1604/9010 (Tezcan/Erdem/Önok, a.g.e. shf. 520)

²⁵¹ Gündel, a.g.e. shf. 24

gerekecektir.²⁵² Yani bileşik suç (mürekkep suç(42.md) kuralları değil, gerçek içtima kuralları uygulanacaktır.

2.3.7.3.2. Zincirleme Suç (Müteselsil Suç) 43.Madde

765 sayılı Türk Ceza Kanununun 80. Maddesinde düzenlenen “zincirleme suç” (müteselsil suç) bu kez 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 43. maddesinde düzenlenmiştir.

“Zincirleme suç

Madde 43- (1) Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar arttırılır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır.(Ek cümle: 29/06/2005-5377/6 md.) Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır.

(2) Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da, birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında bu madde hükümleri uygulanmaz.”

“ Müteselsil suç ” yerine zincirleme suç kavramı benimsenmiştir. Zincirleme suç halinde aynı suçun birden fazla işlenmiş olması söz konusudur. Ancak, bu suçlar, bir suç işleme kararının icrası kapsamında işlenmektedirler, yani, bu suçlar arasında subjektif bir bağ bulunmaktadır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır. Zincirleme suç halinde, ortada bir suç değil, birden fazla suç mevcuttur. Ancak kişiye bu suçların her birinden dolayı ayrı ayrı değil, bir ceza verilmekte ve fakat cezanın miktarı arttırılmaktadır. (Madde gerekçesi)

Müteselsil fiillerde suçun teselsülün sona erdiği tarihte işlendiğinin kabulü gerekir.²⁵³

Hırsızlık suçu ister TCK. madde 141 ve isterse TCK. 142, 144, 146 ‘ncı maddelerdeki niteliklerde aynı kişiye karşı işlensin, zincirleme suç hükümleri uygulanacaktır. Zira TCK.43’ncü maddenin birinci fıkra üçüncü cümlesi, aynı suçun hafif ya da ağır nitelikli hallerinin aynı suç sayılacağını ifade etmektedir.²⁵⁴

Zincirleme suçlardan biri tamamlanmış, diğeri teşebbüs safhasında kalmışsa; tamamlanmış suçun cezası uygulanır.²⁵⁵

Sanığın aynı yerden bir hafta arayla yaptığı iki hırsızlık suçundan birincisinin tamamlandığı, sonrakinin ise teşebbüs aşamasında kaldığı anlaşılmasına göre tamamlanan suçtan tayin edilen cezanın TCK’nun 80.maddesiyle artırılması gerekirken teşebbüs aşamasında kalan suçtan verilen cezanın teselsülden dolayı artırılması bozmayı gerektirmiştir.

²⁵² Meran, a.g.e. shf.406

²⁵³ Noyan, a.g.e. shf. 111

²⁵⁴ Malkoç, a.g.e. shf. 928

²⁵⁵ Noyan, a.g.e. shf. 111

Ceza Genel Kurulunun çeşitli kararlarında zincirleme suçun meydana gelmesi için gerekenler ele alınıp aşağıda gösterilen üç unsurun varlığı aranmış ve “aynı suç işleme kararı” üzerinde durulmuştur:

1-Birden fazla suçun bulunması.

2-Bu suçların aynı yasa hükmünü ihlal etmeleri.

3-Birden fazla suçun aynı suç işleme kararına bağlanması.

Aynı suç işleme kararı kasıttan başka bir anlam taşımaktadır.

Aynı suç işleme kararından; yasanın aynı hükmüne birden fazla aykırı hareket etmek hakkında önceden yapılmış olan bir plan, genel bir niyet anlaşılır. Fail, fiili bir defada tamamlamak yerine kısımlara bölerek gerçekleştirmeyi uygun görmüştür. Hareketleri birbirinin devamı niteliğindedir ve bütün hareketleri arasında subjektif bir bağlantı bulunmaktadır. Aynı suç işleme kararının varlığı, olaysal olarak suçun işlenmesindeki özellikler, suçun işleniş biçimi, fiillerin işlendikleri yer ve işlenme zamanı, fiiller arasında geçen süre, mağdurların farklı olup olmadıkları, ihlal edilen değer ve yarar ile korunan değer ve yarar, olayların oluşum ve gelişimi ile tüm özellikleri belirlenerek değerlendirilecektir. Öğretiye ve yargısal kararlara göre; suçların işlenme tarihleri arasında az veya çok bir zaman aralığı bulunması, suç mağdurlarının birden fazla olması halinde teselsülü reddetmek adalet ve hakkaniyete uygun bulunmayacaktır.²⁵⁶

Malkoç’a göre; elektrik veya su hırsızlıklarında suçun mütemadi bir nitelik arzettiği düşünülürse TCK.43’ ncü maddenin uygulanması olanaklı değildir. Ancak hukuki veya fiili kesinti olur ve suç işleme kararı değişmezse bu durumlarda uygulanabilecektir.²⁵⁷

Artuç’a göre; elektrik hırsızlıkları temadi eden suçlardan olması nedeniyle, bu suçlarla ilgili kural olarak zincirleme suç hükümleri uygulanmaz. Ancak, elektrik idaresi tarafından **birden fazla defa tespit yapılırsa**, bu durumda zincirleme suç hükümleri uygulanacaktır. Ancak iddianame düzenlendikten sonra yapılan hırsızlıkların ayrı suç olacağını düşünmektedir.²⁵⁸

Parlar’a göre; kaçak su kullanma eyleminin kesintiye uğramasından sonra yani iki tutanak arasında **üç aydan fazla bir sürenin bulunması** yada **iddianame ile hukuki kesinti oluşması halinde** suçların çokluğu sözkonusu olup, gerçek içtima kuralı uyarınca her bir eylemden dolayı ayrı ceza tayini gerekir.²⁵⁹

Failin aynı suç işleme kararıyla makul zaman aralığıyla **su hırsızlığı suçunu birden fazla olacak şekilde işlemesi halinde** zincirleme suça ilişkin TCK’nun 43.maddesi uygulanarak cezada artırım yapılması gerekir.²⁶⁰

²⁵⁶ Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 8.7.2003-2003/(5)189-2003/207, 1.6.1999-1999/(6)122-1999/145, 23.2.1999-1999/(6)15-1999/27, 13.10.1998-1998/(11) 205-1998/304 gün ve sayılı kararları.(Noyan, a.g.e. shf. 111)

²⁵⁷ Malkoç, a.g.e. shf. 929

²⁵⁸ Artuç, a.g.e. shf. 101

²⁵⁹ Parlar, a.g.e. shf.158

²⁶⁰ Parlar, a.g.e. shf.158

İddianame ile hukuki kesinti oluştuktan sonra ikinci kez işlenen hırsızlık fiili ayrı bir suç teşkil etmektedir. Bu durumda zincirleme suç hükümleri uygulanamaz.²⁶¹

Aşağıdaki Yüksek Mahkeme kararları, aynı mağdura karşı işlenen zincirleme hırsızlık suçlarıyla ilgili örneklerdir:

“Sanığın 20.07.2000, 31.01.2001 ve 17.05.2002 tarihlerinde elektrik enerjisi çalmak biçiminde gerçekleşen eylemlerinin 765 sayılı TCK’ nun 71. maddesine uyduğu gözetilmeden aynı Yasanın 80. maddesiyle uygulama yapılması bozmayı gerektirmiştir.²⁶²

“Sanığın aynı suç işleme kararıyla iş yerinde iki kez kaçak elektrik tükettiğinin 06.08.2001 ve 29.12.2001 tarihli tutanaklarla saptanmış bulunması, suça konu sayacın tutanak tarihlerinden önce mühürlü olduğu katılan kurum tarafından bildirilmiş ve aksine bir kanıt da sunulmamış olması karşısında; eylemlerinin TCK’ nun 492/2 80. maddelerine uyan suçu oluşturduğu gözetilmeden TCK’ nun 491/ ilk maddesi ile hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.²⁶³

09.07.2003 ve 13.12.2003 tarihli tutanaklar arasında **beş aydan fazla süre geçtiği** gözetilerek, sanık hakkında TCK’nun 71.maddesi yerine 80.maddesi ile hüküm kurularak eksik ceza tayini,²⁶⁴

“Sanığın borcu nedeniyle görevliler tarafından sökülerek götürülen sayacın bulunduğu panonun mühürlenmesinden sonra 22.12.1999 ve 20.04.2000 tarihlerinde sayaç uçlarını birleştirmek suretiyle kaçak elektrik kullanmak biçimindeki eyleminin TCK’ nun 492/2 80.maddelerine uyduğu gözetilmeden yazılı maddeyle hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.²⁶⁵

“Oluşa, dosya içeriğine ve mevcut kanıtlara göre, suçun 15 – 20 gün içinde 4 kez işlendiğinin anlaşılması karşısında TCK ‘nun 80. maddesinin uygulanmaması bozmayı gerektirmiştir.”²⁶⁶

Hırsızlık suçunun aynı suç işleme kararı kapsamında olsa da değişik kişilere karşı birden fazla işlenmesi halinde zincirleme suç hükümleri uygulanamaz. Buna göre örneğin, bir Pazar yerinde bulunan değişik kişilere ait tezgahlardan hırsızlık yapılması durumunda, her bir kişiye ait tezgahdaki hırsızlık, bağımsız bir suç olma özelliğini korur ve olayda gerçek içtima hükümleri uygulanır. Buna karşılık, yeni TCK ’nun 43/2. Fıkrasında ‘‘ Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da zincirleme suça ilişkin 43/1. Fıkra hükmünün uygulanacağı öngörüldüğünden, değişik kişilere ait malların aynı anda alınması, aynı suç işleme kararına bağlanabiliyorsa, zincirleme suç hükümleri uygulanacaktır.²⁶⁷

²⁶¹ YCGK.12.3.1996 gün ve 1996/24-34 gün sayılı kararı.

²⁶² Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 16.02.2006 gün ve 2003/20556-2006/1352 sayılı kararı (Noyan a.g.e. shf. 113)

²⁶³ Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 28.02.2005 gün ve 2003/12232-2005/1906 sayılı kararı (Noyan a.g.e. shf. 113)

²⁶⁴ Yargıtay 2. Ceza Dairesinin 29.09.2009 gün ve 4381-36098 sayılı kararı. (Parlar, a.g.e. shf.174)

²⁶⁵ Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 24.01.2005 gün ve 2003/11932-2005/177 sayılı kararı.(Noyan, a.g.e. shf. 114)

²⁶⁶ Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 24.01.2005 gün ve 2003/13971-2005/108 sayılı kararı.(Noyan, a.g.e. shf. 114)

²⁶⁷ Parlar, a.g.e. shf. 350

Ancak değişik mağdurlara ait mallar, aynı yerden alınmış olsa bile; malların farklı kişilere ait olduğunun bilinmesi veya bu hususun anlaşılabilir bulunması halinde her mağdura ait malın alınması nedeniyle failin gerçek içtima hükümleri uyarınca ayrı ayrı cezalandırılması cihetine gidilir.²⁶⁸

2.3.7.3.3. Fikri İçtima (44. Madde)

Madde 44- (1) İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır. (765 sayılı TCK md. 79)

Madde Gerekçesi

Madde metninde, farklı neviden fikri içtima düzenlenmiştir.

Kişi, işlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşumuna neden olabilir, ancak non bis in idem kuralı gereğince bu fiilden dolayı ancak bir defa cezalandırılabilir. Gerçekleştirdiği fiilin birden fazla farklı suçun oluşumuna neden olması durumunda, failin bu suçlardan en ağır cezayı gerektiren suç nedeni ile cezalandırılması yoluna gidilmelidir. Böylece, bir fiilden dolayı kişinin birden fazla cezalandırılmasının önüne geçilmek amaçlanmıştır.

Bir suçun temel ve nitelikli şekillerinin dışındaki suçlar, fikri içtima uygulamasında farklı suç olarak kabul edilmelidir.(Madde gerekçesi)

Farklı neviden fikri içtima halinde, bir fiil ile kanunda tanımlanan birden fazla farklı suç işlenmektedir. Bu suçların her birinden ayrı ayrı cezalandırılabilme imkanı varken; kanun koyucu faile bu suçtan en ağırının cezasının verilmesi ilkesini benimsemiştir.²⁶⁹

Ceza Hukukunun Genel Teorisinde, “ Bir kimseye aynı eylemden dolayı iki ceza verilemez. ” Yine “ Bir kimse aynı eylem nedeniyle iki kez yargılanamaz. ” Keza “ Bir fiil iki değişik şekilde tavsif edilemez.” “ İhtiva eden kanun ihtiva olunan kanunu kayıtlar” gibi prensipler bulunmaktadır. Fikri içtima bu kurallara dayanmaktadır.²⁷⁰

765 sayılı TCK ’nun 492. Maddesinin 1. Fıkrasının ikinci bendindeki’’ Kanunen veya Hükümetin emri ile resmen mühür altına alınmış olan şeyler hakkında işlenirse’’ ibarelerine 5237 sayılı TCK ’nun da yer verilmemiştir. Hırsızlık suçu mühür altına alınmış bir eşya hakkında işlendiğinde fiil hangi tür hırsızlık suçunu oluşturuyorsa faile onun cezası tayin edilir. Fakat hırsızlık suçundan bağımsız olarak mühür bozma suçu da söz konusu olur.²⁷¹

Sanığın evinde mühürlü elektrik sayacı varken mührü zarar vermeden ve herhangi bir yolla sayaçtan geçirmeden elektrik kullanıyorsa hangi suçlar oluşur? Bir fikri içtima durumu söz konusu olabilir mi?

Elektrik hırsızlığı ve mühür bozmak suçlarının oluştuğu kabul edilmelidir. Sayaçtan geçirilmeksizin elektrik kullanılması suretiyle elektrik hırsızlığı (TCK,md.142/1-f) suçunun maddi ve manevi unsurları gerçekleşir. Mühür altına alınmış sayacın mührüne dokunulmadan

²⁶⁸ Gündel, a.g.e. shf. 25

²⁶⁹ Yıldırım, Turan. Yüksek Lisans Tezi, shf. 62 (İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü 2006)

²⁷⁰ Yıldırım, Turan. Yüksek Lisans Tezi, shf. 62 (İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü 2006)

²⁷¹ Noyan, a.g.e. shf. 359

sayaç harici elektrik kullanıldığında elektrik enerjisi hırsızlığı suçu yanında, mühür bozmak suçunun meydana gelip gelmediğinde tereddüt edilebilir. Mühür bozmak suçunun oluşması için mührü zarar verilmesi gerekli değildir. O eşyanın mühür altına alınarak korunmuş oluşu yeterlidir. Elektrik hırsızlığı suçunda, sayacın mühür altına alınması nitelikli hal olarak düzenlenmemiştir. Sayaç suç tarihinden önce mühür altına alınması nedeni ile “ mührün konuluş amacına ” (TCK m. 203) aykırı hareket edildiğinden ve mühür bozmak suçunun oluşması için mührün tahrip edilmesi gerekmediğinden, hırsızlık suçundan bağımsız olarak mühür bozma suçu da gerçekleşir.²⁷²

Yüksek Mahkemeye göre de sayaçtan geçirilmeksizin elektrik kullanıldığında, 5237 sayılı TCK nun 142/1-f ve sayaç resmen mühür altına alınmış ise ayrıca 203/1. maddelerinde öngörülen suçlar oluşur.²⁷³ **Yargıtay fikrî içtimâyı değil, gerçek içtimâ hükümlerini kabul etmiştir. Aynı durum su hırsızlığında da geçerlidir.**

Yargıtayın YTCK. 141.md ve ETCK 491/ilk md'yle ilgili **su hırsızlığı kararlarından bazıları aşağıda dipnotta belirtilmiştir.**²⁷⁴

²⁷² Noyan, a.g.e. shf. 361

²⁷³ Y.6.C.D 13.02.2006 gün ve 2004/742 – 2006/1009 sayılı kararı (Noyan, a.g.e. shf.361)

²⁷⁴ “Sanığın borcunu ödememesi nedeniyle, su saati belediye görevlilerince sökülerek, yerine tapa takılarak konulan mühür, eski saati takarak su kullanması karşısında eyleminin 5237 sayılı TCY'nın 203.maddesinde öngörülen mühür bozma yada harcanan suyun miktarı belirlenemediği takdirde ise aynı yasanın **141.maddesinde** öngörülen hırsızlık suçunu oluşturabileceği gözetilmeden vananın su sızdırdığından söz ederek yerine su saati taktığı yönündeki savunmasına üstünlük tanıyarak kasıt yokluğundan beraate hükmolunması” (**4.CD.2.2.2010,6373-1217 (Parlar, a.g.e shf 219)** “ Sanığın, evinin ikinci kat inşaatında sayaçsız ve abonesiz su kullandığına dair beyanı, aksi kanıtlanamayan 06.06.2002 tarihli kaçak tespit tutanağı ve tüm dosya içeriğine göre, sübut bulan suçtan hükümlülüğü yerine, yerinde olmayan gerekçelerle beraat kararı verilmesi,” (**Y. 6.CD, 17.03.2008 -16552/5893**) “ Sanığın evinin bahçesinde bulunan hat üzerindeki kör tıpayı çıkararak sayaçtan geçirmeksizin kaçak su kullandığına ilişkin, 02.08.2003 günlü tutanak, sanığın dolaylı kabulü ile tutanak düzenleyicilerin antlı anlatımları karşısında; eylemin sübuta erdiği gözetilmeden kanıtların takdirinde yanılıya düşülerek hükümlülük yerine, yazılı şekilde beraat kararı verilmesi,” (**6.CD., 21.12.2006, 11583-14647**) “ Sanığın başkanlığını yaptığı kooperatifte sayaçtan geçirmeksizin ana şebekeden kaçak su kullandığına ilişkin, 03.07.2003 günlü tutanak ile tutanak düzenleyicilerin antlı anlatımları karşısında; eylemin sübuta erdiği gözetilmeden kanıtların takdirinde yanılıya düşülerek hükümlülük yerine, yazılı şekilde beraat kararı verilmesi,” (**6.CD., 21.12.2006, 11588-14648**) “ **1-Sanığın, işyerindeki su sayacının borcundan dolayı 04.03.2003 tarihinde sökülerek yerine kilitli vana takılıp mühürlendiği, 03.09.2003 tarihinde yapılan denetimde mührün bozularak sayaçtan geçmeyen suyun kullanıldığının anlaşılması ve kabul edilmesi karşısında, eylemin 765 sayılı TCY'nın 492/2.maddesine uyan suçu oluşturduğu gözetilmeden, yazılı şekilde uygulama yapılması, 2-Sanığın eylemine uyan 765 sayılı TCY'nın 492/2, 522/1.maddelerine göre de, hükümden sonra 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCY'nın aynı suça uyan **141/1, 203/1.maddelerinde** öngörülen özgürlüğü bağlayıcı cezanın alt ve üst sınırları bakımından, anılan Yasanın 7/2, 5252 sayılı Yasanın 9/3.maddeleri ışığında sanık yararına olduğunun gözetilmesinde zorunluluk bulunması,” (**Y. 6.CD.,14.12.2006-15736/13968**) **Su sayacı söküldükten sonra "aparat" a mühür konulmuş ise**, sanığın eylemine uyan 765 sayılı TCY'nın 492/2, 522/1, 59. maddelerine göre hükümden sonra 1.6.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCY'nın aynı suça uyan **141/1, 62, 203/1, 62. maddelerinde** öngörülen cezaların türü, alt ve üst sınırları bakımından, anılan Yasanın 7/2, 5252 sayılı Yasanın 9/3. maddeleri ışığında sanık yararına olması ve değer az olmadığı da gözetildiğinde, 5237 sayılı Yasa hükümleri uyarınca yeniden değerlendirme ve uygulama yapılmasında zorunluluk bulunması, **Su sayacı söküldükten sonra "aparat" a mühür konulmamış ise**, sanığın eylemine uyan 765 sayılı TCY'nın 491/ilk, 522/1, 59. maddelerine göre hükümden sonra 1.6.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCY'nın aynı suça uyan **141/1, 62. maddelerinde** Öngörülen özgürlüğü bağlayıcı cezanın türü, alt ve üst sınırları bakımından anılan Yasanın 7/2, 5252 sayılı Yasanın 9/3. maddeleri ışığında, 765 sayılı Yasa hükümlerinin sanık yararına olduğunun gözetilmesi zorunluluğu. **Y.6.CD 19.12.2005 , 20991-12168**) “ Belediyenin mülkiyetinde bulunan ve başkalarına bedeli karşılığında satılan suyun, izinsiz alınıp kullanılmasının hırsızlık suçunu oluşturacağı gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması,” (**6.CD., 15.2.1993-10263/1331**)**

2.3.8. NİTELİKLİ HIRSIZLIK (142.MADDE)

MADDE 142.- (1) Hırsızlık suçunun;

a) Kime ait olursa olsun kamu kurum ve kuruluşlarında veya ibadete ayrılmış yerlerde bulunan ya da **kamu yararına veya hizmetine tahsis edilen eşya hakkında,**

... ..

f) Elektrik enerjisi hakkında,
işlenmesi hâlinde, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. (**Asliye Ceza**)

2.3.8.1. Madde Gerekçesi

Maddede, hırsızlık suçunun nitelikli şekilleri tanımlanmıştır. Bu nitelikli unsurlar, üç fıkra hâlinde tasnif edilmiştir.

Birinci fıkranın (a) bendine göre; hırsızlık suçunun, kime ait olursa olsun, kamu kurum ve kuruluşlarında veya ibadete ayrılmış yerlerde bulunan ya da kamu yararına veya hizmetine tahsis edilen eşya hakkında işlenmesi, suçun temel şekline nazaran daha ağır ceza ile cezalandırılmayı gerektirmektedir.

Eşyanın kurum ve kuruluş veya ibadet yerine ait bulunması veya buralarda özel muhafaza altına alınmış olması koşulu aranmamış, görevlilerin veya ibadet edenlerin özel eşyası hakkında suçun işlenmesi hâlinde de bu nitelikli unsurun oluşacağı kabul edilmiştir.

Kamu yarar veya hizmetine tahsis edilen eşyanın bulunduğu yer önemli değildir.

... ..

Fıkranın (f) bendine göre, hırsızlık suçunun elektrik enerjisi hakkında işlenmesi, bir nitelikli hâli oluşturmaktadır. Suçun temadi hâlinde işlenmesi, bu nitelikli halin kabulünde etkili olmuştur.

2.3.8.2. Maddenin 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Karşılığı

Madde 492 - (Değişik: 9.7.1953 - 6123/1 md.)

Hırsızlık:

.....

2- Kanunen veya Hükümetin emri ile resmen mühür altına alınmış şeyler hakkında işlenirse;

2.3.9. Açıklamalar

2.3.9.1. Su Hırsızlığı ve Mühür Bozma Suçlarında Eski ve Yeni Yasa Uygulaması

2.3.9.1.1. 765 Sayılı Eski Yasa Döneminde,

Su ve Elektrik Hırsızlıkları ETCK. md. 491/ilk, 492/2 ve Mühür Bozma ise, 274.madde'ye göre cezalandırılıyordu.

Uygulama şöyle yapılıyordu:

- 1)- Sayaç mühür altına alınmamışsa, az kaydetmesi veya hiç kaydetmemesi için sayaca müdahale edilerek veya sayaçsız kullanım (haricen düzboru, spiral) varsa, ETCK md.491/ilk maddedeki basit hırsızlık suçundan ceza veriliyordu.²⁷⁵
- 2)- Sayaç mühür altına alınmışsa, az kaydetmesi veya hiç kaydetmemesi için sayaca müdahale edilerek veya sayaçsız kullanım varsa, (haricen düzboru, spiral) ETCK md. 492/2.maddedeki nitelikli hırsızlıktan (Kanunen veya Hükümetin emri ile resmen mühür altına alınmış şeyler hakkında işlenirse) cezalandırılıyordu.²⁷⁶
- 3)- Abonenin borcu nedeniyle su kör tapayla veya aparatla kapatılmış ancak mühür altına alınmamışsa, su açılarak ve sayaçtan geçirmek suretiyle kullanım varsa, mahkemelerce hukuki uyumsuzluk vasfında değerlendirilip, ceza verilmiyordu.²⁷⁷

²⁷⁵ Su sayacı söküldükten sonra "aparat" a mühür konulmamış ise, sanığın eylemine uyan 765 sayılı TCY'nın 491/ilk, 522/1, 59. maddelerine göre hükümden sonra 1.6.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCY'nın aynı suça uyan 141/1, 62. maddelerinde Öngörülen özgürlüğü bağlayıcı cezanın türü, alt ve üst sınırları bakımından anılan Yasanın 7/2, 5252 sayılı Yasanın 9/3.maddeleri ışığında, 765 sayılı Yasa hükümlerinin sanık yararına olduğunun gözetilmesi zorunluluğu. **Y.6.CD 19.12.2005 , 20991-12168)**

²⁷⁶ Su sayacı söküldükten sonra "aparat" a mühür konulmuş ise, sanığın eylemine uyan 765 sayılı TCY'nın 492/2, 522/1, 59. maddelerine göre hükümden sonra 1.6.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCY'nın aynı suça uyan 141/1, 62. maddelerinde öngörülen cezaların türü, alt ve üst sınırları bakımından, anılan Yasanın 7/2, 5252 sayılı Yasanın 9/3. maddeleri ışığında sanık yararına olması ve değerinin az olmadığı da gözetildiğinde, 5237 sayılı Yasa hükümleri uyarınca yeniden değerlendirme ve uygulama yapılmasında zorunluluk bulunması, **Y.6.CD 19.12.2005 , 20991-12168)** “ 11.05.2000 tarihli tutanağa göre, sanığın borcundan dolayı kesilerek körtapa ile kapatılan su borusuna sayacın yerine düz boru takarak su kullandığı ve 20.12.2001 tarihli tutanağa göre de sanığın su borcundan dolayı daha önce sayacı alınarak mühürlendiği halde, mühürü kırarak su kullandığının iddia edilmesi ve bu iddiayı, tutanak düzenleyicileri İ.H., M.E. ve H.C'nin ifadeleriyle doğrulanmış olması karşısında, sanığın 11.05.2000 ve 20.10.2001 tarihindeki eylemlerinin 491/ilk ve 492/2.maddesinde düzenlenen hırsızlık suçlarını oluşturduğu gözetilmeden, mahkemece 21/10/2005 günü yapılan keşif sırasında sanığın A. İsimli şirketten su aldığı kabulü ile yazılı şekilde karar verilmesi yasaya aykırıdır.” **(Y.2.CD. 09.05.2007 - 2973/6502)**

²⁷⁷ “ Sanığın işyerine kaçak su bağlayarak 100 ton su kullandığından bahisle kamu davası açılmış olup; sanığın ise savunmalarında bağlantıyı belediye şebekesine yaptığını sandığını, hayır amaçlı dağıtım yapılan su şebekesine bağlantı yaptığını bilmediğini, abone olmadan izinsiz olarak su aldığı ancak mandıranın içersinde sayaç bulunduğunu ve sayacın kullanılan suyun miktarını tespit ettiğini öne sürdüğü gözetilerek, sanığın suç tarihi itibarıyla kullandığı suyun sayaçtan geçip geçmediği, varsa sayaca müdahalede bulunulup bulunulmadığı tespit edilip, sayaç olduğu ve müdahalede bulunulmadığının anlaşılması halinde CGK'nun 3.6.1997 gün ve 129/140 sayılı içtihadında açıklandığı üzere, müsnet suçun kasit itibarıyla oluşmadığı, eylemin hukuki ihtilaf kapsamında kalacağı, sayacın bulunmadığının veya bulunup da müdahalede bulunulduğunun saptanması halinde ise hırsızlık suçunun unsurlarının oluşacağı gözetilmeden,“ **(7.CD.E.2005/2806,K.2005/22169,29.12.2005)** “ 12.6.1997 günlü tutanakta açıklandığı üzere, sanığın işyerinde bu tarihe kadar su sayacının bulunduğu ancak abonelik sözleşmesinin olmadığı anlaşılmıştır. Dairemizin yerleşip süreklilik kazanan uygulaması bu eylemin hukuksal nitelikte olduğu ve hırsızlık suçunun manevi ögesinin gerçekleşmediği biçimindedir.” **(6.CD., 15.4.1999-1890-2084)**

4)- Abonenin borcu nedeniyle Su kör tapayla veya aparatla kapatılmış ve sayaçta mühür altına alınmışsa, mühür bozularak (veya mühür bozulmadan mührün konuluş amacına aykırı davranılarak) **fakat sayaçtan geçirmek suretiyle kullanım varsa**, sadece ETCK 274.maddedeki mühür fekki (mühür bozma) suçundan cezalandırma yapılmaktaydı.²⁷⁸

5237 sayılı Yeni Yasa döneminden (1 Haziran 2005'ten) itibaren ise, elektrik hırsızlığı 142/1-f maddesinde nitelikli hırsızlık sayılarak cezası arttırılmış; ancak su hırsızlığı yeni yasada elektrik hırsızlığı gibi nitelikli hırsızlık olarak düzenlenmemiştir.

2.3.9.1.2. 5237 Sayılı Yeni Yasa Döneminde ise,

Su hırsızlıkları hakkında, genellikle YTCK 141/1.maddedeki basit hırsızlık suçundan cezalandırma yapılmaktadır. Yargıtayın ve Yerel Mahkemelerin bazı kararlarında, YTCK 142/1-a ve 142/1-f maddelerinden de uygulama yaptıkları görülmektedir. **Yargıtay 2.CD.'nin** son tarihlerde verdiği bazı kararlarında 142/1-a maddesinden uygulama yaptığı görülmektedir.²⁷⁹

Ancak bilindiği gibi Yasa Koyucu tarafından 5237 sayılı Yeni Yasa döneminde, (1 Haziran 2005' ten itibaren) elektrik hırsızlığı 142/1-f maddesinde nitelikli hırsızlık sayılarak cezası arttırıldığı halde, su hırsızlığı suçu yeni yasada elektrik hırsızlığı gibi nitelikli hırsızlık olarak düzenlenmemiştir. YTCK141/1.maddedeki basit hırsızlık suçundan cezalandırma yapılmalıdır.(Eski yasa dönemindeki TCK 491/ilk maddesinden olduğu gibi)

Kaçak su hırsızlığında YTCK 142/1-a maddesinden (nitelikli hırsızlık) uygulama yapılması halinde, Kanunilik İlkesi açısından yöneltilecek eleştiriler sözkonusu olabileceği gibi, insan yaşamı için hayati bir madde olan suyun, elektrik gibi suya nazaran tali nitelik arzeden bir enerjiyle aynı kategoride değerlendirilerek, nitelikli hırsızlıktan cezalandırma yoluna gidilmesi, Adalet ve Hakkaniyet İlkelerine de aykırı sonuçlara yol açabilecektir.

Yeni yasanın 142/1-a bendinden (**kamu yararına veya hizmetine tahsis edilen eşya hakkında hırsızlık**) uygulama yapılması, sadece cadde ve sokaklardan geçen İSKİ'ye ait ana su borularının delinerek, kırılarak, haricen veya gizli hat çekilmek suretiyle kaçak su hırsızlığı yapılması gibi ağır hırsızlık durumlarında sözkonusu olmalıdır. Çünkü suyun naklini ve dağıtımını sağlayan su boruları ve su, kamu yararına veya kamu hizmetine tahsis edilmiş eşyalardandır. İstanbul İlinde ana su borusu→şube yolu bağlantısının→ **bina veya parsel girişinden itibaren** şahısların yaşadığı müstakil meskenin veya apartman dairesinin en içine (musluğa) kadar uzanan, mevzuata uygun su tesisatı, su sayacı ve su borularının yaptırılması işi

²⁷⁸ “ 10.8.2001 ve 21.8.2001 tarihli tutanak içeriklerinden; önceki tüketimi nedeniyle borçlu bulunan sanığın kullandığı suyun ana kollektörden vana kapatılarak kesilip mühürlendiğinin ve mühürlerin bozularak su kullanıldığı anlaşıldığı karşısında; tüketimi sayaçtan geçirerek yapıp yapmadığı saptanıp, sayaçtan geçirdiği anlaşılırsa eyleminin TCK'nun (274.) maddesinde yazılı suçu oluşturup oluşturmayacağı tartışılmadan yazılı biçimde hüküm kurulması,” (6.CD., 4.11.2003-17513-8094)

²⁷⁹ “ Sanığın evinde yapılan kontrolde borç nedeniyle sökülen su sayacının yerine ara boru takarak kaçak su kullanmaktan ibaret eyleminin 5237 sayılı TCK'nun 142.maddesinin 1.fikrasının (a) bendinde düzenlenen suçu oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması “ (2.CD.,14.10.2009,30709-38316) (Parlar, a.g.e. shf.177) “ Sanığın evinde yapılan kontrolde bahçesinde, sayaçtan geçirmeden ayrı bir çeşme yapıp kaçak su kullanmaktan ibaret eyleminin, 5237 sayılı TCK'nun 142.maddesinin 1.fikrasının a) bendinde düzenlenen **kamu yararına veya hizmetine tahsis edilen eşya hakkında hırsızlık** suçunu oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması, “ (2.CD.,16.2.2009, 19618-6203)(Parlar, a.g.e. shf.171) “ Sanığın evinde yapılan kontrolde, sayaç taktırmadan köy içme suyu şebekesinden doğrudan hat alıp kaçak su kullanmaktan ibaret eyleminin 5237 sayılı TCK'nun 142.maddesinin 1.fikrasının (a) bendinde düzenlenen suçu oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması, “ (2.CD.,21.10.2009,29196-39450) (Parlar, a.g.e. shf.178)

ve masrafları bizzat şahısların kendilerine ait olduğundan, şahıslara ait meskenler, mesken müstemilatları ve apartmanlar umuma açık mahal olmadıklarından ve buralardaki şebeke suyu herkesin yararlanmasına özgülenmediğinden, tam anlamıyla kamu yararına veya kamu hizmetine tahsis edilmiş eşyadan söz edilemeyeceğinden, bu iç mahallerde cereyan eden su hırsızlıklarında 142/1-a maddesi yerine, **141/1.maddedeki basit hırsızlık suçundan uygulama yapılması** gerekir kanaatindeyim.

5237 Sayılı Yeni TCK döneminde **Mühür Bozma Suçları** hakkında ise, YTCK 203.maddeden uygulama yapılmaktadır.²⁸⁰

Bir kimsenin **su borcu nedeniyle** görevlilerce sayacın sökülüp, mühürlenmesinden sonra, **mührü bozarak ve sayaçtan geçirmeden su kullanması mühür bozma ve hırsızlık suçlarını oluşturacaktır.** Çünkü, Yeni TCK'da mühür bozma suçu, (ETCK 492/2.maddesinde olduğu gibi) hırsızlık suçunun ögesi ya da ağırlaştırıcı nedeni değildir ve failin aykırı davrandığı her suç tipinden ayrı ayrı cezalandırılması gerekecektir.²⁸¹ Yani bileşik suç (mürekkep suç)(42.md) kuralları değil, gerçek içtima kuralları uygulanacaktır.

Gerçi mühürleme yapıldıktan sonra, **mührü bozmadan** ve de sayaçtan geçirmeden (haricen, düzboru, spiral kullanarak) su kullanımı varsa TCK 203.madde gereğince mührü bozmadan, **mührün konuluş amacına aykırı davranıldığı için**, yine **mühür bozma ve hırsızlık** suçu oluşacaktır.²⁸²

Eski Yasa döneminde olduğu gibi Yeni Yasa döneminde de, abonenin borcu nedeniyle su aparatla kapatılmış ancak **mühür altına alınmamışsa**, su açılarak ve **sayaçtan geçirmek suretiyle** kullanım varsa **hukuki uyumsuzluk vafında** değerlendirilmektedir. Ancak bu durum Su ve Kanal İdarelerince eleştirilmektedir. Su ve Kanal İdarelerince ileri sürülen argümanların bazıları şöyledir:

“Mahkemece sanığın kullandığı suyun sayaçtan geçmiş olması sebebiyle olayın hukuki bir nitelik arzettiği ve sanığın suç işleme kastıyla hareket etmediği gerekçesiyle sanığın beraatine karar verilmiştir. Oysaki yerel mahkeme kararı yerinde değildir. Şöyleki:

Kaçak su kullanma eylemi sanık tarafından itiyad haline getirilmiştir. Böyle bir durum karşısında sanığın nasıl olsa kurulu sayaçtan su geçiriyor, su idaresinin bu bedeli her zaman tahsili mümkündür iddiası pek makul bir gerekçe olarak gözükmemektedir. Zira, her bir su kullanıcıya, kendine göre nalburdan aldığı ve idarenin denetiminden geçmemiş bir sayacı, idarenin bilgisi dışında, su tesisatına monte etme imkanı bahşedilirse, yaklaşık 4 milyon su abonesinin bulunduğu bir şehirde yaşanılacak hadise tam anlamıyla keşmekeştir, kaostur. Oysa hukuk kaosun tam zıddıdır ve hukukun olduğu yerde düzen vardır. Normatif bir bilim olan hukuk kendi kuralları aracılığıyla tesis ettiği hukuki düzenin ortadan kaldırılmasına asla imkan vermemelidir.

²⁸⁰ “ 28.11.2005 tarihli su kapama emri, tutanak düzenleyicilerin ve bilirkişinin beyanları karşısında sanığın, borcunu ödemediğinden dolayı 28.11.2005 tarihinde suyu kapatılarak vananın mühürlenmesinden sonra, mührü bozarak yeni sayaç takmak suretiyle tekrar su kullandığının anlaşılması karşısında; eylemine uyan 5237 sayılı TCK'nun **203.maddesi uyarınca hüküm kurulması gerekirken**, yerinde olmayan gerekçeyle yazılı biçimde beraat kararı verilmesi,” (2.CD. 21.5.2008,5265-9078)(Parlar, a.g.e. shf.186)

²⁸¹ Meran, a.g.e. shf.406

²⁸² (Y.6.CD.14.12.2006, 15736/13968);(Y.6.CD.19.12.2005,20991-12168)

Sanığın eylemi basit ve hoş görülebilir bir eylem olarak kabul edilemez. Zira sanık 1.defa sayaçlı kaçak su kullanma eylemi tespit edildiğinde, idareye müracaatla normal abonelik işlemini gerçekleştirirse ve buna ilişkin bedelleri ödemiş olsa, belki iyiniyetli olduğundan bahsedilebilirdi. Oysa sanık hakkında 1.kaçak su tutanağının ardından başka kaçak su tutanakları da tanzim edilmiştir. Sanık her defasında idare elemanları tarafından iptal edilen bağlantıyı ve kapama bağ aparatını sökerek kaçak su kullanmaya devam etmiştir. Sanık adeta hukuk düzenine meydan okumaktadır. Fertler idareye ait tesisata dilediği gibi müdahale etme hakkına sahipmidir?

Diğer yandan idarenin denetiminde olmayan bir sayaçtan su kullanan kaçak su kullanıcısının bir müddet sonra başka bir sayacı idarenin bilgisi ve denetimi dışında kullanması durumunda –ki çoğunlukla bu şekilde yapılmaktadır- idarenin bu şekilde hep sıfırdan başlayan bu sayaçlı kullanımları nasıl tesbit ve tahsil etmesi mümkün olacaktır?

Yerel Mahkemece yapılan suyun sayaçtan geçtiği, suçun manevi unsuru olmadığı değerlendirilmediği Yargıtayımızın yerleşik içtihatlarıyla bağdaşmamaktadır. Yüksek Mahkeme bir engel bulunmamasına rağmen uzunca bir süre abonelik işlemi yaptırılmayarak idarenin denetim olanağının engellenmesi halinde suç kastının bulunmadığı söylenemez kanaatindedir.

Gerçekten Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2006/7-160E. 2006/161K sayı ve 13.6.2006 tarihli ilamında;

“...Abonelik başvurusunda bulunulduğu halde işlemlerin kısa sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle sayaçtan geçirilmek ve tüketilen miktarda doğru kaydedilmek koşuluyla elektrik tüketilmesinde suçun manevi unsurununun oluşmadığı kabul edilebilirse de, bir engel bulunmamasına rağmen uzunca bir süre abonelik işlemi yaptırılmayarak idarenin denetim olanağının engellenmesi halinde suç kastının bulunmadığı söylenemez” olduğu yönünde karar vermiştir.

- 1- Sanık hakkında tanzim edilmiş çok sayıda tutanak mevcuttur.
- 2- İlk tutanakla son tutanak arasında uzunca bir süre geçmiştir.
- 3- Diğer davalarda nazara alındığında sanık hiçbir şekilde idareye ait suyu yasal yoldan abone olarak kullanmak gibi bir çaba içine girmemiştir.

Bütün bunlar sanığın “**karşılıksız faydalanma kastını**” açıkça ortaya koyan unsurlardır.

Sanık abone olmadığı gibi, hiçbir ödeme yapmaksızın eylemine devam etmek suretiyle karşılıksız yararlanma kastını ve dolayısıyla suç işleme iradesini açıkça ortaya koymuştur.²⁸³ Piyasadan temin edilen sayaçtan geçirmenin, her türlü müdahaleye ve sayaç değiştirmeye müsait bulunduğu, denetim imkanının olmadığı da açıktır. Kişilerin bu surette yaptıkları sarfiyatın nasılsa ödemiyoruz mantığıyla gerçek kullanımlarından fazla olduğu tesbit edilmektedir.

²⁸³ “Oluş, dosya kapsamı ve sanığın kabulüne göre; borcu nedeniyle sayacı sökülen sanığın,13.11.2003, 24.03.2004, 07.08.2004, 25.09.2004 ve 22.11.2004 tarihlerinde kuruma kaydı yapılmayan sayaçtan geçirmek suretiyle su kullanırken yakalandığı, **piyasadan temin edilen sayaçtan geçirmenin, her türlü müdahaleye ve sayaç değiştirmeye müsait bulunduğu, denetim imkanının olmadığı gözetilerek**, belediye tarafından bağlanmayan suyu, belediyenin rızası dışında ve habersiz olarak kullanan sanığın, beş kez hakkında suç tespit tutanağı düzenlenmesine rağmen, her defasında sökülen sayacın yerine yenisini takmak ve aboneliği üzerine almadığı gibi hiçbir ödeme yapmaksızın eylemine devam etmek suretiyle **karşılıksız yararlanma kastını** ve dolayısıyla suç işleme iradesini açıkça ortaya koyduğunun anlaşılması karşısında, **sanığa atılı zincirleme hırsızlık suçunun sübuta erdiği gözetilmeden**, kanıtların takdirinde yanılıya düşülerek mahkumiyeti yerine yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.” (2.CD.04.10.2010.,2009/43814,2010/27377)

Diğer yandan kaçak su kullanımlarının %25'lere ulaştığı bir şehirde, sayaçlı kaçak su kullanma eylemini hukuki bir ilişki olarak değerlendirmek hem hukuki hem de maddi gerçeklerle bağdaşmamaktadır. Elektrik, su gibi enerji kaynaklarının son kullanıcı olan tüketiciye kadar ulaşması bir çok aşamadan geçerek mümkün olabilmektedir. Her bir aşama ilave maliyet ve bedellere ihtiyaç duymaktadır. Bir hizmetin bedelinin hiç de küçümsenemeyecek bir kesim – yaklaşık %25 – tarafından ödenmemesi diğer kullanıcıların faturalarına ilave yük getirmektedir. Sayaçlı kaçak su kullanım fiilini hukuki bir ilişki olarak nitelendirmek, bu tür kullanımları teşvik ve adeta faillerinin korunması anlamına gelmektedir.”

2.3.10. SUÇUN GECE VAKTİ İŞLENMESİ

MADDE 143- (1) Hırsızlık suçunun gece vakti işlenmesi hâlinde, verilecek ceza üçte birine kadar arttırılır.

2.3.10.1. Madde Gerekçesi

Madde metninde, hırsızlık suçunun gece vakti işlenmesi durumunda cezanın arttırılması öngörülmüştür.

2.3.10.2. Maddenin 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Karşılığı

Madde 492 - (Değişik: 9.7.1953 - 6123/1 md.)

Hırsızlık:

1 - Geceleyin bir bina içinde yahut süknaya mahsus bir yerde veya müstemilatında işlenirse; ... ..

cezası bir seneden beş seneye kadar haptir.

2.3.10.3. Açıklamalar

765 sayılı Eski TCK'nın 492/1. maddesinde hırsızlığın "geceleyin" işlenmesi yalnızca bina veya eklentisinden yapılan hırsızlıklar için cezayı arttırıcı bir neden sayılmaktaydı. 5237 sayılı yeni TCK'nın 143.maddesinde ise "**suçun gece vakti işlenmesi**" 141. ila 147. maddeleri arasında öngörülen bütün hırsızlık fiilleri için cezayı arttıran bir neden olarak düzenlenmiştir.²⁸⁴

Suçun gece vakti işlenmesinin nitelikli hal sayılmasının temel nedeni, mağdurun savunma olanaklarının zayıf olması nedeniyle, suçun işlenmesinde sağladığı kolaylık ve failin teşhisi bakımından ortaya çıkan güçlüktür.²⁸⁵

Gece vakti insanları daha korunmasız hale getirir. İnsanların her zaman ama özellikle bu saatlerde güven ortamına daha fazla ihtiyaçları vardır. Gecenin ilk saatlerinde tenhalaşan sokaklar ilerleyen saatlerde boşalırlar. İşyerleri sahipsiz durumdadırlar. Evlerindeki insanlar uykudadırlar. Karanlık, suç işlemek arzusundakileri gizler, rahat hareket etmelerine imkân sağlar. Sokakta, işyerinde, evde, neresi olursa olsun; suç işlemek ve uzaklaşmak gündüze oranla iyice kolaylaşmıştır.²⁸⁶

Sonuç olarak, her hırsızlık suçunun gece vakti işlenmesi o suça verilen cezanın arttırılmasına yol açar.

Hırsızlık suçu niteliksiz de olsa, nitelikli de olsa, suça verilecek ceza TCK'nın 143. Maddesi uyarınca uygulanan oranın gerekçesi gösterilerek üçte birine kadar arttırılır. Üçte bir en üst sınırdır. Takdir kullanılarak bu oranın altında da artırım yapılabilir.²⁸⁷

²⁸⁴ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.419

²⁸⁵ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.419

²⁸⁶ Noyan, a.g.e. shf.366

²⁸⁷ Noyan, a.g.e. shf.366

Yeni TCK' nın 6/1.fikrasının (e) bendinde, ceza kanunlarının uygulanmasında "**gece vakti**" deyiminden, **güneşin batmasından bir saat sonra başlayan ve doğmasından bir saat evvele kadar devam eden zaman süresinin anlaşılacağı belirtilmiştir.** Bu tanım, 765 sayılı Eski TCK' nın 502.maddesindeki tanımın aynısıdır. Bu tanıma göre, hırsızlık suçunun gece vakti işlenmiş olup olmadığının belirlenebilmesi için suçun işlendiği yerde güneşin doğduğu ve battığı zaman sürelerinin belirlenmesi zorunludur. Zira, bir ülkenin değişik yerlerinde güneşin doğuş ve batışı ayrı olduğu gibi gün ve aylara göre de değişiklik göstermektedir.²⁸⁸

Gece vaktinin belirlenmesi bakımından, güneşin doğuş - batış zamanlarının tespiti hakkındaki istemlerin, 698 sayılı Kanuna göre, yetkili ve sorumlu kurum olan Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü'ne yöneltilip alınacak sonucuna göre uygulama yapılması gerekmektedir.²⁸⁹

Noyan ve Gündel'e göre; uygulamada, güneşin doğum ve batım saatleri, müftülüklerden, meteoroloji kuruluşundan ve Adli Tıp Kurumundan sorulmaktadır.²⁹⁰

143.maddede Öngörülen nitelikli halin uygulanması için, hırsızlık suçunun tamamlanma anına kadar geçen sürenin "**gece vakti**" sayılan bir zaman dilimine rastlaması yeterlidir. Eylemin gece sayılan zaman dilimi içerisinde işlendiğine ilişkin kanıtların neler olduğu açıklanıp gösterilmelidir.²⁹¹ Eğer suçun gece vakti işlendiği kesin olarak belirlenemez ise, "**kuşkudan sanık yararlanır**" ilkesi gereğince suçun gündüz vakti işlenmiş olduğunun kabul edilmesi ve fail hakkında 143.maddenin uygulanmaması gerekir.²⁹²

Nitekim Yargıtay bir kararında "sanığın geceyi geçirmek amacıyla girdiği evden sabah çıkarken hırsızlık suçunu işlediğinin anlaşılmasına göre, geceleyin hırsızlık suçunu işleme kastını gösterir delillerin nelerden ibaret olduğu açıklanıp tartışılmadan" bu nitelikli halin kabulünün yasaya aykırı olduğunu vurgulamıştır.²⁹³ Hırsızlık suçunun gece vakti işlenmesi halinde suç tanımındaki ceza üçte birine kadar arttırılacaktır.²⁹⁴

Yargıtay 2.Ceza Dairesinin, "sanığa atılı **su hırsızlığı suçunun** niteliği itibariyle 5237 sayılı TCK'nun 143.maddesinin uygulanamayacağı gözetilmeden yazılı şekilde hüküm

²⁸⁸ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.419

²⁸⁹ Ad. Bak. CİGM Genelgesi, 15.10.2004 tarih ve B.03.0.CİG.0.00.00.04.4.23.2004(Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.419); **Halil polat'a göre;** Ceza işleri Genel Müdürlüğünün 01.01.2006 tarihli 1 nolu genelgesiyle 31.12.2005 tarihinden önceki tüm genelgeler yürürlükten kaldırıldığından, gece vaktinin Kandilli Rasathanesinden sorulmasını öngören 15.10.2004 tarihli genelgede yürürlükten kalktığından, bu konuda kandilli rasathanesine sorulması konusunda bir yükümlülük kalmamıştır. Polat, Halil., a.g.e. shf.454-455

²⁹⁰ Gündel, a.g.e. shf.209; Noyan, a.g.e. shf.367

²⁹¹ Y.6.C.D.,01.02.2005, 3604-3528

²⁹² Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.420., "Aracını, olay günü saat 17.30 sıralarında evinin önüne park eden yakınının, saat 22.30' da çalındığını fark ettiği, çalınma anının tam olarak belirlenemediği, gecenin TCK' nın 6/1-e maddesi uyarınca güneşin battığı 17.44'den bir saat sonra 18.44'de başladığı ve arabanın gecenin başlamasına kadar geçen süre içinde de çalınmış olabileceğinin anlaşılması karşısında, **kuşkudan sanık yararlanır kuralı** gereğince, eylemin gündüz saatlerinde gerçekleştiğinin kabul edilmesi gerekirken, varsayıma dayalı ve yerinde olmayan gerekçelerle sanık hakkında TCK' nın 143/1. maddesinin uygulanması," (6.CD., 27.06.2007,17529-7935) " Sanığın yakınının evine saat 04.00 sıralarında girerek suça konu saatleri çaldığı, ihbar üzerine gelen kolluğa kapıyı açmadığı ve kolluğun kapı önünde beklemesi nedeniyle yakalanmamak için saat 08.30'a kadar evde bekledikten sonra çıktığı havalandırma boşluğunda yakalandığının anlaşılması karşısında; sanık hakkında TCY' nın 143.maddesinin uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi, karşı temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır. (Onama)" (6.CD., 06.06.2006, 11113-5606)

²⁹³ Y.6.C.D.,09.05.2000,3604-3528

²⁹⁴ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.420

kurulması,”(2.CD.13.5.2010,13390-16114, Parlar, a.g.e. shf.167) şeklindeki bu son tarihli kararı kanunilik ilkesi açısından eleştirilebilir. Çünkü 5237 sayılı Yeni TCK’nun 143.maddesinde “suçun gece vakti işlenmesi” 141. İla 147.maddeleri arasında öngörülen bütün hırsızlık fiilleri için cezayı arttıran bir neden olarak düzenlenmiştir. Bunun sebebi ise geceleyin suç işlemek gündüze oranla çok daha kolaydır. İnsanların çoğu uykuda olduğu ve sokaklar تنها olduğundan, sanıklar gece karanlığından faydalanarak suç işlerken daha rahat hareket etmektedirler. **Sanık su hırsızlığını** gece zaman dilimi içerisinde gerçekleştiriyor ve sabah olmadan eylemine son veriyorsa, kurum yetkilileri de aldıkları ihbarla geceleyin kontrol yaparken su hırsızlığını suçüstü yakalamışlarsa 143.madde uygulanmalıdır.

2.3.11. MALIN DEĞERİNİN AZ OLMASI

MADDE 145- (1) (29.06.2005 tarih ve 5377 s.k. ile değişik fıkra) Hırsızlık suçunun konusunu oluşturan malın değerinin azlığı nedeniyle, verilecek cezada indirim yapılabileceği gibi, suçun işleniş şekli ve özellikleri de göz önünde bulundurularak, ceza vermekten de vazgeçilebilir.

2.3.11.1. Madde Gerekçesi

Madde metninde, hırsızlık suçunun konusunu oluşturan malın değerinin azlığı nedeniyle cezada indirim yapılması veya ceza vermekten sarfinazar edilmesi konusunda hâkime takdir yetkisi tanınmıştır.

2.3.11.2. Maddenin 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Karşılığı

Madde 522 - Onuncu babda beyan olunan cürümlerin işlenmesinde cürmün mevzuu olan şeyin veya ika edilen zararın kıymeti pek fahiş ise mahkeme cürme mahsus olan cezayı yarısına kadar artırır ve eğer hafif ise yarısına ve eğer pek hafif ise üçte birine kadar eksiltir.

Kıymet tayini için cürmün mevzuu olan şeyin yahut vaki zararın cürüm işlendiği zamandaki kıymeti nazarı dikkate alınır. Yoksa failin istihsal eylediği menfaat hesap edilmez.

Eğer fail aynı neviden olan cürümlerden dolayı mükerrer bulunur veya bu babın ikinci faslında yazılı cürümlerden birini işlemiş olursa cezayı tenkise mahal yoktur.

2.3.11.3. Açıklamalar

Yeni TCK'nın 145.maddesinde yer alan hırsızlık suçunun konusunu oluşturan" malın değerinin azlığı" na ilişkin düzenleme, 765 sayılı Eski TCK'nın 522. maddesinde öngörülen "pek hafif değer" in kısmen değişik bir karşılığını oluşturmaktadır.²⁹⁵

Eski Ceza Kanununda ceza vermekten vazgeçilmesi hükmü mevcut değildi. Yeni Ceza Kanununda hakime bu yetki verilmiştir. 5237 sayılı Kanunun 145.maddesinin 765 sayılı Kanunun 522.maddesinden diğer farkı, pek fahiş veya pek hafif gibi değer ayrımlarının yokluğudur.²⁹⁶

Bilindiği üzere, Eski Ceza Kanunumuzun "müşterek hükümler" içerisinde yer verdiği 522.maddesinde, mükerrer suçlular ve yağma suçları dışındaki malvarlığına karşı işlenen diğer suçlarda suçun konusu olan şeyin veya meydana getirilen zararın değerinin "hafif" veya "pek hafif" olması genel bir hafifletici sebep, "pek fahiş" olması ise genel bir ağırlatıcı neden sayılmış, indirim ve artırım oranları gösterilmiş, kıymet tayini bakımından failin elde ettiği menfaatin hesap edilmeksizin suçun konusu olan şeyin veya oluşan zararın İşlendiği zamandaki değerinin göz önüne alınacağı hükme bağlanmıştı.²⁹⁷

Yeni Ceza Kanunumuzun 145.maddesine, hırsızlık suçlarını konu alan maddeler arasında yer verilmiş, hırsızlık suçunun konusunu oluşturan malın değerinin fazlalığı, ağırlatıcı sebep

²⁹⁵ Noyan, a.g.e shf. 379; Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.425

²⁹⁶ Noyan, a.g.e shf.379

²⁹⁷ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.425

olarak kabul edilmemiş, değer azlığı halleri Eski Kanundaki "hafif" ve "pek hafif" şeklindeki düzenlemeden farklı olarak aşamalı olarak sayılmamış, değer azlığının hangi kriterlere göre belirleneceği açıklanmamış, verilecek cezada indirim yapılabileceği açıklanmakla birlikte indirimin miktarı belirlenmemiş, ayrıca suçun işleniş şekli ve özellikleri de gözetilerek, ceza vermekten de vazgeçilebileceği bir yenilik olarak öngörülmüştür.²⁹⁸

522.maddenin uygulandığı suçlara bakan Yargıtay'ın ilgili ceza dairelerinin bu maddeyle ilgili olarak her yıl belirlediği "hafif" veya "pek hafif" değerler kadar miktarların, 145. madde yönünden uygulanabilirliği söz konusu değildir. Başka bir ifade ile, Yargıtay kararlarıyla ilgili bölümdeki kararlardan da anlaşılacağı üzere 145. madde birkaç ekmek, birkaç portakal, birkaç çikolata veya bunların çok az ötesindeki değerler yönünden tatbik edilebilecektir.²⁹⁹

145.maddede öngörülen "**malın değerinin azlığı**" ile Eski Kanunun 522.maddesinde yer verilen "**pek hafif**" deyimleri eş anlamlı olmayıp aralarında önemli bir farklılık bulunmaktadır. Madde metninde ve gerekçesinde malın değerinin azlığı durumunun hangi kriterlere göre belirleneceği açıklanmamıştır.³⁰⁰

Soyaslan'a göre, hakim, malın değerini belirler iken mağdurun veya failin veyahut kendisinin değer ölçülerine göre hareket etmemeli, **normal vatandaşın** ölçülerine göre bir malın değerinin ağırlık ve hafifliğini belirlemelidir. Çünkü mağdur, fail ya da hakim değerlerinin ölçü olarak alınması halinde objektif olunamaz. **Herkesi tatmin edecek çözüm, normal vatandaşın değer yargılarıdır.**³⁰¹ Suçun konusunu oluşturan malın değerinin tespit edilememesi durumunda, değer az olarak kabul edilmesi gerekir. **Malın değeri, suçun işlendiği an göz önünde bulundurularak belirlenmelidir;** bu yüzden suçun işlenmesinden sonra malın değerinde meydana gelecek değişiklikler, 145.maddenin uygulanması bakımından göz önüne alınmamalıdır. İştirak halinde işlenen suçlarda ise her şerikin hissesine düşen miktar değil, malın tüm değeri göz önüne alınmalıdır.³⁰²

Kaylan'a göre, hırsızlık .suçunun konusunu oluşturan "**malın değerinin azlığı**" kavramından bir-iki ekmek, bir paket sigara, birkaç meyve gibi miktarların anlaşılması gerekir.³⁰³

Hırsızlık suçunun konusunu oluşturan malın değerinin azlığı suçun oluşmasını engellemez. Değer azlığı halinde hakime verilecek cezada indirim yapabilme veya suçun işleniş şekli ve özelliklerini de göz önünde bulundurularak, ceza vermekten vazgeçebilme konusunda seçenekli bir takdir yetkisi verilmiştir. Hakim, cezadan indirim yapma seçeneğini tercih ettiğinde, bu durumda Kanunun 61.maddesinde öngörülen biçimde belirleyeceği cezadan 145.maddeye göre yapacağı indirim miktarını da kendisi tayin ve takdir edecektir. Kuşkusuz

²⁹⁸ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.425

²⁹⁹ Gündel, a.g.e shf.227

³⁰⁰ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.425

³⁰¹ Polat, Halil. a.g.e shf.460

³⁰² Erdem, Mustafa Ruhan. Türk Ceza Kanunu'nda Malvarlığına Karşı Suçlar, Makale, Yeni Türk Ceza Adalet Sistemini Tanıtım Sitesi (www.ceza.bb.adalet.gov.tr); Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.425; Noyan, a.g.e shf.380

³⁰³ Kaylan, Keskin. Yargıtay üyesi, Hırsızlık Suçları (Yayınlanmamış Tebliğ); Noyan, a.g.e shf.380; Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.425

hakime tanınan bu geniş takdir yetkisi keyfilik anlamında olmayıp Yargıtay denetimine tabidir.³⁰⁴

Noyan'ın değer azlığı ile ilgili vermiş olduğu örnek şöyledir: Faillerden biri, mağduru, sigarası için ateş istemek suretiyle oyalarken, diğer fail mağdurun pantolonundan cüzdanı çalıyor. Failler bu cüzdanın içine baktıklarında 20YTL para görüyorlar. Bir süre sonra yakalanıp yargılandıklarında hüküm kurulurken YTCK'nın 145.maddesi(değer azlığı hükmü) uygulanabilir mi?

YTCK'nın 145.maddesi hakime, suçun konusunu oluşturan değer azlığı nedeniyle cezayı azaltmak veya suçun işleniş şekli ve özellikleri dikkate alınarak ceza vermektan vazgeçmek imkanı vermektedir. Bu olayda değer az olduğu gerekçe gösterilerek indirim yapılamaz. Çünkü Yargıtay 6.Ceza Dairesinin uygulamalarındaki örneklere göre, 20 YTL az olmadığı gibi, sanıkların daha fazlasını alabilme fırsatı varken azla yetinmeleri hali de sözkonusu değildir. Ceza vermektan de vazgeçilemez. Çünkü sanıklar yukarıda açıklananlar dışında ayrıca; izleme, plan, kararlılık ve beceri gerektiren bir fiil gerçekleştirmişlerdir.³⁰⁵

Ceza vermektan vazgeçme yönünde takdirini kullanan hakim, bu kararı verirken "**suçun işleniş şekli ve özelliklerini**" göz önünde bulunduracaktır. Malın değerinin azlığına ilişkin belirleyici kriterler Yargıtay'ın yeni kararlarında gösterilmiştir. **Buna göre, daha çoğunu alabilme olanağı varken, yalnızca gereksinmesi kadar (örneğin; birkaç meyve veya ekmek, yiyecek; bir-iki defter veya kalem; sigara, bira ve benzeri) ve değer olarak da az olan şeyi alma durumunda olayın özelliği ve sanıkların kişilikleri de değerlendirilerek, 5237 sayılı TCK'nın 145.maddesinin uygulama koşulları bulunup bulunmadığı mahkemece değerlendirilecektir.**³⁰⁶

Sinan Esen'e göre; değer azlığı kavramının kabulü için üç ayrı koşulun bir arada bulunması gerekmektedir. Bunlar;

- a) Daha çoğunu alabilme olanağı varken, yalnızca ihtiyacı kadar alınması,
- b) Değer az olması örneğin; birkaç meyve veya ekmek, yiyecek; bir-iki defter, kalem; sigara, bira ve benzeri gibi
- c) Suçun işleniş şekli ve sanığın kişiliğinin elverişli olmasıdır.

Yukarıda belirtilen koşulların herhangi birisinin somut olayda gerçekleşmemesi durumunda, örneğin çalınan eşyanın değerinin az olmasına karşın gereksinimi kadar alınmamışsa veya tam aksine gereksinimi kadar alınmış fakat malın değeri az değil ise cezada indirim yapılabilmesi söz konusu değildir..³⁰⁷

³⁰⁴ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.425

³⁰⁵ Noyan, a.g.e shf.381

³⁰⁶ Y.6.C.D 26.09.2005-2005/10859-2005/8191; Y.6.C.D 19.09.2005-2005/10836-2005/7765; Y.6.C.D 11.05.2006 gün ve2005/18135-2006/5027; Y.6.C.D 6.3.2006 gün ve 2005/12861-2006/2012 gün ve sayılı kararları. (Noyan, a.g.e shf.382); Parlar/Hatipoğlu, a.g.e.shf 426; Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e.shf.279

³⁰⁷ Esen, a.g.e. shf.141

Su hırsızlığı suçunda olayın özelliği, sanığın özgülünen kastı ve kişiliği, malın niteliği ve işlevide değerlendirilerek koşullarının bulunması halinde TCK'nun 145.maddesi hükmünün uygulanması mümkündür.³⁰⁸

³⁰⁸ Parlar, a.g.e. shf.156; “ 5237 sayılı TCK'nun **145.maddesinde** yer alan “**değer azlığı**” kavramı daha çoğunu alabilme olanağı varken yalnızca ihtiyacı kadar ve değeri az olan malın alınmasını ifade ettiği, suçun işleniş biçimi ve özelliklerine göre olayda uygulama olanağı bulunmadığı gözetilmeden, sanık hakkında **kullanılan suyun değerinin azlığı** nedeniyle ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi,” (2.CD.4.5.2010,6884-14731)(Parlar, a.g.e. shf.168) “ 1-Sanığın evinde yapılan kontrolde, sayaç taktırmadan köy içme suyu şebekesinden doğrudan hat alıp **kaçak su kullanmaktan** ibaret eyleminin 5237 sayılı TCK'nın 142.maddesinin 1.fikrasının a) bendinde düzenlenen suçu oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması, 2-Kabule göre de; 5237 sayılı TCK'nın 145.maddesindeki “**malın değerinin azlığı**” kavramı, 5237 sayılı yasaya özgü ayrı ve yeni bir kavram olduğu, bunun; daha çoğunu alabilme olanağı varken yalnızca gereksinimi kadar, değer olarak az olan şeyi alma durumunda, olayın özelliği ve sanığın kişiliğide değerlendirilerek, yasal ve yeterli gerekçeleride açıklanarak uygulanabileceği gözetilmeden, şartları oluşmadığı halde, 5237 sayılı TCK'nın 145.maddesinin uygulanmasına karar verilmesi,(2.CD.21.10.2009,29196-39450)(Parlar, a.g.e. shf.178) “ ... ... Ancak burada 5237 sayılı **TCY'nın 147.maddesinde düzenlenmiş bulunan "ağır ve acil bir ihtiyacı karşılamak için hırsızlık suçunun işlenmesi" hali ile 145. maddede öngörülen "değer azlığı" kavramı karıştırılmamalıdır.** 145.maddede öngörülen değer azlığı ile zorunluluk halini düzenleyen 147.maddenin uygulanma koşulları birbirinden farklı olup, 147.maddenin ayırıcı ölçütü hırsızlığın ağır ve acil bir ihtiyacı karşılamak için yapılmasıdır, Burada hırsızlığın konusu olan malın değerinin az veya çok olmasının herhangi bir önemi yoktur. Örneğin Ölümcül bir hasta için eczaneden çok pahalı bir ilacın çalınması söz konusu olabilir. Buradaki ölçü değer değil, ağır ve acil bir ihtiyaç için bu malın çalınmasıdır. Buna karşılık 145.maddenin uygulanmasındaki en önemli kriter kuşkusuz değer ölçüsüdür ve bu değer "ceza vermeme" halini haklı saydıracak düzeyde az olmasıdır.

Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde, hırsızlık suçunun konusu olan cep telefonunun 70-80 bin lira olan bedeli 765 sayılı TCY'nın 522.maddesi kapsamında pek hafif olarak değerlendirilebilecek nitelikte ise de, 5237 sayılı TCY'nın 145.maddesindeki ölçütler nazara alındığında, bu değer, "ceza verilmemesini" haklı kılacak ehemmiyetsiz düzeyde olmaması ve bu itibarla ceza indirimini de gerektirmemesi, sanık ve mağdurun konumu, sanığın benzer eylemleri icraya yatkınlığı, mağdurun, telefonun annesine ait olduğunu söylemesine rağmen, sanığın eylemini sürdürmesi gibi özellikler birlikte değerlendirildiğinde, 145.maddenin uygulanması koşullarının somut olayda gerçekleşmediği, bu itibarla Yerel Mahkemenin 145.madde uyarınca cezada indirim yapmasının isabetsiz olduğu sonucuna varılmalıdır. **YCGK .13.11.2007-6-210/234)** “ Sanığın, yakınan Erdal Ökten'in iş yerinden bir kola içip bir sütlaç yediği, bunların dışında bir şey almamış olduğunun oluşa uygun olarak kabul edilmiş olması karşısında, 5237 sayılı Yasanın 145.maddesinin uygulanma olanağının tartışılmaması, **(6.CD., 25.06.2007,17453-8190)** “ Kalkışma aşamasında kalan suçlarda değer azlığı nedeniyle aynı Yasanın 145.maddesinin uygulanamayacağı gözetilmeden, kararın gerekçe bölümünde uygulanacağını açıklanması, **(6.CD., 01.03.2007, 20800-2330)** “ 5237 sayılı TCY'nın 145.maddesindeki " malın değerinin azlığı " kavramının, 765 sayılı TCY'nın 522.maddesindeki " hafif " ve " pek hafif " ölçütleriyle, her iki maddenin de cezadan indirim sağlaması dışında benzerliği bulunmadığı, **"değerin azlığı" nun 5237 sayılı Yasaya özgü ayrı ve yeni bir kavram olduğu;** bunun, daha çoğunu alabilme olanağı varken, yalnızca gereksinmesi kadar (örneğin; birkaç meyve veya ekmek, yiyecek; bir-iki defter, kalem veya sigara, bira ve benzeri), değer olarak da az olan şeyi alma durumunda, olayın özelliği ve sanığın kişiliği değerlendirilerek, yasal ve yeterli gerekçeleri de açıklanarak uygulanabileceği gözetilmeden, “ **(6.CD., 19.12.2006, 7782-14332)**

2.3.12. KULLANMA HIRSIZLIĞI

MADDE 146- (1) Hırsızlık suçunun, malın geçici bir süre kullanılıp zilyedine iade edilmek üzere işlenmesi hâlinde, şikâyet üzerine, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilir. Ancak malın suç işlemek için kullanılmış olması hâlinde bu hüküm uygulanmaz. (CMK'nın 253/3. maddesi uyarınca uzlaşma hükümleri uygulanmaz.)

2.3.12.1. Madde Gerekçesi

Madde metninde, kullanma hırsızlığı tanımlanmıştır. Bu hırsızlık şeklinin oluşması için, kişi sahibinin rızası olmaksızın malı alırken, bunu belli bir süre kullandıktan sonra iade etmek amacıyla hareket etmesi gerekir. Kullanma hırsızlığında, kullanmanın her hâlde kısa sayılacak bir süre devam etmesi temel koşuldur.

Malın suç işlemek için kullanılmış olması hâlinde, bu madde hükmü uygulanamaz, yani hırsızlık suçundan dolayı verilecek cezada indirim yapılamaz.

2.3.12.2. Maddenin 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Karşılığı

Madde 494 - (Değişik: 6.6.1991 - 3756/14 md.)

Hırsızlık;

1- Geçici olarak kısa bir süre kullanılıp zilyedine iade edilen veya zilyedin kolaylıkla bulabileceği bir yere bırakılan veya iade edilmek üzere alındığı açıkça anlaşılan ve ücret karşılığı yük ve yolcu taşımacılığına tahsis edilmiş olmayan **özel bir ulaşım aracı**,

... ..

Hakkında işlenirse, faile **iki aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.**

Yukarıdaki bentlerde yazılı hallerde cürmün kovuşturulması **şikâyete** bağlıdır.

2.3.12.3. Açıklamalar

2.3.12.3.1. Genel Olarak

5237 sayılı Yeni TCK' nın 146.maddesinde "Kullanma Hırsızlığı", ortak bir hafifetici neden olarak düzenlenmiş olup, bu hüküm kullanma hırsızlığı suçunu bağımsız bir suç tipi olarak düzenleyen 765 sayılı Eski TCK' nın 494/1.fikrasının karşılığıdır. Her iki hüküm arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır.³⁰⁹

Bilindiği üzere, yürürlükten kaldırılan 765 sayılı TCK' nın 494/1.fikrasında, kullanma hırsızlığı, yalnızca ücret karşılığı yük ve yolcu taşımacılığına tahsis edilmiş olmayan "**özel bir ulaşım aracı**"na karşı işlenebilirken, Yeni Kanununun 146. maddesinde bu sınırlama kaldırılmış ve basit veya nitelikli olup olmadıklarına bakılmaksızın "**bütün hırsızlık suçlarında**" taşınabilir ve kullanılabilir nitelikte bir malın, geçici bir süre kullanılıp zilyedine iade edilmek üzere işlenmesi durumunda kullanma hırsızlığı olarak kabul edilmiş, böylece kullanma hırsızlığı suçunun uygu lama alanı genişletilmiştir. Eski düzenlemede olduğu gibi

³⁰⁹ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 431

146.maddede de hırsızlığın bu şeklinin takibi **şikayete bağlı** tutulmuştur. Ancak, Eski Kanunun 494/1. Fıkrasında kullanma hırsızlığı bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmiş ve yaptırımını 2 aydan bir yıla kadar hapis olarak belirlenmiş olmasına karşın, Yeni Kanunun 146.maddesinde, faile işlediği hırsızlık suçunun basit (141.md.) veya nitelikli (142.md.) haline göre suçun tanımlandığı maddedeki cezanın verilmesinden sonra bu cezadan yarı oranına kadar indirim yapılması öngörülmüştür. Diğer yandan, Yeni Kanunun 146/1. fıkrasının ikinci cümlesinde, malın suç işlemek için kullanılmış olması halinde bu hükmün uygulanmayacağı, yani suçun re'sen kovuşturulacağı gibi cezada indirim de yapılmayacağı belirtilmiştir.³¹⁰

2.3.12.3.2. Hükümün Uygulanma Koşulları

a)- Kullanma hırsızlığının kabulü için, mal geçici bir süre kullanılmak için alınmalıdır.

Geçici süre, malın alınma amacına uygun kullanımı için gerekli olan en kısa süreyi ifade eder. Fail, malı sürekli olarak, mülk edinme kaydıyla değil, malı aldıktan sonra geçici bir süre kullanıp, iade etmek amacıyla hareket etmiş olmalıdır. **Kullanma hırsızlığı suçunun manevi unsuru, geçici olarak yararlanma kastıdır.** Mal alınırken iade etmek maksadı olmayıp, mülk edinmek için alınmışsa, kısa bir süre sonra iade edilmiş olsa bile, kullanma hırsızlığından söz edilemez. Genel hırsızlık suçu oluşur. Failin kullanma hırsızlığı amacıyla hareket edip etmediği somut olayın özelliğine ve failin kişiliğine göre belirlenecektir.³¹¹

b)- Malın, geçici süre kullanılıp iadeye uygun bulunması gerekir.

Örneğin, gıda maddeleri, akaryakıt ürünleri, kozmetik ürünleri ve benzeri mallar geçici süre kullanıma uygun değildir.³¹²

Artuç'a göre; suçun hukuki konusu, kullanma hırsızlığında kullanmaya elverişli bir maldır. Daha açık bir deyişle **kullanma hırsızlığının konusu, bir defâ kullanıldığında bitmeyen, belli bir süre kullanılabilen, dayanıklı tüketim maddesi niteliğinde olmalıdır.** Araba, televizyon, çamaşır makinesi, silah, bıçak, bisiklet, kitap bu nitelikteki mallardandır. Bu nedenle, yiyecek, içecek malzemeleri, benzin, kömür, doğalgaz, elektrik, kullanıp iade etmeye elverişli mallardan olmadığından bu artırım nedeninin konusu da olamaz.³¹³

Bakıcı/Yalvaç'a göre; elektrik akımı, **su**, yakıt ve benzerleri kullanıldıklarında tüketildiklerinden kullanma hırsızlığına konu oluşturmazlar.³¹⁴

Tezcan/Erdem/Önok'a göre; ETCK m. 494/1 uyarınca kullanma hırsızlığının konusunu ancak "özel bir ulaşım aracı" oluşturabilirken; YTCK' ya göre herhangi bir mal kullanma hırsızlığına konu oluşturabilmektedir. Ne var ki, Yargıtay, kanaatimizce kanuni dayanağı olmayan bir yorumla maddenin uygulanmasına önemli bir sınırlama getirmiştir. **Yargıtay'a göre; "Bu suç ancak tüketilmeden kullanılan mallara karşı işlenebilir. Yağ, yakıt, elektrik akımı, su ve benzerleri gibi mallar kullanıldıklarında tüketildiklerinden, bu madde kapsamına girmezler.** Somut olayda; sanığın, katılana ait kapıları kilitli aracın sol ön kapı camını kırarak, kapısını açıp direksiyon altında bulunan bakalit kontak muhafazasını kırıp, düz kontak yapmak

³¹⁰ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 431

³¹¹ Artuç, a.g.e. shf. 91-92; Gündel, a.g.e. shf. 239-240

³¹² Gündel, a.g.e. shf. 239

³¹³ Artuç, a.g.e. shf. 91; aynı yönde Polat, a.g.e. shf.462

³¹⁴ Bakıcı/Yalvaç, a.g.e.shf.234

suretiyle çalıştırarak, katılanın Küçük Ali mahallesindeki evi önünden alıp, Belsin mahallesinde bir sitenin otoparkına nizami olarak park edip bıraktığının anlaşılması ve kabul edilmesi karşısında, kullanmadan dolayı harcanan yağ ve yakıtın da tüketilen mal cinsinden oldukları gözetildiğinde, olayda kullanma hırsızlığı suçunun öğeleri" oluşmamıştır. Bu yorum, özel ulaşım araçları bakımından hükmü fiilen uygulanamaz hale getirmektedir ve hükmün getiriliş amacına kesinlikle aykırıdır.³¹⁵

c)- Mal, iade edilmek amacıyla alınmış olmalıdır.

146.maddenin uygulanabilmesi için, ilk bakışta malın geri iade edilmek üzere alındığı anlaşılmalıdır. Örneğin, acil bir hastayı hastaneye ya da servisi kaçırın öğrenciyi sınava yetiştirmek amacıyla komşunun aracının alınmasında failin iade amacıyla hareket ettiği açıkça anlaşılmaktadır.³¹⁶ İade, çalınan malın sahibi veya zilyedine olabileceği gibi, bu kişilere ulaştırabilecek bir başka şahsa ya da uygun bir yere terk edilmek suretiyle de olabilir.³¹⁷

d)- Mal, aynen iade edilmelidir.

Geçici bir süre kullanıp zilyedine iade edilmek üzere alınan mal, aynen, alındığı haldeki gibi iade edilmelidir. Eksik iade edilen malda hırsızlığın mülkiyete yönelik olduğu kabul edilmelidir. Örneğin, kullanmak amacıyla çalınan otomobilin bazı aksamı sökülüp alınarak iadesi yapılmışsa, hırsızlığın mülkiyete yönelik olduğu değerlendirilmelidir.³¹⁸

e)- Kullanılıp iade edilmek üzere çalınan malın suç işlemek için kullanılmamış olması gerekir.

Örneğin, bir otomobil örgütsel bir eylemde veya bir gasp olayında kullanılıp iade edilmişse, 146. maddenin uygulanma olanağı söz konusu değildir.³¹⁹ Fail ceza indiriminden yararlanamayacaktır. Fail, çalarak, gasp olayında kullandığı otomobili derhal iade etmiş olsa bile, hem hırsızlık suçundan tam ceza ile ve hem de gasp(yağma) suçundan cezalandırılacaktır.

Kullanma hırsızlığı ilgilinin **şikayetine** bağlıdır.³²⁰ Yukarıda anlatılanlardan anlaşılacağı üzere, **su, geçici süre kullanılıp iadeye uygun bulunmadığından, su hırsızlığı suçlarında kullanma hırsızlığı hafifletici nedeni uygulanamayacaktır.**

³¹⁵ Y.6.C.D.,13.03.2008,2008/3251, 2008/5353(Tezcan/Erdem/Önok, a.g.e. shf.546)

³¹⁶ Y.11.C.D.,11.11.2004,10899-8499(Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 433)

³¹⁷ Gündel, a.g.e. shf. 240

³¹⁸ Gündel, a.g.e. shf. 240

³¹⁹ Gündel, a.g.e. shf. 240

³²⁰ **Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun aşağıda özetlenen iki kararında, failin eylemi "kullanma hırsızlığı" olarak kabul edilmiştir;** "Sanığın, şoförün bilgisi dahilinde önceden de tanışıyor olmaları gibi hususlar ile eylemin gerçekleştirilme biçimi karşısında, hırsızlığın aracın mülkiyetine yönelik olmadığı, bir süre kullanıldıktan sonra iade amacıyla gerçekleştirildiği saptanmıştır." (YCGK., 30.03.2004, 60-76) "Sanık alkollü iken çalıştırıp götürdüğü aracı aldığı yere bırakacağını şikayetçinin yanında çalışan kişiye söylemiş, nitekim çok kısa sayılabilecek bir zaman dilimi içinde aracı çaldığı yere bırakmak üzere aynı mahalleye dönmüş, ancak kaza nedeniyle kullanılamaz hale gelen aracı çaldığı yere kadar götüremeyip orada bırakmış, olay yerinden ayrılmadan önce de aracın daha fazla zarar görmemesi için bir takım tedbirler almıştır. Geçmişte hırsızlık suçundan sabıkası bulunmadığı gibi, bir süre de şikayetçinin yanında çalışmış olup, aracın başka anahtarlarla nasıl çalıştırılacağını bildiği ve aracı önceden de kullandığı anlaşılmaktadır. Sanığın tutum ve davranışları, suçun işlendiği yer ve zaman ile eylemin gerçekleştirilme

2.3.13. ZORUNLULUK HALİ (AĞIR VE ACİL BİR İHTİYAÇ)

MADDE 147 - (1) Hırsızlık suçunun ağır ve acil bir ihtiyacı karşılamak için işlenmesi hâlinde, olayın özelliğine göre, verilecek cezada indirim yapılabileceği gibi, ceza vermekten de vazgeçilebilir.

2.3.13.1. Madde Gerekçesi

Madde metninde, hırsızlık suçunun ağır ve acil bir ihtiyacı karşılamak için işlenmesi hâlinde, zaruret hâlinin varlığı kabul edilmektedir. Ağır ve acil ihtiyaç, örneğin hasta olan çocuk için ilaç çalınması, açlık nedeni ile gıda maddesi çalınması gibi hâlleri kapsar. Ancak, bu durumda hâkime olayın mahiyetine göre, verilecek cezada indirim yapma veya ceza vermekten sarfınazar etme konusunda takdir yetkisi tanınmıştır.

2.3.13.2. Maddenin 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Karşılığı

Madde 494 - (Değişik: 6.6.1991 - 3756/14 md.)

Hırsızlık;

1- Geçici olarak kısa bir süre kullanılıp zilyedine iade edilen veya zilyedin kolaylıkla bulabileceği bir yere bırakılan veya iade edilmek üzere alındığı açıkça anlaşılan ve ücret karşılığı yük ve yolcu taşımacılığına tahsis edilmiş olmayan özel bir ulaşım aracı,

2- Failin müşterek veya iştirak halinde mülkiyetine sahip olduğu mal,

3- Zaruret haline ulaşmayan ağır ve acil bir ihtiyacı karşılamak için bir mal,

4- Hasadı veya bozumu yapılmış veya mahsulü toplanmış olmakla beraber henüz tamamı ile kaldırılmamış olan tarladaki başaklar veya bağ kütüklerinde yahut ağaçlarda kalmış mahsuller,

Hakkında işlenirse, faile **iki aydan bir yıla kadar hapis** cezası verilir.

Yukarıdaki bentlerde yazılı hallerde cürmün kovuşturulması **şikâyete bağlıdır.**

2.3.13.3. Açıklamalar

Yeni TCK'nın 147.maddesi, 765 sayılı Eski TCK'nın 494.maddesinin 3.fıkrasının karşılığıdır. Ancak bu iki hüküm arasında önemli farklılıklar vardır. Eski TCK'nın 494/3.maddesinde yer alan ağır ve acil bir ihtiyacın "zaruret haline ulaşmaması" gerektiği yönündeki kayda yeni Kanunun 147.maddesinde yer verilmemiş, ayrıca, Eski Kanunda zorunluluk halinde 2 aydan 1 yıla kadar hapis cezası öngörülmesine karşılık, Yeni Kanunun 147.maddesinde hakime olayın mahiyetine göre, verilecek cezada indirim yapma veya ceza vermekten vazgeçme konusunda takdir yetkisi tanınmıştır.³²¹ Ayrıca söz konusu düzenlemenin Eski TCK'daki düzenlemeden farkı, duruma göre cezadan tamamen vazgeçme olanağının

---

biçimi karşısında hırsızlığın aracın mülkiyetine yönelik olmadığı, bir süre kullanıldıktan sonra aracın iadesi amacıyla gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır." (YCGK., 06.04.2004, 72-84)

³²¹ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.437; Tezcan/Erdem/Önok, a.g.e shf.547

hakime verilmiş olmasıdır.³²² Bu nedenle **yeni düzenleme fail lehine olduğundan 01.06.2005 tarihinden önce işlenen suçlar bakımından da uygulanacaktır.**³²³

Parlar/Hatipoğluna göre; 147.maddede öngörülen "zorunluluk hali" bir hukuka uygunluk nedeni değildir.³²⁴ Bu madde hükmünün uygulanabilmesi için hırsızlık suçuna konu olan mala yönelik ihtiyacın aynı Kanunun 25/2.maddesinde kusurluluğu ortadan kaldıran bir neden olarak öngörülen "zorunluluk hali"ne ulaşmamış olması gerekir. Zira, 25/2.maddede öngörülen zorunluluk halinin kabulü için, kişinin tehlikeye bilerek neden olmaması, tehlikeden suç olan bir harekete başvurmadan kurtulmanın olanaklı bulunmaması, tehlikenin ağır ve muhakkak olması ve ayrıca tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan araç arasında orantılılık bulunması gerekmektedir. Bu koşulların varlığı halinde 25/2.madde hükmü uyarınca faile ceza verilmeyecektir. Oysa ki 147.maddede, hırsızlık suçunun ağır ve acil bir ihtiyacı karşılamak için işlenmesi halinde zorunluluk halinin varlığı kabul edilmiştir.³²⁵

Malkoç'a göre; YTCK 147.maddede **Özel bir zaruret hali düzenlenmiştir** ve oluşa göre ceza verilmeyebileceği gibi indirimli cezaya da hükmedilebilecektir.(CMK.md.223/4-b) **Beraat kararı verilemeyecektir.** Eğer tam bir zaruret hali varsa TCK'nın 25/2.maddesi gereğince hiç ceza verilemeyecektir.(CMK.223/3-b)³²⁶

Madde metninde "ağır" ve "acil" ihtiyaç hali için bir ölçüt getirilmemiştir. Bu durum somut olayın özelliğine göre hakim tarafından takdir edilecektir. Madde gerekçesinde verilen örneklere göre, ağır ve acil ihtiyaç, hasta olan çocuk için ilaç çalınması, açlık nedeni ile gıda maddesi çalınması gibi durumları kapsamaktadır.³²⁷

Yine bu zaruret haline örnek olarak, şeker hastası bir kimsenin ilçede tek olup olay anında da kapalı bulunan ve sahibine de ulaşılamayan eczanenin camını kırarak oradan insülin alması, açlıktan ölmek üzere olan bir kimsenin bir eve girerek buzdolabından karnını doyuracağı kadar yiyecek alması gösterilebilir.³²⁸

Mala yönelik gereksinimin "ağır" ve "acil" olmasından maksat, karşılanmadığı takdirde kişinin hukuken korunan herhangi bir yararının tehlike ile karşı karşıya kalacak olmasıdır. Bu tehlike doğrudan faile yönelmiş olabileceği gibi, bir üçüncü kişiye de yönelmiş olabilir. Hükmün uygulanabilmesi için malın değeri önem taşımaz.³²⁹

³²² Tezcan/Erdem/Önok, a.g.e shf.547

³²³ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.437

³²⁴ Aynı yönde Malkoç, a.g.e. shf.1002; Tezcan/Erdem/Önok, a.g.e shf.547; karşı görüş, **Artuç, Mustafa, bu yazara göre;** "Kanun Koyucu burada zorunluluk seviyesine ulaşmamış, acil ve ağır ihtiyaçlar arasında hakimin bir sıralama yapabilmesine olanak sağlamaya çalışmıştır. Maddede belirtilen ağır ve acil ihtiyaç zorunluluk haline ulaşan bir ihtiyaç olabileceği gibi, zorunluluk haline ulaşmayan ancak, yinede ağır ve acil olan bir ihtiyaç da olabilir. Bu durumu somut olayın özelliğine göre hakim tayin ve takdir edecektir. Sonuçta ağır ve acil ihtiyaç zaruret haline ulaştığında zorunluluk halinden dolayı da, fiil hukuka uygun sayılsa veya 147.maddeye göre acil ve ağır ihtiyacın olduğu da kabul edilse, fail hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar verileceğinden, bu tartışmanın pratik bir faydası da olmayacaktır." Artuç, a.g.e. shf.53

³²⁵ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.437

³²⁶ Malkoç, a.g.e. shf. 1002

³²⁷ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.437; Dönmezer, a.g.e. shf.307

³²⁸ Artuç, a.g.e. shf.53

³²⁹ Tezcan/Erdem/Önok, a.g.e shf.547; Aynı yönde Centel/Zafer/Çakmut, Kişilere, s. 325; karşı görüş Önder, Şahıslara, s. 340.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2007 tarihli bir kararında; " 5237 sayılı TCY'nın 147. maddesinde düzenlenmiş bulunan "ağır ve acil bir ihtiyacı karşılamak için hırsızlık suçunun işlenmesi" hali ile 145. maddede öngörülen "değer azlığı" kavramı karıştırılmamalıdır. 145. maddede öngörülen değer azlığı ile zorunluluk halini düzenleyen 147.maddenin uygulanma koşulları birbirinden farklı olup, **147. maddenin ayırıcı ölçütü, hırsızlığın ağır ve acil bir ihtiyacı karşılamak için yapılmasıdır. Burada hırsızlığın konusu olan malın değerinin az veya çok olmasının herhangi bir önemi yoktur.** Örneğin ölümcül bir hasta için eczaneden çok pahalı bir ilacın çalınması söz konusu olabilir. **Buradaki ölçü değer değil, ağır ve acil bir ihtiyaç için bu malın çalınmasıdır.**"³³⁰

Malkoç'a göre; doğrudan ihtiyaç olan malın çalınması gerekmez. O mala ulaşabilmek veya elde edebilmek için gerekli ve yararlı eşyanın çalınması da bent kapsamındadır. Ekmek almak için para çalma, bir yaralıya veya arkadaşına yardım için araç çalma, açlıktan ölmek için veya yaralıyı ölümden kurtarmak için yapılmışsa zaruret hali vardır. İhtiyaç, bizzat failin ihtiyacı olabileceği gibi, başkalarının ihtiyacı da olabilir. Maddi nitelikte olabileceği gibi manevi nitelikte de olabilir. İhtiyaçların, hayat, vücut dokunulmazlığı, özgürlük, ırz ve onurun korunması gibi konularda olabileceği bilinmelidir.³³¹

Ağır ve acil ihtiyaç nedeniyle **çalınan malın, ihtiyaçla orantılı olması gerekir.** Zorunlu ihtiyacın üzerinde alınan mallarda bent hükümleri değil, hırsızlıkla ilgili diğer maddeler uygulanır.³³²

147.madde kapsamına giren hırsızlık suçlarında olayın özelliğine göre hakim, suçun failine ceza vermeyebileceği gibi, tayin olunacak cezadan takdir edeceği oranda indirimde de gidebilecektir.³³³

İnceleme konumuz olan **su hırsızlığı suçunda,** ağır ve acil ihtiyaç hali, somut olayın özelliğine göre, suçun ve ortamın diğer özellikleri de göz önünde bulundurularak, somut gerekçesi gösterilmek suretiyle uygulama alanı bulabilir.³³⁴

³³⁰ YCGK.,13.11.2007, 2007/6-210, 2007/234

³³¹ Malkoç, a.g.e. shf. 1003

³³² Gündel, a.g.e. shf.245

³³³ Gündel, a.g.e. shf.245

³³⁴ Parlar, a.g.e. shf.157 " Borcu nedeniyle katılan kurum tarafından evinin suyu kesilen sanığın mühür bozup, kör tapayı çıkartarak **kaçak su kullanmaktan ibaret eyleminde** atılı suçun unsurları olduğundan mahkumiyet hükmü kurulması gerektiği gözetilmeden, koşulları oluşmadığı ve uygulama olanağı bulunmadığı halde sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nın 147.maddesi uyarınca ceza verilmekten vazgeçilmesine karar verilmesi bozmayı gerektirmiş, katılan vekilinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülümüş olduğundan, hükmün bu sebeplerden dolayı istem gibi bozulmasına 23.02.2009 gününde oybirliğiyle karar verildi." (**Yarg.2.CD., 2008/39266 E., 2009/7884 K., ve 23.02.2009 tarih**) " Sanığın mühür kırarak sayaç yerine galvaniz boru bağlamak suretiyle **kaçak su kullandığı** iddiası ile hakkında tutanak düzenlendiği anlaşılmalı; 5237 sayılı TCK 147.maddesinin şartlarının oluşmadığı gözetilerek duruşmaya devamla suya konu olayla ilgili tüm deliller toplanarak sonucuna göre sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken, sanığın günü-birlik sigortasız çalışması nedeniyle ekonomik durumunun zayıf olduğu ve insan yaşamı için hayati önem taşıyan suyu kullanarak ağır ve acil bir ihtiyacı karşılamak için bu suyu işlediği şeklindeki yasal olmayan gerekçeyle, 5237 sayılı TCK' nın 147.maddesi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi "(**Y.2.CD., 20.06.2007 - 6126/9056**) "5237 Sayılı TCK' nın 147.maddesine göre, hırsızlık suçunun ağır ve acil bir ihtiyacı karşılamak için işlenmesi halinde olayın özelliğine göre verilecek cezada indirim yapılabileceği gibi, ceza vermekten de vazgeçilebileceği belirtilmiştir. Olayımızda, sanığın evindeki mühürsüz sayacı devre dışı bırakarak kolondan eve kablo çekmek suretiyle süreklilik arz edecek biçimde **kaçak elektrik kullandığı** iddiası ile hakkında tutanak düzenlendiği, anlaşılmalı; ağır ve acil bir ihtiyacı karşılamak için suçun işlendiği hususu sübut bulmadığından, 5237 Sayılı TCK' nın 147.maddesinin şartlarının oluşmadığı gözetilerek duruşmaya devamla toplanan delillere göre bir karar verilmesi gerekirken, sanığın atılı suçu, ağır ve acil ihtiyaçlarını karşılamak kastıyla işlediği ve zorunluluk hali bu lunduğu şeklindeki yasal olmayan

2.4. ORTAK HÜKÜMLER

2.4.1. ETKİN PİŞMANLIK

MADDE 168

(1) (29.06.2005 tarih ve 5377/ 20 s.k. ile değişik madde) Hırsızlık, mala zarar verme, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık, hileli iflas, taksirli iflas ve karşılıksız yararlanma suçları tamamlandıktan sonra ve fakat bu nedenle hakkında **kovuşturma başlamadan önce**, failin, azmettirenin veya yardım edenin bizzat pişmanlık göstererek mağdurun uğradığı zararı aynen geri verme veya tazmin suretiyle tamamen gidermesi halinde, verilecek cezanın **üçte ikisine kadarı indirilir.**

(2) Etkin pişmanlığın **kovuşturma başladıktan sonra** ve fakat hüküm verilmezden önce gösterilmesi halinde, verilecek cezanın **yarısına kadarı indirilir.**

(3) Yağma suçundan dolayı etkin pişmanlık gösteren kişiye verilecek cezanın, birinci fıkraya giren hallerde yarısına, ikinci fıkraya giren hallerde üçte birine kadarı indirilir.

(4) Kısmen geri verme veya tazmin halinde etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi için, ayrıca mağdurun rızası aranır.

2.4.1.1. Madde Gerekçesi

Suç tamamlandıktan sonra kişi pişmanlık gösterebilir. Bu durumda, işlenmiş ve tamamlanmış olan suç işlenmemiş hale artık döndürülemez. Ancak, suç tamamlandıktan sonra, pişmanlık duyarak, gerçekleştirilen haksızlığın neticeleri mümkün olduğunca ortadan kaldırılabılır.

Bu düşüncelerle, etkin pişmanlık; hırsızlık, mala zarar verme, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık ve karşılıksız yararlanma suçlarında **cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsî sebep olarak kabul edilmiştir.** Ancak, bunun için bazı koşulların gerçekleşmesi gerekir. Önce, failin veya suça iştirak eden kişinin bizzat kendisinin pişmanlık göstererek iade veya tazmini gerçekleştirmesi gerekir. Suçun işlenmesiyle kişilerin görmüş buldukları zararın aynen iade veya mümkün olduğu kadar azaltılmak suretiyle tazmin edilmesi gerekir. Etkin pişmanlığın cezada indirim yapılması sebebi olarak kabul edilebilmesi için, zararın tamamen veya mümkün olduğu kadar aza indirilerek gerçekleştirilmesi gerekir. Kısmen geri verme veya tazminde, etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi için, mağdurun aynen iadeye veya tazmine rıza göstermesi gerekir.

Etkin pişmanlığın kovuşturma başlamadan önce, yani işlenen suçtan dolayı kamu davası açılmadan önce gösterilmesi gerekir.

---

gerekçeyle 5237 Sayılı TCK' nın 147.madde si uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi, Bozmayı gerektir miştir. "(Y.2.CD.,07.05.2007-3315/6320) "Balık avlamak için denize açılan sanıkların akülerinin bitmesi üzerine kıyıya yanaşıp sahilde bulunan şikayetçiye ait tekneden 2 adet akü olarak yeniden denize açılmalarında ağır ve acil ihtiyacı karşılamaktan söz edilemeyeceğinden hırsızlığın mülkiyete yönelik bulunduğu gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması. " (Y.11.CD.,10.03.2004 - 1282/1785)

Etkin pişmanlık durumunda hakim maddede belirlenen oranda cezada indirim yapabilir. Bu konuda, hakime etkin pişmanlığın samimiyetine ve zararın tazmin edilen miktarına göre, takdir yetkisi tanınmıştır. Bu hükümlerle, işlenen suçun yağma olması halinde de, cezada belli oranda indirim yapılması yolu açılmıştır.

2.4.1.2. Maddenin 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Karşılığı

Madde 523 – Bu babın birinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fasıllarında ve 516.maddenin birinci fıkrasında ve 518 ve 519 ve 521 inci maddelerinde beyan olunan cürümlerden birini işleyen kimse kendi hakkında bir güne takibat icrasına başlanmadan evvel alıģını iade eylerse yahut işlenen fiilin mahiyetine ve sair ahvale nazaran red ve iade kabil olmadığı takdirde mutazzarının zararını tamamen tazmin ederse göreceği ceza üçte birden üçte ikiye kadar indirilir.

Eğer bu red ve iade veya tazmin hususi takibat esnasında fakat işin mahkemeye verilmesinden evvel vukubulursa failin göreceği ceza altıda birden üçte bire kadar indirilir.

(Ek: 6.6.1991 – 3756/18 md.) 494 üncü maddenin 2,3 ve 4 numaralı bentleri ile 521a ve 521b maddelerinde yazılı cürümlerden dolayı da yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanır.

2.4.1.3. Açıklamalar

5237 sayılı Yeni TCK'nın 168.maddesi, 765 sayılı Eski TCK' nın 523.maddesinin karşılığı olup, malvarlığına karşı kimi suçlar bakımından ortak hüküm niteliğinde “ etkin pişmanlık ” halini cezada indirim yapılmasını gerektiren **şahsi sebep** olarak düzenlemiştir.³³⁵

YTCK'nın 168.maddesiyle bazı suçlar tamamlandıktan ve fakat hüküm verilmeden evvel failin pişmanlık göstererek mağdurun zararını gidermesi durumu, etkin pişmanlık olarak düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin sebebi, mağdurun suç nedeniyle uğramış olduğu zararın giderilmesidir.³³⁶

Eski Kanunun 523.maddesi ile Yeni Kanunun 168.maddesi arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır.

765 sayılı TCK düzenlemesinde yer almayan yağma suçunda etkin pişmanlığa YTCK ile yer verilirken, cürüm eşyasını satın alma, bedelsiz senedi kullanma suçunda etkin pişmanlığa yer verilmemiştir. Bu husus doktrinde eleştirilmiştir.³³⁷

765 sayılı TCK'nın 523.maddesi düzenlemesinde kısmen iade düzenlenmemişken, **YTCK düzenlemesi ile kısmen iâdeye de mağdurun rızasının olması koşuluyla etkin pişmanlığa tanınan sonuçlar verilmiştir.**³³⁸

Ayrıca, YTCK düzenlemesi, 765 sayılı TCK düzenlemesinden farklı olarak, **failin bizzat pişmanlık göstererek zararı gidermesini zorunlu unsur olarak belirlemiştir.**³³⁹

³³⁵ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.574

³³⁶ Artuç, a.g.e. shf. 555

³³⁷ Artuç, a.g.e. shf. 555

³³⁸ Artuç, a.g.e. shf. 555

³³⁹ Artuç, a.g.e. shf. 555

Yeni Kanununun 168.maddesi, kapsamına giren suçlar bakımından eskisine oranla failin lehine bir düzenlemedir.³⁴⁰

168.maddedeki Etkin pişmanlık hali, icra hareketlerinin tamamlanması ve neticenin de gerçekleşmesinden sonra yani suç tamamlanıp ortaya çıktıktan sonra gerçekleşmektedir.³⁴¹

2.4.1.4. 168.Maddenin Uygulanma Koşulları

a) Maddede Sayılan Suçlardan Birinin Tamamlanmış Olması

Yeni TCK'nın 168/1.fıkrası uyarınca etkin pişmanlık, yalnızca hırsızlık, mala zarar verme, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık, hileli iflas, taksirli iflas ve karşılıksız yararlanma ve aynı maddenin 3.fıkrası gereğince yağma suçları bakımından uygulama alanı bulmaktadır. **Ancak, bu suçlar tamamlandıktan sonra etkin pişmanlık gösterilmesi gerekmektedir.** Örneğin, hırsızlık suçunda eğer fail kendi isteğiyle icra hareketlerini yarıda bırakır veya suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, bu durumda 168/1.maddenin değil, aynı Kanununun 36.maddesinin (gönüllü vazgeçme hükmünün) uygulanması gerekir. Suçun teşebbüs halinde kalması durumunda 168.madde uygulanmaz.³⁴²

b) Fail, suça azmettiren veya yardım edenin bizzat pişmanlık göstererek, mağdurun uğradığı zararın aynen geri verme veya tazmin suretiyle giderilmesi :

YTCK md.168 suç sonrası etkin pişmanlık kurumunu düzenlediği için, **zararın giderilmesi gerçek bir pişmanlığın sonucu olmalıdır.**³⁴³

Bu husus, failin pişmanım demesini içerdiği gibi, mağdurdan özür dilemesi, bir daha yapmayacağını bildirmesi şeklinde de olabilir. Ayrıca, bu husus failin iade ve tazmini hiçbir etki altında kalmadan serbest iradesi ile yaptığını da belirtir. Ancak, fail iadeyi isteyerek yapmamış ise, bu durumda etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanamayacaktır. Uygulamada bu husus daha çok failin üstü aranırken eşya elde edilmekte veya yakalanmamak için suç konusu şeyi atıp kaçmakta veya icra yoluyla tazmin yapılmakta ya da kolluk güçlerinin araştırması sonucu eşya bulunmaktadır. Bu durumda, rızaî îâdeden söz edilemeyecektir.³⁴⁴

İâde veya tazmini, suçun failinin, azmettirenin veya yardım edenin yapması gerekir. Ancak, iade veya tazminin mutlaka sayılan kişiler tarafından yapılması zorunlu değildir. Sayılan kimselerin belli nedenlerle iade olanağı yok ise, örneğin tutuklu iseler, hastalanmış iseler veya o an için mağdurun bulunduğu yere gelemiyor iseler, bunlar adına ancak bunların bilgisi ve pişmanlığıyla başka kişiler tarafından da aynen geri verme veya tazmin yapılabilir.³⁴⁵

İâde, bizzat fail tarafından eşyanın mağdura verilmesi şeklinde olabileceği gibi, eşyanın iadesinin olanaklı bulunmadığı hallerde mağdurun uğradığı zararın tazmini suretiyle de olabilir.³⁴⁶

³⁴⁰ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.574

³⁴¹ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.574

³⁴² Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.575

³⁴³ YCGK.,27.05.2008,2008/11-127,2008/147(Tezcan/Erdem/Önok, a.g.e. shf.630)

³⁴⁴ Artuç, a.g.e. shf.558; Bakıcı/Yalvaç, a.g.e.shf.38

³⁴⁵ YCGK.,27.05.2008,2008/11-127,2008/147(Tezcan/Erdem/Önok,a.g.e. shf.631);Aynı yönde, Artuç, a.g.e. shf.557

³⁴⁶ Artuç, a.g.e. shf.558

Gündel'e göre; iştirak halinde işlenen suçlarda, suça katılanlardan herhangi biri iade veya tazmini sağlamışsa, diğer ortakların da işledikleri suçtan pişman olmadıklarına dair bir işaret bulunmuyorsa, suça iştirak edenlerin tümünün 168.madde hükümlerinden yararlandırılması gerekir.³⁴⁷ Çünkü geri verme veya tazmin ortaklardan biri tarafından gerçekleştirilmişse, diğer ortakların bunu gerçekleştirme olanakları kalmayacağından bu durum sanık lehine değerlendirilmelidir.³⁴⁸

Tam etkin pişmanlık hali bakımından mağdurun rızası aranmadığından, failin aynen iade veya zararı tamamen gidermeyi teklif etmesine rağmen, eğer mağdur bunu kabul etmemişse; hazırlık soruşturmasında C.savcısı, yargılama aşamasında hakim tarafından bu durumun fail lehine değerlendirilmesi gerekir.³⁴⁹

Artuç'a göre; fail veya ortakları eşyayı iade etmek veya zararı tazmin etmek isterlerse, mağdur iadeyi kabul etmek zorundadır. Mağdurun iade veya tazmini reddetmesi söz konusu değildir. Failin veya ortaklarının iade veya tazminini mağdurun kabul etmemesi durumunda, iade veya tazminde bulunacak kimselerin talebi üzerine veya re'sen **görevli mahkemece tevdî mahalli tayin edilecek** ve iade ve tazmin buraya yapılabilecek, fail veya ortağı da etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanabilecektir.³⁵⁰

Kural olarak etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması için iade veya tazminin tamamen zararı giderecek nitelikte olması gerekir. Örneğin, bilgisayarın çalınması durumunda yalnızca mouse eksik olsa bile, tam iâdeden bahsedilemeyecektir veya yalnızca mouse teslim edise bile kısmî iâdeden söz edilebilecektir.³⁵¹

Malkoç'a göre iade; borçlanmak, senede bağlanmak, kefalet, ipotek, taahhüt, rehin ve sair geleceğe dönük taahhüt ve vaadlerle olmaz. Yakıncıya, çalınan para yerine değişik ödeme günlerini taşıyan bonolar verilmesi yasa da tanımlanan geri verme sayılmaz.³⁵²

168.maddenin 4.fikrası uyarınca kısmen geri verme veya tazminde etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi mağdurun rızasına bağlıdır. Mağdur kısmî iadeyi kabul etmez ise, bu durumda fail veya ortağı hakkında etkin pişmanlık hükümleri uygulanamayacaktır.³⁵³

c) Etkin pişmanlıkta bulunma zamanı

Geri verme veya tazmin kovuşturma başlamadan önce veya hüküm verilmeden önce gerçekleştirilmelidir.³⁵⁴

168.maddenin 1.fikrasında sayılan suçlar (yağma suçu hariç) bakımından tam etkin pişmanlığın suçların tamamlanmasından sonra ve fakat bu nedenle sanık hakkında kovuşturma başlamadan önce gerçekleştirilmesi durumunda, verilecek cezanın üçte ikisine kadarı indirilecektir. 5271 sayılı CMK'nın 2/1.fikrasında **kovuşturma evresinin, “ iddianamenin**

³⁴⁷ Gündel, a.g.e. shf. 699; Aynı yönde Tezcan/Erdem/Önok, a.g.e. shf.632; Artuç, a.g.e. shf.557

³⁴⁸ Gündel, a.g.e. shf. 699

³⁴⁹ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.575

³⁵⁰ Y.11.CD'nin 14.4.2004 tarih ve 2003/2036-2004/3188 sayılı kararı (Artuç, a.g.e. shf.558)

³⁵¹ Y.6.C.D'nin 08.02.2005 tarih ve 2003/11161-2005/1128 sayılı kararı (Artuç, a.g.e. shf.559)

³⁵² Y.6.C.D.,18.02.1976,1163/1175(Malkoç, a.g.e. 1.cilt shf.1138)

³⁵³ Artuç, a.g.e. shf.559

³⁵⁴ Gündel, a.g.e. shf. 699

kabulüyle başlayıp hükmün kesinleşmesine kadar geçen evre ” olduğu belirtilmiştir. Bu itibarla, iddianamenin kabulünden önceki evrede gerçekleşen geri verme veya tazmin durumunda 168/1.fıkra hükmü uygulanacaktır.³⁵⁵

Etkin pişmanlığın kovuşturma başladıktan sonra ve fakat hüküm verilmezden önce gösterilmesi halinde, verilecek cezanın yarısına kadarı indirilecektir. (168/2.fıkra)³⁵⁶

168.maddenin 2.fıkrasındaki “hüküm verilmesi”nden maksat, mahkemenin esasa ilişkin nihai kararını vererek davadan elini çekmesidir. Bu itibarla temyiz aşamasında yapılan geri verme veya tazmin ilke olarak bir anlam ifade etmez. Ancak hüküm, Yargıtay tarafından bozularak mahkemesine geri gönderilirse önceki hüküm ortadan kalktığı ve yeni bir hüküm kurulması gerektiği için yeni hükme kadar yapılan geri verme veya tazminde de 168.maddenin 2.fıkrasının uygulanması gerekecektir.³⁵⁷

Burada indirim oranı en üst orandır. Bu oranlara kadar hâkimin başka miktarları belirleme yetkisi bulunmaktadır. Hâkim suçun işleniş şekline, failin pişmanlığına ve özellikle kısmî iâdede, iade edilen kısmın miktarına göre indirim oranını belirleyecektir.³⁵⁸

d) Kısmî Etkin Pişmanlık

Maddenin 4.fıkrası hükmüne göre, kısmen geri verme veya tazmin halinde etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi için, ayrıca **mağdurun rızası aranır.** Mağdur rıza göstermezse 168.madde uygulanmaz.³⁵⁹

Su hırsızlığı suçunda sanığın kurumun zararını ödeyip ödemediği re’sen veya sanığın bu yöndeki savunması halinde araştırılmalıdır. Kısmi ödeme halinde de kurumun rızası bulunup bulunmadığı sorularak sonucuna göre uygulama yapılmalıdır.³⁶⁰

³⁵⁵ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.576

³⁵⁶ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.576

³⁵⁷ Gündel, a.g.e. shf. 699

³⁵⁸ Artuç, a.g.e. shf.560

³⁵⁹ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.576

³⁶⁰ Parlar, a.g.e. shf.32; “ Sanığın hırsızlığa konu su bedelini hükümden önce 26.11.2007 tarihinde 564907 sayılı makbuzla ödediği anlaşıldığı halde etkin pişmanlık nedeniyle cezasından 5237 sayılı TCK’nun 168/2.maddesi gereğince indirim yapılmaması nedeniyle fazla ceza tayini, “ (2.CD.4.11.2008,16381-17816)(Parlar, a.g.e. shf.32) “ Sanığın kaçak su kullanım bedelini taksitler halinde ödemediğini savunması karşısında; kaçak kullanım bedelinin ödenip ödenmediği katılan kurumdan sorularak, kamu davası açılmadan önce ödendiğinin belirlenmesi halinde, kaçak kullanım bedeli normal tarifeye göre bilirkişiye hesaplattırılıp, ödenen kısmın kaçak kullanım bedelini karşılama halinde sanık hakkında 765 sayılı TCK’nın 523.maddesinin uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi,” (2.CD.3.11.2008,16214-17698)(Parlar, a.g.e. shf.190); “5237 sayılı Yasanın 168. maddenin düzenlenmesi sırasında ise; maddeye “...failin, azmettirenin veya yardım edenin bizzat pişmanlık göstererek mağdurun uğradığı zararı aynen geri verme veya tazmin suretiyle tamamen gidermesi...” İbaresini eklemek suretiyle oluşması muhtemel tereddütlerin önüne geçilmek istenmiştir. Zira, metinde geçen “ bizzat pişmanlık göstererek ” ibaresi, düzenlemenin “ **tek başına iade ve tazmine ” değil, “ pişmanlık sonucu olan iade ve tazmine ” önem atfettiğinin açık göstergesidir....** Şu durumda; 5237 sayılı Yasanın 168.maddesi, 765 sayılı Yasanın 523. maddesinden farklı olarak “ pişmanlıktan kaynaklanan iade ve tazmini ” esas aldığından, iade ve tazminin cebri icra yoluyla gerçekleştirilmesi, zararın failin rızası hilafına veya ondan habersiz olarak üçüncü kişilerce giderilmesi, failin yakalanmamak için kaçarken atması sonucu eşyanın ele geçirilmesi, arama neticesinde saklanan şeyin bulunması gibi hallerde 765 sayılı Yasanın 523.maddesinin uygulanma olasılığı olabileceken, bu durumlarda failin gerçek anlamda pişmanlığından söz edilemeyeceğinden 5237 sayılı Yasanın 168.maddesi uyarınca uygulama yapılamayacaktır. ”

2.4.2. TÜZEL KİŞİLER HAKKINDA GÜVENLİK TEDBİRİ UYGULANMASI

MADDE 169 - (1) Hırsızlık, güveni kötüye kullanma ve dolandırıcılık suçlarının işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

2.4.2.1. Açıklamalar

Malvarlığına karşı suçların ortak hükümlerinden biri olan 169. maddeye göre, hırsızlık, güveni kötüye kullanma ve dolandırıcılık suçlarının işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında aynı Kanununun 60. maddesinde belirtilen, tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacaktır.³⁶¹

5237 sayılı TCK'nın özel hukuk tüzel kişileri hakkında hükmedilebilecek güvenlik tedbirlerinin tür ve koşullarını düzenleyen **60.maddesi**;

(1) Bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkumiyet halinde, iznin iptaline karar verilir.

(2) Müsadere hükümleri, yararına işlenen suçlarda özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanır.

(3) Yukarıdaki fıkralar hükümlerinin uygulanmasının işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği durumlarda, hakim bu tedbirlere hükmetmeyebilir.

(4) Bu madde hükümleri kanunun ayrıca belirttiği hallerde uygulanır." hükmünü ihtiva etmektedir.

(YCGK.,27.05.2008,2008/11-127,2008/147) “Denizli Elektrik Dağıtım Müessesesi Hukuk Müşavirliğinin 04/07/2000 tarihli yazılarından, elektrik borcunun tahsili için onbir ayı icra kovuşturması olduğunun anlaşılması ve 08/01/2001 tarihli yazıda da kaçak elektrik bedellerinin 14/09/1999 ve 01/10/1999 tarihlerinde tahsil edildiğinin bildirilmiş olması karşısında; suça konu kaçak elektrik bedelinin icra kovuşturması ile mi yoksa rızaya dayalı olarak mı tahsil edildiği kuşkuya yer bırakmayacak biçimde araştırılıp, ödemenin rızaya dayalı olduğunun saptanması halinde 5237 sayılı TCY'nın 168.maddesinin uygulama olanağının değerlendirilmesi zorunluluğu bozmayı gerektirmiştir. (Y.6.C.D.,01.11.2006 gün ve 2006/3354-2006/10486) “Yakınanın 12/08/2003 tarihli oturumdaki açıklamalarından zararın kısmen giderildiğinin anlaşılması karşısında; 5237 sayılı TCK'nın 168.maddesinin 4.fikrasına göre, etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması koşulu olan yakınanın rızasının bulunup bulunmadığı kuşkuya yer vermeyecek biçimde araştırılıp saptanmadan sanıklar hakkında 5237 sayılı TCK'nın 168/3.maddesinin uygulanması, “ (Y.6.C.D.,25.09.2006, 1280-8565) Şikayetçi idare temsilcisinin, zararın ödendiğine ilişkin beyanı karşısında ödemenin hangi safhada yapıldığı araştırıldıktan sonra sonucuna göre etkin pişmanlık hükümleri de nazara alınmak suretiyle lehe yasa değerlendirilmesinin yapılması gerektiğinin gözetilmemesi, (Y.9.C.D.,27.06.2006,2604-3723) “Sanığın, suça konu bedeli kamu davası açılmadan önce yakınan kuruma ödeyip, bu konuya ilişkin ödeme belgesini de dosyaya sunarak iadeyi sağlamış olması karşısında; 765 sayılı TCK'nın 523/1.maddesiyle 5237 sayılı TCK'nın 168/1.maddesinde düzenlenen iade koşullarının bulunduğu gözetilmeden hüküm kurulması,” (Y.6.C.D.,09.02.2006,21181-892)

³⁶¹ Parlar/Hatipoğlu,a.g.e. shf.587;Malkoç,a.g.e. shf.1141

2.4.2.1.1. Tüzel Kişi ve Özel Hukuk Tüzel Kişileri Kavramları ve Unsurları

Hukukî bir kavram olarak **Tüzel kişi**, "belirli, ortak ve sürekli bir amacı gerçekleştirmek ve başlı başına bağımsız bir varlığa sahip olmak üzere örgütlenmiş; hukuk düzeni tarafından kendilerine hukuk süjesi olma niteliği tanınan kişi veya mal toplulukları" olarak tanımlanmaktadır. Tüzel kişiliğin, amaç, bağımsızlık ve örgütlenme unsurlarını taşıması gerekmektedir.³⁶²

TCK'nın 60.maddesinde sözü edilen ve haklarında güvenlik tedbiri niteliğinde yaptırımlara hükmedilebileceği öngörülen tüzel kişiler "**özel hukuk tüzel kişileri**" dir. Bu itibarla kamu hukuku tüzel kişileri bu madde kapsamında değildirler. Bu nedenle kamu tüzel kişilerine güvenlik tedbiri uygulanması söz konusu olmayacaktır.³⁶³

Özel hukuk tüzel kişileri, özel hukuk alanında faaliyet göstermek üzere hukuki bir işlem ile kurulan tüzel kişilerdir. Bunlar izledikleri amaca göre "**kazanç paylaşma amacı güden tüzel kişiler**" ve "**kazanç paylaşma amacı gütmeyen tüzel kişiler**" şeklinde bir ayırıma tabi tutulabilir.³⁶⁴

Kazanç paylaşma amacı güden tüzel kişiler; Türk Ticaret Kanununda düzenlenen kolektif, komandit, anonim ve limited şirketler ile Kooperatifler Kanununda düzenlenen kooperatiflerdir. Borçlar Kanununda (BK 520-541.md.) düzenlenmiş olan âdi şirketin ise tüzel kişiliği bulunmamaktadır.³⁶⁵

Kazanç paylaşma amacı gütmeyen tüzel kişiler ise, Medeni Kanunda öngörülen dernekler ve vakıflar ile özel kanunları ile düzenlenen sendikalar ve siyasi partilerdir.³⁶⁶

2.4.2.1.2. Özel Hukuk Tüzel Kişileri Hakkında Ceza Yaptırımı Uygulanamaması (TCK. 20/2)

5237 sayılı TCK'nın Ceza sorumluluğunun şahsîliği başlıklı **20.maddesinde;**

(1) Ceza sorumluluğu şahsîdir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz.

(2) Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamaz. Ancak, suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar saklıdır. "hükmünü ihtiva etmektedir.

5237 sayılı TCK'nın getirdiği yeniliklerden birisi de; 20.maddenin 2.fıkrası hükmüyle, kural olarak tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamayacağının kabul edilmiş olmasıdır.³⁶⁷

Anayasada da (38.md.) güvence altına alınan "**ceza sorumluluğunun şahsîliği**" kuralının gereği olarak sadece gerçek kişiler hakkında ceza yaptırımına hükmedilebilir. Ancak bu

³⁶² Kangal, Z.T. Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu, shf.181(Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.588)

³⁶³ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.588; Malkoç, a.g.e. shf.1141

³⁶⁴ Kangal, Z.T. a.g.e. shf.37 (Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.588)

³⁶⁵ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.588

³⁶⁶ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.588

³⁶⁷ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.589

ilke, işlenen suç dolayısıyla özel hukuk tüzel kişileri hakkında güvenlik tedbiri niteliğinde yaptırımlara hükmedilmesine engel değildir.³⁶⁸

5237 sayılı yeni TCK'nın 20.maddesinin 2.fıkrası amir hükmüne göre; **tüzel kişiler hakkında hapis veya adli para cezasına hükmedilmesi mümkün değildir.** Zira, tüzel kişinin fiil ehliyeti mevcut değildir. **Tüzel kişiler için ancak idari yaptırım niteliğinde “para cezası” öngörülebilir.** Çünkü idari yaptırımlarla, ceza yaptırımları arasında neden, amaç ve sonuçları bakımından farklılıklar bulunmaktadır.³⁶⁹ Örneğin, şirket niteliğindeki bir tüzel kişinin faaliyeti ile ilgili olarak doğan vergi borcunun zamanında ve tam olarak ödenmemesi dolayısıyla, tüzel kişi hakkında “para cezası” verilebilmesi gibi. Tüzel kişinin organ veya temsilcilerinin kanunla kendilerine yüklenen yükümlülüklerini yerine getirmemeleri ve suç işlemeleri halinde, tüzel kişi cezalandırılırsa, bu suçun işlenmesinde hiç kusuru olmayan ortaklarda cezalandırılmış olacaktırlar.³⁷⁰

2.4.2.1.3.Tüzel Kişiler Hakkındaki Güvenlik Tedbirleri (TCK. 60.md.)

Güvenlik tedbirleri, **tehlikeli failer hakkında** ceza yerine veya ceza ile birlikte hükmolunan, tehlikelilik ile orantılı olan, genellikle failin iyileştirilmesi amacını ön planda tutan, kanunla belirlenen ve hakim tarafından karara bağlanan yaptırımlardır.³⁷¹ Güvenlik tedbirleri kusur yeteneği olan failere olduğu kadar, kusur yeteneği olmayan failere de uygulanabilir.³⁷²

Tüzel kişilerin kusur yeteneği olmadığı için haklarında ceza yaptırımları uygulamak ceza hukukunun temel prensiplerine aykırı olacağından, onlar için de güvenlik tedbirlerine başvurulması yerinde olacaktır. Ancak tüzel kişilere güvenlik tedbirlerinin uygulanabilmesi için, onların toplumsal açıdan bir tehlike arzemesi aranmalıdır. Bununla birlikte, tüzel kişilerin yapılarına uygun güvenlik tedbirlerinin kanunda açıkça tespit edilmesi zorunludur.³⁷³

Nitekim, TCK'nın 60.maddesinde, özel hukuk tüzel kişileri hakkında hükmedilebilecek güvenlik tedbirlerinin tür ve koşulları düzenlenmiştir.

Burada, güvenlik tedbirlerinin muhatabı olarak özel hukuk tüzel kişiliği gösterilmiştir. Özel hukuk tüzel kişilerinin kazanç paylaşma amacı güdüp gütmedikleri arasında bir ayırım gözetilmemiştir. Bu durumda, kollektif, komandit, anonim, limited şirketler, kooperatifler, dernekler, vakıflar ve sendikalar hakkında suç dolayısıyla kanunda öngörülmüş olmak kaydıyla 60.maddede belirtilen "**faaliyet izninin iptali**" ve "**müsadere**" niteliğindeki güvenlik tedbirleri uygulanabilecektir. Tüzel kişi sıfatını almamış birlik veya gruplar bu hükmün kapsamı dışındadır. Kamu hukuku tüzel kişileri de bu sorumluluğun dışında tutulmuştur.³⁷⁴

³⁶⁸ TCK.60.madde gerekçesi

³⁶⁹ Erol, Haydar.Yeni Türk Ceza Kanunu, 1.cilt 2007 shf.793

³⁷⁰ Erol, Haydar.Yeni Türk Ceza Kanunu, 1.cilt 2007 shf.793

³⁷¹ Nuhoglu, A. Ceza Hukukunda Emniyet Tedbirleri, Adil Yayınevi, Ankara-1997 shf. 59 (Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.590)

³⁷² İçel, Yaptırım Teorisi, shf.41 nakleden(Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.590)

³⁷³ Kangal, Z.T. a.g.e. shf.162-163 (Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.590)

³⁷⁴ Parlar/Hatipoğlu, “Kast ve Taksir” shf.324) (Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.590)

60.maddede öngörülen güvenlik tedbirlerinin uygulanması bakımından aranılan önkoşul, bir kamu kuruluşunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan bir özel hukuk tüzel kişinin varlığıdır.³⁷⁵

5271 sayılı CMK'nın "**Tüzel Kişinin Temsili**" başlıklı 249.maddesi;

Madde 249.- (1) Bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturmalarda tüzel kişinin organ veya temsilcisi, katılan veya savunma makamı yanında yer alan sıfatıyla duruşmaya kabul edilir.

(2) Bu durumda, tüzel kişinin organ veya temsilcisi bu Kanunun katılana veya sanığa sağladığı haklardan yararlanır.

(3) Birinci fıkra hükmü, sanığın aynı zamanda tüzel kişinin organ veya temsilcisi sıfatını taşıması halinde uygulanmaz." hükmünü ihtiva etmektedir. Bu hükümle tüzel kişilerin kamu davasında temsili hususu düzenlenmek suretiyle sistemin muhakeme hukuku bakımından işleyişine açıklık getirilmiş bulunmaktadır.³⁷⁶

TCK. 60.maddesinde öngörülen ilk güvenlik tedbiri, faaliyet izninin iptalidir. Bu iptal, tüzelkişinin varlığını sona erdirmez. Sadece iznin konusuyla ilgili olarak faaliyette bulunmayı engeller.³⁷⁷ **Bu güvenlik tedbirinin uygulanmasının koşulları ise, şunlardır:**

1)-Bir özel hukuk tüzel kişinin varlığı,

2)-Bu özel hukuk tüzel kişisine, belirli bir faaliyette bulunabilmesine ilişkin bir kamu kurumunca verilen bir **izin varlığı**

3)-Bu iznin sağladığı yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle, **tüzel kişi yararına kasıtlı bir suçun işlenmesi**

4)-Bu kasıtlı suçtan **mahkumiyet kararı verilmesidir.**³⁷⁸

Burada söz konusu olan suç, tüzel kişi yararına işlenmiş herhangi bir suç değildir. İşlenen suçla, verilen iznin kullanılması arasında "**nedensellik bağı**" olmalıdır. Ayrıca, özel hukuk tüzel kişinin organ veya temsilcilerinin bu suçun işlenmesine iştirak etmeleri gerekir.³⁷⁹ Tüzel kişiye sağlanan yararın ekonomik nitelik taşıması şart değildir, manevi bir yarar da olabilir. **Örneğin,** dolandırıcılık, hırsızlık ve güveni kötüye kullanma suçlarından elde edilen gelirlere meşruiyet görüntüsü kazandırmak için bir döviz bürosunun kullanılması halinde, bu döviz bürosunu işleten özel hukuk tüzel kişinin, döviz bürosu işletmek için aldığı izin iptal edilecektir.³⁸⁰

TCK. 60.maddesinin 2.fıkrasında, özel hukuk tüzel kişileri bakımından öngörülen **ikinci güvenlik tedbiri ise "müsadere"dir.** Buna göre tüzel kişi yararına işlendiği belirlenen suç bakımından, müsadere hükümlerindeki (Eşya müsaderesi TCK. 54.md),(Kazanç müsaderesi

³⁷⁵ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.591

³⁷⁶ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.591

³⁷⁷ Erol, a.g.e. shf.794

³⁷⁸ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.591; Bakıcı/Yalvaç, a.g.e.shf.39

³⁷⁹TCK.60.madde gerekçesi ; Malkoç, a.g.e. shf.1141; Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.590;

³⁸⁰ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.591

55.md.) koşullarda gerçekleşmiş olmalıdır.³⁸¹ Bu takdirde, o suçla bağlantılı olan eşya ve maddî çıkarların müsaderesine hükmedilecektir. Bu halde iyi niyetli üçüncü kişilerin hakları korunacaktır.³⁸²

60.maddenin 3.fıkrasında hakime "**orantılılık ilkesi**"ne dayalı olarak, bu maddede yazılı güvenlik tedbirlerinin uygulanmasının işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği durumlarda bu tedbirlere hükmetmeyebilme konusunda takdir yetkisi verilmiştir. Yasa koyucu, bu hükümlerle, özel hukuk tüzel kişileri ile ilgili güvenlik tedbirlerinin uygulanmasında, işlenen suç dikkate alındığında, doğabilecek çok ağır sonuçları, örneğin çok sayıda kişinin işsiz kalması veya iyi niyetli üçüncü kişiler bakımından telafisi güç kayıpların meydana gelmesini önlemeyi amaçlamıştır.³⁸³

60.maddenin 4.fıkrasına göre, bu madde hükümleri kanunun ayrıca belirttiği hallerde uygulanır. Diğer bir deyişle, özel hukuk tüzel kişileri hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerine, her suç bakımından değil, kanunda Özel olarak belirtilen hallerde hükmedilebilecektir. Tüzel kişiler hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerine, sadece TCK'da yer verilmemiş, diğer özel yasalarda da yer verilmiştir.³⁸⁴

5237 sayılı TCK'nın "Özel Hükümler" başlıklı ikinci kitabının, 76/3., 78/2., 79/3., 80/4., 90/6., 91/7., 111/1., 140/1., 169/1., 181/5., 189/1., 226/6., 227/7., 228/3., 242/1., 246/1., 253/1., 302/3., 304/3. ve 309/3.maddelerinde tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükümlenacağı belirtilmiştir.³⁸⁵

Su hırsızlığı suçunun işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan özel hukuk tüzel kişileri hakkında bunlara özgü **izin iptali** ve **müsadere** (TCK 60.md) güvenlik tedbirlerine hükümlenacaktır.³⁸⁶

³⁸¹ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.591; Erol, a.g.e. shf.794

³⁸² Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.592

³⁸³ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.592; Erol, a.g.e. shf.794; (TCK.60.madde gerekçesi)

³⁸⁴ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.592; Erol, a.g.e. shf.794;

³⁸⁵ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e shf.592

³⁸⁶ Parlar, a.g.e. shf.158

2.5. HIRSIZLIK SUÇUNUN SORUŞTURULMASI VE KOVUŞTURULMASI

2.5.1. Şikâyet

Yeni Türk Ceza Kanunu, kovuşturulması mağdurun şikâyetine bağlı suçları ilgili fıkarda açıkça belirtmeyi tercih etmiştir. Bu yüzden, mağdurun şikâyetinden söz edilmeyen suçlar kendiliğinden takip edilirler.³⁸⁷

Kanunun 141. maddesinde düzenlenen basit hırsızlık ve 142. maddedeki nitelikli hırsızlık suçları hakkında, şikâyete gerek olmadan kendiliğinden soruşturma ve kovuşturma yapılır.³⁸⁸

Su hırsızlığı suçunda da bu maddelerden uygulama yapıldığından, su hırsızlığı suçunun soruşturulması ve kovuşturulması **şikâyete bağlı değildir**. C.Başsavcılığınca ilgili kurumun veya başka mercilerin ihbarı üzerine re'sen soruşturma ve kovuşturma yapılır.³⁸⁹

2.5.2. Uzlaşma

Uzlaşmayla ilgili hükümler yürürlükteki Ceza Muhakemesi Kanununun 253, 254 ve 255. maddelerinde düzenlenmiştir.

TCK'nın 141 ve 142. maddelerince düzenlenen hırsızlık suçları için uzlaşma hükümlerine başvurulması **mümkün değildir**.(CMK 253/3.fikrası gereği)³⁹⁰

2.5.3. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Su hırsızlığı suçundan dolayı TCK. 141. ve 142.maddeleri gereğince açılan kamu davasına bakma görevi, 5235 sayılı "Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 10-14.md hükümleri uyarınca **Asliye Ceza Mahkemesine** aittir. Yetkili mahkeme ise, CMK'nun 12/1.maddesine göre **suçun işlendiği yer mahkemesidir**.³⁹¹

2.5.4. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması

5560 sayılı Kanunla CMK' nın 231. maddesinin 5. fıkrasına eklenen hükümde 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanunun 562. maddesi ile değişiklik yapılmış ve beşinci fıkarda yer alan **"bir yıl"** ibaresi **"iki yıl"** olarak değiştirilmiştir.³⁹² Buna göre 231/5. madde uyarınca sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda **hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adlî para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir**. Ceza bu miktarların altına düştüğünde sanığın istemi bulunsun ya da bulunmasın hakim hükmün açıklanmasının ertelenmesi gerekip gerekmediğini tartışmak ve bu konuda olumlu ya da olumsuz bir karar vermek zorundadır. Çünkü hükmün açıklanmasının

³⁸⁷ Noyan, a.g.e. shf.118

³⁸⁸ "TCK'nın 491/ilk maddesindeki hırsızlığın re'sen takibi gereken suçlardan olduğu gözetilmeden takibi şikâyete bağlı olduğu ve şikâyetten vazgeçildiğinden bahisle kamu davasının düşürülmesine karar verilmesi yasaya aykırıdır." Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 8.5.2002 gün ve 2002/3461-2002/3975 sayılı kararı.

³⁸⁹ Parlar, a.g.e. shf.158

³⁹⁰ Noyan, a.g.e. shf.122; Meran, a.g.e. shf. 88

³⁹¹ Parlar, a.g.e. shf.158

³⁹² Yalvaç, Gürsel. a.g.e. shf.506

ertelenmesi bütünüyle sanık yararınadır. Hakim tarafından belirlenen denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm CMK 231/10 madde hükmü gereği ortadan kaldırılarak, **davanın düşmesi kararı verilecektir.**³⁹³

231. maddenin 14. fıkrasında 5728 sayılı Kanunun 562. maddesinde yapılan değişiklikle hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hüküm, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olsun ya da olmasın tüm suçlarla ilgili olarak uygulanmak durumundadır.³⁹⁴

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder. Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez.³⁹⁵

CMK' nın 231/6. maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için;

a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması,

b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak, yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması,

c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi gerekir.³⁹⁶

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde **sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur.** Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, **sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak;**

a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine,

b) Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya Özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,

c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine,

karar verilebilir. Denetim süresi içinde dava zamanaşımı durur.³⁹⁷

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebilir.³⁹⁸

³⁹³ Meran, a.g.e. shf.88

³⁹⁴ 5728 sayılı Kanunla değişik CMK 231/14. madde, Bu maddenin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümleri, Anayasanın 174 üncü maddesinde koruma altına alınan inkılâp kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanmaz."

5728 sayılı Kanunla değişmeden önceki hüküm "Bu maddenin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümleri, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlarla ilgili olarak uygulanabilir." Meran, a.g.e. shf.89

³⁹⁵ CMK. 231/7. madde

³⁹⁶ Meran, a.g.e. shf.89

³⁹⁷ CMK. 231/8. madde

İstanbul'daki Yerel Mahkemeler, su hırsızlığı suçlarıyla ilgili olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları vermektedirler.³⁹⁹

---

³⁹⁸ Meran, a.g.e. shf.89

³⁹⁹ Örneğin, **Bakırköy 28. Asliye Ceza Mahkemesinin** 16.07.2009 tarih ve 2008/1309 Esas,2009/699 karar sayılı, 20.05.2009 tarih ve 2008/1448 Esas-2009/507 karar sayılı, 20.05.2009 tarih ve 2008/1445 Esas,2009/505 Karar sayılı kararları **Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılmasıyla ilgili kararlardır.**

2.6. MÜHÜR BOZMA SUÇU

2.6.1. Mühür Bozma

Madde 203- (1) Kanun veya yetkili makamların emri uyarınca bir şeyin saklanması veya varlığının aynen korunmasını sağlamak için konulan mührü kaldıran veya konuluş amacına aykırı hareket eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. (Asliye Ceza)

2.6.2. Madde Gerekçesi

Madde, esasta bir şeyin saklanması veya varlığının olduğu gibi muhafazasını sağlamak üzere, kanunun veya yetkili makamların emrine uyularak konulmuş mührün kaldırılmasını cezalandırmaktadır.

Gerçekten bu gibi hallerde mührün konulmasının esas nedeni, durumun aynen muhafazasını sağlamaktır. Oysa uygulamada, mühre dokunulmaksızın, durumun değiştirilmemesi hususundaki emre aykırı faaliyetlerin sürdürüldüğü görülmektedir. Bu durumu da ceza yaptırımını ile karşılamak üzere, madde metninde “**konuluş amacına aykırı hareket eden**” kimsenin de aynı yaptırıma tâbi kılınacağı açıklanmıştır. Böylece örneğin mühür altına alınan nizamlara aykırı inşaat faaliyetine mühre dokunulmaksızın devam edilmesi, mührün fekki gibi ceza yaptırımına tabi olacaktır.

2.6.3. Maddenin 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu’ndaki Karşılığı

Mühür Fekki

Madde 274 – Bir kimsenin kanuna yahut Hükümetin emrine tevfikân bir şeyin muhafazasını yahut aynen mevcudiyetini temin için vazolunan mührü fekkederse üç aydan iki seneye kadar hapis cezasına ve kırk liraya kadar ağır cezayı nakdî itasına mahkûm olur.

Eğer bu fiil, mühür vazını emir veya icra etmiş olan memur yahut resmen mühür altına alınan bir şeyi muhafaza etmek yahut yanında bulundurmak vazifesiyle mükellef olan kimse tarafından işlenmiş ise bir seneden dört seneye kadar hapis cezası ve otuz liradan yüz elli liraya kadar ağır cezayı nakdî tayin olunur.

Eğer cürüm, memur veya muhafızın müsamahası ve dikkatsizliği neticesi olarak vukua gelmiş ise bunlar hakkında otuz liradan yüz liraya kadar ağır cezayı nakdî hükmolunur. **(Asliye Ceza)**

2.6.4. Genel Açıklamalar

Mühür Bozma Suçu, 5237 sayılı Yeni TCK’nın İkinci Kitap, Özel Hükümler “Topluma Karşı Suçlar” başlıklı üçüncü kısmının, “**Kamu Güvenine Karşı Suçlar**”a ilişkin (md.197-212) dördüncü bölümünde 203. maddede yer almaktadır.

765 sayılı Eski TCK’da ise İkinci Kitabın, “**Devlet İdaresi Aleyhine İşlenen Cürümler**” başlıklı üçüncü babının onuncu faslının 274. maddesinde yer almaktadır.

Mühür bozma suçunu düzenleyen 203. madde hükmü, 765 sayılı ETCK'nın 274.maddesinin karşılığıdır. ETCK'da "Devlet İdaresi Aleyhine İşlenen Cürümler" arasında yer alan mühür bozma suçuna yeni düzenlemede "Kamu Güvenine Karşı Suçlar" arasında yer verilmiş, seçimlik hareketlere "mührün konuluş amacına aykırı hareket" edilmesi de eklenmiştir. Ayrıca, ETCK'nın 274/2. fıkrasında yer alan, failin, mührün konulmasını emir veya icra etmiş olan memur yahut resmen mühür altına alınan bir şeyi muhafaza etmek yahut yanında bulundurmamak vazifesiyle mükellef bir kimse olması halinde cezanın arttırılmasını öngören hükme benzer bir düzenlemeye ve ETCK'nın 274/3. fıkrasındaki bu suçun taksirle işlenebilen şekline yeni düzenlemede yer verilmemiştir.⁴⁰⁰

ETCK. Madde 274'te bulunmayan bir hüküm (*konuluş amacına aykırı hareket*) maddeye eklenerek, tartışmalar ve kanunîlik ilkesi açısından yöneltilecek eleştiriler önlenmiştir. Esasen ETCK 274 üncü madde yürürlükte iken, böyle bir hüküm varmış gibi uygulama yapılıyordu.⁴⁰¹

2.6.5. Mühür Bozma Suçunun Tarihi Gelişimi

Eski Hukukta özel bir suç olarak düzenlenmeyen mühür bozma, ilk olarak 1789 Fransız ihtilâli ile uygulama alanı buldu. Bu dönemde 1791 Kanunu ile ihtilal muhaliflerinin suç evraklarına konulan mühürlerin bozulması ihtilâle karşı suç sayıldı ve vahim hallerde ölüm, sair durumlarda ise yirmi dört seneye kadar ağır hapis ile cezalandırıldı.⁴⁰²

1810 Fransız Ceza Kanununda bağımsız bir cürüm olarak ihdas edilen mühür bozma, bu yasadan 1859 Sardunya CK.ya, oradan da 765 sayılı TCK'nın Mehazı 1889 İtalyan Ceza Kanununa geçmiştir.⁴⁰³

2.6.6. Suçla Korunan Hukuksal Değer

203.madde, esasta bir şeyin saklanmasını veya varlığının olduğu gibi muhafazasını sağlamak üzere, kanunun veya yetkili makamların emrine uyularak konulmuş mührün kaldırılmasını cezalandırmaktadır.⁴⁰⁴

Mühür Bozma Suçunun koruduğu hukuki değer konusunda, doktrinde değişik görüşler ileri sürülmüştür. **Bir görüşe göre** suçla korunmak istenilen hukuksal yarar, devletin kamu otoritesini korumak ve söz konusu faaliyetinin engellenmemesini sağlamaktır. Mührün bozulması ile bu konudaki kamu yararı ile birlikte devletin otoritesi ve etkinliği de zaafa uğratılmaktadır.⁴⁰⁵ **Bir başka görüşe göre ise** Suç ile korunan hukuki değer, devletin kamusal

⁴⁰⁰ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf.684-685

⁴⁰¹ Malkoç, a.g.e. II.cilt shf. 1340

⁴⁰² Artuk, Mehmet Emin-Gökçen, Ahmet-Yenidünya, Ahmet Caner.Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi, Özel Hükümler, 4.Cilt Turhan Kitabevi Ankara- 2009 , shf. 4040

⁴⁰³ Cihan, Erol. Mühür Bozma (Fekk'i) Suçu, MHAD, Y.3, S.4, İstanbul- 1969, shf. 46,47, nakleden Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4040

⁴⁰⁴ Madde Gereği

⁴⁰⁵ Gökcan, Hasan Tahsin. Mühür Bozma, Yedieminlik Yükümlülüğüne Uymama, İhtiyati Tedbir Kararlarına Aykırılık Suçları, Seçkin Yayınevi, Ankara-2001 shf.21 ; Önder, Ayhan. Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, İstanbul-1994, shf.247; Arslan/Azizağaoğlu, a.g.e., shf. 841, nakleden Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 685

faaliyetin yürütülmesi için alınan önlemlerin kaldırılmasını engellemek suretiyle kamu otoritesidir.⁴⁰⁶

Başka bir görüşe göre de, bu suçla devletin otoritesinin korunması sağlanmaya çalışılırken, aynı zamanda kamusal faaliyetin engellenmesi de önlenmek istenmektedir. Kamu idaresinin iradesi, mühür vasıtasıyla belli bir eşyanın yada durumun olduğu gibi korunmasını ve saklanmasını istemektedir. Bu iradeye karşı davranış yaptırımla karşılanacaktır.⁴⁰⁷

Bir kısım yazarlara göre de bu suçla korunan hukuki değer karma nitelik taşımaktadır. Öncelikle mührü koyan devletin otoritesinin korunması ve kamusal faaliyetin engellenmesinin önlenmesi amaçlanmıştır.⁴⁰⁸ Başka bir deyişle devlet, mühürlediği eşyanın aynen korunmasında gördüğü kamu yararının gerçekleşmesine yönelik iradesine karşı gelmeyi cezalandırmaktadır.⁴⁰⁹ Bazı eşyayı mühür altına almakta "amme menfaati" gören devletin bu idari faaliyet ve tasarrufunu ortadan kaldıran mühür bozma, kamu idaresinin işleyişine karşı suç niteliği taşır. Hatta mühür bir ferdin menfaati için konulduğu hallerde de durum değişmez.⁴¹⁰

Şu halde denilebilir ki, kanunun bu suçla koruduğu değer, mührü koyan devlet otoritesinin korunmasıdır.⁴¹¹

Doktrindeki bu görüşler kısmen birbirlerinden farklı olsalar da hepsinin birleştiği ortak nokta, **Suçla Korunan Hukuki Yararın Devletin Kamu Otoritesi ve Kamusal faaliyetinin Korunması olduğudur.**

2.6.7. Mühür Bozma Suçunun Unsurları

2.6.7.1. Maddi Unsurlar

2.6.7.1.1. Fiil

Bu suçta yasaklanan fiil: “Kanun veya yetkili makamların emri uyarınca bir şeyin saklanmasını veya varlığının aynen korunmasını sağlamak için konulan mührün kaldırılması veya konuluş amacına aykırı hareket” edilmesidir.⁴¹²

⁴⁰⁶ Meran, Necati. Yeni Türk Ceza Kanununda Sahtecilik, Malvarlığı, Bilişim Suçları ile Ekonomi ve Ticaret Alanında Suçlar, Seçkin Yayınevi, 2.Baskı, Ankara-2008, shf.34

⁴⁰⁷ Malkoç, a.g.e. II.cilt, shf. 1340

⁴⁰⁸ Önder, a.g.e. shf.247; Gökcan Hasan Tahsin. Mühür Bozma, Yedieminlik Yükümlülüğüne Uymama, İhtiyati Tedbir Kararlarına Aykırılık Suçları ve Zarara Yol Açan Yediemin ile Haksız Tedbir Uygulatana Karşı Tazminat Davaları, Ankara-2001 shf.19 nakleden Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4041

⁴⁰⁹ “Sanığın kiracısı olduğu konuta ait **su sayacının** atık su sorununun giderilmemesi nedeniyle belediye görevlileri tarafından mühürlendiğini ve akabinde mührün bozulduğunu bilen sanığın, kamu yönetimince açıklanan iradeyi etkisiz kılmaya yönelik olarak **sayaçtan geçirilmek suretiyle su kullanmaya devam etme eyleminin mühür bozma suçunu oluşturduğu gözetilerek(...)** hüküm kurulması zorunluluğu...” (Yarg. 4.CD., 01.11.2006, 2005/9999-2006/15763); Cihan, Mühür Bozma, shf.46,47; Önder, shf.247, nakleden Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4041

⁴¹⁰ Cihan, Mühür Bozma, shf.46,47; Erem, II,shf. 1462, nakleden Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4041

⁴¹¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4042

⁴¹² Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4042

Mühür bozma, seçimlik hareketli bir suçtur. Fail, ya mührü kaldırmalı ya da mührü kaldırmaksızın konuluş amacına aykırı hareket etmelidir. Bu hareketlerden birinin yapılması suçun oluşması için yeterlidir. Her ikisinin birden gerçekleştirilmesi halinde de yine tek suç vardır.⁴¹³

Mührün kaldırılması; üzerine konulduğu eşyadan ayrılması, kırılması, koparılması, bozulması, sökülmesi, tahrip edilmesi anlamına gelmektedir.⁴¹⁴ Diğer bir ifadeyle mührün veya bunu tutan ip ya da telin kopartılması, sökülmesi, kırılması suretiyle maddi varlığının ortadan kaldırılmasıdır. Mührün kaldırılması, bozulması ya da sökülmesiyle suç gerçekleşir.⁴¹⁵ Hareketin bu şekli bakımından failin mührü bozduktan sonra, eşyaya müdahale etmiş olması aranmaz.⁴¹⁶ (Ancak bu husus doktrinde tartışmalıdır). Bundan sonra mühürleme işleminin iptal edilmiş olması suçu ortadan kaldırmaz.⁴¹⁷

TCK'nın 203 üncü maddesinde suç sayılan seçimlik hareketlerden ikincisi failin mührü kaldırmaksızın konuluş amacına aykırı hareket etmesidir. Örneğin, İmar Kanununa aykırı olarak ruhsat alınmadan başlanmış inşaatın giriş kısmının mühürlenmiş olmasına rağmen buradaki mührü dokunulmayarak pencereden girilmek suretiyle içeride inşaat çalışmalarına devam edilmesi de suçun oluşumunu sağlayabilecektir.⁴¹⁸ Mührün konuluş amacı yukarıda da ifade edildiği gibi, eşyanın saklanması veya varlığının aynen korunmasını sağlamaktır. **Mühür işlemi yapıldıktan sonra, yetkili makam tarafından kaldırılana kadar ilgili eşyaya müdahale edilmemelidir.**⁴¹⁹

Artuk/Gökçen/Yenidünya'ya göre; mühür bozulduğu anda suç tamamlanacağından, daha sonra eşyaya müdahale edilmiş olması ayrı bir suç oluşturmaz. Zira 5237 sayılı TCK'da bu hareketler seçimlik olarak öngörülmüştür. Fail, ya mührü bozmalı ya da mührü bozmaksızın

⁴¹³ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4043

⁴¹⁴ Bayraktar, Köksal. Mühür Fekki Suçunda "Fekketmenin Kapsamı Üzerine Bir İnceleme", İÜHF.M.,C., XXXV,S,1-4, İstanbul-1970, shf.546,547 nakleden Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4043 ; Gündel, Ahmet. a.g.e., shf.777

⁴¹⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4043; Aynı yönde Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 686; Meran, a.g.e.shf.405; Malkoç'a göre "Mührün sırf zevk olsun, eğlence olsun diye kırılmasıyla (**varlığı ortadan kaldırılmadan ve görünürlüğü engellenmeden**) suç oluşmayacaktır. Buna karşılık, yerinde gerçekten duruyor olsa da üzerinin örtülmesi, boyanması suretiyle görünmez hale getirilmesiyle suç oluşacaktır. Malkoç, a.g.e. shf.1341; " 28.11.2005 tarihli su kapama emri, tutanak düzenleyicilerin ve bilirkişinin beyanları karşısında sanığın, borcunu ödemediğinden dolayı 28.11.2005 tarihinde suyu kapatılarak **vananın mühürlenmesinden sonra, mührü bozarak** yeni sayaç takmak suretiyle tekrar **su kullandığının anlaşılması karşısında**; eylemine uyan 5237 sayılı **TCK'nun 203.maddesi** uyarınca hüküm kurulması gerekirken, yerinde olmayan gerekçeyle yazılı biçimde beraat kararı verilmesi,"(2.CD.21.5.2008,5265-9078) (Parlar, a.g.e. shf.186) " **Mührünü bozarak** sayaçtan geçen suyu kullanmaktan ibaret olan sanığın eyleminin TCK'nın (274.) maddesine uyan suçu oluşturduğu gözetilmeden, yazılı şekilde hüküm kurulması," (6.CD.30.10.2003-17365-7873)

⁴¹⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4043

⁴¹⁷ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 686; Malkoç, a.g.e. shf.1343

⁴¹⁸Gündel, Ahmet. a.g.e.shf.777; " Sanığın, borcu nedeniyle evindeki elektrik akımı kesilip, sayacın mühürlenmesinden sonra, **mührü bozmadan**, ancak "**mührün konuluş amacına aykırı davranarak**", sayaçtan geçirmek suretiyle enerji kullandığının anlaşılması karşısında eylemin, 765 sayılı TCK'nın 274/1.(5237 sayılı TCK'nın 203.) maddesinde düzenlenen mühür bozma suçunu oluşturduğu gözetilerek sanığın hükümlülüğü yerine, yetersiz gerekçeye dayanılarak yazılı biçimde karar verilmesi,(4.CD.21.6.2010, 9233-12126)(Parlar,a.g.e.shf.211)

⁴¹⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4044

konuluş amacına aykırı olarak eşyaya müdahale etmelidir.⁴²⁰ Mühür bozulduktan sonra, gerçekleştirilen fiiller, cezalandırılmayan sonraki hareketlerdir.⁴²¹

Mühür bozma suçu sırf hareket suçu olduğundan, bu suçun tamamlanabilmesi için herhangi bir neticenin gerçekleşmesi aranmaz.⁴²²

2.6.7.1.2. Fail

TCK'nın 203.maddesinde “**kişi**” deyiimi kullanıldığından, herkes suçun faili olabilir. Bu kimse mühürlenmiş eşyanın maliki veyahut zilyedi sıfatını taşıyabileceği gibi, üçüncü bir kimsede olabilir.⁴²³

Fail kamu görevlisi ise, görev gereği olarak elinde bulundurduğu araç ve gereçleri bu suçun işlenmesi sırasında kullanmış ise, cezası TCK 266.madde uyarınca üçte biri oranında arttırılmalıdır.⁴²⁴

Failin belirlenmesi çoğu kez güç olabilir. Bu durumda uygulamada Yargıtay tarafından bazı ölçütler geliştirilmiştir. Örneğin, taşınmazlara konulan mührün sökülmesinde fail belli değilse, bizzat işleyen veya inşa eden durumunda bulunan mal sahibi sorumlu tutulmaktadır. Aynı şekilde inşaat yapımında, yaptıran kişi, inşaatın fiili yapım sorumluluğunu müteahhide devretmişse, artık sorumluluk müteahhide ait olacaktır. Yine tüzel kişilerde, suç tarihinde tüzel kişiyi temsile yetkili organ kim ise (suça konu eylemin temsilcinin sorumluluğunda olması halinde) failde o olacaktır.⁴²⁵

Failin iki kişi olması da mümkündür. İşyeri sorumlusu olan kişinin işyeri sahibinin emri ile mührü bozması halinde **iştirak hükümleri gereğince** ikisinin de sorumluluğu vardır.⁴²⁶

Fail, mühür konduğunu biliyorsa, mühür başkaları tarafından kaldırılmış olsa bile, mührün engellemek istediği hususa uyulmamışsa suçun oluşacağı kabul edilmelidir.⁴²⁷

Failin saptanmasında güçlük olan hallerde, en doğrusu, sorunun Ceza Muhakemesindeki ispat kuralları çerçevesinde çözümlenmesidir.⁴²⁸

⁴²⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4046; Aynı yönde Gündel, a.g.e. shf.777; Meran, a.g.e. shf.405; Malkoç, a.g.e. shf.1341

⁴²¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4046; **Malkoç'a göre** “ Bu iki hareket birlikte yapılırsa suç yine tek olmakla birlikte, alt sınırdan ayrılmak ve TCK. madde 61 gereğince değerlendirmek gereklidir. Malkoç, a.g.e. shf.1345

⁴²² Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4046

²⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4046; **Aynı yönde** Malkoç, a.g.e. shf.1340; Meran, a.g.e. shf.399; Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 685 ; Erem, Faruk. Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Cilt III,3.Baskı, Seçkin Kitabevi, Ankara -1985, shf.483; Bakıcı/Yalvaç, a.g.e.shf.622

⁴²⁴ Erol, Haydar. Yargıtay üyesi 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu (En yeni 4000 içtihat 2.cilt shf.2235; Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4046; Malkoç, a.g.e. shf.1340; Karşı görüş Meran, a.g.e.shf.399

⁴²⁵ Meran, a.g.e.shf.399-400; Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4046-4047; Malkoç, a.g.e. shf.1340-1341; “ Otel bahçesindeki kuyuya bağlı olarak çalışan **su sayacının**, atık su bedelinin ödenmemesi nedeniyle, görevlilerce yöntemince mühürlenmesine karşın kuyudan su kullanılmaya devam edilmesi eyleminde mühür bozma suçunun oluştuğunun anlaşılması karşısında, **suç failinin belirlenmesi açısından** öncelikle Aydın İli, Didim ilçesi, Çamlık mahallesi, 414. Sokak adresinde bulunan “Oscar Otel” isimli **işyerinin suç tarihinde kim yada kimler tarafından işletildiğinin araştırılması**, sonucuna göre sorumlu olan sanık yada sanıklar hakkında hükümlülük kararı verilmesi gerekirken; eksik inceleme ve yasal olmayan gerekçe ile yazılı şekilde beraat hükmü kurulması,” (4.CD.28.4.2010,10933-8608)(Parlar,a.g.e. shf.211)

⁴²⁶ Meran, a.g.e.shf.399-400; Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4046-4047; Malkoç, a.g.e. shf.1340-1341

⁴²⁷ Malkoç, a.g.e. shf. 1341

Artuk/Gökçen/Yenidünya'ya göre; 5237 sayılı TCK'nın 20.maddesinin 1.fıkrası uyarınca,(Ceza sorumluluğu şahsidir, kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz.) artık bu tarz varsayımlara dayanılarak, suçun failinin belirlenmesi mümkün değildir.⁴²⁹

2.6.7.1.3. Mağdur

Doktrinde Mühür Bozma Suçunun mağduru konusunda değişik görüşler ileri sürülmüştür:

Bir görüşe göre suçun mağduru, mührün bozulmasıyla otoritesi zaafa uğrayan ve kamusal faaliyeti engellenen Devlettir.⁴³⁰

Bir başka görüşe göre ise, suçun mağduru yoktur. Zarar göreni ise Devlettir. Mühür bozma suçu kişilere karşı değil, devlet iradesine karşı işlenen bir suçtur.⁴³¹

Başka bir görüşe göre de suçun mağduru, toplumu oluşturan tüm bireylerdir.⁴³²

Bu görüşler birbirlerinden farklı olsa, hepsinde de doğruluk payı bulunmaktadır.

2.6.7.1.4. Konu

Suçun konusu mühür ve mühür altına alınan eşyadır.⁴³³ Suçun konusunu oluşturan mührün taşınması gereken özellikler şunlardır:

2.6.7.1.4.1. Konulan Şey “Mühür” Olmalıdır

Doktrinindeki bazı mühür tanımları şunlardır:

1- Mühür; “üzerinde işlem yapılan eşyanın; başkasının tesir ve tasarruf alanından çıkarılmasını sağlamak için konulduğunu belirtir biçimde, eşya ya da muhafazası üzerine konulan maddi işaretler”dir.⁴³⁴

2- Mühür; “belli yerlere veya eşyalara, mührün resmen kaldırılmasına kadar el atılmamasını, o yer veya eşya üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunulmamasını temin için konan işaretler”dir.⁴³⁵

3-Mühür; “bir şeyin saklanması veya varlığının aynen korunmasını sağlama hususunda, Devletin iradesinin varlığını gösteren temsili bir işarettir.”⁴³⁶

⁴²⁸ Meran, a.g.e. shf. 400; Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4047

⁴²⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4047

⁴³⁰ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 685

⁴³¹ Meran, a.g.e. shf. 401; “**Yakınan belediye başkanlığının mühür bozma eyleminden doğrudan zarar gördüğü** gözetilmeden davaya katılma isteğinin reddine karar verilmesi” (Y.4.CD.3.10.2005-3892/13725)

⁴³² Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4048

⁴³³ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4048; Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 685; Erem'e göre suçun konusu mühür altındaki eşya değil, muhafaza için kullanılan şey(=mühür)dir. Eşyayı olduğu gibi bırakmış olsa dahi, mührü kırmakla fail suçu işlemiş olur. Erem, Faruk. Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Cilt III, 3.baskı, Seçkin Kitabevi, Ankara -1985, shf.483

⁴³⁴ Erem, II, shf. 1462; Önder, shf.247; Cihan, Mühür Bozma, shf.48; Malkoç, shf.581; Gözübüyük, II shf.1127 Nakleden Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4048 ; Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 685

⁴³⁵ Malkoç, a.g.e. shf. 1342

Maddi yapısı önemli olmayan mühür, herhangi bir nesneden (kurşun, balmumu, sıkıştırılmış mukavva, üzerinde işaret bulunan yapıştırılmış bir kağıttan vs.) yapılmış olabilir. Burada önem arz eden husus, mührün; kamu otoritesinin iradesini açıklamaya elverişli olması ve eşya üzerine vazedilmiş bulunmasıdır.⁴³⁷

2.6.7.1.4.2. Mühür Konulmuş Olmalıdır

Devletin iradesini simgeleyen mührün konulmasındaki amaç, eşyanın mevcut halinin korunmasıdır. Diğer bir anlatımla eşyanın mevcut haliyle korunması yönünde karar veren kamu otoritesi, bunu kontrol etmek amacıyla eşyanın kullanılmasını ya da eşya ile ilgili faaliyetlere devam edilmesini önleyecek tedbirleri mühürlemek suretiyle almıştır. Şu halde, suçun oluşması bakımından, konulmuş bir mührün bulunması (**ön koşul**) zorunludur.⁴³⁸ Nitekim 203. maddede de “konulan mührü kaldıran” denilerek bu husus vurgulanmıştır.

Mühürleme yapıldığına dair tutanak tutulması yeterli olmayıp, usulünce, eşyanın bulunduğu yere gidilerek fiilen ve gerçekten yasal şekil ve şartlara uygun bir mühürleme işlemi yapılmış, mühür konulmuş bulunmalıdır. Aksi takdirde suç gerçekleşmez.⁴³⁹

Somut olayda mühürleme yapılmadığı ileri sürülüyorsa, gerçek durum araştırılmalıdır. Yargıtay’ın vermiş olduğu bir kararda; “Tutanağı düzenleyen görevlilerden mühür koyup koymadıkları açıkça sorularak, cürmî eylem öncesi var olması gereken **“mühür ön koşulunun”** gerçekleşip gerçekleşmediğinin araştırılması gerekir” denmektedir.⁴⁴⁰

Dava dosyasında, ilk mühürleme tutanağı ile birlikte mührün bozulmasına ilişkin tutanak ya da tutanakların onaylı suret ya da asılları, mühürleme işlemi belgelemek amacıyla mutlaka bulundurulmalıdır.⁴⁴¹

⁴³⁶ Erol, Haydar. a.g.e. shf.2234; Erem, Faruk. Ümanist Doktrin, shf.485; Erol ve Erem’e göre mühür, maddi şekilde muhafazayı sağlayan bir tedbir değildir. (Bkz. aynı sayfalar) **Erem’e göre Zaruret Hali şartları mevcut ise(ETCK 49,b.3), mührün fekkinden faile ceza verilmez.** Erem, a.g.e. shf.485

⁴³⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4049 (Y.4.C.D.29.01.2008,2006/7272-2008/869); Meran, a.g.e. shf.401; Malkoç, a.g.e. shf. 1342; Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 685

⁴³⁸ **“Yasaya uygun biçimde konulan bir mührün varlığı mühür bozma suçunun ön koşuludur.** Tutanağı düzenleyen görevlilerden mühür koyup koymadıkları açıkça sorularak **cürmî eylem öncesi var olması gereken mühür ön koşulunun** gerçekleşip gerçekleşmediğinin araştırılması gerektiğinin gözetilmeyerek, eksik kovuşturma ile hüküm kurulması...”(Yarg. 4.CD., 29.01.2008,2006/7572-2008/869)(Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4049); Meran, a.g.e. shf.401; Bakıcı/Yalvaç, a.g.e.shf.624

⁴³⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4049 ; Meran, a.g.e. shf.401; Erol, Haydar. a.g.e. shf.2234; Malkoç, a.g.e. shf. 1343; Bakıcı/Yalvaç, a.g.e.shf.625; “Mühürleme tutanağını düzenleyen görevliler tanık sıfatıyla dinlenerek eylem öncesi var olması gereken **fiilen mühürleme önkoşulunun** bulunup bulunmadığı sorulup belirlenerek sonucuna göre suçun oluşup oluşmadığının tartışılması gerektiğinin gözetilmemesi, (4.CD., 11.04.2007, 504-3411)

⁴⁴⁰Yarg.4.C.D.,25.02.1999,821/1820(Yaşar,shf.615,616;Malkoç,II,2002,shf.2235).Ayrıcabkz.

Yarg.4.C.D.16.04.1997,2853/3088 (Gökcan, shf.47) Nakleden Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4050 ; Meran, a.g.e. shf.402

⁴⁴¹ Meran, a.g.e. shf.402; “ Belediye görevlisi tanık Bülent Karatürk’ün, sanığın evinde bulunan vananın mühürlendiğini belirtmesi karşısında, sanıkla ilgili mühürleme ve mühür bozma tutanaklarının getirilmesi, **mühürlenmiş su sayacının**, sanığın bahçesinde mi yoksa evinde mi olduğunun araştırılıp saptanması ve tüm kanıtlar birlikte değerlendirilerek sonucuna göre, sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerekirken, eksik soruşturma ve yetersiz gerekçeyle karar verilmesi, (4.CD., 20.09.2006, 8606-14154)

Mührün mutlaka eşyanın kullanılmasına engel olacak tarzda konulmuş bulunması gerekmez. Ancak, Devletin mühürlemedeki amacını ortaya koyar ve bu iradeyi somutlaştırır biçimde, iltibasa mahal bırakmayacak tarzda sarih bir şekilde mühürleme yapılmış olmalıdır.⁴⁴²

Meran'a göre; eşya üzerindeki orijinal mührün bozulması suç oluşturmaz. Çünkü burada devletin eşya üzerindeki belli bir anlam içeren iradesinin ifade edilmesi söz konusu değildir. Ancak orijinal mührün bozulmasından sonra yetkili makamın mühürlemesi ve bunu ilgililere yasal yollardan bildirmesini takiben mührün bozulması suç oluşturur.⁴⁴³

2.6.7.1.4.3. Mühür, Bir Şeyin Saklanması veya Varlığının Aynen Korunmasını Sağlamak İçin Konulmalıdır

Taşınır ya da taşınmaz eşyaya mühür konulmasının sebebi, bu mal üzerinde kimsenin tasarrufta bulunmamasını ve malın mevcut varlığının korunmasını sağlamaktır.⁴⁴⁴ Nitekim TCK'nın 203. Maddesinde bu husus; "bir şeyin saklanması veya varlığının aynen korunmasını sağlamak için" denilmek suretiyle belirtilmiştir. Bu amaçlar dışında gerçekleştirilen mühürlemelerde suçun unsurları teşekkül etmez.⁴⁴⁵

Örneğin, Belediye tarafından imara aykırı biçimde yapıldığı saptanan inşaatın mühürlenmesinin anlamı, inşaatın imara aykırı biçimde tamamlanmasını engellemektir. Maddede sayılan bu iki hal dışında bir maksatla konulan mührün bozulması, inceleme konusu suç oluşturmaz.⁴⁴⁶

2.6.7.1.4.4. Mühür Kanun veya Yetkili Makamların Emri Uyarınca Konulmalıdır.

TCK'nın 203. Maddesinde; "Kanun veya yetkili makamların emri uyarınca... konulan mührün" kaldırılması suç sayılmaktadır.

Mühürleme, bazen doğrudan doğruya bir yasanın öngörmesi nedeniyle gerçekleştirilir. Örneğin 3194 Sayılı İmar Kanununun 32. maddesinde, ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı olarak başlanan yapının ilgili belediye veya valilikçe mühürlenmesi hükme bağlanmıştır.⁴⁴⁷

Bununla beraber yasa ya da bağlı mevzuata aykırılık nedeniyle ilgili makamlarca alınan mühürleme kararları söz konusu olabilir.

Yasa veya ilgili makamın emrine dayalı olmayan mühürlemeler madde kapsamında suç teşkil etmez.⁴⁴⁸

⁴⁴² Meran, a.g.e. shf.402; Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4050

⁴⁴³ " Suça konu elektrik sayacı üzerindeki orijinal mührün yetkili makamlarca sonradan konulmuş mühürlerden olmaması nedeniyle sanığın sayacın tamiri amacıyla bu mührü kırması eyleminde suçun öğelerinin oluşmadığı gözetilmeden yasal ve yeterli olmayan gerekçelerle hükümlülük kararı verilmesi," (4.CD., 09.04.2007,1498-3153) Nakleden Meran, a.g.e. shf.402;**Karşı yöndeki karara göre;** "sanığın evindeki sayacın Bakanlık mühürlerini koparmak suretiyle mühür bozma suçunu işlediğinin tutanak, tanık anlatımları ve dosya içeriği ile kanıtlandığı gözetilmeyerek, hükümlülüğü yerine, yerinde olmayan gerekçeyle beraatine karar verilmesi, (Yarg. 6.CD., 11.12.2007,17674/14105)

⁴⁴⁴ Erman/Özek, shf.440; Cihan, shf.49 Nakleden Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4050

⁴⁴⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4050-4051;Gündel, a.g.e. shf.776; Erol, Haydar. a.g.e. shf.2234

⁴⁴⁶ Gökcan, Hasan Tahsin. shf.23 Nakleden Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4050-4051

⁴⁴⁷ Gündel, a.g.e. shf.777

⁴⁴⁸ Gündel, a.g.e. shf.777

Mühür koyan kamu görevlisi şahsi iradesine göre hareket etmişse, bu koşul gerçekleşmez. Örneğin, trende görevli bir memur, yolcuya yardım etmek, hırsızlığı önlemek için yolcunun bavuluna demiryolu idaresine ait mühür koysa, kanun veya yetkili makamların emrine binaen hareket ettiği söylenemez ve böyle bir mühürün sökülmesi de suç teşkil etmez.⁴⁴⁹

Mühür koyan kimsenin, devletin yetkili kamu görevlisi olması ve bu yetkisinin kanundan kaynaklanması, emri verenin mühür koyma yetkisi bulunması gerekir. Mühür koyma yetkisinin özel hukuk veya kamu hukuku alanına ilişkin olmasının önemi yoktur. Mühür koyma yetkisi bulunmayan bir makam veya görevlinin emriyle konulan mühür, bu suçun konusuna girmez.⁴⁵⁰

Ancak bununla birlikte, mühür bozma suçu kamu otoritesine ve Devletin iradesine karşı işlenen bir suç olduğundan, mühürün konulmasında bir hukuka aykırılık var ise, failin bu hukuka aykırılığı yetkili makamlar katında ileri sürmesi gerekir. Bu yola başvurmadan mühürü kaldırması yerinde bir hareket değildir ve suç oluşturur.⁴⁵¹ Ancak bu husus tartışmalıdır.⁴⁵²

Doktrinde Erman/Özek de; mühür, kanun hükmü veya amirin emri üzerine konmamışsa, mühür koyan kamu görevlisi yetkisiz ise, mühür kanunun öngördüğü usule riayet edilmeden konulmuşsa, fertten bu usulsüz tasarrufa riayet etmek vecibesinin beklenemeyeceğini ifade etmiştir.⁴⁵³ Örneğin, herhangi bir arama kararı olmaksızın bir eve girilip de orada bulunan eşya mühür altına alınmışsa, bu mühürü daha sonra söken ferdin cezalandırılması mümkün olmamalıdır.⁴⁵⁴

2.6.7.2. Suçun Manevi Unsuru

Mühür bozma suçu kasten işlenebilen bir suçtur.⁴⁵⁵ Failin, Kanun veya yetkili makamların emri uyarınca bir şeyin saklanması veya varlığının aynen korunmasını sağlamak için konulduğunu bildiği mühürü bilerek ve isteyerek kaldırması ya da konuluş amacına aykırı hareket etmesi ile suç oluşur. **Mühür failin dikkat ve özen yükümüne aykırı davranışı nedeniyle taksirle bozulmuş ise, suç oluşmaz. Ancak,** failin durumu makul sürede ve en kısa zamanda mühür koyan makama bildirmesi, mühürün konuluş amacına aykırı hareket etmediğini ve iyi niyetli olduğunu bu şekilde göstermesi gerekir.⁴⁵⁶

⁴⁴⁹ Cihan, shf.50 Nakleden Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4051-4052

⁴⁵⁰ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 686; Meran, a.g.e. shf.402; Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4052; Malkoç, a.g.e. shf. 1342; Gündel, a.g.e. shf.777

⁴⁵¹ Meran, a.g.e. shf.403(YCGK.,08.02.2000,4-17/13)

⁴⁵² Malkoç, a.g.e. shf. 1342-1344; Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4052-4053; Gündel, a.g.e. shf.777

⁴⁵³ Erman/Özek, Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar, İstanbul-1992, shf.442 Nakledenler Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 686; Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4053

⁴⁵⁴ Erman/Özek, a.g.e. shf.442

⁴⁵⁵ “Sanığın borcunu ödememesi nedeniyle, su saati belediye görevlilerince sökülerek, yerine tapa takılarak konulan mühürü, eski saati takarak su kullanması karşısında eyleminin 5237 sayılı TCY’nın **203.maddesinde öngörülen mühür bozma** ya da harcanan suyun miktarı belirlenemediği takdirde ise aynı yasanın 141.maddesinde öngörülen hırsızlık suçunu oluşturabileceği gözetilmeden vananın su sızdırdığından söz ederek yerine su saati taktığı yönündeki savunmasına üstünlük tanıyarak **kasıt yokluğundan beraate hükmolunması” (4.CD.2.2.2010,6373-1217) (Parlar, a.g.e shf 219)**

⁴⁵⁶ Meran, a.g.e. shf.405

Failin mührü, yetkili makam tarafından konulmadığı ya da kamu görevlisinin buna yetkisinin bulunmadığı düşüncesiyle bozması, eylemi suç oluşturmaktan çıkarmayacaktır.⁴⁵⁷ Ancak yetkisiz olduğuna inandığı mührün kaldırılması için başvuruda bulunan failin, yetkisiz makam tarafından verilse bile bu karara dayanarak mührü bozması, hukuka uygunluk nedeni olarak değerlendirilebilir.⁴⁵⁸

2.6.7.3. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

2.6.7.3.1. Teşebbüs

Mühür bozma suçunun teşebbüse elverişli olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır.

Bir görüşe göre, mührün bozulması ile suç tamamlanır. Teşebbüse elverişli değildir.⁴⁵⁹

Bir başka görüşe göre, bu suça teşebbüs mümkündür.⁴⁶⁰

Başka bir görüşe göre de suçun oluşumu için herhangi bir zararın meydana gelmesi aranmadığından, mührün kaldırılması veya konuluş amacına aykırı harekette bulunulması ile suç tamamlanır. Bu nedenle mühür bozma suçu icra hareketleri tamamlandıktan sonra teşebbüse elverişli olmamakla birlikte, **icra hareketlerinin kısımlara ayrılabilir hallerde teşebbüs mümkündür.**⁴⁶¹

2.6.7.3.2. İştirak

Mühür bozma suçu iştirak bakımından özellik arz etmez. Bu suça iştirakin her hali mümkündür. Genel hükümler uygulanır.⁴⁶² (Hırsızlık suçundaki iştirakle ilgili açıklamalara bakınız).

2.6.7.3.3. İçtima

Özel bir hüküm getirilmediğinden suçların içtimaı hususundaki genel hükümler(TCK 42, 43, 44.maddeler) uygulanır.⁴⁶³ **Çeşitli olasılıklara göre konu ele alındığında:**

1-Fail mührü bozduktan sonra, mühürlü eşyayı alıp götürürse mühür bozma suçu yanında unsurlarının bulunması halinde hırsızlık suçundan sorumlu tutulur.⁴⁶⁴

⁴⁵⁷ Meran, a.g.e. shf.405; Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 687; **Artuk/Gökçen/Yenidünya'ya göre,** failin bu gibi yanılgıları hataya ilişkin kurallar çerçevesinde (30.md) değerlendirilmelidir. Artuk/Gökçen/Yenidünya,a.g.e.shf. 4054

⁴⁵⁸ Meran, a.g.e. shf.405

⁴⁵⁹ Meran, a.g.e. shf.405

⁴⁶⁰ Erman/Özek, a.g.e. shf.443; Önder, a.g.e.shf.251 Nakleden Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 687; Malkoç, a.g.e. shf. 1345

⁴⁶¹ Bkz. Önder, a.g.e. shf.251; Erman/Özek, a.g.e. shf.443; Cihan, a.g.e. shf.53 Nakleden Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4054

⁴⁶² Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4054; Meran, a.g.e. shf.406; Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 687

⁴⁶³ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 687

⁴⁶⁴ "Mühürlü sayacın giriş kablolarını ters bağlayıp, sayacın geri dönmesini sağlayarak kaçak elektrik kullanan sanığın eyleminin 5237 sayılı Yasanın 142/1-f maddesinde tanımlanan elektrik enerjisi hırsızlığı yanı sıra aynı Yasanın 203/1. maddesinde tanımlanan mühür bozma suçunu da oluşturduğunun gözetilmemesi, (Yarg. **6.CD., 1.6.2006,18243/5471**) Nakleden Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4054-4055; Malkoç, a.g.e. shf. 1345; Meran, a.g.e. shf.406

2- Bir kimsenin su borcu nedeniyle görevlilerce sayacın sökülüp götürülmesinden sonra mührü bozarak, sayaçtan geçirmeden su kullanması **mühür bozma ve hırsızlık suçlarını oluşturacaktır.** Çünkü, YTCK’da mühür bozma suçu, hırsızlık suçunun ögesi ya da ağırlaştırıcı nedeni değildir ve failin aykırı davrandığı her suç tipinden ayrı ayrı cezalandırılması gerekecektir.⁴⁶⁵ Yani bileşik suç (mürekkep suç)(42.md) kuralları değil, gerçek içtima kuralları uygulanacaktır.⁴⁶⁶

3- Bir taşınmaza konulan mühür sökülüp bu taşınmaza girilir ve taşınmaz başkasına ait olursa, 203.maddeyle birlikte konut dokunulmazlığını bozma suçu (116.md) da işlenmiş olur. Taşınmaz faile ait ise, sadece mühür bozma suçu gerçekleşir.⁴⁶⁷

4- Fail, mührü bozduktan sonra korunan yere girerek eşyayı tahrip etmiş ise, bu takdirde 203 ve mala zarar vermeye ilişkin 151.madde hükümleri uygulanır.⁴⁶⁸ **Buna karşın, mührün bağlı bulunduğu tellerin koparılması nedeni ile verilen zarar dolayısıyla 44.madde gereği farklı neviden fikrî içtima hükümleri uygulanıp, en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı faile ceza verilir.**⁴⁶⁹

5- Zincirleme suç kurallarının uygulanması mümkündür.(TCK 43/1). Failin aynı suç işleme kararıyla birden fazla mühür bozma suçunu işlediği hallerde diğer koşulları da varsa zincirleme suç hükümleri uygulanır (TCK 43/1).⁴⁷⁰

Ancak yenilenen suç işleme kararıyla yeni bir mühür bozma suçu işlenirse ister fiili kesinti, ister hukuki kesinti olsun yeni bir suç işlenmiş olur ve zincirleme suç hükümleri uygulanmaz.⁴⁷¹

6- Bir mühür kaldırıldıktan sonra mühürle korunan yere birden çok girilip çıkılması, işler yapılması, suçun teklifini etkilemez. Birden çok kişinin bu hareketleri yapması halinde ise kişi sayısınca suç oluşur.⁴⁷²

⁴⁶⁵ Meran, a.g.e. shf.406

⁴⁶⁶ Bakıcı/Yalvaç, a.g.e.shf.626

⁴⁶⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4055

⁴⁶⁸ Önder, a.g.e. shf.251; Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4055; Malkoç, a.g.e. shf. 1345

⁴⁶⁹ Önder, a.g.e. shf.251; Erman/Özek, a.g.e. shf.447 Nakleden Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4055

⁴⁷⁰ “Sanığın 26.12.2003 tarihli mühür bozma eyleminden sonra, bu eylemle ilgili dava açılmadan ve hukuki kesinti oluşmadan önce 17.3.2004 tarihinde yeniden mühür bozduğu, böylece kanunun hükmünün bir suç işleme kararıyla iki kez ihlal edildiği, bu nedenle sanık hakkında zincirleme suça ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiği gözetilmeden TCY’nın 274/1. madde ve fıkrasının iki kez uygulanması suretiyle fazla ceza belirlenmesi...”(Yarg. 4.C.D., 19.3.2007,13726/2523)(Nakleden Artuk/gökçen/Yenidünya, a.g.e. shf. 4055); Meran, a.g.e. shf.406; Malkoç, a.g.e. shf. 1345

⁴⁷¹ “Sanığın mührü bozduktan sonra, yeniden konulan mührü 10.4.2002 tarihinde tekrar bozarak faaliyetini sürdürmesinin, ayrı bir suç oluşturacağı gözetilmeden, yasal ve yerinde olmayan gerekçeyle beraat kararı verilmesi,” (4.C.D.,19.06.2006, 4997-12552) Nakleden Malkoç, a.g.e. shf. 1346; Meran, a.g.e. shf.406

⁴⁷² Malkoç, a.g.e. shf. 1346

2.6.7.4. Kovuşturma, Görevli Mahkeme, Suçun Yaptırımı ve Dava Zamanaşımı

a) Kovuşturma: Suçun soruşturma ve kovuşturması savcılık tarafından re'sen yapılır. Şikâyet koşuluna bağlı değildir.⁴⁷³

b) Görevli Mahkeme: 5235 sayılı Kanununun 11.maddesi uyarınca, bu suç dolayısıyla açılan davalara bakma görevi Asliye Ceza Mahkemesine aittir.⁴⁷⁴

c) Suçun yaptırımı: Altı aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezasıdır. Faile, bu seçenekli yaptırımlardan sadece biri verilecektir. Hakimin adli para cezasını seçmesi durumunda cezanın alt sınırı 6 ay adli para cezasından aşağı olamaz.(5560 sayılı kanunla 61.maddenin 9.fıkrasına eklenen hüküm gereği).5560 sayılı Kanundan (19.12.2006) önce ise 52/1.md. gereği alt sınır 5 gündür.⁴⁷⁵

Adli para cezasının ertelenmesi, YTCK'nın 51.maddesi hükmü uyarınca olanaklı değildir. Adli para cezasına hükmedildiğinde, 53.madde gereğince belli haklardan yoksun bırakılma olanağı da bulunmamaktadır.⁴⁷⁶

d) Dava Zamanaşımı: YTCK'nın 66/1-e bendi uyarınca, suçun dava zamaşımı süresi sekiz yıldır.⁴⁷⁷

⁴⁷³ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 687; Meran, a.g.e. shf.408

⁴⁷⁴ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 687; Meran, a.g.e. shf.408

⁴⁷⁵ Meran, a.g.e. shf.407

⁴⁷⁶ Meran, a.g.e. shf.407; Bakıcı/Yalvaç, a.g.e. shf.628

⁴⁷⁷ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e. shf. 687

3. GEREÇ ve YÖNTEM

Bu tez çalışmamızda bir araştırma formu kullanılarak, İstanbul ili Avrupa ve Asya yakasında bulunan çeşitli Adliyelerdeki Asliye Ceza Mahkemelerine intikal eden ve 2009 ve 2010 yıllarında karara bağlanan, Kaçak Su Hırsızlığı ve Mühür Bozma Suçlarına ilişkin İSKİ 1.Hukuk Müşavirliğinde bulunan dava dosyalarının büyük bir kısmı retrospektif olarak incelenmiş ve istatistik halinde sunulmuştur.

Yapılan çalışmada incelenen dosya sayısı, 2009 yılına ait 114 adet ve 2010 yılına ait 33 adet olmak üzere **toplam 147 adet** olup, bu dosyaların bir kısmı temyiz edilmediği için kesinleşmiş, bir kısmında halen Yargıtay'da temyiz aşamasındadır. İncelenen dosyalardaki fail sayısı **165**'tir. Dosyalardaki işlenen suç sayısı ise **187**'dir. Suçların mağduru(zarar göreni) İSKİ İdaresidir. Temin edilip, incelenen dosyalar, 2009 yılını ve 2010 yılının ilk 4 ayını kapsamaktadır. Bu dosyalardaki Kaçak Su Hırsızlığı ve Mühür Bozma Suçlarının bir kısmı 765 Sayılı Eski Yasa döneminde, bir kısmı 5237 Sayılı Yeni Yasa döneminde, bir kısmında her iki yasa döneminde işlenen suçlardır.

Bu çalışmamızda incelenen dosyalarda, sanıkların sosyo-demografik özellikleri (sanık sayısı, türü, yaşı, cinsiyeti, sabıka durumu, mesleği, medeni durumu, çocuk sayısı, eğitim durumu, suçu işlediği yer (ortam)) işlenen suçun türü, suç tarihleri (tutanak tarihleri), tutanaklar arasındaki süre, suçtan dava açılıncaya (iddianame düzenleninceye) kadar ve davanın açılmasından karar verilinceye kadar geçen süreler (soruşturma ve kovuşturma süreleri), su hırsızlığı ve mühür bozma suçundan verilen dava sonuçları (mahkûmiyet, beraat, düşme kararları), dosyalarda incelenen toplam suç sayısı, verilen mahkûmiyet kararlarının çeşidi (hapis cezası, para cezası), mahkûmiyet kararlarının bir kısmında verilen erteleme ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları, mahkûmiyet kararlarında zincirleme suçun var olup olmadığı, yargılamaların yapıldığı asliye ceza mahkemelerinin dağılımı, hangi aylarda kaçak su kullanıldığı, kaçak su kullanımının sayaçlı mı yoksa sayaçsız mı yapıldığı, sanıkların kullandıkları kaçak su kullanma yöntemleri, sanıkların kaç metreküp(m³) kaçak su kullandıkları, sanıklara ihtarname çekilip çekilmediği başlıklarını kapsar şekilde 29 parametre açısından incelenmiştir.

Tezimizle ilgili olarak yaptığımız araştırma için İSKİ Genel Müdürlüğünden izin alınmıştır. Kaçak su hırsızlığı ve mühür bozma suçlarıyla ilgili retrospektif dosya taraması, İSKİ 1.Hukuk Müşavirliğinde bulunan dosyalarda yapılmıştır. Dosyalardaki evrakların asılları ve bir kısmı mahkemelerdeki dosyalarda olduğundan (bu dosyalara erişim için izin alınması gerektiğinden, izin alınsa bile çoğu temyizde ve arşivde bulunduğu için, çeşitli adliyelere ulaşım

güçlüğü ve zaman azlığı gibi nedenler dolayısıyla) mecburen İSKİ 1.Hukuk Müşavirliği Avukatlarından ve Arşivden temin edilip incelendiğinden, dosyalarda sanıklarla ilgili sosyodemografik özelliklerin bir kısmına ulaşamamıştır. Ancak ulaşılan verilerle de sanık profili hakkında bir kanaate sahip olunabilmektedir. Yapılan araştırmada tüm çalışma boyunca sanıklardan hiçbirisinin kimlik bilgileri kullanılmamıştır.

4. BULGULAR

Bulgularımız, tezimizle ilgili kullandığımız formdaki (Ek-1) araştırma konularının incelenmesi sonucunda, dosyalardan elde edilen veriler olarak bu bölümde toplanıp, istatistiksel olarak tablolar halinde aşağıda sunulmuştur. **Toplam 29 tablo** sıra halinde başlıkları ve konuları da belirtilmek suretiyle verilmiştir.

Tablo 1: Kaçak Su Hırsızlığı Ve Mühür Bozma Suçlarıyla İlgili Retrospektif Taraması Yapılan Dosyaların Karara Bağlandığı Yıllar

KARAR YILI	DOSYA SAYISI	YÜZDESİ (%)
2009 yılı	114	77,6
2010 yılı (ilk 4 ay)	33	22,4
Toplam	147	100,0

2009 yılında karara bağlanan **114 adet** (%77,6) ve 2010 yılının ilk 4 ayında karara bağlanan **33 adet** (%22,4) olmak üzere **toplam 147 adet** dosya mevcuttur.

Tablo 2 : Kaçak Su Hırsızlığı Ve Mühür Bozma Suçunu İşleyen Sanıkların Türleri

SANIK TÜRÜ	DOSYA SAYISI	YÜZDESİ (%)
Şahıs	137	93,2
Tüzel kişi (Özel)	10	6,8
Toplam	147	100,0

Dosyalardaki sanık türlerine bakıldığında, sanıkların **137 adet** dosyada **şahıs** (%93.2), **10 adet** dosyada **özel hukuk tüzel Kişisi** (%6.8) olduğu, İncelenen dosyalarda kamu tüzel kişiliğinin bulunmadığı görülmüştür.

Tablo 3: İstanbul İlindeki Asliye Ceza Mahkemelerinde Karara Bağlanan Suçların Türleri

İŞLENEN SUÇUN TÜRÜ	DOSYA SAYISI	YÜZDESİ (%)
Su hırsızlığı	123	83,7
Mühür bozma	5	3,4
Her ikisi birlikte (su hırsızlığı+mühür bozma)	19	12,9
Toplam	147	100,0

İşlenen suçların türü değerlendirildiğinde, **123** adet dosyada su hırsızlığı (%83.7), **5** adet dosyada mühür bozma (%3.4) ve **19** adet dosyada her iki suç (%12.9) birlikte işlenmiştir.

Tablo 4: Karar Sonucuna Göre Olaya Karışan Sanık Sayısı

SANIKLAR	DOSYA SAYISI	YÜZDESİ (%)
Tek sanıklı	129	87,8
İki sanıklı	18	12,2
Toplam	147	100,0

İşlenen suçların **129 adedi** (%87,8'i) **tek sanıklıdır**. 2 sanıklı suç dosyasının oranı %12,2'dir.

Tablo 5: Kaçak Su Hırsızlığı ve Mühür Bozma Suçlarının Meydana Geldiği Yerler (Ortamlar)

SUÇUN MEYDANA GELDİĞİ YER	DOSYA SAYISI	YÜZDESİ (%)
Ev	96	65,3
İş yeri	51	34,7
Toplam	147	100,0

İşlenen suçların ağırlıklı olarak **96** tanesinin (%65.3) meydana geldiği yer **ev** olarak saptanmıştır. **51** adet suç olgusu (%34.7) **işyerlerinde** meydana gelmiştir.

Tablo 6 : Kaçak Su Hırsızlığı Ve Mühür Bozma Suçlarının İşlendiği İlçelere Göre Dağılımı

İLÇELER	SUÇ SAYISI	YÜZDESİ (%)
Bağcılar	20	13,6
Güngören	19	12,9
Küçükçekmece	14	9,5
Bahçelievler	12	8,2
Fatih	12	8,2
Maltepe	8	5,4
Ümraniye	8	5,4
Avcılar	6	4,1
Kağıthane	6	4,1
Şişli	6	4,1
Zeytinburnu	5	3,4
Beyoğlu	5	3,4
Beşiktaş	4	2,7
Kadıköy	4	2,7
Kartal	3	2,0
Üsküdar	3	2,0
Bakırköy	2	1,4
Eminönü	2	1,4
Sarıyer	2	1,4
Beykoz	1	,7
Büyükçekmece	1	,7
Esenler	1	,7
Esenyurt	1	,7
Gaziosmanpaşa	1	,7
Kıraç	1	,7
Toplam	147	100,0

İşlenen suçların ilçelere göre dağılımı incelendiğinde, ilk 3 sırayı **Bağcılar** (%13.6), **Güngören** (%12.9) ve **Küçükçekmece** (%9.5) İlçelerinin aldığı görülmektedir.

Tablo 7: Sanıkların Suç Tarihindeki Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

SANIKLARIN YAŞI	SANIK SAYISI	YÜZDESİ (%)
18-29 yaş arasındaki sanık sayısı	22	13,3
30-39 yaş arasındaki sanık sayısı	52	31,5
40-49 yaş arasındaki sanık sayısı	61	37,0
50 yaş ve üstü sanık sayısı	30	18,2
Toplam	165	100,0

Toplam 165 sanığın yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında, suç işleyenlerin ağırlıklı olarak orta yaş grubundan olduğu görülmektedir. **18-29 yaş** arasındaki sanık oranı %13.3, **30-39 yaş** grubu %31.5, **40-49 yaş** grubu ise, suç işleyenlerin %37'sini oluşturmaktadır. **18 yaşından** daha küçük yaşta sanık yoktur.

Tablo 8: Sanıkların Cinsiyete Göre Dağılımı

SANIKLARIN CİNSİYETİ	SANIK SAYISI	YÜZDESİ (%)
Erkek	138	83,6
Kadın	27	16,4
Toplam	165	100,0

İşlenen suçların ağırlıklı olarak **%83,6'sında**,(138 kişi) sanığın cinsiyeti erkektir. 27 adet sanığın cinsiyeti ise kadındır(%16,4).

Tablo 9: Sanıkların Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

MESLEKLER	SANIK SAYISI	YÜZDESİ (%)
Serbest meslek + Esnaf	88	53,3
Çalışan (İşçi)	15	9,1
Çalışmayan (Ev hanımı, emekli)	14	8,4
İşsiz	5	3,1
Bilinmeyen	43	26,1
Toplam	165	100,0

Sanıkların meslek gruplarına göre dağılımına bakıldığında, mesleği tespit edilebilenlerden **88 kişinin** (% 53,3) serbest meslek ve esnaflıkla iştigal ettiği, **15 kişinin** (% 9,1) çeşitli sektörlerde işçi olarak çalıştığı, toplam bu **103 kişinin** (% 62,4) bir kısmının suya gereksinim duyan mesleklerden geçimlerini sağladıkları tespit edilmiştir. Çalışmayan **14** kişinin (% 8,4) çoğunu ev hanımları oluşturmaktadır. 5 kişi işsiz olup (% 3,1), **43** kişinin mesleği ise (% 26,1) dosyalarda bulunamadığından tespit edilememiştir.

Tablo 10 : Sanıkların Sabıka Durumlarına Göre Dağılımı

SABIKALI/SABIKASIZ	SANIK SAYISI	YÜZDESİ (%)
Sabıkasız	117	70,9
Sabıkalı	16	9,7
Bilinmeyen	32	19,4
Toplam	165	100,0

Sanıkların sabıka durumları incelendiğinde, sanıklardan **117 tanesinin** (% **70,9'unun**) daha önceden sabıkasının olmadığı görülmektedir. 16 sanığın (% 9,7) önceden sabıkalı olduğu tespit edilmiştir. Sanıklardan 32 tanesinin (% 19,4) sabıka durumu hakkında bilgi yoktur

Tablo 11: Sanıkların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

MEDENİ DURUM	SANIK SAYISI	YÜZDESİ (%)
Evli	110	66,7
Bekar	15	9,1
Dul	16	9,7
Bilinmeyen	24	14,5
Toplam	165	100,0

Sanıkların medeni durumlarına bakıldığında, incelenen dosyalardaki 165 sanıktan **110** tanesinin evli (% **66,7**), 16 tanesinin dul olduğu (% 9,7), 15 kişinin ise bekar olduğu(% 9,1) görülmektedir. Evli sanıkların bu suçu daha çok işledikleri sonucuna varılmaktadır. **24** sanığın (% 14,5) medeni durumu hakkında bilgi yoktur.

Tablo 12: Sanıkların Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

ÇOCUK SAYISI	SANIK SAYISI	YÜZDESİ (%)
Çocuksuz	10	6,1
1 çocuklu	4	2,4
2 çocuklu	24	14,5
3 çocuklu	18	10,9
4 çocuklu	16	9,7
5 ve daha fazla çocuklu	13	7,8
Bilinmeyen	80	48,5
Toplam	165	100,0

Sanıklarda çocuk sayısına bakıldığında, 165 sanıktan **80** sanığın (% 48,5) çocuk durumu hakkında bilgi yoktur. Geri kalan sanıkların **10'u** çocuksuz (%6,1), **4'ü** tek çocuklu (% 2,4), **71** sanığın ise (%42,9) İki ve daha fazla çocuklu olduğu görülmektedir.

Tablo 13: Sanıkların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

EĞİTİM DURUMU	SANIK SAYISI	YÜZDESİ (%)
Bilinmeyen	92	55,8
Okuryazar olan	67	40,6
Okuryazar olmayan	6	3,6
Toplam	165	100,0

Sanıkların eğitim durumlarına bakıldığında,165 sanıktan **92** sanığın (% 55,8) eğitim durumu hakkında bilgi yoktur. Eğitim durumları tespit edilebilen sanıklardan 67 tanesinin (% 40,6) okuryazar oldukları, 6 sanığın ise (% 3,6) okuryazar olmadığı, okuryazar olan sanıkların ise, ağırlıklı olarak ilkokul mezunu oldukları, fazla tahsilli olmadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 14: Kaçak Su Hırsızlığı Ve Mühür Bozma Suçunu İşleyen Sanıklar Hakkında Tutulan Tutanak Sayısı

TUTANAK SAYISI	DOSYA SAYISI	YÜZDESİ (%)
1 tutanaklı	21	14,3
2 tutanaklı	44	29,9
3 tutanaklı	26	17,7
4 tutanaklı	22	15,0
5 tutanaklı	13	8,8
6 ve daha fazla tutanaklı	21	14,3
Toplam	147	100,0

İşlenen suçlarda yalnızca **21 dosyada (% 14,3) tek tutanak** tutulmuştur. Diğer dosyalar iki veya daha fazla tutanaklı olup, dağılımları **tablo 14'** te verilmiştir. **İSKİ uygulamasında** kaçak ve usulsüz su kullanımlarının **en az iki İSKİ görevlisi tarafından** mahallinde yapılacak araştırma ve soruşturma neticesinde resmi şekilde zabıta tespit edilmesi işlemine **tutanak** adı verilmektedir. Bu tutanaklar da ayrıca temin edilebilirse ilgilisi, muhtar veya zabitanın da imzası bulunmaktadır. Ancak ilgilisinin, muhtarın veya zabitanın imzasının bulunması tutanağın geçerli

olması için şart değildir. Tutanaklar matbu şekilde olup, kaçak ve usulsüz su kullanılan yerin tam adresini, kaçak su kullananların kimlik bilgilerini, kaçak ve usulsüz su kullanımının ne şekilde yapıldığını, tespit yapılan yerin ne şekilde öğrenildiğini, kaç metreküp (m³) su kullanıldığını, kaçak su kullanımının sayaçlı mı yoksa sayaçsız mı yapıldığını, kullanılan yerin m², sini, çalışan ve oturan insan sayısını belirtir şekilde **dört nüsha olarak** tanzim edilmektedir. Bir nüshası ilgilinin imzası alınarak ilgiliye bırakılmaktadır.

Tablo 15: İlk Tutanak İle Son Tutanak Arasındaki Sürelerin Dağılımı

TUTANAKLAR ARASI SÜRE	DOSYA SAYISI	YÜZDESİ (%)
0-6 ay	41	27,9
0-12 ay	38	25,9
0-2 yıl	26	17,7
0-2 yıl üstü	21	14,3
Tek tutanak	21	14,3
Toplam	147	100,0

Tutanaklar arasındaki süreler incelendiğinde, ilk ve son tutanağın dosyaların % 27,9'unda ilk 6 ay içerisinde tutulduğu, % 25,9' unun 0-12 ay arasında, % 17,7' sinin 0-2 yıl arasında ve %14,3'ünde 0-2 yıldan daha fazla sürede tutulduğu görülmüştür.

Tablo 16: Suçtan Dava Açılıncaya (İddianame düzenleninceye) Kadar Geçen Süreler

SUÇTAN DAVAYA SÜRE	DOSYA SAYISI	YÜZDESİ (%)
1 yıldan az	72	49,0
1-2 yıl arası	36	24,5
2 yıl ve üstü	39	26,5
Toplam	147	100,0

İşlenen suç tarihinden (son tutanaktan) dava açılıncaya kadar olan süreler değerlendirildiğinde, dosyaların % 49'unda 1 yıl içinde Kamu davasının açıldığı, % 24,5' inin 1-2 yıl içinde ve % 26,5'inin de 2 yıl ve üstünde Kamu davasının açıldığı görülmektedir.

Tablo 17: İddianamenin Düzenlenmesinden Karar Verilinceye Kadar Geçen Sürelerin Dağılımı

DAVADAN KARARA SÜRE	DOSYA SAYISI	YÜZDESİ (%)
1 yıldan az	38	25,9
1-2 yıl arası	69	46,9
2 yıl ve üstü	40	27,2
Toplam	147	100,0

Yine aynı şekilde dava açılmasından karar verilinceye kadar geçen sürelerle bakıldığında, davaların % 74,1'nin 1 yıldan daha uzun sürdüğü görülmektedir. Davaların % 25,9'unun 1 yıl içinde karara bağlandığı görülmüştür.

Tablo 18: Asliye Ceza Mahkemelerince Su Hırsızlığı Suçlarından Verilen Dava Sonuçlarının (Mahkumiyet/ Beraat) Dağılımı

SU HIRSIZLIĞI DAVA SONUCU	SANIK SAYISI	YÜZDESİ (%)
Mahkumiyet	109	66,1
2 Mahkumiyet birlikte	1	0,6
Beraat	49	29,7
Düşme(ölüm)	1	0,6
Boş (Mühür bozma)	5	3,0
Toplam	165	100,0

Dava sonuçlarının incelenmesinde, su hırsızlığı nedeniyle açılan davaların önemli oranda mahkumiyetle sonuçlandığı görülmektedir.(%66,7) Beraatla sonuçlanan davaların oranı %29,7'dir. 1 dosya ölüm nedeniyle düşmüştür.

Tablo19: Asliye Ceza Mahkemelerince Mühür Bozma Suçlarından Verilen Dava Sonuçlarının (Mahkumiyet / Beraat) Dağılımı

MÜHÜR BOZMA DAVA SONUCU	SANIK SAYISI	YÜZDESİ (%)
Mahkumiyet	13	7,9
Beraat	13	7,9
Boş (Su hırsızlığı)	139	84,2
Toplam	165	100,0

Mühür bozma nedeniyle açılan davaların 13'ü beraatla, 13'ü de mahkumiyetle sonuçlanmıştır.

Tablo 20: Dosyalarda İncelenen Toplam Suç Sayısının Dağılımı

KARARLAR	SUÇ SAYISI	YÜZDESİ (%)
Toplam mahkumiyet	124	66,3
Toplam beraat	60	32,1
Düşme (ölüm)	1	0,5
Düşme (zamanaşımı)	1	0,5
Ortadan kaldırma (zamanaşımı)	1	0,5
Toplam	187	100,0

İncelenen 147 adet dosyadaki **toplam suç sayısının 187 adet olduğu**, bu suçlardan **124** tanesinin mahkumiyetle, **60** tanesinin beraatle sonuçlandığı görülmektedir.

Tablo 21: Sanıkların Aldıkları Mahkumiyet Çeşitlerinin(Hapis Cezası / Para Cezası) Dağılımı

MAHKUMİYET ÇEŞİDİ	SANIK SAYISI	YÜZDESİ (%)
1 Hapis cezası alan	82	49,7
2 Hapis cezası birlikte alan	6	3,6
1 Para cezası alan	26	15,8
2 Para cezası birlikte alan	2	1,2
Boş (Beraat)	49	29,7
Toplam	165	100,0

88 sanığın mahkumiyeti hapis, **28** sanığın mahkumiyeti para cezası olarak belirlenmiştir. Bunlardan 2 hapis cezasını birlikte alan sanık sayısı 6'dır. 2 para cezasını birlikte alan sanık sayısı ise 2'dir. **Toplamda** hapisle cezalandırılan **suç sayısı** 94 adet, para cezasıyla cezalandırılan **suç sayısı** 30 adet olmak üzere işlenen 124 adet suç (kaçak su ve mühür bozma) mahkumiyetle sonuçlanmıştır.

Tablo 22: Asliye Ceza Mahkemesince Mahkumiyet Kararıyla Birlikte Takdiren Verilen Erteleme Veya Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararlarının Dağılımı

Erteleme veya Hükm. Açık. Geri Bırakılması	Dosya sayısı	Yüzdesi (%)
1 Erteleme kararı verilen	44	29,9
2 Erteleme kararı birlikte verilen	3	2,0
1 Hükmün açık. geri bırakılması kararı verilen	47	32,0
2 Hükmün açık. geri bırak.kar. birlikte verilen	4	2,7
Verilmeyen (Erteleme ve Geri Bırakma Kararı)	16	10,9
Boş (32Beraat+1Düşme)	33	22,4
Toplam	147	100,0

İncelenen dosyalarda, Mahkemelerce Kaçak Su Hırsızlığı ve Mühür Bozma Suçlarından verilen toplam **114 adet** dosyadaki mahkumiyet kararından, **47 adet** dosyada **erteleme**, **51 adet** dosyada ise, **hükmün açıklanmasının geri bırakılması** kararları verilmiştir. Mahkumiyet kararı verilen **16 adet** dosyada ise erteleme veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları verilmemiştir.

Tablo 23: Kaçak Su Hırsızlığı ve Mühür Bozma Suçlarından Verilen Mahkumiyet Kararlarında Zincirleme (Müteselsil) Suçların Dağılımı

Zincirleme (Müteselsil) Suç	Dosya Sayısı	Yüzde (%)
Zincirleme suç yok	63	42,8
Zincirleme suç var (su hırsızlığı)	49	33,3
Zincirleme suç var (mühür bozma)	2	1,4
Zincirle.suç var (su hırsızlığı+ mühür bozma)	1	0,7
Boş bırakılan (beraat)	32	21,8
Toplam	147	100,0

Zincirleme (müteselsil) suç incelendiğinde, 49 dosyada su hırsızlığı, 2 dosyada mühür bozma ve 1 dosyada ise ikisi birden olmak üzere **toplam 52 dosyada zincirleme suçun var olduğu** ve cezanın arttırıldığı görülmektedir. Mahkumiyet kararı verilen toplam **63 dosyada** ise, mahkemelerce zincirleme suç hükümleri uygulanmamıştır.

Tablo 24: İncelenen Dosyaların İstanbul'daki Adliyelere Göre Dağılımı

ASLİYE CEZA MAHKEMELERİ	DOSYA SAYISI	YÜZDESİ (%)
Bakırköy	59	40,1
Beykoz	1	,7
Beyoğlu	5	3,4
Büyükçekmece	3	2,0
Fatih	12	8,2
Gaziosmanpaşa	1	,7
İstanbul	6	4,1
Kadıköy	4	2,7
Kartal	11	7,5
Küçükçekmece	20	13,6
Sarıyer	2	1,4
Şişli	12	8,2
Ümraniye	8	5,4
Üsküdar	3	2,0
Toplam	147	100,0

Yargılaması yapıлып, hüküm verilen 147 adet dosyanın % 40,1'inin **Bakırköy** adliyesinde, % 13,6'sının **Küçükçekmece** adliyesinde, %8,2'sinin **Şişli** adliyesinde ve yine %8,2'sinin de **Fatih** adliyelerinde karara bağlandığı görülmektedir

Tablo 25: Tutulan İlk Tutanağa Göre Kaçak Su Kullanımının Aylara Göre Dağılımı

Hangi Ayda Kaçak Su Kullanılmış	Suç sayısı	Yüzdesi (%)
Ocak	12	8,2
Şubat	11	7,5
Mart	15	10,2
Nisan	10	6,8
Mayıs	15	10,2
Haziran	10	6,8
Temmuz	8	5,4
Ağustos	4	2,7
Eylül	11	7,5
Ekim	16	10,9
Kasım	19	12,9
Aralık	16	10,9
Toplam	147	100,0

İşlenen suçların aylara göre dağılımına bakıldığında, en fazla kaçak su kullanımı tespitinin Ekim, Kasım, Aralık aylarında olduğu görülmüştür.

Tablo 26: Kaçak Su Kullanımının Sayaçlı mı Yoksa Sayaçsız mı Yapıldığıнын Dağılımı

SAYAÇLI/SAYAÇSIZ KULLANIM	DOSYA SAYISI	YÜZDESİ (%)
Sayaçlı kullanım	74	50,3
Sayaçsız kullanım	54	36,7
İkisi birlikte(sayaçlı + sayaçsız kullanım)	19	12,9
Toplam	147	100,0

Suçların **54**'ü (%36.7)'si sayaçsız, **74**'ü (%50.3)'ü sayaçlı, geri kalan **19**'u (%12.9)'u her ikisi birlikte (sayaçlı + sayaçsız) olarak işlenmiştir.

Tablo 27: Sanıkların Kullandığı Kaçak Su Kullanma Yöntemlerinin Dağılımı

KULLANMA YÖNTEMİ	DOSYA SAYISI	YÜZDE (%)
Kolon sistemine ilave yapılarak	115	78,2
Kapama aparatını/ bağ mührünü kopararak	16	10,9
Binanın şube yolu borusuna sayaçtan önce bağlantı yaparak	6	4,1
Kolon sistemine ilave yapılarak + kapama aparatını /mührünü kopararak	5	3,4
Kolon sistemine ilave yapılarak + Sayacın çalışmasını engelleyerek	1	,7
Bağlantı yaparak + kapama mührünü kopararak	1	,7
Şube yoluna motor bağlayıp şebekeden su çekerek	1	,7
Sayacın çalışmasını engellemek suretiyle	1	,7
Sayaçtan önce daimi/geçici bağlantı yaparak	1	,7
Toplam	147	100,0

İncelenen dosyalarda sanıkların en fazla kullanmış oldukları kaçak su kullanma yöntemi, **kolon sistemine ilave yapmak suretiyle kaçak su kullanmadır.** **115 dosyada** kullanılan tek yöntem bu olmak üzere, **toplam 121 dosyada (%82,3)** bu yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemin kullanılması ise; bir önceki başlıkta belirtildiği şekilde, sayaçsız direk (düz) bağlantı yapmak

suretiyle ya da kapama aparatını tahrip edip sökerek, İdareye kayıtlı veya kayıtsız sayaç takip, sayaçtan geçirmek suretiyle kaçak su kullanımı yapılmaktadır. Sanıkların ikinci olarak kullandıkları yöntem ise, **Kapama aparatını/ bağ mühürünü kopararak, sayaçtan geçirmek suretiyle** kullandıkları yöntemdir.(%10,9) Tablo 27’de kullanma yöntemleri ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 28: Sanıkların Kaçak Su Kullanımlarının Metreküp (m³) Olarak Dağılımı

METREKÜP	DOSYA SAYISI	YÜZDESİ (%)
100 m ³ ’ ten az kullanım	42	28,6
100-200 m ³ arası kullanım	43	29,3
200 m ³ ve üstü kullanım	58	39,5
Aparat cezası	4	2,7
Toplam	147	100,0

Kaçak su hırsızlığının **metreküp** olarak incelenmesinde, dosyaların **101 tanesinde (% 68,8)** 100 metreküpten fazla su kullanıldığı görülmektedir. **42 dosyada (%28,6)** ise 100 m³ den az su kullanıldığı görülmüştür.

Tablo 29: Sanıklara Çekilen İhtarnamelelerin Dağılımı

İhtarname Çekilip/Çekilmediği	Dosya Sayısı	Yüzdesi (%)
Bilinmeyen	123	83,7
İhtarname çekilen	24	16,3
Toplam	147	100,0

Kaçak Su Hırsızlığı ve Mühür Bozma Suçlarıyla ilgili Retrospective dosya taraması, İSKİ 1.Hukuk Müşavirliğindeki dosyalarda yapılmıştır. Dosyalardaki evrakların asılları ve bir kısmı mahkemelerdeki dosyalarda olduğundan, Müşavirlik Avukatlarından ve Arşivden temin edilip **incelenen dosyaların 24 tanesinde (% 16,3) ihtarnameye rastlanmıştır**. İSKİ Kaçak Su Takip Şefliklerinde görev yapan personelle yapılan görüşmelerde, kaçak su kullanımını ilk kez

yakaladıklarında sanıklara ihtarname çekip, re'sen abone yaptıklarını, daha sonraki kaçak su kullanımlarında sanıklara ihtarname çekilmediğini, kaçak su kullanım miktarlarının faturaya yansıtıldığını ve sanık abonelere bu yolla ulaştırıldığını belirtmişlerdir.

5. TARTIŞMA

Toplumsal yaşamımızda sıklıkla karşılaşılan ve toplum üzerinde önemli sosyal ve psikolojik etkileri olan, sürekli güncelliğini koruyan ve en çok işlenen suçlardan birisi olan hırsızlık suçlarının, İstanbul Metropolünde en yaygın görülen çeşitlerinden biri de, kaçak su kullanmak suretiyle işlenen hırsızlık ve mühür bozma suçlarıdır.

İstanbul'da yaşam kalitesinin yükselmesinin yanında, yapılaşma ve nüfus artışına paralel olarak, bütün dünyada etkileri görülen Küresel Isınma ve İklim Değişikliği nedeniyle kentin içme ve kullanma suyu gereksinimi hızla artmaktadır ve artan gereksinimi artık il sınırları içindeki kaynaklardan sağlama olanağı kalmadığından, İstanbul yerleşiminin su gereksinimi, artan oranda il dışından (örneğin, Istranca, Melen vs.) sağlanması zorunlu olduğundan ve büyük masrafları gerektirdiğinden, bu durum birim su maliyetini hızla yükseltmektedir.

Bütün bunlara ilave olarak, İstanbul'daki kaçak su kullanım oranının %25'lere varması da eklenince, kaçak su kullanarak faturasını ödemeyen abonelerin maliyeti, su faturasını düzenli olarak ödeyen abonelere ek bir yük oluşturduğu gibi, devamlılığı esas olan su kamu hizmetinin aksamasına ve birim su maliyetinin ve fiyatının daha da artmasına sebep olmaktadır.

Bu durumda, bu suçların tanınarak önlem alınması ve bu suçlarla etkin şekilde mücadele etmek amacıyla İstanbul'daki Mahkemelere intikal eden suç dosyalarının retrospektif incelenmesi sonucunda, elde edilen veriler neticesinde birtakım tespitler yapılarak, parçadan bütüne ulaşma metodu ile kaçak su hırsızlığı ve mühür bozma suçları hakkında bir kanaate ulaşılabileceği düşünülmektedir.

Tezimizde ayrıntılı olarak incelediğimiz bulgulara baktığımızda, İstanbul ili Avrupa ve Asya yakasında bulunan çeşitli Adliyelerdeki Asliye Ceza Mahkemelerince karara bağlanan dava dosyaları üzerinde yaptığımız incelemelerde, Tablo1'de görüldüğü gibi, bulgularımızı 2009 yılında karara bağlanan **114 adet** (%77,6) ve 2010 yılının ilk 4 ayında karara bağlanan **33 adet** (%22,4) olmak üzere **toplam 147 adet** dosyadan elde edilen veriler oluşturmuştur. Bu dosyalardaki sanık sayısı **165**, işlenen suç sayısı ise **187**'dir. Bu dosyaların bir kısmı temyiz edilmediği için kesinleşmiş, bir kısmında halen Yargıtay'da temyiz aşamasındadır.

Karara bağlanan toplam 147 adet dosya sanık türüne göre incelendiğinde, bunlardan 137 adet dosyada (%93,2) sanıkların **şahıs**(gerçek kişi) olduğu, 10 adet dosyada (%6,8) ise **özel hukuk tüzel kişisi** olduğu (çoğu limited şirket) görülmüştür. İncelenen dosyalarda kamu tüzel kişisi bulunmamaktadır (Tablo 2).

Karara bağlanan dosyalardaki işlenen suçların türü değerlendirildiğinde, 123 adet dosyada su hırsızlığı (%83.7), 5 adet dosyada mühür bozma (%3.4) ve 19 adet dosyada her iki suçun (%12.9) birlikte işlendiği gözlenmiştir (Tablo 3).

Karar sonucuna göre olaya karışan sanık sayısı, dosya bazında incelendiğinde, işlenen suçların 129 adedinin (%87,8'i) tek sanıklı olduğu, 2 sanıklı suç dosyasının ise 18 adet (%12,2) olduğu görülmüştür (Tablo 4).

Suçların meydana Geldiği Yerler(ortamlar) incelendiğinde, işlenen suçların ağırlıklı olarak 96 tanesinin (%65.3) meydana geldiği yer ev olarak saptanmıştır. 51 adet suç olgusunun (%34.7) işyerlerinde meydana geldiği tespit edilmiştir (Tablo 5).

İşlenen suçların ilçelere göre dağılımı incelendiğinde, ilk 3 sırayı Bağcılar (%13.6), Güngören (%12.9) ve Küçükçekmece (%9.5) İlçelerinin aldığı görülmüştür (Tablo 6).

Toplam 165 sanığın suç işleme tarihindeki yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında, suç işleyenlerin ağırlıklı olarak orta yaş grubundan olduğu görülmüştür. 18-29 yaş arasındaki sanık oranı %13.3, 30-39 yaş grubu %31.5, 40-49 yaş grubu ise, suç işleyenlerin %37'sini oluşturmaktadır. İncelenen dosyalarda 18 yaşından daha küçük yaşta sanığa rastlanmamıştır (Tablo 7).

Yaptığımız araştırmada suç işleyen toplam 165 sanıktan 138 adedinin (%83,6) cinsiyetinin erkek olduğu, 27 adet sanığın(%16,4) cinsiyetinin ise kadın olduğu görülmektedir. Kaçak su hırsızlığı ve mühür bozma suçunu işleyen sanıkların büyük bir kısmını erkeklerin oluşturduğu görülmektedir (Tablo 8).

Sanıkların meslek gruplarına göre dağılımına bakıldığında, mesleği tespit edilebilenlerden **88 kişinin**(% 53,3) serbest meslek ve esnaflıkla iştigal ettiği, **15 kişinin** (% 9,1) çeşitli sektörlerde işçi olarak çalıştığı, toplam bu **103 kişinin** (% 62,4) bir kısmının suya gereksinim duyan mesleklerden geçimlerini sağladıkları tespit edilmiştir. Çalışmayan **14 kişinin** (% 8,4) çoğunu ev hanımları oluşturmaktadır. 5 kişi işsiz olup (%3,1), **43 kişinin** mesleği ise (% 26,1) dosyalarda bulunamadığından tespit edilememiştir (Tablo 9).

Sanıkların sabıka durumları incelendiğinde, sanıklardan **117 tanesinin (% 70,9'unun)** daha önceden sabıkasının olmadığı görülmektedir. 16 sanığın (% 9,7) önceden sabıkalı olduğu tespit edilmiştir. Sanıklardan 32 tanesinin (% 19,4) sabıka durumu hakkında bilgi yoktur (Tablo 10).

Sanıkların medeni durumlarına bakıldığında, incelenen dosyalardaki 165 sanıktan **110 tanesinin evli (% 66,7)**, 16 tanesinin dul olduğu (% 9,7), 15 kişinin ise bekar olduğu (% 9,1)

görülmektedir. Evli sanıkların bu suçu daha çok işledikleri sonucuna varılmaktadır. **24** sanığın (% 14,5) medeni durumu hakkında bilgi yoktur (Tablo 11).

Sanıklarda çocuk sayısına bakıldığında,165 sanıktan **80** sanığın (% 48,5) çocuk durumu hakkında bilgi yoktur. Geri kalan sanıkların **10'u** çocuksuz (% 6,1), **4'ü** tek çocuklu (% 2,4), **71** sanığın ise (% **42,9**) İki ve daha fazla çocuklu olduğu görülmektedir. Çocuk sayısı bilinen dosyalarda çocuklu sanıkların bu suçları daha çok işledikleri sonucuna varılmaktadır (Tablo 12).

Sanıkların eğitim durumlarına bakıldığında,165 sanıktan **92** sanığın (% 55,8) eğitim durumu hakkında bilgi yoktur. Eğitim durumları tespit edilebilen sanıklardan **67** tanesinin (% 40,6) okuryazar oldukları, 6 sanığın ise (% 3,6) okuryazar olmadığı, okuryazar olan sanıkların ise, ağırlıklı olarak ilkokul mezunu oldukları, fazla tahsilli olmadıkları tespit edilmiştir. Eğitimin bir çok suç tipinde olduğu gibi, bu suç tipinde de suçu önleyici bir faktör olduğu düşünülmektedir (Tablo 13).

Kaçak su hırsızlığı ve mühür bozma suçunu işleyen sanıkların ekonomik durumlarına bakıldığında, sanıkların birçoğunun ekonomik durumlarının zayıf olduğu görülmektedir. Bu durum incelenen dosyalarda sanıkların %90 oranında su borçlarını ödemediklerinden veya ödeyemediklerinden sözleşmelerinin borçtan iptal edilmesinden anlaşılmaktadır. İncelenen dosyalarda kaçak su hırsızlığı ve mühür bozma suçlarının defalarca işlenmesi, borçtan iptal aşamasından sonra vuku bulmaktadır. Hatta yargılama aşamasında bile borcunu ödemediğinde yüz kızartıcı bir suçtan ceza alacağını bildiği halde, borcunu ödemeyen veya kısmen ödeyen sanıklara rastlanmaktadır. Sanıklar içerisinde gelir seviyesi yüksek olanlar da bulunmaktadır.

Yaptığımız çalışmada kaçak su hırsızlığı ve mühür bozma suçunu işleyen sanıklar hakkında tutulan tutanak sayısı incelendiğinde, sadece 21 dosyada (%14,3) tek tutanak tutulduğu, dosyaların %40'ına yakın bölümünde tutulan tutanak sayısının 4 ve daha fazla olduğu görülmüştür.(Tablo 14) **İSKİ uygulamasında** kaçak ve usulsüz su kullanımlarının **en az iki İSKİ görevlisi tarafından** mahallinde yapılacak araştırma ve soruşturma neticesinde resmi şekilde zabıta tespit edilmesi işlemine **tutanak** adı verilmektedir. Bu tutanaklar da ayrıca temin edilebilirse ilgilisi, muhtar veya zabitanın da imzası bulunmaktadır. Ancak ilgilisinin, muhtarın veya zabitanın imzasının bulunması tutanağın geçerli olması için şart değildir. Tutanaklar matbu şekilde olup, kaçak ve usulsüz su kullanılan yerin tam adresini, kaçak su kullananların kimlik bilgilerini, kaçak ve usulsüz su kullanımının ne şekilde yapıldığını, tespit yapılan yerin ne şekilde öğrenildiğini, kaç metreküp (m³) su kullanıldığını, kaçak su kullanımının sayaçlı mı yoksa sayaçsız mı yapıldığını, kullanılan yerin m² , sini, çalışan ve oturan insan sayısını belirtir şekilde **dört nüsha olarak** tanzim edilmektedir. Bir nüshası ilgilinin imzası alınarak ilgiliye bırakılmaktadır.

Tutulan ilk tutanak ile son tutanak arasındaki süreler incelendiğinde, ilk ve son tutanağın dosyaların % 27,9'unda ilk 6 ay içerisinde tutulduğu, % 25,9' unun 0-12 ay arasında, % 17,7' sinin 0-2 yıl arasında ve %14,3'ünde 0-2 yıldan daha fazla sürede tutulduğu görülmüştür. İki den fazla tutanaklı dosyalarda ilk ve son tutanak arasında başka tutanaklar da bulunmaktadır. Dosyaların **% 32'sinde** ilk tutanak ile son tutanağın 1 yıldan daha fazla süreye yayıldığı görülmektedir. Yargılamanın hızlanması ve yaptırım gücünün hızlı olması açısından ilk tutanak ile son tutanak arasındaki sürenin 1 yılı aşmaması temenni edilmektedir (Tablo 15).

Dosyalarda yaptığımız araştırmada, İşlenen suç tarihinden (son tutanaktan) Kamu Davası açılıncaya (İddianame düzenleninceye) kadar olan süreler değerlendirildiğinde, dosyaların % 49'unda 1 yıl içinde Kamu davasının açıldığı, % 24,5' inin 1-2 yıl içinde ve % 26,5'inin de 2 yıl ve üstünde Kamu davasının açıldığı görülmektedir. **Özetle;** dosyaların **% 51'inde** kamu davasının açılma süresinin 1 yıldan fazla olduğu görülmektedir. Yargılamanın hızlanması açısından kaçak su dosyalarında İdari sürecin ve soruşturma sürecinin kısa tutulması, toplam bu iki sürecin 1 yılı aşmaması gerekir (Tablo 16).

Cumhuriyet Savcılığınca İddianame düzenlenme tarihinden Mahkemece karar verilinceye kadar geçen süreler bakıldığında (kovuşturma süresi), davaların % 25,9'unun 1 yıl içinde, % 46,9'unun 1-2 yıl içinde ve % 27,2'sinin de 2 yıl ve üstünde karara bağlandığı görülmüştür. **Özetle;** davaların **% 74,1'inin** 1 yıldan daha uzun sürdüğü görülmektedir. İşlenen suçlarda yaptırım gücünün hızlı olması ve caydırıcılık açısından kaçak su ceza davalarının mahkemelerce makul sürede tamamlanması (1 yıl içinde) kaçak su hırsızlığıyla mücadele açısından daha olumlu sonuçlar verecektir (Tablo 17).

Kaçak su hırsızlığı suçlarından verilen dava sonuçları incelendiğinde, su hırsızlığı nedeniyle açılan davaların önemli oranda mahkumiyetle sonuçlandığı görülmektedir(%66,7). Beraatla sonuçlanan davaların oranı %29,7'dir. 1 dosya ölüm nedeniyle düşmüştür (Tablo 18).

Mühür bozma suçlarından verilen dava sonuçları incelendiğinde, mühür bozma nedeniyle açılan davaların 13 tanesi (%7,9) beraatla, 13 tanesi de (%7,9) mahkumiyetle sonuçlanmıştır (Tablo 19).

İncelenen 147 adet dosyadaki toplam suç sayısının 187 adet olduğu, bu suçlardan 124 tanesinin mahkumiyetle (%66,3), 60 tanesinin beraatle (%32,1) sonuçlandığı görülmektedir (Tablo 20).

Sanıkların aldıkları mahkumiyet çeşitleri incelendiğinde, 88 sanığın (%53,3) mahkumiyeti hapis, 28 sanığın (%17) mahkumiyeti para cezası olarak belirlenmiştir. Bunlardan 2 hapis cezasını birlikte alan sanık sayısı 6'dır. 2 para cezasını birlikte alan sanık sayısı ise 2'dir.

Toplamda hapisle cezalandırılan suç sayısı 94 adet, para cezasıyla cezalandırılan suç sayısı 30 adet olmak üzere işlenen 124 adet suç (kaçak su ve mühür bozma) mahkumiyetle sonuçlanmıştır (Tablo 21).

İncelemeye konu dosyalar içerisinde, erteleme veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarına bakıldığında, mahkemelerce kaçak su hırsızlığı ve mühür bozma suçlarından verilen toplam 114 adet dosyadaki mahkumiyet kararından, 47 adet dosyada erteleme (%31,9), 51 adet dosyada ise(%34,7), hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları verilmiştir. Mahkumiyet kararı verilen 16 adet dosyada (%10,9) ise, erteleme veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları verilmemiştir (Tablo 22).

Zincirleme (müteselsil) suç incelendiğinde, 49 dosyada su hırsızlığı, 2 dosyada mühür bozma ve 1 dosyada ise ikisi birden olmak üzere toplam 52 dosyada (%35,4) zincirleme suçun var olduğu ve cezanın arttırıldığı görülmektedir. Mahkumiyet kararı verilen toplam 63 dosyada (%42,8) ise, mahkemelerce zincirleme suç hükümleri uygulanmamıştır (Tablo 23).

Dosyaların İstanbul'daki Adliyelere göre dağılımı incelendiğinde, hüküm verilen 147 adet dosyanın % 40,1'inin Bakırköy Adliyesinde, % 13,6'sının Küçükçekmece Adliyesinde, %8,2'sinin Şişli Adliyesinde ve yine %8,2'sinin de Fatih Adliyelerinde karara bağlandığı görülmektedir (Tablo 24).

Tutulan ilk tutanağa göre kaçak su kullanımının aylara göre dağılımına bakıldığında, yaz aylarında diğer aylara nazaran daha az oranda kaçak su kullanımı tespitinin olduğu görülmüştür.(Temmuz ayında 8, Ağustos ayında 4 suç (%8,1). Bunun sebebi kaçak su tutanaklarını düzenleyen personelin genellikle bu aylarda (yaz aylarında) izinli olmasıdır. En fazla kaçak su kullanımı tespitinin Ekim, Kasım, Aralık aylarında olduğu (%34,7) görülmüştür (Tablo 25).

Yaptığımız çalışmada, kaçak su kullanımının %50,3'ünün sayaçlı yapıldığı, %36,7'sinin sayaçsız ve %12,9'unun ise her ikisi birlikte (sayaçlı + sayaçsız) olarak yapıldığı tespit edilmiştir (Tablo 26).

Sanıkların kullandığı kaçak su kullanma yöntemlerine bakıldığında, incelenen dosyalarda sanıkların en fazla kullanmış oldukları yöntemin, kolon sistemine ilave yapmak suretiyle kaçak su kullanma olduğu görülmüştür. **115 dosyada** kullanılan tek yöntem bu olmak üzere, **toplam 121 dosyada (%82,3)** bu yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemin kullanılması ise; sayaçsız direk (düz) bağlantı yapmak suretiyle ya da kapama aparatını tahrip edip sökerek, İdareye kayıtlı veya kayıtsız sayaç takıp, sayaçtan geçirmek suretiyle kaçak su kullanımı yapılmaktadır. Sanıkların ikinci olarak kullandıkları yöntem ise, kapama aparatını/ bağ mührünü kopararak, sayaçtan

geçirmek suretiyle kullandıkları yöntemdir(%10,9). Tablo 27’ de kullanma yöntemleri ayrıntılı olarak verilmiştir (Tablo 27).

Kaçak su hırsızlığının **metreküp** olarak incelenmesinde, suçların % 39.5’inde 200 m³ ve üstü su kullanılmıştır. %29.3’ ünde 100-200 m³ arası ve %28.6’ sında 100 m³ den az su kullanıldığı görülmüştür (Tablo 28).

Sanıklara **ihhtarname** çekilip çekilmediği incelendiğinde, kaçak su hırsızlığı ve mühür bozma suçlarıyla ilgili retrospective dosya taraması, İSKİ 1.Hukuk Müşavirliğindeki dosyalarda yapıldığından, dosyalardaki evrakların asılları ve bir kısmı mahkemelerdeki dosyalarda olduğundan, Müşavirlik Avukatlarından ve Arşivden temin edilip incelenen dosyaların 24 tanesinde (% 16,3) ihtarnameye rastlanmıştır. İSKİ Kaçak su takip şefliklerinde görev yapan personelle yapılan görüşmelerde, kaçak su kullanımını ilk kez yakaladıklarında sanıklara ihtarname çekip, re’sen abone yaptıklarını, daha sonraki kaçak su kullanımların da sanıklara ihtarname çekilmediğini, kaçak su kullanım miktarlarının faturaya yansıtıldığını ve sanık abonelere bu yolla ulaştırıldığını belirtmişlerdir (Tablo 29).

6. SONUÇ

Pek çok suç çeşidinde olduğu gibi Kaçak Su Hırsızlığı ve Mühür Bozma suçlarında da failerin büyük çoğunluğunun eğitim düzeylerinin düşük, bir kısmının okuryazar olmadıkları görülmüştür. Bununla birlikte soruna sadece eğitim boyutu ile yaklaşmak yeterli olmayacaktır. Araştırmamızda failerin çoğunun geçimlerini sağlayacak bir işe sahip olmakla birlikte, bir kısmının ekonomik durumlarının zayıf olduğu ve bu suçların gelir düzeyi düşük fertler arasında daha yaygın olduğu görülmüştür.

İncelediğimiz dosyaların büyük bir kısmından edindiğimiz sanık profili hakkındaki kanaatimizi özetle belirtmek gerekirse; bu suçları işleyen sanıklar genellikle orta yaş grubundan olup, evli, dul, çok çocuklu, serbest meslek sahibi, esnaf ve işçi(bir kısmı suya gereksinim duyan iş ve mesleklerden geçimlerini temin eden), bir kısmı çalışmayan(ev hanımı, emekli v.s), bir kısmı işsiz, çoğunlukla ilkokul mezunu ve fazla tahsilli olmayan, bir kısmı da okuryazar olmayan, genellikle ekonomik durumu zayıf ve hırsızlık gibi yüz kızartıcı bir suçtan ceza alacaklarını öngörmelerine rağmen, bu suçları işlemekten geri durmayan, umursamazca hareket eden sanık aboneler tarafından, defalarca kapama aparatı, bağ mührü sökülerek, tahrip edilerek işlenmektedir.

Ancak incelenen dosyalarda sanıkların çoğunun **sabikasız olduğu** da görülmüştür. Bundan çıkan sonuç;

1- Sanıkların kaçak su kullanarak hırsızlık ve mühür bozma suçunu gerçek bir hırsızlık ve mühür bozma suçu olarak kabul etmemesinden kaynaklanıyor olabilir. Çünkü bir kısmının böyle davranmasının sebebi, kapama aparatı takmanın usulünce yapılmış bir mühürleme işlemi kabul edilmediğinden, kapama aparatını sökmenin mühür bozma suçunu oluşturmayacağı düşüncesi, kullanılan suyun da İdareye kayıtlı veya kayıtsız sayaçtan geçirmenin suç teşkil etmeyeceğinin (**hukuki uyumsuzluk vafında olduğu uygulamasının**) sanıkları cesaretlendirmesidir. Kaçak su kullanımının %60'a yakın kısmının sayaçlı yapıldığı görülmektedir.

2- Bir de bunun yanında haklı olarak, insan yaşamı için zaruri olan bir maddenin (suyun) hırsızlığının Türk Ceza Kanununun hırsızlık faslında düzenlenen diğer hırsızlık çeşitleriyle aynı kategoride değerlendirilmesinin Adalet ve Hakkaniyete uygun düşmeyeceği şeklindeki düşüncedir. Sayıları çok az da olsa fakir olan bazı vatandaşların Sosyal Devlet beklentisi de bu suçun tam anlamıyla bir hırsızlık suçu olarak değerlendirmemeyi gerekli kılmaktadır.

İnceleme konusu dosyalarda bulunan tutanaklardan, fotoğraflardan, abone föylerinden, dilekçelerden, kararlardan, sanıkların bu suçları **borçtan iptal olmuş sözleşmelerde**, sayaç

okuma ve kontrol elemanlarının görüp fark edecekleri bir şekilde, defalarca ayan beyan yaptıkları görülmektedir.

Daha çok kapama aparatını kırıp vanadan suyu açarak, kör tapayı iptal edip, İdareye kayıtlı olmayan sayacı takarak veya hiç sayaç takmayarak, düz boru veya spiral boru kullanarak sayaçsız bir şekilde veya son zamanlarda idarece su kapatılırken artık sayaç sökülmediğinden, kapama aparatını bir şekilde etkisiz hale getirerek, idareye kayıtlı mevcut sayaçtan geçirerek su kullanma gibi eylemleri tam anlamıyla hırsızlık saymak bazı durumlarda hakkaniyetli olmayabilir. (Buradan, sanıkların yapmış oldukları resmi otoriteye aykırı bu usulsüz davranış biçimlerinin meşru olduğu sonucu asla çıkmamalıdır.)

Kanaatimizce asıl kaçak su hırsızlığı, görevlilerin kolay kolay fark edemeyeceği, saptanması için özel bir çaba gerektiren, profesyonel tekniklerin kullanılmasıyla yapılan su hırsızlıklarıdır. Mesela, sayaç üzerinde tüketimi az kaydetmesi için yapılan profesyonel müdahaleler, herhangi bir aletle hiç iz bırakmadan sayacın çalışmasını engellemek, sayacın numaratorlerini geri almak, sayacı bazı gün ve saatlerde ters takmak, okuma dönemlerini takip edip sayacı sökmek, resmi sayacı devre dışı bırakmak suretiyle kimsenin fark edemeyeceği duvar içinden, sıva veya beton altından veya başka yerlerden harici hat çekerek, şube yoluna bağlantı yaparak, T bağlantısı yaparak vs. gibi kayıt dışı kaçak su kullanımlarıdır. Bu durumlar da İstanbul genelinde görülmektedir. Görevlilerin bu türden kayıt dışı kaçak su kullanımlarını tespit etmeleri daha önemlidir. Ancak bu durum, yukarıda bahsettiğimiz, görevlilerin çok kolay fark ettikleri ancak sanıkların hiçbir bedel ödemediği itiyad haline getirdikleri kayıtlı kaçak su kullanımlarının da meşru olduğu anlamına gelmez.

Kaçak su kullanmak suretiyle hırsızlık ve mühür bozma suçları, İstanbul Metropolünde ve Ülkemizin diğer Metropol ve Şehirlerinde görülen en yaygın suçlardan bir tanesidir. Bu suçlarla etkin mücadele için önerilerimiz şunlardır:

1-) Bilindiği gibi Kaçak Su Kullanmak Suretiyle Hırsızlık ve Mühür Bozma Suçlarına verilen ceza uygulaması, Türk Ceza Kanununun hırsızlık ve mühür bozma suçlarını düzenleyen maddelerinden (141,142 ve 203.maddelerden) yapılmaktadır. Bu uygulama değiştirilmeli ve bu suçlar Bedelsiz Su Kullanma ve Bedelsiz Su Kullanmak için Mühür Bozma şeklinde veya başka bir isimle Türk Ceza Kanununun başka bir bölümünde veya 10.bölümde 163-a maddesi olarak, yeni bir kanun maddesi şeklinde, ayrıntılı ve daha hafif cezalı bir suç olarak yeniden düzenlenmelidir. Bunun sebebi ise, son zamanlarda bu suçlarda büyük bir artış olduğu, neredeyse İstanbul'da %25'e varan oranlarda kaçak su kullanımının olduğu belirtilmektedir. **Bunun en önemli nedenlerinden bir tanesi de uygulamada kaçak su hırsızlığı**

suçunun diğer hırsızlık suçlarıyla aynı kategoride değerlendirilerek, bu suçtan ceza alanlarında diğer hırsızlık suçlarından ceza alanlar gibi yüz kızartıcı bir suçtan mahkum olmaları ve neticede kişilerin geleceği ve yaşamında meydana getireceği olumsuz etkiler nedeniyle, hakimler, savcılar, su kurumu avukatları ve personeli insani duygularla kaçak su hırsızlığı suçunu tam anlamıyla diğer hırsızlık suçları gibi değerlendirememekte, üzerine tam olarak gidilememekte, resmi prosedür yerine getirilmekte, Savcılıklar ve Mahkemeler tarafından bu suçlar hukuki uyumsuzluk vasfında görülerek takipsizlik ve beraat kararları verilmekte, bundan cesaret alan sanıklar hiçbir ödeme yapmadan kaçak su kullanmayı itiyad haline getirmektedir. Bazı Mahkemelerde bu suçlardan mahkumiyet kararları vermekte ancak çoğunun hiç sabıkası olmayan ve kısmi ödeme gücü olan bu vatandaşlarında zaruri ve insani bir ihtiyaç maddesi yüzünden yüz kızartıcı bir suçtan mahkumiyet kararları alması, adalet duygusunu tam anlamıyla tatmin etmemektedir. Gerçi mahkumiyet kararı veren çoğu mahkemeler, şartları oluştuğunda sanığa temize çıkması için bir hak daha tanıyarak, mahkumiyet kararıyla birlikte Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararı vererek, mahkumiyet kararının olumsuz etkilerini kısmen olsun hafifletmektedirler. Ancak şartları oluşmadığından ve takdire Geri Bırakma Kararı vermeyen Mahkemelerde bulunmaktadır.

Neticede su hırsızlığı suçundan verilen ne mahkumiyet kararları ne de beraat kararları adalet duygusunu tam anlamıyla tatmin etmemekte ve vicdanları rahatlatmamaktadır. Görevlilerin vicdanen rahat hareket etmesi ve bu suçlarla etkin bir mücadele yürütülebilmesi için, Kaçak Su Hırsızlığı ve buna dayalı Mühür Bozma ve Zarar Verme suçlarının **Türk Ceza Kanununda (başka bir yasada olabilir) daha hafif cezayı gerektiren bir suç olarak, Bedelsiz Su Kullanma ve Bedelsiz Su Kullanmak için Mühür Bozma ve Zarar verme şeklinde Kanunun başka bir bölümünde veya 10.bölümde 163- a maddesi şeklinde, yeni bir kanun maddesi olarak ve ayrıntılı şekilde düzenlenmesi daha olumlu sonuçlar verecektir. Çünkü bu suçlara yönelik ceza uygulaması ucu belirsiz ve yoruma açık olmamalı, kişiden kişiye farklı kararlar verilmemeli, kaçak su hırsızlığı ve buna dayalı mühür bozma ve zarar verme suçları açık bir şekilde yasada düzenlenmelidir.**

2-) Bunun yanında kaçak su kullanma suçlarında ikili bir ayırıma da gidilebilir. Şöyleki: Fertlerin, uzmanlarca yapılan bir araştırmayla belirlenecek, belli sınırlar arasındaki makul insani amaçlı kaçak su kullanımlarının (içme, yemek yapma, temizlik gibi) suç teşkil etmemesi, bu sınırların üzerindeki kullanımların ve de kâr amaçlı, işyeri, ticari, sanayi vs. kaçak su kullanımlarının suç teşkil etmesi şeklinde de ayırım yapılabilir.

3-) Kaçak su şefliklerinde görev yapan personelle yapılan görüşmelerde, kaçak su hırsızlığı yöntemlerine karşı tedbirler olarak da;

- a) Belediyeden ruhsat alınırken su kolon sistemlerinin her daireye göre ayrı ayrı yapılandırılması, şube yolu prizlerinin daire sayısına göre çıkış tesisatının olması,
- b) Bina içersindeki ortak kullanım alanlarında ki su kolon tesisatlarının sıva altından değilde, açıktan görünür şekilde yapılmasının sağlanması,
- c) Profesyonel kaçak su kullanımlarına karşı, kaçak su personelinin eğitilmesi ve gelişmiş teknolojik aletlerden faydalanılması,
- d) Kaçak su kullanımını önlemek amacıyla kapama aparatı takarken veya kör tapa yaparken, caydırıcılık açısından olay mahallinde usulüne uygun resmi mühürleme işleminin yapılması,
- e) Kaçak su tüketiminin yüksek olduğu bölgeler öncelikli olmak suretiyle uzman ekiplerle saha kontrollerinin sıklaştırılması ve gece kontrollerine çıkılması,
- f) Görevini yapan kaçak su personeline karşı müessir fiil, tehdit v.s. gibi çeşitli suçların işlenmesi söz konusu olduğundan, personelin can güvenliğinin ve emniyetinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması,
- g) Bölgelerde teknik ve sosyal konularda uzmanlaşmış personelden oluşan kaçak su müdürlüklerinin kurulması,
- h) Tutanak tutan personel mahkemelerce tanıklık yapmak amacıyla çağırıldıklarında, yolluklarının verilerek masraflarının karşılanması,
- i) Kaçak su kullananların kimliklerinin doğru tespit edilmesi yargılama aşamasında önemli olduğundan, kolluk kuvvetlerinin desteğinin sağlanması,
- j) İşlenen suçlarda yaptırım gücünün hızlı olması ve caydırıcılık açısından kaçak su ceza davalarının savcılıklarca ve mahkemelerce makul sürede tamamlanması (Tablo 17’de davaların % 74,1’nin 1 yıldan daha uzun sürdüğü görülmektedir).

4-) Yukarıda anlatılanlara ilave olarak, bireylerde etik değerler ve tasarruf bilinci geliştirilmeli, tasarruflu su kullanan vatandaşlar ödüllendirilmelidir. Ülkemizin, özellikle de yaşadığımız coğrafya olan İstanbul’un tatlı su zengini olmadığı, İstanbul’da musluktan suyun düzenli akmasının basit zannedilen bir olay olmadığı, arka planında büyük yatırımların ve maliyetlerin olduğu, bu maliyetlerin çoğununda faturasını düzenli olarak ödeyen vatandaşlardan sağlandığı bilinci yerleştirilmeli, ayrıca işlenen suçlar da kişilerin eğitim seviyelerinin, ekonomik durumlarının etkin bir rol oynadığı görüldüğünden, toplumun gelir düzeyinin arttırılması, toplumsal moral değerler bilincinin geliştirilmesi, kısmi işsizliğin önlenmesi, eğitim düzeyinin yükseltilmesi, toplumun ekonomik ve sosyal anlamda güçlendirilerek, Sosyal Devlet

Kriterlerinin yakalanması, kaçak su hırsızlığı ve mühür bozma suçlarının ve diğer suçların önlenmesinde önemli bir faktör olacaktır.

7. ÖZET

Bu çalışmada İstanbul İlinde Kaçak Su Kullanmak Suretiyle Hırsızlık ve Mühür Bozma Suçları 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu kapsamında ve 765 Sayılı Eski TCK ile mukayese yapılarak, (YTCK 7.md. gereği) Doktrinden, Yargıtay Kararlarından ve Uygulamadan faydalanılarak, teorik olarak inceleme kapsamına alınmıştır. Yapılan Alan Çalışmasında da İstanbul İli Yerel Asliye Ceza Mahkemelerince karara bağlanan Kaçak Su Hırsızlığı ve Mühür Bozma Suçlarıyla ilgili dava dosyaları retrospektif dosya taraması yöntemiyle incelenmiştir.

Bu tez çalışması kapsamında İstanbul İli Avrupa ve Asya yakasında bulunan çeşitli Adliyelerdeki Asliye Ceza Mahkemelerine intikal eden ve 2009 ve 2010 yılının ilk 4 ayında karara bağlanan Kaçak Su Hırsızlığı ve Mühür Bozma Suçlarına ilişkin dava dosyalarından toplam 147 adet dosya istatistiksel olarak incelenmiştir. Yapılan bu inceleme sonucunda suç ve sanık profilleri çıkarılmak suretiyle elde edilen bulgular değerlendirilip tartışılmış, konuyla ilgili sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Yapılan çalışmalar sonucunda, kaçak su kullanmak suretiyle hırsızlık ve mühür bozma suçunu işleyen faillerin daha çok orta yaş grubundan olup, evli, dul, çok çocuklu, geçimlerini sağlayacak bir işe sahip olmakla birlikte, çoğunlukla ekonomik durumları zayıf olan, bir kısmı suya gereksinim duyan iş ve mesleklerden geçimlerini temin eden, bir kısmı çalışmayan, gelir düzeyi ve eğitim seviyesi düşük fertler arasında daha yaygın olduğu, faillerin çoğunun sabıkasız olduğu ancak umursamaz bir şekilde hareket ederek, bu suçları işlemeyi itiyat haline getirdiği, kaçak su kullanımlarının ekseriyetinin İdareye kayıtlı veya kayıtsız olan sayaç kullanılmak suretiyle yapıldığı, faillerin en çok kullandıkları kaçak su kullanma yönteminin kolon sistemine ilave yapmak suretiyle kaçak su kullanma olduğu, suçların daha çok evlerde işlendiği, faillerin %40'ının 200 m³ ve üzeri kaçak su kullandığı, Mahkemelere intikal eden dosyaların çoğunluğunun mahkumiyetle sonuçlandığı, dosyaların yarıya yakın kısmında zincirleme suç hükümlerinin uygulanarak cezaların arttırıldığı, Mahkemelerce genellikle mahkumiyet kararıyla birlikte erteleme veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları verildiği ve konuyla ilgili diğer tespitlere ulaşılmıştır.

8. ABSTRACT

In this study, Theft and Unseal Crimes by means of using illegal water in Istanbul province have been taken in the scope of reviewing theoretically, within the scope of the new Turkish Penal Code numbered 5237 and by comparing with the previous Turkish Penal Code numbered 765 (pursuant to 7th Article of New Turkish Penal Code), under cover of Doctrine, Supreme Court's Decisions and its applications. In the field survey that has performed, the case files concerning Illegal Water Theft and Unseal Crimes that were adjudicated by Local Criminal Courts of First Instance of Istanbul province, have been reviewed by the method of retrospective file scanning.

Within the scope of this thesis study, totally 147 files through the case files regarding Illegal Water Theft and Unseal Crimes that were submitted to Criminal Courts of First Instance in various courts of justice in Europe and Asian side of Istanbul province and adjudicated in the years of 2009 and 2010 (first 4 months), have been reviewed statistically. As a result of this review, the obtained findings have been assessed and discussed accordingly by means of finding out criminal and accused profiles as well as the results and suggestions regarding the subject have been emphasized.

As a result of the studies that have been carried out, by means of using illegal water, it has been confirmed that the perpetrators who perpetrated the theft and unseal crimes are mostly from middle age and they are also married, widowed, with more than one child and having a job for their livelihood but mostly their economic conditions are poor, some of them have been working in the fields of water, some of them does not have any job, their income level and training levels are insufficient among others and on the other hand, most of the perpetrators are having no criminal record however by acting neglectfully, they use and wont to commit these criminals as well as the usage of the illegal water have been mostly done by using the counter recorded or unrecorded to the Administration, the mostly used method of illegal water use of perpetrators is using illegal water by means of adding to the column system and the said crimes have been committed mostly at homes, 40% of the perpetrators have been using the illegal water approximately and more than 200 m³ and the files submitted to the Courts have been generally sentenced of condemnation and approximately in half of the files the successive criminal sentences have been applied and the punishments have been increased accordingly as well as generally together with the condemnation decision, adjourn of suspension and disclosure of judgement has been decided by the Courts and it has been also determined that most of the decisions have become definite and other relevant determinations have been also reached.

9. KAYNAKLAR

1. Artuç Mustafa. Malvarlığına Karşı Suçlar, Kartal Yayınevi, Ankara- 2007.
2. Artuç Mustafa, Akkaya Çetin, Gedikli Cemil. 2006-2007-2008 İctihatları ile Türk Ceza Kanunu, Adalet Yayınevi, Ankara-2008.
3. Artuk Mehmet Emin, Gökçen Ahmet, Yenidünya Ahmet Caner. Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi, Özel Hükümler, 4.Cilt Turhan Kitabevi, Ankara- 2009.
4. Baban Nevzat, Siyahhan(Baban) Asuman. Klinik Biyokimya 1.Cilt, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, İstanbul-1998.
5. Bakıcı Sedat, Yalvaç Gürsel.5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 2, Adalet Yayınevi, Ankara- 2008.
6. Belgelerin Kaynağından, Hayatın Kaynağı Su, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, 2009.
7. Bilen Özden. Türkiye'nin Su Gündemi Su Yönetimi ve AB Su Politikaları, Ankara- 2009.
8. Bilen Özden. Ortadoğu Su Sorunları ve Türkiye, Ankara- 2009.
9. Bilgin Azmi Çağatay. Terazi Hukuk Dergisi, Sayı 6, Şubat- 2007.
10. Centel Nur, Zafer Hamide, Çakmut Özlem. Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt I Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş, Nisan, İstanbul-2007.
11. Çağlayan M.Muhtar. Türk Ceza Kanunu 3.Baskı 4.Cilt, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara.
12. Çeçen Kazım. İstanbul'un Osmanlı Dönemi Su Yolları, Hazırlayan, Celal Kolay, İstanbul- 1999.
13. Çelik Lamih. "Kaçak Su Kullanımı" başlıklı makalenin tüm hakları yazarı Av. M.Lamih Çelik'e aittir ve makale, yazarı tarafından Türk Hukuk Sitesi (<http://www.turkhukuksitesi.com>) kütüphanesinde yayınlanmıştır(Erişim tarihi:15.12.2009).
14. Demirağ Dilaver, Erten Adnan, Şen Mustafa. Suyla Gelen Kültür, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İSKİ Yayınları - 2008.
15. Dönmezer Sulhi. Kişilere ve Mala Karşı Cürümler, Yeniden Gözden Geçirilmiş Tıpkı 17. Bası, Ekim, İstanbul- 2004.
16. Dönmezer Sulhi, Erman Sahir. Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım, C.2 Yeniden Gözden Geçirilmiş 11. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul- 1997.
17. Erem Faruk. Ümanist Doktrin açısından Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Cilt III 3.Baskı, Seçkin Kitabevi, Ankara-1985.
18. Erol Haydar. Gerekçeli, Açıklamalı ve İctihatlı Yeni Türk Ceza Kanunu, 2005.
19. Erol Haydar. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, En Yeni 4000 İctihat 2.Cilt, 2007.
20. Ertürk Erkan. Açıklamalı İctihatlı Uygulamada Su Davaları, Kartal Yayınevi, Eylül- 2005.
21. Esen Sinan. Anlatımlı ve İctihatlı Malvarlığına Karşı Suçlar, Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınevi, Eylül, Ankara 2007.
22. Geçmişten Günümüze İstanbul'da Suyun Yönetimi, İSKİ Yayınları, Mart- 2009.
23. Gündel Ahmet. 5237 sayılı TCK'da Zimmet, Sahtecilik, Dolandırıcılık, Yağma, Hırsızlık, Güveni Kötüye Kullanma Suçları Ocak, Ankara- 2009.

24. Gündel Ahmet. Yeni Türk Ceza Kanunu Açıklaması, Ankara- 2009.
25. Hakeri Hakan. Ceza Hukuku Genel Hükümler, Kabahatler Hukuku, Seçkin Yayınevi 5.Baskı, Ocak, Ankara-2007.
26. <http://tr.Wikipedia.org/wiki/metropol>) Vikipedi Özgür Ansiklopedi, Metropol kelimesi, (Erişim tarihi: 15.02.2010).
27. <http://www.google.com.tr>. [Beşinci Dünya](#) Su Forumu İstanbul Su Mutabakatı, (Erişim tarihi: 04.03.2010).
28. <http://www.google.com.tr>. [Beşinci Dünya Su Forumu liderler](#) Zirvesi Sonuç Bildirgesi, (Erişim tarihi: 04.03.2010).
29. <http://www.tumgazeteler.com/?a=3002791> Kaçak su kullanan 90 kişiye hapis cezası, (Erişim tarihi: 27.02.2009).
30. İSKİ 2007 Faaliyet Raporu, İSKİ Yayınları, İstanbul-2008.
31. İSKİ Mevzuatı, İSKİ Yayınları, 1.Basım, İstanbul- 2004.
32. İstanbul Metropolitan Alanında Doğal Kaynaklar, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi, Bimtaş, Aralık -2006.
33. İstanbul'da Suyun Serüveni, İSKİ Yayınları, İSKİ-2004.
34. Karaca Zeynep. İçme Suyu Şebeke Sistemlerinde Su Kayıp ve Kaçaklarının Tespiti, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul- 2009.
35. Kaymaz Seydi, Gökcan Hasan Tahsin. Uygulamada Sulh Ceza Davaları, Türk Ceza Kanunu ve Özel Yasalardaki Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara-1998.
36. Kent ve Su, İSKİ Yayınları, İstanbul-2005.
37. Kur'anı Kerim ve Açıklamalı Meâli, Enbiyâ Suresi 30.Ayet, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara -2007.
38. Legal Hukuk Dergisi, sayı 55, shf.2239-2240 ,Temmuz- 2007.
39. Malkoç İsmail. Açıklamalı, İçtihatlı, 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu, Malkoç Kitabevi, 2007.
40. Meran Necati. Yeni Türk Ceza Kanununda Sahtecilik, Malvarlığı, Bilişim Suçları ile Ekonomi ve Ticaret alanında Suçlar, Seçkin Yayınevi 2.Baskı, Ankara -2008.
41. Noyan Erdal. Hırsızlık Suçları, Adalet Yayınevi, Ankara -2007.
42. Önder Ayhan. Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar, Filiz Kitabevi, İstanbul- 1994.
43. Özgenç İzzet. Türk Ceza Kanunu Şerhi, Adalet Bakanlığı, 2005.
44. Parlar Ali. Elektrik ve Su Hırsızlığı İle Mühür Bozma Suçları, Bilge Yayınevi, Ankara- 2011.
45. Parlar Ali, Hatipoğlu Muzaffer. Asliye Ceza Davaları, Adalet Yayınevi, Ankara- 2008.
46. Parlar Ali, Hatipoğlu Muzaffer. Türk Ceza Kanunu Yorumu, Ankara -2009.
47. Polat Halil. 5237 Sayılı TCK' da Yer Alıp, Uygulamada En Çok Karşılaşılan Suçlar, Adalet Yayınevi, Ankara- 2010.
48. Sokullu- Akıncı Füsün. Viktimoloji (Mağdur Bilim), Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş, Mayıs, İstanbul- 2008.
49. Soyaslan Doğan. Ceza Hukuku Özel Hükümler, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara - 2005.
50. Su Dünyası, Devlet Su İşleri Vakfı'nın aylık ücretsiz yayını, Sayı: 67, Şubat- 2009.
51. Su Medeniyeti ve Çeşmeler, İSKİ Yayınları, Mart- 2009.

52. Şensoy Fatma. Suyu Arayan İstanbul, Vakıf Sular ve Kırkçeşme, İSKİ Yayınları, Aralık, İstanbul-2006.
53. Şensoy Naci. Basit Hırsızlık ve Çeşitli Mevsuf Hırsızlıklar (Türk Ceza Kanununun 491,492 ve 493.maddeleri), 2.Bası, Nazir Akbasan Matbaası, İstanbul-1963.
54. TES-İŞ (Türkiye Enerji, Su ve Gaz İşçileri Sendikası)'nın Eğitim Kültür ve Yayın Organı, sayı: 2007-3, Ekim -2007.
55. Tezcan Durmuş, Erdem Mustafa Ruhan, Önok Murat. Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayınevi, 6.Baskı Ankara -2008.
56. Yalvaç Gürsel. Ceza ve Yargılama Hukuku Yasaları ve İlgili Mevzuat, Adalet Yayınevi, 11.Baskı, Ekim, Ankara -2011.
57. Yaşar Osman, Gökcan HasanTahsin, Artuç Mustafa. Yorumlu, Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Cilt III, Madde 86-146 , Adalet Yayınevi, Ankara-2010.
58. Yıldırım Turan. Haymana İlçesinde 2000-2005 Yılları Arasındaki Kasten İşlenen Müessir Fiil Suçlarının Adli Tıp Raporları Eşliğinde Değerlendirilmesi, Ankara-2006.
59. 5.Dünya Su Forumu Sonuç Bildirgeleri, Yayınlayan 5.Dünya Su Forumu Genel Sekreterliği, İstanbul-2010.
60. 13 Dünya Metropolünde Su Yönetimi “Benchmarking Çalışması”, Genar Araştırma Danışmanlık Eğitim Ltd. Şti. tarafından İSKİ için yapılmıştır, İSKİ Yayınları, İstanbul-2004.

10. EK**RETROSPEKTİF DOSYA TARAMASI (2009 -2010 YILLARINA AİT ..... ADET DOSYA)**

NO :

MAHKEMESİ :

DOSYA NO : ESAS NO:

KARAR NO :

KARAR TARİHİ :

AVUKATI :

1- Faillerin (sanıkların) türü: a) Şahıs b) Tüzel kişi (Kamu / Özel)

2- İşlenen suçun türü:

a) Su hırsızlığı b) Mühür bozma c) Her ikisi

3- Suçun meydana geldiği yer: a) Ev b) İş yeri c) Diğer (otel, fabrika vs.)

4- Suçun meydana geldiği ilçe: .....

5- Sanıkların yaşı (doğum tarihi) : Sanık 1..... Sanık 2.....

6- Sanıkların cinsiyeti : a) Erkek(....) b)Kadın(....)

7- Sanıkların mesleği: Sanık 1..... Sanık 2 .....

8- Doğum yeri: Sanık 1 ..... Sanık 2 .....

9- Suç tarihleri:.....

10- Dava tarihi (Mahkemeye açıldığı tarih) : .....

11- Karar tarihi:.....

12- Dava sonucu: 1 - Su hırsızlığı: a) Beraat(....) b) Mahkumiyet(.....)

2 - Mühür bozma: a) Beraat(....) b) Mahkumiyet(.....)

13- Mahkumiyetin çeşidi:

a) Hapis cezası(...) b) Para cezası(...) c) Erteleme(...) d) Hükümün açıkl. geri bırakılması(...)

14- Müteselsil suç var mı? a) Su hırsızlığı b) Mühür bozma c) Her ikisi d) Yok

15- Hangi Mahkemede dava açılmış? .....

16- Sabıkası var mı? Sanık 1 a) Var b) Yok Sanık 2 a) Var b) Yok

17- Hangi aylarda su kullanılmış? .....

18- Kaçak su kullanma yöntemleri: a) Sayaçlı / Sayaçsız b) Kullanma yöntemi

19- Kaç m³ su kullanılmış? .....

20- İhtarname çekilmiş mi? a) Evet b) Hayır

21- Kaç sanıklı ? ... ..Sanık mahkumiyet ....Sanık beraat

22- Görevliye karşı şiddet var mı?

a) Var b) Yok

23- Evli/ Bekar: Sanık 1 a) Bekar b) Evli Sanık 2 a) Bekar b) Evli

24- Kaç çocuklu? Sanık 1..... Sanık 2.....

25- Sanık 1 a) Okur -Yazar b) Değil Sanık 2 a) Okur -Yazar b) Değil

11. ÖZGEÇMİŞ

15.04.1971 yılında Giresun İli Şebinkarahisar İlçesinde dünyaya geldi. Sivas İli Suşehri İlçesi nüfusuna kayıtlıdır. İlk, orta ve lise eğitimini İstanbul'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden 1995 yılında mezun olarak, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsünde Yüksek Lisans eğitimine başladı. Avukatlık Stajını tamamladıktan sonra, Hakimlik ve Savcılık sınavını kazanarak, 1997 yılında Hakimlik ve Savcılık Stajına başladı. Aralık 1999 yılında Uşak İli Eşme İlçesi Cumhuriyet Savcılığı görevine atandı. Mayıs 2000 yılında Askerlik Görevini Zonguldak-Devrek'te bedelli olarak yaptı. Eşme İlçesinde 2,5 yıla yakın bir süre Cumhuriyet Savcısı olarak görev yaptıktan sonra, Haziran 2002'de istifa etti. İki yıl aradan sonra, 2004 yılında İSKİ Genel Müdürlüğünde Avukatlık yapmaya başladı. Halen aynı kurumda Avukatlık Görevine devam etmektedir.